



శ్రీ రస్తు

# శ్రీ వైశ్యపురాణము

పద్యకావ్యము.

భాస్కరాచార్య ప్రణీతము.



చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1929.

All Rights Reserved.

PRINTED AT  
THE 'VAVILLA' PRESS,  
MADRAS.—1929.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాభాయై నమః.

# శ్రీ వైశ్యపురాణము

శ్లో. ౧.



కంఠం బగదేకనాథు నభవుక్ శీతాంశురేఖాధరుక్

నాకాకశిప్రవరాస్పితాం. ఘ్రికమలుక్ నానాగుణాధారు లీ

లాశైలాననివాసు శైలతనయోల్లాసప్రదుక్ భక్తర

క్షాకాయణ్యకటాక్షు శంకరు మమైశ్వర్యుక్ బ్రశంసిశాశక్. 1

ఉ. ఫాలవిలోచనాగ్నికణబంధురవైఖరిఁ క్రరూపమై

వ్రాలిన 1 బాపమధ్యమున వర్తిలుచుక్ బరివేషమధ్యమ

శ్రీలలితేందులీలఁ బురజేత శుభంబుల నిచ్చు నెప్పుడుక్

లోలత నాగలోకసురలోకవచఃపరిపూర్ణకర్ణుడై.

2

సీ. అఖిలవిశ్వములకునాధార 2 మైతగు తనువు నిశ్చలపురంబు గాఁగ

కమలాత్పలంబు లూకట్రు ముదంబుగేఁ జేయఁ జాలిననిజదృష్టి చక్రములుగ

బ్రహ్మదేవునినత్యభావతై విలసిల్లు నిశ్వాసపవనంబు లశ్వములుగ

వేల్పుమూకలకెల్ల వీడుపట్టెయున్న భునతరమధరంబు ధనువు గాఁగ

తే. చారుసజిమయదివ్యభూషణము గుణము, దనరఁ దనయంత నితరసాధనము లేక

ప్రకట శివైత్యాహితామోఘబాణమునను, ద్రిపురదపుష్టిలఁగెలిచినదేవుఁ గొల్తు.

కా. శ్రీరాజన్తహిమానుభావుఁ గరుణాసింధుక్ గజేంద్రాస్య వి

ద్యారంభప్రతిభావు దాససులభుక్ ధ్యాతవ్యు దేవాధిపుక్

హరగ్రీవుఁ ద్రిజేతు నైషధవకళావ్యాసంగకోటిరు వి

శ్వారూఢ్యాంఘ్రియుగ్ మహాగణపతిక్ ప్రార్థితు నెల్లప్పుడుక్.

4

క. శ్రీ గణపతి నభివాంఛిత, భోగప్రదు నకలలోకపూజ్యాని వరదుక్

భోగీశ్వరోపహిత హి, మాగసుతాధీశపుత్రుఁ బ్రార్థన చేతుక్.

5



- సీ. దేవకీసుతు వసుదేవమనోహరు నందగోపప్రజానందకరుని  
 సమధికపూతనాస్తన్యరుచిష్టాని శకటాసురాంతకచరణకమలు  
 ప్రాచుర్యగోవర్ధనాచలగోధారకుఁ దోయజాననసుతస్తుత్యచరితు  
 కాళియాహిఘ్నాగ్రకలితరంగస్థలీ నర్తనసంక్రీడనప్రచారు
- తే. సబలచాణూరమల్లశిక్షాప్రవీణుఁ, గంసగర్వాపహరణవిక్రమసమర్థు  
 భక్తవత్సలు రుక్మిణీప్రాణనాథుఁ, గొల్తు శ్రీకృష్ణమూర్తిని. గుశలబుద్ధి. 6
- క. నిద్రపుఁ దొలుపల్కులుఁగల, పెద్దని తను మునులుపొగడఁ బెనుజనువులచే  
 నిద్దులప్రోవై హరిపె, న్నుడ్డై తగు బ్రహ్మదేవు సురుముతిఁ గొల్తున్. 7
- ఉ. వాణికి మ్రొక్కెదన్ మధురవాణికి నిత్యకృపాభిరక్షి లేం  
 ద్రాణికి షట్పదప్రజవిరాజితసౌరభపుష్పమాలికా  
 వేణికిఁ గింకిణీగణనవీనగుణకృణానాంకమేఖలా  
 శ్రోణికి వల్లికీకమలశోభితపుస్తకకీరపాణికిన్. 8
- ఉ. శ్రీరమణీమనోహరవిరించికతక్రతువీతిహోత్రపం  
 కేరుహమిత్రచంద్రబుధకీర్తితమూర్తిని భక్తవత్సలున్  
 గౌరవ మొప్పవైశ్యులకుఁ గామితసంపద లిచ్చుదేవునిన్  
 హీరవహీరవర్ణ నగరేశ్వరు నీశ్వరు నాశ్రయించెదన్. 9
- క. తలఁచు జనార్దనదేవునిఁ, గలువమహాతిమిరపటలఖండనకేరీ  
 జలరుహబాంధవు దానవ,బలశిక్షాదత్తు విమలవద్దదళాత్మున్. 10
- కా. శ్రీలావణ్యశరణ్యుఁ బుణ్యుఁ గరుణాశృంగారు సందక్షిత  
 త్పాలక్ష్యవిభుభారతీశతుభవాక్యక్లాఘ్య విశ్వంభరున్  
 బాలేంద్రాజ్యులకేళిరున్ శిఖరికన్యామాన్యవామాంగునిన్  
 మూలసానము మల్లికార్జునశివున్ మోదంబునన్ గొల్పెదన్. 11
- ఉ. శ్రీరమణీశంకరవిరించిరమాతుహినాద్రి పుత్రికా  
 భారతులన్ భజించి గణపాలకుఁ బ్రార్థన చేసి షణ్ముఖం  
 భోరుహమిత్రులం గొలిచి భూరిరసార్ద్రకవిత్వత్త్వల  
 క్షీరమణీయులన్ గవులఁ జిత్తమునన్ గొనియాడి వేడుకన్. 12
- సీ. పదపదార్థజ్ఞానభాషావిశేషముల్ వ్యంగ్యనానాపమువర్ణనములు  
 బహువిధాలంకార భావక్రమంబులు శబ్దప్రయోగరసజ్ఞతలును  
 ఛందోవిశేషలక్షణలక్ష్యభేదముల్ కవినమయము చమత్కారములును  
 గ్రహశక్రమిత్రవర్గమాఫలములు రీతిశయ్యాపాకజాతివిధలు

తే. గద్యపద్యచతుర్విధప్రభుత్వమున గోమూత్రికా 1 ముఖ్యముఖులనియతి  
కావ్యరచనల పెగడినఘనుల నాది, కవుల నభినుతి చేసి కత్కరుణ మెఱసి. 13

ప. మఱియు మధురనాథకటాక్షవీక్షణప్రభితానుగ్రహంబున నేతద్దేవతా ప్రార్థనం  
బొనరించి వసిష్ఠాత్రిశాతమపరాశరచేదవ్యాసముఖమహామునీం. ద్రులను భక్తిః  
దలంచి కాదొస పాణ మయూర మాఘ భారవిశిషభప్ర మల్లణప్రముఖ  
నిఖిలకవీశ్వరకృపారసధారాప్ర వర్ధమానవచోవిలాసభాసమానుంశ నై యొక్క  
ప్రబంధంబు రచియింపం దలంచుచున్న సమయమున నష్టాదశపట్టణంబులఁ గల  
నూటయేఁబండ్లు నగరస్వాములు పెరుగొండపట్టణంబున నగరేశ్వరుని ముఖమం  
దంబున ధర్మసింహాసనాసీను లై కులాచారప్రతిష్ఠాధురంధరు లై మహాప్రతి  
నొనర్చి కులాచారనిర్ణీతసమయబహిష్కృతు లై పఠచింతన్మనరస గోవ తూర్పు  
నాటి దుష్కృతుల దూషితులఁ జేయుచుం దధావిషప్రతాపప్రకాసనకనకస్తం  
భంబు నగరేశ్వర శ్రీమన్మహాదేవుని సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించి యున్న సమయం  
బున. 14

క. తారాగణములలోపలఁ, దారాపతిఁ బోలి యున్న ధన్యుని సభలో  
భూరిప్రజ్ఞాఫణీంద్రుని, శారవమున భాస్కరాద్యుం గరుఁగొని యుంకె. 15

క. గుమిగూడి వైశ్యసంఘము, రమణీకం గులగురువు భాస్కరాద్యుపదాంధో  
జములకు సాగిలి మ్రొక్కిడి, ప్రమమొప్పుగ లేచి నిటలఘటితాంజలు లై. 16

సీ. ద్విజపర్య వైశ్యు లాయజానూరుజన్తు లై ధాత్రి కేతంచినతద్విధంబు  
తపముచే నీశ్వరుకృపచేతఁ గైలాసవాసంబు గంధర్వవైశ్యవరుల  
కాపంబు శైలజద్వాపరచేళ వైశ్యులను భూలోకంబు నొర ననుపుట  
ద్వినవపట్టణముల విభవాధిపత్యంబుఁ బుత్ర కామేష్టిచేఁ బుత్రుం గనుట

తే. కుసుమ నెట్టిని వాసవకోమలాంగి, నభిభుం డడుగుట నూటముం డనలగుండ  
ములను బడి వైశ్యు లత్తఱి ముక్తి గనుట, విప్రకులముఖ్య మా కిది విస్తరింపు.

సీ. వల్లికభవుం డగునాల్లికి చెప్పిన రామాయణము లోకరమ్య మయ్యె  
వ్యాసమహాముని వాసికెక్కఁగఁ జేసెఁ బాండవేయులపేర భారతంబు  
వరుస నార్దురుచక్రవర్తులు రాజులు పదియునార్దురపేరఁ బరగె గృతులు  
నట్టి పురాణంబు లతిభక్తి విన్నను బరియింప రిఖియింపఁ బాపహరము

తే. లైసవిధమున మాకు నీయమలవాక్య, కావ్య మట్టిను రవిమధాకరధరాభి  
తారకాద్రింద్రు లెందఁకఁ దనరియుండు, నంతకాలంబు నట్కిర్తి నలరు భువిని.

క. బుధజనులు వొగడఁ గవితా, మధురసుధారసవిభాసమానం బై భూ  
మిధవులు మెచ్చఁగఁ దెనుఁ గగు, విధమున రచియింపు కృతి సవీన ప్రాధిక. 19

- క. భర భననిక్షేపంబును, సురభవనముఁ దెర్వు బావి సూనుఁడు వనమున్  
గరిమను గృతులం బొందుట, భరసభ నివి యెల్ల సప్తసంతానముల్. 20
- గీ. సుతనిధానంబు గుడియు భూసురప్రతిష్ఠ, వనతటాకము కృతులను వార్ధి సంఖ్య  
యర్వి సెందుండునుండునొక్కకృతయు, నెక్కుఁడై దిక్కులందెల్లఁబిక్కుటిల్లు.
- ఉ. భారతరామసత్కథలు భాగవతంబుఁ చెనుంగుసేయఁగా  
నేరరె సత్కవీశ్వరులు నేర్పి రమిచినసత్కవిత్వముల్  
మీఱుఁ చెనుంగుబాస నిల మెచ్చుగ నొక్క తెనుంగుగ్రంథ మిం  
పారఁ బ్రసిద్ధిసేయు నుహిమండలి నొప్పుగఁ బండితాగ్రణి. 22
- క. అని తనశిష్యులు వేడిన, జనితానంబునొంది సాలంకాయం జనా  
ముని చెప్పినకై వడి, వినిపించెద వినుఁ డటంచు వికచాననుఁ డై. 23
- క. చెప్పెద సుకవులచెవులకొ, జివుల నమృతంపుసొన చిలికినమాడ్కిన్  
గప్పురమును విరిపొట్లము, దిప్పినక్రియ నొకరికొకరి విప్పనకీర్తుల్. 24
- క. అని తనమనమునఁ బొంగుచు, మనమున నొకచింతనొంగ మాననవీధిన్  
గనుంగొని వైశ్యులు గురలను, విరుతించుచు మ్రొక్కిలేచి వినయాన్వితులై. 25
- చ. కలియుగవేళగానఁ బగఁ గన్యక కట్టడరీతి నేయడ  
చలమున నొక్కఁడే నతవిజాడను బెద్దలు బుద్ధిహీనులై  
మెలంగిన నెట్లు దీర్తు రని మీనుచి నుండెడిభంగిఁ దోచెనీ  
కుల మనువార్ధికిన్ సుగుణకోవిద! చెల్లెలికట్ట యెవ్వరో. 26
- ఉ. రాజవరున్ శపించుతఱి రమ్మని మ మ్మిటు చేరఁ బిల్చి యం  
భోదభాషి వాసవియు బోరున మేఘనుగర్జితంబుగాఁ  
బూజితు లెల్లకాలమున ముఖ్యపురోహితు లొటఁ గట్టడం  
దేజ మెలర్చఁజేసిరిని చెప్పినబుద్ధుల నాలకింపరే. 27
- క. కొట్లాడ రాదు మార్పడి, మాట్లాడఁగ రాదు వీరు మనగురువులు మే  
మెట్లాగు నేయుకట్టడ, యట్లాగున నడవవలయు నర్భకులారా. 28
- చ. మాకులమందుఁ బాసిచనుమర్దులు మేల్పరజాతులున్ దొరల్  
ప్రాకట మైనవస్తువులు భక్తి నొసంగిన నాదరించిన  
స్త్రీ కది సేతిగాదు చన నీకును మేమును మాకు మీరు నై  
యొకత మై చరింపుఁ డని యీశ్వరుపాదము లంటఁ జెప్పజే. 29
- ఉ. అలసిన లేవకున్న నెదురాడినఁ దిట్టినఁ గోపగించినన్  
సొలసియు లేదటంచు వృథనుద్దులు చెప్పిన మ్రొక్కకుండినం  
బలుకకయిండినం గినుక వడ్డ హతుం డగునంచుఁ గన్య దా  
నలసి శపింపవల్దనుచు నంఘ్రులపైఁ బడి నమ్మలించుచే. 30

శా. కన్యారత్నముతోడ సిట్లు వినుతు ల్లావించి ప్రార్థించినకొ  
ధన్యత్వంబున నొప్పగించి మము నీదారిం జనం ద్రోతురే  
సనన్వలైన వితులురాలు పణిజై నత్యాణి యై రాజుచే  
మాన్యం బైనను మీకు వర్తనలిడక మర్యాద గావించెదకొ.

31

ఉ. సూర్యకులేందువంశ నృపసోముల కర్థ వసిష్ఠ ధామ్యుల  
చార్యపురోహితు ల్బలై నృపతమ మీరు పురోహితు ల్కుల  
చార్యులు మీవచస్త్రితులజాడ జరింపక యెందుచేసి రే  
సార్యులు మెత్తురే యతఁడు నర్కుఁడె యార్యవరుండు ప్రోచునె.

32

ఉ. ధర్మయుగంబునం దగవుడప్పి యయాతి వరించె భార్గవి  
స్మేర్చి ని నాంబికేయుండును బెంజిలియాడెను వైశ్యకన్యక  
న్నిర్మలవిష్ణువర్ధనుండు సేఱుగ నేగురు నూలురెండున  
త్కర్తు లకారణత్వముగఁ గల్పంగ మీకును విన్నవించజే.

33

మ. ఘనవంశంబులవార ట్టు నడువం గల్గొందుం దెట్లాశో  
మనుజుల్ ద్రోహులు తూరు లల్పవలజు ల్తర్రేళులై చొచ్చిరే  
ననఘా యీతెగు పెందునుం గలుగునే యానాటి కేత్రోవా మీ  
ఘనవిద్యావళలత్పరం గుల ముపేక్ష లేక రక్షించరే.

34

ఉ. కావున మచ్చరిత్రమును గన్యక సాహసకౌశలంబులం  
దేవ ప్రబంధరూపముగఁ దెల్లముగాంగ నవి న్నరంబుగా  
భూవలయంబున న్నెగడి పూర్ణత దిక్కులు చిక్కుటిల్లగా  
భావజరూప మీతెలుంగుఁబల్కుల మాకులవార్ధి యుట్టజే.

35

మ. తెనుఁగుంగవ్యముఁ దెప్పరయ్య మృదువై దేశీయమై భిష్యమై  
వినసింపై సరసత్వమై విరళమై విఖ్యాతమై కీర్తిమై  
జనతామోహకహృద్యవస్యయంత మై నద్దరమై చోద్యమై  
తనరంబల్కనె చింత యేల యనుచుకొ ధర్మజ భాషించజే.

36

ఉ. వాసవకన్యకామణియు వైశ్యులు నుఁటాక ర్థిక జేయునా  
భాసురమైనకట్టడ శ్రవంచము గల్గెనయంతకాలముకొ  
మీసముఖంబు వా రడుగ మేము సమర్పణ నేతు మయ్య యా  
చేసినకట్టడ ల్గురకునేయనిద్రోహి వలంబు కర్హుడే.

37

ప. అనఘస్వకర్త బర్మయుగ మాభిక్త్రాంతిప్రతాపవాసత  
ద్వినముల మిమ్ముఁ బేరడుగఁ దేర్చినకైవడి నేతుమయ్య మీ  
యనుమతి లేక యోగ్యుఁ డని యావల నేటికొక విప్రుకీయ న  
ద్వినములు నిష్టదేవతలు దిట్టగఁ రారవందుఁ గూలరే.

38

ఉ. ఇప్పుడు నిన్ను వేదదేవము ఎన్నికమీఁగ నీ ప్రబంధమున్

విష్ణుశాస్త్రసంగతి మృదూక్షిగఁ జేసిన సప్తసంతతు

ల్విష్ణుగు మాకు నంచు బహువిశ్రుతవాక్యప్రభాధురీణు లై

కష్టరము న్సుఖములు గర్జ విఘ్నములు నిచ్చియంటటన్.

39

వ. వినయం బొనరించిన నమ్మహానుభావుం డిట్లనియె.

40

కా. మీకన్యాయహిమంబు మీదునడతల్ మీదివ్యచారిత్ర ము

ల్లా కైలాసపరమనందరికధ న్సాంతంబుగాఁ జెప్పెదన్

లోకు లైచ్చుఁ గపింద్రకొటి విని యాలొచించి మేల్తలనన్

ఆకల్పాంతము నుండు మీసుచరితం బాచంద్రతారార్క మై.

41

వ. అని మఱిమఱి యాదరించి పలికి పరమానందకంఠకృతహృదయారవిందుండ నై

గుణవంతు లగువైశ్యవరులఁ గృతి కథినాయకులంజేసి వైశ్యచరిత్రపరచనోప

క్రమణకుతూహలి నగుట.

42

క. నగరేశజనార్దనులన, నగజను నాశోనకమల నవ్వాసవిసెన్

దగ నెంచి తక్కుపారస, మగణితముగఁ గ్రోలి కావ్య మారంభింటున్.

43

క. యుధజనుల వొగడఁ గవితా, మధురసుధారసవిభాసమానం బై భూ

ప్రథితులు మెచ్చుగఁ జెనుఁగను, విధమున రచియింతుఁ గృతి నవీనప్రాధిన్.

44

కా. ఆపస్తంబమహామునీశ్వరజగద్వ్యాప్తైకసూత్రుండ వి

ద్యాపాధోనిధి గౌతమాఖ్యమునిగోత్రాధివ్యుండం బ్రోల్లస

చ్ఛాపానుగ్రహవాక్యమర్దిత నృపకృష్ణుండఁ బెన్దొండఘో

శ్రీపుణ్యాద్యనివాసభాసితుండ ధాత్రీదేవతామాన్యుండన్.

45

క. సల్లలితలక్షణోత్తల, సుల్లనితకవిత్వతత్త్వయుక్తుండ నుమనః

ప్లవితకీర్తిలలితో, ద్వేల్లితహరిజంతరుండ ధృతిక్ భాస్కరుండన్.

46

వ. అని లన్ననభివర్ణనంబు చేసికొని సద్గుణమణిరత్నాకరంబు లగువైశ్యవరులపురవరం

బభివర్ణించెద నెట్లనిన.

47

సీ. విపురంబున నుండు నెలమి మూలస్థాన మల్లికార్జునుండు శ్రీమండితుండు

విపట్టనంబున గోపికాపతి చైత్యమర్దనుం డుండు జనార్దనుండు.

ప్రపహించు నేవీటిప్రాగ్భాగమున బెట్టు కడలిరాయనికొమ్మ గౌతమమ్మ

వివీటఁ జెలువొందు నేప్రాద్దుఁ గరుణతో విశ్వనాథునిచేవి వింద్యునిలయ

తే. విప్రబాహుజవిట్కూద్ర విమలహర్ష్యి, మాటసంస్థాపితస్వర్ణకుంభదీప

జాలభాసిత బ్రహ్మాండగోళకంబు, ధరణిస్సర్గంబు పెనుగొండపురవరంబు.

48

సీ. ప్రపహించు నేవీటిప్రాగ్భాగమున మించి శ్రీమత్తరంగ వాసిష్ఠగంగ

దర్శించు నేవీటదక్షిణంబున దుగ్ధకాసారపుర మేలుఘనుండు శివుండు.

సాలించు నేవీడుపల్లిమంబునను గారీశ్వరుం దైనరామేశ్వరుండు  
యోజించు నేవీటిను త్తరంబున నుండి యంబుజాత్ముండు జనార్దనుండు

తే. అట్టిపురవర మఖిలవిద్యాధురీణ, వైశ్యవంశపరాక్రమవర్ణనీయ  
సముచితాక్షరసంపూర్ణకాసనాగ్ర, కీర్తనీయంబు అమృతహిరివరంబు.

49

ప. మఱియు నభ్రంకష ప్రభూత శుభ్రకాతకుంభకుంభ శుభ్రత్సుభ్రా ధవళ  
ప్రాసాదవివిధబంధబంధురంబును, గంధసింధుర ఘటాకటతటిఘటిత గళస్తదధారా  
కదంబజంబాలితరాజమార్గంబును, నిరర్థశోభాశోభితంబును, దీర్ఘికాలంఘన  
జంఘాలవిశుద్ధసత్త్వలక్షణలక్షితో త్రమకురంగమ ప్రకరబంధురంబును గౌతమీ  
స్నాన విధూత నిఖిల కలంఘ విరహిత సత్కర్తానుష్ఠాన నిష్ఠాగరిష్ఠ వేదకాస్త్ర పురా  
ణేలిహాసాఖ్యాంబుకాఖ్యాన కావ్యాలంకార నిరవస్యవిద్యావైశద్యవైదుష్యమేధా  
ధురీణధరాసురవరాకీర్ణంబును, శరణాగతభరణాధికరత్నాపిచక్షణ దుష్టశిక్షాకరణ  
ప్రవీణకౌర్యాదిగుణరాజీవిరాజమాన మహామలీనరాజన్యమాన్యంబును, గర్భూర  
కస్తూరికాది సమస్తవస్తువిస్తారితచీనిచీనాంశుక ప్రకరసుకరక్రయవిక్రయప్రకరణ  
నిర్వహణచణవైశ్యజనంబును, మధురవాక్య కవితాసమర్థశుకవిసార్థ మనోహరం  
బును, రంభోర్వశీసదృశలావణ్యవిభ్రమ కళాకుశలగాణిక్యమండితంబును, వికచ  
ప్రసవగుంధబంధురమదాంధపుష్పంధయవధూమధురనిరంకుశ ఝంకారశ్రవణలూ  
లుప పుష్పలాఙ్ఘికానికాయనికేతనంబును, నవోత్కంఠకలకంఠశుకచంచరికమనో  
హరరసాలతమాలహింతాల నారికేళచంపక ప్రముఖభూరుహోద్ధానమృద్యంబును,  
గుముదకువలయారవిందసౌగంధిక సౌగంధ్యపరిమళమితిశీతలసరోవరవిరాజితంబును  
బరిపంధి భయద ప్రాకార సముచ్చయ పరివేషగంధూషిత బ్రహ్మాండమండలంబును,  
గూలంకమాఖాతవిషమ పరిఖాష్టాఘసీయంబును, రంగ త్తరంగమంగళసముత్తంగ  
గంగాతరంగిణీపల్లవతట ప్రసిద్ధకపిలమల్లేశ్వరాగణ్యభక్తజనశరణ్యకారుణ్యకటాక్ష  
రక్షితంబును, నిఖిలసంపదావాసభాసురంబును నై యొప్పు నప్పెనుగొండపుర  
వరంబునందు.

50

క. రాజకళాధరభట్టలు, రాజోపమహర్ష్యయూధరంతలు విద్యా  
భోజులు దనరి వసుధా, రాజితపెనుగొండనగరరాజుడైవత్తు.

51

సీ. శ్రీనగరేశ్వరశీతాంశుశేఖరపాదసరోరుహాభ్ర మరమతులు  
గోగజహయతిలభూగృహముఖ్యపోడశమహాదానాదివిశదమతులు  
దేవ గేహరణ్యదీర్ఘికాకావ్యనిధానాదినప్తసంతానఘనులు  
వాణిజ్యకృషివృద్ధివరధేనురక్షణచతురాధ్యజీవన కాలింశులు

తే. యజనదానాధ్యయనకర్త భజనపరులు, జగతిఁ బెనుగొండపురవరకాసనాంకు

- లనుచు నప్పులిఁ గాంచి నిరంతరంబు, నలరుదురు వైశ్యు లతిధర్మనిరతులగుచు. 52
- సీ. వితరణగుణధైర్య విశ్రుతభుజశౌర్యవిభవమహైశ్వర్యవిజయయుతులు  
 ధర్మకర్తాధారనిర్మలవ్యాపార సతతమహోదారశాంతమతులు  
 వినయదశామూల విశదయశోలోల విభులగుణావాలవిమలమతులు  
 పరమసత్యజ్ఞానభవ్యవిద్యాస్థాన పటుమిద్ధిసనమానభాగ్యశునులు
- తీ. నాఁగఁ బెనుగొండ యరుమహానగరమందు, నలరుదురువైశ్యులతిధర్మ నిరతుఁ లగుచు  
 సకలగుణముల దానవిశ్వాసనియతి, ధర్మదాక్షిణ్యగుణములఁ నరమె పొగడ. 53
- క. రాజితమూర్తిజనార్దన, రాజీవోదరునిపాదరాజీవాశుత్  
 బ్రాజితసాత్త్వికులు ధర్మన్, రాజితపెనుగొండనిలయరాజైష్వర్యుత్. 54

### పవ్యంతములు. ౭౭

- క. ఆంధ్యనివారణచణులకు, సంధ్యాజవహోమముఖ్యసత్కర్మలకున్  
 వింధ్యావాసినీపదనం, బంధ్యామోదాభిలోలబంభరములకున్. 55
- క. కరుణాకరులకుఁ బండిత, వరపారంపర్యభాగ్యవర్ధనులకు ని  
 ర్భరకీర్తి సతీప్రియులకు, నరసగుణాధ్యులకు సీతినాతుర్యులకున్. 56
- క. నగరేశ్వరభక్తులకును, నగరాధీశులకు నర్జునగరాధ్యులకున్  
 నగరాంకస్థిరమతులకు, నగరస్వాములకు బాలనగరాఖ్యులకున్. 57
- క. శివపూజాతత్పరులకు, వివిధపురాణేతిహాసవేత్తలకును స  
 త్కవిగాయకకల్పకులకు, నవరసరసీకులకు బాలనగరాఖ్యులకున్. 58
- క. భక్తులకును సీతికళా, కావ్యులకు సుధాంబురాశిగంభీరులకున్  
 దివ్యాధిపవైభవులకు, నవ్యయశస్కులకు బాలనగరాఖ్యులకున్. 59
- క. ధన్యుల కూరుజకులమూ, ర్ధన్యులకు సమ స్రవస్తుధనధాన్యరమా  
 ధాన్యాగ్రహారబహుతర, కన్యాదానప్రవీణకరుణాత్ములకున్. 60

## ప్రథమాశ్వాసము.

ప. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపంబునైన వైశ్యపురాణంబునకుఁ గథా క్రమం బెట్టిదనిన సర్గప్రతిసర్గవంశ మన్వంతరవంశానుచరితంబు లనుచుచలక్షణంబులు పురాణంబునకుఁ గారణంబులుకావున మున్ను నైమికారణ్యంబున ననేక మునిగణంబులగు లువ నుభాసీనుండగు సాలంకాయనమునీశ్వరనకు వైశ్యమునుల. సాష్టాంగనమస్కారంబు లొనరించి కృతాంజలులై మదియవంశవృద్ధానుచాః విశేషలక్షణంబు లశేషంబును గృపాయత్తం బగుచిత్తంబునం గ్రోత్తగ్రోత్త లగు నుధానదృశకథాపూరంబులు తిరంబులుగా నానతీయవలయు ననిన నమృహను భావుండు భూతభవిష్యద్వర్తమాన జ్ఞానమహసీయుం డగుటంజేసి మున్ను గీర్వాణ భావం బురాణరూపంబుగా నుపన్యసించె. నాపురాణంబు నఖిలజనవేద్యంబుగా నాంధ్రభాషం బ్రబంధంబు నిర్మించెద నందు సృష్టిప్రకారం బెట్టిదనిన. 61

శా. సరోవృత్ప్రప్టుండు సర్వసేత్రుండు మహాశబ్దాదినయుక్తుం డా శర్వం డవ్యయుఁ డీశ్వరాఖ్యుండు ప్రపంచం బెల్లఁ గల్పించుచున్ దుర్వారుం డయి నంహరింపుచు మహామూలాతిమాక్షప్రభా ఖర్షజ్ఞానధురంధరుండు గలఁ డోంకారాత్మఁ డీశుం డనన్. 62

ప. అమృహనుభావుని మహసీయప్రభావం బచింత్యం బగవ్యం బమేయం బవ్యక్తంబు వేదంబులు నవాఙ్మనసగోచరం బగుటంజేసి చిక్కువడి భయంబునఁ దద్వ్యాఖ్యి వృత్తింబలుకుఁ గావున నస్తదాదులకుఁ దత్ప్రభావం బెఱుంగ నశక్యంబ గనశక్యం బగుట సందియంబులే డైనను భక్తవత్సలుం డన్నవాక్యపరిపాటింజేసి పరబ్రహ్మ వేత్త లగుమునీంధ్రు లుపన్యసించిన చిరంతనకథాశ్రవణజనితజ్ఞానవిశేషంబునం జేసి సంక్షేపమార్గంబునం జెప్పెద వర్తమానసౌరమానసంవత్సరంబులు కృతయుగంబునకుఁ బదునెడులక్షలు నిరువదెనిమిదివేల, త్రేతాయుగంబునకుఁ బంద్రెండు లక్షలుందొంబదియొఱువేలు, ద్వాపరయుగంబునకు సెనిమిదిలక్షలు నఱువది నాలుగువేలు, కలియుగంబునకు నాలుగులక్షలు ముప్పదిరెండువేలు. ఈ యుగ చతుష్టయంబుఁ గూడ నొక్కమహాయుగం బమృహాయుగంబులు డెబ్బదియొక్కటి చనంగా నొక్కమన్వంతరం బీమనువులు పదునలుగురు చన నొక్కయంద్రకల్పం బయ్యింద్రకల్పంబు లిర్వది చనంగా బ్రహ్మ కొక్కదివసం బగు నేతద్దినారాత్త



క్రమయుక్తం బగువత్సరశతం బతనివరమాయుష్యంబు శతబ్రహ్మకల్పంబులు చన  
దిర్ఘాయుష్యం డనుమునీంధ్రున కొక్కదినంబగు నమ్మనీంధ్రు లిరువదికోట్లు చన  
1 రోమహర్షున కొక్కరోమం బూడు సారోమజులు ముప్పదికోట్లు చన  
నాదిమీనంబునకుం బోరచిప్ప దొలంగు మీనంబులు వదికోట్లు చన  
నష్టా వత్సన కొక్కదొంతు చక్కనగు నష్టావత్స లెనుబదికోట్లుచన బాదలోచనునకు  
నొక్కనిముసమాత్రం బగు నాపాదలోచను లేఁబదికోట్లు చన శ్రీమన్మహాదేవు  
నకు నిముసమాత్రం బగుననిన నమృహాత్ముండు కాలాతీతుం డగుట కేమిసంది  
యంబు? అతండు సృష్టిసంపాదనాయ త్తచిత్తుం డై నిజజ్ఞానానలభస్తీర్థుఁ  
వంచభూత ప్రపంచుండై సగుణత్వంబున బ్రసన్నుం డగుచు సంకల్పించిన తద  
నంతరంబ.

63

చ. వెరవగు నీశ్వరాజ్ఞఁ బ్రభవించిరి బ్రహ్మయు విష్ణుదేవుండు  
హరుండు చరాచరాత్మకచయంబుల కుద్భవరక్షణక్రియా  
హరణగరిష్ఠులై తనయహంకృతి మించి విరించి లోకముల్  
వరగ సృజింపఁగాఁ దలంచి భవ్యమహత్త్వముఁ జూపునయ్యెడన్.

64

చ. శిరమున సంబరస్థలముఁ జిత్తమున నిష్ఠఁ డాననంబునన్  
సురపతి వహ్నివిప్రులును సూర్యుండు గంధుల సర్వదిక్కులన్  
బరువడిఁ గర్తరంధ్రములఁ బ్రాణములన్ బవనండు బాహులం  
దరయఁగ రాజరాజీయు సమంచితనాభి మహాంతరిక్షమున్.

65

క. ఊరుతలంబుల వైశ్యులఁ, జారణనుతిన్ పృచరణసరసీజములన్  
భూరమణియు సహస్రద్రులు, గారవమునఁబుట్టి రట్టిఘనతరమహిమన్.

66

ప. మఱియు నీభూతధాత్రివలన నతల వితల సుతల రసాతల పాతాళ నాగ భూ  
ర్భువస్సువర్తమాజన తప స్సత్వాదిలోకంబులును త్రయస్త్రీంశతోక్తిదేవతలును  
ద్వాదశాదిత్యులు, నేకాదశరుద్రులు, నవబ్రహ్మగహనిధానంబులు, నష్టదిక్పా  
లకవసుదిగ్గంబులును, సప్తమాతృకమహాముని సాగరతైలద్వీపంబులును మహా  
నదీనదంబులును, షడుత్తరపంచాశదేవంబులును, రక్షపక్షియక్షగంధర్వసిద్ధ  
వీద్యాధర కిన్నర కింపురుషుది నానాభేదరవిశేషంబులును భూజలవనకుఢరాంత  
రిక్షచరాచరాత్మకంబు లగునను సస్థావరజంగమాదివిశేషంబులు గలిగె నని సాలం  
కాయనమహామునీంధ్రుం డానతిచ్చిన విని యత్యంతసంతుష్టాంతరంగులై యదై  
శ్యమునులు సాష్టాంగనమస్కారంబు లొనరించి ముకుళితకరకములై బ్రహ్మోరు  
సంభవు లగువైశ్యు లెందఱు? వారిసతులెందఱు? వారికి జాతకర్మాదివిధానంబు  
లెవ్వరొనరించిరి? తదనంతరకథావిశేషంబు లేదావంబు లానతీయవలయు నని  
యడుగుటయు.

67

అశ్వాసాంతము. ౧౧

ఉ. హిరమరాళ కాశవృష భేషఘ్నిశ్వరశర్వరీశవా  
కచ్ఛిరదమేఘనారదసుగంధసమున్నతపుష్పమాలికా  
హరిరపటిరమారహరయాదపరామసుధాంబురాశిడిం  
శీరవికాలకీర్తులు వణిక్ప్రవరుల్ మహిమాధ్యు లిమ్మహిక్.

68

మాలిని:—

నిజకులభవకన్యానిర్జితారాతిభవ్యుల్  
సుజననివహసేవ్యుల్ శోభనోత్సాహాదివ్యుల్  
కుజననివహదూరుల్ కుంతితారిప్రచారుల్  
నిజవలహితకర్తుల్ నిర్మలుల్ బాలవైశ్యుల్.

69

గద్యము. ఇది శ్రీ సరస్వతీచరణకమలసిద్ధుండమకరంచబిందుసందోహ మధురధురీణ మధుకరాయమానమానస సరసకవితావిలాస శ్రీ భాస్కరాచార్యనామధేయ ప్రణీతం బయిన వైశ్యపురాణంబునందు దేవతాప్రార్థనంబును సృష్టినిర్మాణంబును వైశ్యకుల సంభవంబు నన్నది ప్రథమాశ్వాసము.

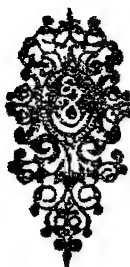


శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

# శ్రీవైశ్యపురాణము

ద్వితీయాశ్వాసము.



రాజరాజవిలసద

గారులు దుష్టాంబరాగంధీరులు ఇం

భారిసమభోగధీరులు

నారీమన్త ధులు బాలనగరప్రవరుల్.

1

వ. ఆకర్ణింపుం డని సాలంకాయనముసిం ద్రుండు వైశ్యర్షుల కిట్టనియె.

2

మ. ఎలమిక్ బద్ధ జుదక్షిణోరుకలమం దేహ్నుటవద్నల్లరు  
జ్వలమూర్తుల్ మనుజోత్తముల్ తదితరసానోరులం దందతై  
జలజాక్షు ల్వరవర్ణి నీమణు లతిస్వచ్ఛాంగశృంగారిణుల్  
కులశీలాన్విత లుద్భవించి రెలమిక్ గోత్రావళీరక్షకై.

3

ఉ. ధాతయుఁ బుత్ర మోహజనిత ప్రయభంగుల జాతకర్తముల్  
చాతురి నామధేయములు చౌళివిధానములుక్ గుటించి నీ  
ఖ్యాతకుభోపసీతులుగ గౌరవసీతికళారసజ్ఞతా  
ధీతసమస్తవేదు లగుధీరులంగాఁ గరుణించి యంతటన్.

4

క. ఆద్యానుక్రమగతి ననవద్యస్థితి వర్తమానవనితాతతులక్  
విద్యానిధు లగువైశ్యుల, కుశ్యోగతఁ బెండ్లిచేసె నుత్కంఠ తగక్.

5

శ. ఆప్తత చతుర్దశోత్తర, సప్తశతఖ్యాతగోత్రజంపతులకు సం.  
గుప్తిగ విలసిల్లెడునా, దీప్తవ్యవహారసరణి ధీరతఁ జెల్వెన్.

6

క. వరకృషిగోరక్షణములు, నిరతముగా ధనసమృద్ధి నిగుడించి మదిక్  
గరుణయు వితరణగుణమును, సరసీరుహగర్భం శోనఁగె సంతోషమునన్.

7

వ. మఱియు యజనాధ్యయనదానకర్తయంబును గర్భాధానపుంసవనసామకరణా  
న్నప్రాశనచౌలాపనయనవివాహాదిపాదశకర్తమర్తజ్ఞానంబును, దేవబ్రాహ్మణతటాక  
పనసీతపాది సప్తసంతానమహాధర్మంబులును, సజ్జమాత్రపదార్థసంచయ (ప్ర

వర్ధన) నిష్ఠాకౌశలంబును, మహావ్యవహారిక్రియాగాంభీర్యధైర్యంబులును, నిఖిల  
వట్టణాంగణప్రచారప్రచురసమస్తవిస్తారితప్రభావంబును వైశ్యాన్వయయోగ్యంబు  
లగుధనకనకమణివస్తువాహనాదివివిధాధికవరీక్షాధికారిత్వంబును నుపదేశించి భూటా  
కంబునఁ బ్రతిష్ఠించిన.

8

సీ. బ్రహ్మజ్ఞఁ దలమోచి భార్యాసమేతులై భూమండలంబునఁ బూర్వముగను  
సకలజనానందసంపదైశ్వర్యంబు లవ్యాహతఖ్యాతి నరేశయిల్ల  
వివిధసేతివిశేషవిద్యాప్రభావంబు లారూఢవాక్పిఠంబు లచ్చుపదంబు  
సప్తసంతానాదిచారుషర్తంబులు సత్కీర్తిమహితులుఁ గతురముగను

తే. వెలయు నొనరించి బహుమానవివిధగతుల, సత్యసంధాధరీణులై సర్వమాన్యు  
లగుచు సౌభాగ్యభోగవిహారు లగుచు, నధిక యావనసౌఖ్యంబు లనుభవించి.

9

చ. కొడుకులు కూతులుకొ సఖిలు కూరిమి బాంసపు లాప్తవర్గ మిం  
పడరంగ నెల్లవేళల నిజాజ్ఞ వహించి వశప్రదీప్తులై  
చిడుముడిపాటు లేక తమసేవ యొనర్పంగ సంపదాఘ్యులై  
వడిగలనాడె చిత్తము శివస్థిరభక్తిని సూర్పంగాఁ దగ్గఁ.

10

చ. తనముఖులు దుర్బదంబునఁ బవనపడి భార్యలు బుద్ధి చెప్పిన  
నిర్గుణులు విభక్తులై మిగుల నేనగి కష్టపుఁగూడుపెట్టంగా  
2మునుగుచు నాత్మపత్ని కను మూతులు ముంప నశక్తకార్యుండై  
చెనఁటితనంబునఁ బడక శేషవిభూషణుఁ గొల్పు టొప్పగుక.

11

క. జర యరయఁ బాపరూపిణి, జర యెట్టిబలాఘ్యు నైన ఇవహీనునిగా  
ధరఁ జేయుఁ గానఁ దలఁపుకొ, హరచరణాంబుజములందు నర్పింపఁ గన్గ.

12

గీ. అనుచు నిశ్చయించి యంగనాసహితులై, కణఁకఁ గమలగర్భకడకు గేసి  
యతనిపాదములకు సతిభక్తితో మ్రొక్కి, విన్నవించి రధికవినయ మెసంగ.

13

క. శరణము కమలానన మీ, చరణము మా కనుచు మిమ్ము నస్తులిఁ గోరక  
వర్గరుసుతుఁ బనివించితిమి, వరమకృపా శివునిఁ గొలుచువధ మెట్లనినక.

14

క. విని బ్రహ్మదేవుఁ డిట్లును, ఘను నప్పరమేశుఁ దలఁవఁగను సీతరమా  
వనజోదరాదు లైనను, మనములఁ దలఁపొయరానిమహిమలవానిక.

15

క. ఐనను నిజవరభక్తా, ధీనుండగుఁ గాన మీకుఁ ద్రినయనుఁ డచల  
ధ్యానాస్పదుఁ డగు భక్తిం, బూని మహిమునులసేవ పుణ్యాత్మకమై.

16

1 తనయులుఁ దమ్ములుకొ నతులుఁ దమ్మునెదిర్చియు బుద్ధి నెప్పంగా, వినకతి  
మూర్ఖులై.

2 మునుకొనియాత్మపత్ని తనుమూతులు వొడగ నశక్తకార్యుండై.

క. నిజభక్తాధీశుం డగు, త్రిజగన్నుతుఁ డైనశివుని ధీరసమాధిక్  
భజియించిన గోచరుం డగు, విజయముతో మునులరీతివెలయుండు సీతులై. 17

గీ. మంత్రవిధులం దెలిసి మహితాత్మవంతులై, గురుకటాక్షభంగి గొమరు మిగిలి  
ఘనశపస్సచ్చుద్ధిం గనవచ్చు శివుకృప, ననిన నట్లకాక యనుచు మ్రొక్కి. 18

ప. బ్రహ్మజ్ఞానవిశేషముం గైకొని యమృతమునకు సాష్టాంగనమస్కారంబు లాచరించి  
తదాజ్ఞావిశేషంబున. 19

ను. చని నందర్శన మాచరించిరి మనస్సంపూర్ణ పుణ్యాపగా  
వనజోద్భవ కరందబిందులహారీ వర్షప్రకర్తస్ఫుర  
వర్షనబృందాంతరమందమందవవనవ్యాపారలీలాల్లస  
స్థనికన్యానటనాభిశోభితశపోముఖ్యాశ్రమశ్రేణులక్. 20

ప. మఱియు నమృతమునీశ్వరవరతపః ప్రభావదీప్తితపావనాపగానమిహబంధురసంధ్యా  
మండపంబులును సమితుశఫలాహారస్ఫుటపటుక్రీడారూఢమహానోకహచ్చాయా  
నిషణ్ణవృగనాభిశోభితధ్యానస్థానప్రదేశంబులును, నానామునికుమారి కానికర కరకి  
సలయకలితకనకకలశ సరిలాభిషేక వర్ధమాన పల్లవితకోరకితకుసుమిత ఫలితవివిధ  
దుమవిక్రాంత శుక పికమయూర మధుకర మిథున విహరణ నిపుణ తరుణ  
మలయపవనకించిచ్చలితవికచప్రసవనరవరిమళ మిలిత బహుళమహిధరగుహాగేహం  
బులును మునికుమారోదితబుగ్ధజుస్సామాధర్వణితైకలవ్యాకరణనిరుక్తచ్చందో  
జ్యోతిషవివిధతర్కతత్త్వజ్ఞానశాస్త్రఘోషఘమఘమాయ మానసువర్ణవర్ణోద్గీర్ణ  
భృగ్విష్ణుకాలాజాలస్థానంబులును, నిరంతరాహుతిగంధగంధితహోమధూమపావన  
వచనోపచారప్రచురతైర్థిక మధ్యదర్శనసాసీనయమనియమాసన ప్రాణాయామ  
ప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగ నిరతకశ్యపాత్రిమాద్గల్భ శ్రీవత్స  
మార్కండేయ గౌతమాంగిరససారదపారాశర్యవాలఖిల్యవామదేవసుతీక్ష్ణ పులస్త్య  
దుర్వాసోహంధవ్యకాండీల్యబుశ్యశృంగవసిష్ఠభరద్వాజసాలంకాయనప్రముఖము  
నిసంఘంబులంగనుంగొని వివయభక్తిపూర్వకంబుగా సాష్టాంగనమస్కారంబు లాచ  
రించి ముకుళితకరకమలులగుచు, వారలనుద్దేశించి యిట్లనిరి. 21

క. వెలయఁ గృతార్థుల మైతిమి, సలలితముగ వైశ్యకులము సాఫల్యంబై  
వెలసె సుకృతాదిగతులం, గలిగె భవద్దర్శనమున ఘనఘోరభంగి. 22

గీ. సకలదురితహరము సద్భక్తిసుకృతంబు, పూర్వజన్మమహితపుణ్యఫలము  
భావిభోగభాగ్యవరకృపా సంప్రీతి, తరము బ్రహ్మమునులదర్శనంబు. 23

ప. అనుచు ననేక ప్రకారంబుల నమృతముభావులగుమునుల మనఃప్రీతిగావనియించిన.

క. విని తద్భాషారచనలు, మన మలర ననుగ్రహించి మన్నించి తగ్గ  
మునినాయకులును వైశ్యుల, ఘనముగ నాశీర్వచించి కరుణ దలిర్పఁకొ. 25

క. ఏకారణ మిటు వచ్చితి, రేకాలము పుణ్యవిధుల కిరవగుపురుషుల్  
మీ కాగమఫలభాగ్యము, చేతులు: బరహర్థ మనినఁ జెప్పిరి భక్తికొ. 26

శా. భూలోకం బతిగర్వదుర్వహమహాభూతవృథాక్షోభదు  
స్థిలావాలము రోగసంశయభయోత్సేగంబునై హున్యకృ  
జ్జాలాభీలము మత్సరాగ్రహమహాశాపాశబంధంబులకొ  
జాలిం బొందెడి మర్త్యకోటికి శివజ్ఞానంబు సౌఖ్యం బిలకొ. 27

క. హాలాహలవిషవర్ష, జ్వాలాభీలాగ్నిఁ దనరి సంభ్రమదివిష  
జ్జాలాక్రందన ముడువం, జాలినశివుఁ గొల్చుగతిఁ బ్రసాదించుఁ డొగికొ. 28

వ. అని వైశ్యబుధులు విన్నవించిన మునివరు లకుంకితప్రేమంబునఁ దమవాక్యంబు  
లంగీకరించిన బ్రహ్మదభరితహృదయులై దినదినంబును వారలకు శుశ్రూషావిశే  
షంబు లొనరించుచుఁ గ్రమక్రమంబున నేవించిన వారలభక్తియు సదాచార  
నియమంబును బరీక్షించి సంతోషించి వైశ్యులకు శివుండు వ్రత్యక్షం బగునట్లుగా  
బంచాక్షరీమంత్రం బుపదేశించి తత్సాధనమంత్రపూజాసంతర్పణ జపహోమ  
చక్రార్ధారణవిధులును నవచక్రంబులును సప్తమండలంబులును దశాక్షరరహస్యం  
బులు మొదలగు పరమయోగరహస్యజ్ఞానంబులు దెలిపిన నిజగురు కారుణ్యలబ్ధజ్ఞాన  
సమన్వితులై యష్టునులనే వైశ్యర్షులు పుణ్యనదీనదన వ్రతలమహీధరనైమిశారణ్యా  
పుణ్యవనస్థానంబులకుం జని విహితాష్టాంగయోగనిరతులై శ్రీమన్మహాదేవు నుద్దేశి  
శించి తపం బొనరించం దొడంగిరి. 29

ఉ. కొందఱు వన్యమూలములుఁ గొందఱు రాలినశుష్కపర్ణముల్  
కొందఱు వాయుతోయములుఁ గొందఱు పక్వఫలప్రకాండముల్  
కొందఱు పంచగవ్యములుఁ గొందఱు శాకములకొ భుజించుచుం  
కొందఱు భక్తితత్పరతఁ గొందలమందక ధీరచితు లై. 30

క. నాలుగుదిక్కుల మధులు, నాలుక 1 లొగిఁగ్రోసి మండి నటనలు నలుపం  
దూలక రవిమండలమునఁ, గీలించినదృష్టి 2 సంప్రక్రితన మెఱయొక. 31

సీ. లేటిచూడఁగరాని తీవ్రతవంబునఁ బర్యతాగ్రంబులఁ బ్రతిభ దనర  
నుడుగనిజడివాన లడరంగ బెగడైన పెనుమ్రానినీడలఁ బెండువడక  
వడి వహ్ని నైనను వడఁకించుచలిలోన నిండినకొలఁకల నేపుమిఱ  
నాహారనిద్రలు ననిశంబువర్జించి విఘ్న కారులచేత బెగడువడక

తే. సురమహీరుహశాఖలః జరణయుగము, లలరఁ గీలించి యుగ్రతఁ దలయుఁగ్రిందు  
గాఁగఁ జేతులు గ్రాలంగఁ గణఁగి ఘోర, తపమొనర్చిరి పరమేశుఁ దలఁచియుచట.

వ. మఱియు వనేకప్రకారంబుల ఘోరతపం బాచరించి మృదుం గానక సకలవన  
పుణ్యకులకుధరస్థానంబులనుండి తపంబు నేయువారలందఱుం గూడి విచారణ కర్తవ్య  
యిట్లని విశర్కించిరి. 33

క. సంతోషప్రదుఁ డగుచును, జింతింపఁడు మనల శివుఁడు చిత్తములొనకొ  
ఇంతేల తడవు నేనెనొ, యెంతయు నెఱింగింపవలయు నిది గురువులకుకొ. 34

వ. అని వైశ్యమునలందఱుఁ జింతితత్పరులై కదలి మునిసంఘంబులకడకుం జని  
యిట్లని విన్నవించిరి. మహాత్ములారా! మీ రానతిచ్చినవిధంబునఁ బరమరహస్యోప  
దేశంబునఁ దపంబు చేసినఁ బరమేశ్వరుండు కరుణింపనితేఱుం గెఱింగింపుఁ డనిన  
నమ్మహామునులు దివ్యజ్ఞానంబునం జూచి యిట్లనిరి. 35

క. మీమియిష్టార్థంబులు, మామందఱుఁ బ్రతినఁచేయ మాననియతిలోకొ  
మీమినిష్ఠకు మెచ్చుచు, సామిప్యవదం బొసంగు శంభుఁడు వేగకొ. 36

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 37

క. మీకులమువారికెల్లను, నీక్రియ నార్జింపకున్న నిహవరసుఖముల్  
ప్రాకటముగఁ బ్రాపింపవు, శ్రీకలిమియు లేదు మిగుల సిద్ధం బరయకొ. 38

వ. అని మునీం ద్రుల నతిచ్చిన నట్లకాయని యంగీకరించిన నందఱ నాశీర్వచించి  
మీకుఁ బరమేశ్వరుండు పరమకృపాయత్తచిత్తుండై వేగంబు ప్రత్యక్షంబుగావుత  
మనిన వైశ్యమునులు సంతోషించి పుణ్యంబు లగునిజతపస్థానంబులకు నరిగి ఘోర  
తపం బాచరించిన. 39

సీ. పద్మాననస్థులై పాయకుండుటఁజేసి 1 పెట్టెను బుట్టలు నిట్టలముగఁ  
బుట్టలఁ గోళ్లను బుట్టిన కీచకసంధిరంధ్రంబులఁ జతురముగను  
వర్షధారలు సొచ్చి వాటమై ముఖనేత్ర నాసాశ్రవస్సుల నటనఁదాఁకఁ  
బొడమిన గర్భాన్ని భుగభుగధ్వనులతో దొరఁగెడి మిణుంగులుతో తొంగలింప

తే. విపులఁ జిచ్చురతోలవిధము దోఁప, మింటఁ బుంభానుపుంభము లంట మెఱసి  
కడిమి నుడివడి ఘనతారకములఁ దాఁకఁ, దపమొనర్చిరి తరుణోదుధరునిఁగూర్చి.

వ. మఱియు నాతపంబువలన. 41

క. 3 మృదుఁ గొలుచు నుగ్రతపమున, జడిసెం గులగిరులు నప్తజలధులఁ గలఁగె  
4 గడిమి నుడుగణము నెడఁచెను, గడువడి నుడిగొనుచు ధరణి గడగడ వడఁకె.

1 పెట్టెఁబుట్టలను బిశీలికములు. 2 పుట్టగొప్పలలోనఁ బుట్టినకీటక. 3 మృదుఁ  
గూర్చి నేయుతపమున. 4 వడినుడుగణములురాలెక, గడువడితోఁ బుడమియంత.

వ. అయ్యవసరంబున నాఖండలుండు వైశ్యమునులతపంబున కదరిపడి యంగ-  
 పాపాణకంటకసర్పసింహగజవ్యాఘ్రంబు మొదలుగాఁగలవానిచే విఘ్నంబు లాచ-  
 రించినఁ దద్విఘ్నంబులం జలింపక యున్నంత నాఖండలుండు చలించి నిజగురు  
 వగునంగిరసుపుత్రు వీక్షించిన నతండు తనయోగదృష్టిచేత వారలసమాచార  
 మెఱింగి శచీవల్లభున కిట్లనియె నయ్యా వా రూరుజులు, శంకరునిగూర్చి మోక్షో-  
 ర్థులై తపం బాచరించుచున్నవా రనిన విని యతండు కొంతకాలం బూరకుండి  
 మనంబున సంకయించి దిక్పాలనమేతుండై కదలి కైలాసంబునకుం జని యందు  
 దేవర్షిప్రమథగణసహితుండై యున్నశంకరునకు నమస్కరించి కరకమలంబులు  
 ముకుళించి నిలిచె. అంత శంకరుం డూరపులతపంబునకుఁ బ్రసన్నహృదయుండై  
 బ్రహ్మవిష్ణుదేవర్షిప్రమథగణంబులు దిక్పాలకులు మొదలుగాఁగలవారికిఁ గామరూ-  
 పంబులిచ్చిన నందఱు నన్నిరూపు లై రట్టిసమయంబున. 42

క. అందఱియాశ్రమభూముల, నందఱువైశ్యులకు వరదుఁ డయ్యెడికొఱకుఁ  
 అందఱు దివిజులు గొలువఁగ, నందఱకును నన్నిరూపు లరుదుగ నయ్యెన్. 43

సీ. శార్దూలచర్తంబు మార్దవచేలంబు ఖూతియుఁ గస్తూరి పొలుపుమిగులఁ  
 బాములహారము ల్పద్మారిఖండంబు సీమంతరేఖియుఁ జెలుపుదనర  
 మిన్నేటిసటనయు మేలిమినేసయు ఫణికండలము దంతవత్రికయును  
 సూక్ష్మస్థనంబు విస్ఫురితకుచంబును మహానీయసౌందర్యమహిమ లలర

తే. సర్ధనారీశ్వరాకృతి నమరఁ దాల్చి  
 వరఁగఁ కూలాంకుశాభయవరదహస్త  
 సరసిజాతుం డగుచు మించి సదమలమతిఁ  
 జారు లేబోమయుండై నశంకరుండు. 44

గీ. వెండికొండభంగి విశదకాంతుల మించు  
 నందికేళు నెక్కి నటన మెఱయ  
 వరకృపామృతార్ద్రవరకటాక్షంబులు  
 భక్తవరులమోదఁ బరఁగి చెలంగ. 45

వ. మఱియు, విఘ్నేశ్వరనందినాథభృంగిరిటమహాకాశవీరభద్రకుమారచండిశ్వరాంగద  
 చారుకర్ణవిజయకర్ణవీరకర్ణకుంటాకర్ణత్రిముఖచతుర్ముఖపంచముఖానేకముఖైకకరద్వి  
 కరదశకరశతకరసహస్రకరసింహముఖాద్యనేకప్రమథగణసమేతుండై హరిబ్రహ్మేం-  
 ద్రప్రముఖదిక్పాలకసురగణపరివృతుండై త్రయస్త్రింశత్కొటిదేవతాగణంబులు  
 ను యక్షరాక్షసపక్షిగుడగంధర్వసిద్ధసాధ్యకిన్నరకింపురుషులును రంభాద్యప్పరస్త్రీని  
 కాయంబును గొలువఁ జండిశ్వరతుంబురునారదాదులు కైవారంబులు సేయ భూన  
 భోంతరాళంబులుగ్రంధుకొన నిఖిలవేదవేదాంగసంగతజయజయధ్వానంబులుచెలంగ



వజ్రవైడూర్యగోమేధికపుష్కరాగ మరకతమాక్షిక ప్రవాళకనకపుష్పవర్షంబులు  
గురియ ఘంటాశంఖకాహళిమృదంగనిస్పాణభేరివిశేషఘోషంబులు మెఱయ నవా  
జ్ఞానసగోచరుం డైనయప్పరమేశ్వరుండు వైశ్యయుఫలకుఁ బ్రత్యక్షంబైన వారు  
నల్లీకంబులనుండి వెలువడి పరమానందకందళితహృదయారవిందు లగుచు సవినయం  
బుగా సాష్టాంగనమస్కారంబు లాచరించి, కరకమలంబులు ముకుళించి నిటలతటం  
బులు జేర్చి యిట్లని వినులించిరి.

46

దండకము. శ్రీమన్మహాదేవ దేవాధినాథా భవానీమనోనాథ లోకత్రయాధార సర్వే  
శ్వరా శర్వ సర్వజ్ఞ సర్వాత్మకా నిర్వికల్పప్రభాఖర్వ దోర్లర్వదుర్వార సర్వం  
సహరక్ష వ్యోమకేశా దినేశాయతస్వప్రకాశాధికభాజితాడంబరా ! యీశా  
మహేశా వరప్రీత మాయాంధకారాతి ధీశా నిరీశా నిలింపానుకంపా నుధా  
గాంగసత్సంగగానప్రియా పంచవక్త్రప్రకాశా మహాదేవ పంచాక్షరీమంత్ర  
సింహవది హైహిభూషా మణివృత్త భక్తప్రియా నీమహత్త్వం బచింత్యం బనంతం  
బభేద్యం బనాద్యం బమేయం బజేయం బపారం బఘోరంబు చోద్యంబు సీపాప  
వద్దంబు లేజైవము ల్లానఁగానేర్తురే ముందు గోవిందుఁడం బ్రహ్మదేవుండు  
నాద్యంతశోధక్రియాబుద్ధిఁ గ్రోడంబు హంసంబునై మేదిసీమండలవ్యోమభాగం  
బులం జూచి శోధింపఁగా విశ్వబాహుండ వై విశ్వసేతుండవై విశ్వనత్తుండవై  
విశ్వదేహుండ వై యెద్దియుం గానరాసీక విశ్వంబునెల్లం బదాంగుష్ఠకోణంబునం  
ద్రోక్కి సెక్కిన్న సీయొక్కచిత్రప్రభావంబు లేశంబునంగనఁగాలేక యత్యంత  
చింతాభరక్రాంతి సుక్రామితస్వాంతులై యెద్దెనం గానఁగాలేక యుష్మ  
త్కృపామేయమాయాంధకారంబులో బ్రుంగుడై సంగడంబేది యన్యోన్యరూ  
పంబులం గానఁగాలేక శంభో శరణ్యా నమశ్శంకరా యాక్షరా యాక్ష  
యాయ స్వభూ విశ్వకర్త్రే నమో విశ్వరూపాయ హర్త్రే నమో విశ్వహర్త్రే  
నమో విశ్వవిశ్వంభరాయ ప్రసిద్ధాయ ప్రభాభవ్యనవ్యస్వరూపాయ భీమాయ  
తుభ్యం నమః కాలకాలాయ కామప్రకామాయ కారుణ్యరూపాయ తుభ్యం  
నమో శిత్రి వేషాయ నీవారకూకాణురేఖాతిసూక్ష్మప్రభాభావదివ్యస్వభావాయ  
తుభ్యం నమో ధూర్జటే నీలకంఠా త్రయారక్షణా క్షీణకళ్యాణమూర్తే నమో.  
దీవ్యత్కృపా యాతికోపాయ నిశేషజన్త్రయత్రాణలింగాయ దీవ్యచ్ఛరచ్చం  
ద్రకోటి ప్రకాశాంతరేశం నిరీశం మహేశం భజే నీలకంఠం భజే యన్నఁ బ్రత్య  
క్షదేవుండవైకాచి రక్షంపఁగా నేర్తు వెల్లప్పు నీవే భవత్తత్త్వ మెవ్వాఁడు గాన  
న్యమర్థుండు మృత్యుంఁడయా నీప్రసాదంబునక జన్మ సాఫల్యమయ్యెక ధరా

వాయుతో యాభ్ర సోమార్కవైశ్వానరాత్వాష్టమూర్తే కృపాసాంద్రనాగేంద్ర  
భూషాష్ట్రా మామకాభీష్టసిద్ధుల్ ప్రసాదించి రక్షింపు శ్రీవిశ్వనాథా నమస్తే  
నమస్తే నమః. 47

క. అని సంస్తుతించి పటకీన, విని సుతోషించి శివుండు విశ్వాధీశుఁ  
డను నెద్ది యభీష్టము మీ, కెనయంగాఁ గోరుఁ డిత్తు నేవరమైనా. 48

వ. అని నకలలో కాధీశ్వరుం దైనయీశ్వరుం డానతిచ్చినఁ బరమానందకందశిత  
హృదయారవిందు లై యవైశ్వర్యమును లందఱుఁ బునఃపునః ప్రణామంబు లాచ  
రించి నిటలతటఘటితకరకమలు లై నమస్క్రియాపురస్సరంబుగా నిట్లనిరి. 49

క. మాకులమువారి కెల్లను, సేకరుణయ కలుగనిమ్ము నిత్యస్థానం  
బాకైలాసనివాసముఁ, జేకొను మావిన్నపంబు శీఘ్ర)మె యభివా. 50

వ. అని యిట్లు వేడినవైశ్వర్యులం గాంచి మీరు ధర్మార్థకామంబులు తోరక మోక్షా  
పేక్షు లగుటకు సంతోషించితి నని కుదేరుసిం గని వీరికి సాలోక్యసామీప్యం  
బాసంగిలి వీరలం దోడ్కొని రజతకైలంబునకు రమ్మనిన నటండు వల్లె యని  
పుష్పకవిమానంబున నెక్కించుకొనిపోవ దానిందలంచి యాకర్షించి. 51

నీ. భుజితమహారత్నకనకసౌధంబులు ధగధగద్ధగయని దనరి వెలుంగ  
దివ్యభూషణభూషణవిద్యుతాంతానందఘనలతక్రంకణద్వయము సెలంగ  
ఘణఘణద్వనిజుష్ట ఘంటారోదుందుభిఘమఘమారావంబు ఘూర్ణముగను  
వటునట తొమ్మిదిపదమంజరీమణిర్బుణర్బుణతొక్కరపుంజములు మెఱయఁ

తే. యిష్టపర్వంబు గురి నెడు యిష్టకంబు  
నందు వైశ్యులనెల్లను నమర నిలిపి  
శివునికై లాసశిఖరికిఁ జిత్రగతులఁ  
గొనుచు విచ్చేసి నాశ్చర్యభూష మమర. 52

వ. అప్పుడు వైశ్యమునిసంఘంబులు పుత్రమిత్రకళత్రబాంధవులతో దివ్యదేహం  
బులు దాల్చి యవృతమేశ్వరునిదివ్యశ్రీపాదంబులు గొలుచుచుఁ గైలాసంబున  
వసియించి రని సాలంకాయనముసింద్రుఁ డానతిచ్చిన యవైశ్వర్యవరుల వివిధకథా  
వృత్తాంతం బడుగుటయు. 53

చ. హరిహరపద్మగర్భచరణాంబుజలోలుపచంచరీకముల్  
భరకరచేజు లాశ్రితనికాయనిధానము లంబికామనో  
హరకరుణావిరాజితులు యాచకపాలనకామధేనుని  
ర్భరఘనదానబాలనగరప్రవరుల్ సువిచారు లిష్టహిత. 54

మాలిని. పరిభవగుణదూరుత్ భావజాకారసారుత్  
 సరవరజనమాన్యుత్ న్యాయవిజ్ఞానధన్యుత్  
 సరసుతపటుకీర్తుత్ నవ్యగంభీరమూర్తుత్  
 పరహితసమవశ్యుత్ ప్రితాచారవైశ్యుత్.

55

గద్యము. ఇది శ్రీ సరస్వతీచరణవిలాససరసీరుహనిష్ఠందమకరందసందోహమాధురీధురీణ  
 మధుకరాయమానమానససరసకవితావిలాసవిభాసమాన భారతసౌభాగ్యభాగ్యోదయ  
 బొల్లనాచార్యపుత్ర భాస్కరాచార్యనామధేయ ప్రణీతం బైన వైశ్యపురాణం బను  
 మహా ప్రబంధంబునందు బ్రహ్మదక్షిణవామోరువుల నేడునూటపదునలుగురు సతీ  
 యుష్టులై వైశ్యులు జనించుటయు వారలు బ్రహ్మపంపునఁ బపంబున కరుగుటయు  
 మునిదర్శనంబును బంచాక్షరీమంత్రోపదేశంబును నీశ్వరానుగ్రహంబును కైలాసం  
 బున కరుగుటయు ననుకథం గల ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

## శ్రీ వైశ్య పురాణము

తృతీయాశ్వాసము.



రజతాద్రిశవదాం

భోరుహమదచంచరికముఖ్యులు కరుణాం

భోరాను లార్యు లనఘులు

నారాయణసుతులు బాలనగరప్రాధుల్.

1

వ. ఏకచిత్తంబున నాకర్ణింపుం డని సాలంకాయరమణీశ్వరుం డవ్వైశ్యబులు  
కిట్టనియె, నట్లమ్మహాదేవుండు వారలఁ గైలాసంబున నుండుం డనిన వారణ్ణేవుని  
నివ్యచరణధ్యానపరాయణు లగుచు మందారవనసమూహమన్యస్థలంబులను జంద్ర  
కాంతశిలానికేతనస్థానంబులను సురాపగాతటనికటనైకతస్థలంబులను నిరంకుశవృత్తిఁ  
జరించుచు దేవమునిగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదిమహా ప్రమథవరులతోడ సఖ్యంబులొన  
ర్చుచుఁ బుత్రపౌత్రకళత్రయుతులై యుండి రిట్లు బహుసహస్రాబ్జంబులు చనిన  
యనంతరంబున నొక్కనాఁడు.

2

సీ. చిత్రకంఠుండనఁ జెలువారుగంధర్వుఁ డభవుని నేవంప నరుగుచుండి  
సోమకాంతాఖ్యవైశ్యునిపుత్రిఁ ద్రిభువనకీర్తనీయచరిత్రఁ గీర్తికన్యఁ  
బధమునఁ గనుఁగొని పంచాస్త్రపంచాస్త్రనిష్ఠిన్నహృదయుండై నేర్పు చక్కి  
తమకుంబుతోడ నత్తరలాక్షివెంటనె ధానుంబునకు నేగి దానితల్లి

తే. దండులను గాంచి తనయాస్థితంబు చెప్పి, కన్య నిమ్మన్న వారు శ్లాభచరవరుని  
యాత్మ నొప్పింపఁజాలక యాపులకును, జెప్పి యిచ్చెద మనియాకఁ ద్రిప్పి రతని.

గీ. ఇట్లు త్రిప్పిత్రిప్పి యేచి యవ్వైశ్యుండు, ఖచరనాథుఁ జూచి కన్యనీయఁ  
గూడ దరుగు మనిన గురుతరత్రోధర, తాత్తుఁ డగుచు నప్పు డాతఁ డనియె.

4

గీ. ఓరి పాపకర్త యూరుజాధమ నీవు, నిన్నుఁ గూడుబంధునిచయములును  
గాలుఁ డుర్వి కేగి కన్యతో నొక్కరా, జన్మకతన ననుచు కాపమిచ్చె.

5

- క. శాపదేభునొంది యాతఁడు, కోపాటోపమున నోరి గుణహీన దురా  
లాపము లఱచితి పీ వాఘాపాలుఁడ వై జనింపు భూలోకమునన్. 6
- ప. అని యవ్వైశ్యవరుండు మఱియు నిట్లనియె, సిక్కునృకనిమిత్తంబు భూలోకం  
బున రాజవై పుట్టి వైశ్యులకాపంబునం బొలయు మని ప్రతికాపం బిచ్చె నంత  
గొంతకాలంబునకుఁ బరమేశ్వరుండు గౌరీకల్పాణం బవధరించె నాననుయంబున.
- ఉ. శ్రీసుతవర్తరత్నమణిచిత్రసువస్తువు తెల్ల నాదిగాఁ  
గానుక లరిఁ దెచ్చి శుభకారణవైభవ మొప్పఁ జేయుచు  
న్యానుగఁ గొల్చియున్న జనమాన్యుల నొక్కొకలోకవాసుల  
బూని కటాక్షదృష్టిఁ బరిపూర్ణులఁ జేసి యనంతరంబునన్. 8
- చ. నిరతము సేవచేయుచును నిశ్చలఁ డైనకుజేరుఁ జూచి యీ  
వరుస నమస్తలోకములవారు నుపాయనదత్తహస్తులై  
కర మనురక్తిఁ గొల్చి నిజకార్యఫలాఢ్యతఁ బొంది వేచనన్  
ధరణిజనంబు లిట్లు భుజదర్ప మెలర్పఁగ రా రచేటితో. 9
- ప. అని యానతిచ్చినం గుజేరుం డిట్లనియె. 10
- క. గురుతరకాంచనవాహన, వరమణివాసోవిశేషవస్తువిశేష  
స్థిరమతిమంతులు వైశ్యులు, ధరణిస్థలి నెందు లేరు కరుణేందుధరా. 11
- గీ. మిమ్ము మెచ్చఁ గొల్చి మీపాదపద్మంబు, లమర సేవఁ జేసి యమరు లగుచు  
ఘనవచస్సమృద్ధిఁ గైలాసవాసులై, యున్నవారు వైశ్యు లుర్వి లేరు. 12
- ప. అని విన్నవించిన నప్పరమేశ్వరుండు నిజవివాహోచిత సమస్తవస్తుపరికరంబు లాన  
గూర్చుచున్నయవ్వైశ్యముఖులం జూచి యఫోచితంబుగా ననుగ్రహించి నానా  
మణివాహనవస్తువితానపరీక్షాశూన్యం బై బూలోకం బున్నది గావున మీ రచ్చ  
టికిం బని సుఖంబుండవలయు నని యానతిచ్చిన. 13
- గీ. అట్ల కాక యనుచు నత్యంతభక్తితో, నలరి వైశ్యవర్ణు లర్థితోడ  
శంభుపాదములకు సాష్టాంగనమ్రులై, విన్నవించి రధికవియ మెనఁగ. 14
- చ. తరుణశశాంకశేఖర! విధాతృముఖామరరాజరాజీం  
దిరముగఁ జేరరానిభవదీయపదాంబుజయుగ్మ సేవ మా  
కిరవుగ నిచ్చినాడవు మహేశ్వర ధాత్రిఁ జరింప నేర్తుమే  
సురతరువువృగుచ్ఛముల సొక్కినతేటికి జిల్లె డేటికిన్. 15
- ప. అని విన్నవించిన వైశ్యముఖుల కంబికామనోహరుండు నగి యిట్లనియె మున్ను  
మీకరవిందభవుండు నెస్సినరహస్యప్రకారంబునను గంధర్వనికాపంబునను వచ్చిన  
కీడు మేలగు మదీయస్థానంబున నుండుటం జేసి మీవెంబడి వచ్చి నగరేశ్వరుండ  
వై యుండెద నిందుకు సందియంబులేదు నమ్మం డని మఱియు నిట్లనియె. 16

## తృతీయాశ్వాసము.

గీ. భక్తు లేచట నున్న బద్ధాసుర క్షిప్తో, నచట మేము నుందు మనము ~~మనము~~  
 గ న మీరు ధరకుఁ గనుసియగతి నేగిఁ, మహితభక్తియుక్తి మనుఁడు మిగుల. 17

సీ. భూమండలంబునఁ బుణ్యాలయం బైన శుద్ధదేశంబున సొంపుదనరః  
 ఋరములు నిర్మించి వరరత్నహాటక వివిధగోపంబుల విశ్రమించి  
 వాణిజ్యకృషివృద్ధి వర్ధగోరక్షణ జీవనభంగులఁ జెన్ను మిగిలి  
 సంతతవిశ్రాంతసంపత్ప్రదాన బహువైభవంబులఁ బ్రబలు లగుచు  
 తే. మమ్ము భక్తిని నేనించి మనుఁడు మీరు, నగరులను పేరధాత్రి లో నెగడుఁ డెలమి  
 \* మేము నగరేశ్వరఖ్యాతి మించి మమ్ము, ఘనతఁ బాలింతు మేవేళఁ గరుణతోడ.

వ. అనుచు నప్పరమేశ్వరుండు పుణ్యస్థాననిర్ణయంబునకుఁ బరమేష్ఠియు సకలవస్తు  
 నిర్మాణంబునకు విశ్వకర్తయు నిఖిలధర్మవ్యవహారార్థంబులకు ధనదుండును మీకు  
 సహాయం బగునట్లు చేసెదము, మీరు నుదిశేశ్వరుకర్ణరంధ్ర మార్గంబున బ్రవేశించి  
 వెడలి భూలోకంబునకు జనుం దని యానతిచ్చిన వైశ్యవరు లప్పుడు. 19

### అవైశ్యవరులు భూలోకంబున కరుగుదెంచుట. ౨౦

క. గోకర్ణరంధ్ర పర్వమున, గోకర్ణాభరణునాజ్ఞాఁ గువలయుమునకుఁ  
 గోకర్ణజులటు గదఁగి, గోకర్ణేతుండు బ్రహ్మఁ గూర్చిం బలికెన్.

గీ. సీవు నిత్యమహిమ నిపుణత్వమున మించి, విశ్వకర్త ధనదవిభులు గొలువఁ  
 బుష్పకంబు నెక్కిపాలుపార వైశ్యుల, భునికెఁ గొనుచుఁ జనుమ బుగ్గలు పొగడ.

వ. అరిన బ్రహ్మదేవుండు మహాప్రసాదం బని తదాజ్ఞావిశేషంబున. 22

సీ. మహితహాటకర్త మహాసియవట్టిమ ప్రాకారలోరణప్రబల మగుచు  
 వజ్రగోమేధిక వైడూర్యమణిసేల ముక్తాఫలశ్రీ సమూహ మగుచు  
 వివిధాద్భుతాసాదివిపులవాయన ఘనకుటిసౌందర్యకలిత మగుచు  
 సంగీతశృంగారసంగరంగోజ్జ్వల కాంచన మయరత్నకలిత మగుచు.

తే. మహిమచే మించి దేదీప్యమాన మగుచు, నున్నపుష్పక మందున్నయూ  
 నిలుపుకొని వచ్చి ధాత్రికి నీరజాత, భవుఁడుఁ దత్కర్తయు నర్థపతియుఁ గొలువ.

### అపర్యతద్వీపనదీనదవిస్తారవర్ణనము. ౨౧

మ. ఇలలో నేఁబదియాఱుదేశములలో నేపారునంధ్రస్థలిం  
 జెలువొందు న్నవఖండసారము మహాశ్రీ గౌతమీవాహినీ  
 ఫలితానేకపదార్థభూమి పరఃగుం బ్రాగ్వారిభాగంబునకొ  
 జలధి ప్రాంతమునందు నొక్కనరసీసారంబు తీరంబునకొ. 24

వ. పుష్పకంబు డిగ్గి భారతీవల్లభుండును విశ్వకర్త ~~తత్కర్త~~ విశ్వవిద్యాలయంబు  
 లును నత్యంతకుతూహలస్వాంతులై పదాఱవనన్నె పసిడి ~~తత్కర్త~~ తత్కర్తయునై

దినకిసలయస్థిరభసంబు లగుహంసంబులు పద్మనీకుచద్వయ ప్రాయంబు లగు చక్రవాకంబులును మహాజలచరంబు లగుమకరంబులును బరిభ్రమణవిభ్రాజిత చ్ఛవిజీవితంబు లగురాజీవంబులు గలిగి చెవుల కింపగు చెలువు గావింప నింపొనవు నక్కొలనివలన వివిధాత్పర్యంబులు గనుంగొనుచుఁ దన్మధ్యస్థలంబున. 25

చ. కమలినీ నేకనాళమునఁ గాంచనదీధితు లుల్లసిల్లుచు  
న్విమలములైనపుష్పములు వేడ్కఁ ద్రయంబటు గానవచ్చినం  
దమకము నొంది చిత్త మని తద్వణిగన్వయనాథు లుబ్బునం  
గమలజ యావిభం బయినకారణ మే మిది యానతీదగున్. 26

ప. అని పరమేష్ఠిని సీశితామహుఁ డడిగె ననినవిని యబ్బాలనగరంబువారలు సాలం కాయనమహామునీంద్రున కిట్లనిరి. మహాత్మా ! యిమ్మహాహ్రదం దేమునీశ్వరతపః ప్రభావంబున న.గాధోదకంబును నతివిస్తీర్ణంబును నత్యద్భుతంబును నయ్యె నది యుసుంకాక మాపూర్వులు కైలాసంబునుండి భూలోకంబునకు వచ్చి రనియాన తిచ్చితిరి. కైలాసంబు లెన్ని యేయేభూధరంబులు గనుంగొనిరి. భాగీరథీప్రవాహంబు లెన్ని. నగంబులలో నేనగంబునకుఁ బర్యవ్రాజనామధేయంబు గలిగె నీనందే హంబు దొలంగ నానతీవలయు నని యడిగిన వారల కమ్మనివరుండు చెప్పందొ డంగె. భూలోకంబునకు ముప్పదిరెండుకోట్ల యోజనంబులపొడవు పరాత్పరుండగు శివుండు వసియుంచుకైలాసంబు కర్పరనగంబుమీఁదను ద్రిమూర్తులపురంబులలో నొక్కటి కైలాసంబు మేరువునకుఁ బశ్చిమంబునఁ కైలాసం బనంబరంగిన దొక్కటియు సేతెఱంగున మూడుకైలాసంబులు గలవు. భాగీరథీనదులు సహస్రం బుల బ్రహ్మలోకంబున నుండి సితకేసరకుధరంబునకు లంఘించి యచ్చటనుండి గంధమాదనపర్వతంబుపైఁబడి యిలావృతకింపుషవర్షంబుల కెడగల్గి భద్రాశ్వ వర్షంబునకు వచ్చి హిమవత్పర్వతవిదారణం బొనరించి యచ్చట మోక్షద్వారం బనం బ్రఖ్యాతిం గాంచి దక్షిణముఖం బై వరణ అని సరయువు లనునదుల నతిక్ర మించి వచ్చి యమునానర్మతీపుణ్యనదులం గలిసి త్రివేణీసంగమం బనం బరంగి యచ్చటనుండి తూర్పుజలనిధిని సహస్రముఖంబులై కలసిన భాగీరథీప్రవాహ మహిమం దిది యని వినిపించిన వారుచు మహానందభరితులై పుణ్యకుధరంబు లానతిం డనిన వినుండని మునిచెప్పందొడంగె. ప్రాకృశ్చిమసముద్రంబుల నంటి లక్షయోజనంబులనిడుపు గలిగి సపాదలక్షకుధరంబులలో మేరుపడి నెగడినట్టి హిమవన్నగంబును నిషధమహేంద్రంబును వింధ్యభూధరంబును మాల్మళివంతంబును బారియాత్రంబును గంధమాదనంబును హేమకూటంబు ననంబడునవ్వులపర్వతం బులును దధిక్షీరజలనిధిమధ్యంబున మానసోత్తరం బనుకుధరంబుమీఁద నిండ్రాగ్ని యమచైర్మతి పరుణవాయుకుబేరేశానపురంబులు గలవు. మేరువున కుర్వభాగం

బున నధోభాగంబునఁ బదునాలుగులోకంబులు నుండు సీధరణీధరంబులలో  
మేరువు నమధికంబు. వీనియావల నన్నింటి నాక్రమించినచక్రవాళవర్షకంబు  
గలదు. వీనియన్నిటియందు హిమవంతంబు ప్రఖ్యాతిగాంచె ననిన విని యమ్మహా  
మునిశేఖరునకు బాలనగరంబు లిట్లనిరి. హిమవన్నగంబున కేమినిమిత్తంబున  
నాధిక్యంబు గలిగె ననిన వారలకు నమ్ముని యిట్లనియె. తుహినభూధరంబు దేవకా  
ర్యంబునకు హితంబాచరించె గావున ఖ్యాతివహించె ననిన విని యాకథ యాన  
తీవలయు ననిన నమ్ముని వారల కిట్లనియె.

● హిమవత్పర్వతమహిమానువర్ణనము. ●

- మ. కలఁడత్యుత్తముఁ డుత్తరక్షీతిదెసం గైలాసవాసోన్నతుం  
డలఘూద్యద్గుణదేవతాత్మఁ డగుసీహారాచలాధిశ్వరుం  
డలరుం ధాత్రికి మానదండ మనఁగా నవ్యాహతఖ్యాతిసాం  
పులఁ బూర్వావరసంధిసింధుల మహాపూర్ణాంగుండై యెప్పుడున్. 28
- క. అక్షయరత్నోత్పత్తికి, దక్షుం డగునతనిసొంపు దనరంగ హిమం  
బక్షయ మగునైందవకళ, అక్షణ మలరం గరంగి లఘువగుభంగిన్. 29
- క. ధరఁ దాల్చుజాలు ననియును, గరముగ యజ్ఞాంగవస్తుకారణ మనియుం  
బరికించి కైలరాజ్యము, నరుదుగ యజ్ఞాంగఫలము నబ్జజుఁ డిచ్చెన్. 30
- మ. హిమవంతుం డచలేశ్వరుం డగుమహాహృద్యోన్నతప్రాశ్చితో  
సుమహాత్వప్రతిభాస్వభావమహితస్ఫూర్తిప్రతాపప్రభా  
సమజాసిద్ధవిహారకందరకుటీసర్వాషఢీకల్పక  
ద్రుమకాఢ్ధసితకామధేనుకనతోరుస్వర్నశ్రీశ్రేణిచేక్. 31
- శా. కాంతారత్నము భక్తవత్సల జగత్కల్యాణి రుద్రాణి వే  
దాంతార్థస్థుతితత్త్వనిశ్చితకృపావ్యాసంగచిత్తాబ్జ సే  
కాంతస్థానమున న్నహానియతుండై యాత్మప్రజాప్రార్థన  
స్వాంతుండై మదిలోఁ దలంచుచుఁ దపోవరిష్ఠుఁ డైనంతటన్. 32

● పార్వతీపరమేశ్వరులు తపంబు సలుపుట. ●

- క. లీలక్ హిమగిరినాయకు, పాలిటఁ గృపగల్గి పాలపావయుఁబోలెక్  
మేలై శర్వాణి నవీ, నాలసగతితోఁ బ్రసన్న యయ్యెం గడఁకన్. 33
- ప. అంత నపార్వతీయు లబ్ధోదయయై చంద్రరేఖయుంబోలె దినదినప్రవర్ధమాన  
యగుచు సిద్ధసాధ్యనికాయంబులు గొలువఁ జేలఁపు మిగిలియున్నసమయంబున.
- చ. తొడుగనిభూషణంబు తనుతుట్టికి నమ్మదకారణంబు సొం  
పడరెడు చిత్తజాత కలితాపఘనప్రసవంబు మేలుసం



పడ మగు మార్దవంబు కృతభావవిధానమనోజ్ఞభంగితో

బెడంగగు జవ్వనంబు దగు పెంపునఁ బార్వతి యుండె నింపుగాక.

35

చ. వినుతవిశేషమై తగినవీక్షుల నిర్మలరకేశిఁ జేలుచుక

ఘనమృగనాభిగంధములఁ గమ్మనిగాడ్పులు చల్ల చల్లస్తై

ఽనరినశైలరాజమత ధామమహాస్థలియుండుఁ దన్నుఁదాఁ

గనుఁగొనువేడ్క నందె శిలికంఠఁ డుపక్రమవిక్రమోన్నతికై.

36

ప. తదనంతరంబ పరమజ్ఞానవంతుం డగుహిమవంతుండు సఖసమేత యగు నచ్చార్వతిని  
బరమేశ్వరునకు శుశ్రూషావిశేషంబు లొనరింప నియోగించిన సంతోషితస్వాంత.  
యగుచు ననేకప్రకారభయభక్తియుక్తహృదయారవింద యై యస్తుహాదేవు నుప  
చరించు చున్నసమయంబున.

ఉ. తారకదానవుండు భుజదర్ప మెలర్ప జగత్ప్రయంబు నం

హారము సేయఁబూనినభయంబున బెగ్గిరి యింద్ర ముఖ్య బృం

దారకు లబ్జసంభవుని దగ్గఱి మ్రొక్కుచు నంస్తుతించి వి

స్తారసిహోగ్ర బాధలు పడంపడి సర్వము విన్నవించినక.

37

ప. వినిపద్మాసుండును బద్దామనోహరుని మనంబున నిలుపుకొని యాదానవుండు వజ్ర  
ఖునిచేతం గాని హతుండు గాఁడని దివ్యదృష్టి నెఱింగి వారల కిట్లనియె.

క. హరునకు శైలతనూజకుఁ, బరువడి జన్మించునతని బాహుతోప

స్ఫురణం దారకుఁ డడఁగును, మరుచేఁ దద్యోగవిధము మానుగఁ గల్గెక.

40

ప. అని కమలగర్భం డానతిచ్చిన విని సర్వదేవతానహితుండై యాఖండలంఁడు ని  
పురంబున కరుగుచెంచి యచ్చరోగణంబులు గొలువ నుఖాసీనుండై పేరొలగం  
బుండి సురాచార్యు రావించి యతనికే దమవృత్తాంతం బెఱింగించినవాడై నుమ  
కరు రావించిన.

41

— మన్తధుండు శివతపోభంగంబునకై వచ్చుట. —

అ. చిలుకతేజి నెక్కి చెఱుకుసింగిణి వుష్ప, శరధి సందిలంగ నరసగతుల

రతివసంతు లలర రభసంబు పెంపున, మనసిజుండు వచ్చె మహిమ మెఱయ.

42

క. వచ్చిన సురపతిఁ గనుఁగొని, యచ్చపుంగ్యపతోడఁ జూచి యేర్థాసన మీ

వచ్చిన మ్రొక్కుడు నతఁడుం, జెచ్చెర నేకాంత మాడఁ జేరుచుబలికెన్.

43

మ. త్రిదశాధీశ్వర జంభభంజన భవద్దీప్యత్పదాంభోజము

ల్లాదమందం గనుఁగొంటి నంచితకృపాముఖ్యుండ నై మించితి

న్నది నూహించినకార్య మెద్ది నను నేమాడ్కిం దలంపయ్యెనో

యిది కౌల్పం బనివంటిఁ జేతు నీక నేనేయానతైనం దగక.

44

క. నీవదము గోరి యెవ్వఁడు, తాపసుడై నియతభంగిఁ దప మొనరించుం  
గోవప్రస్ఫురితాధర, కోవనలం బట్టి వారిశ్రవ్యదంగింతున్. 45

మ. తగుసీనిత్యకృపావిశేషమహిమన్ ధన్యుండ నా కెప్పుడీ  
జగతికై సాటివసంతుఁ డొక్కనఖిలండుం జాలు న్నహాయంబుగా  
నొగిం బుష్పాస్త్రము లిక్షుచాపమును నేనున్ జృంభణం గూర్చి వే  
తేగి తూలింతుఁ బినాకితాల్చియును నాచీపుల్ బ్రకాశింపఁగాన్. 46

క. అనునామస్తథుఁవల్కులు, విని మనమున సంతసిల్లి వేగ సుమాయు  
త్తనిఁగా నప్పరమేశ్వరు, నని సాధింపుము మవర్థ మని హరి పలుకెన్. 47

గీ. అట్లకాక యనుచు నాజ్ఞావిశేషంబు  
శిరమునందుఁ దాల్చి చెలువు దనరఁ  
గణంగి కొంతమేర కినుకతోఁ జనఁజన  
మతి గలంగుచు రతి మదను కనియె.

కా. జీర్ణం డానతి యిచ్చె నంచు మదిలోఁ జింతింప కిట్లేగిన  
న్విష్ణుప్రీతియుఁ గాదు పుష్పశరముల్ త్వేణాగ్ని భక్షాతివ  
ర్ధిష్ణం డైన మహేశు నొంపఁ గలవా ధీశక్తి నూహించితే  
యుష్ణీషంబునఁ గట్టవచ్చునె మదపూర్ణోగ్రవేదండమున్. 49

మ. అని యనేకభంగుల వాచాకౌశలంబున మరుండు జయంబు గోరి నయంబుగా  
బల్కిన నారతిపలుకులు చులుకనగాఁ దలంచి కినుకవొడమినమనంబున వినక తనపతి  
కార్యంబు నిశ్చయంబుగా నవలంబింపవలయు నని యెట్టుకేలకు నొడంబడఁబలికి  
వసంతుం జూచి మనబలంబుల నన్నాహం బొనరించి శుకస్యంపనం బతిత్వరిత  
గతిం దెచ్చునిన నట్లచేయును నతనుండు విష్ణుంభించునయంబున. 50

మ. పగిలెం డావసదైర్యదుర్గములు కంపంబందెఁ బాంథావళుల్  
వగలం దూలె వియోగిసీచనమనోవర్ధిష్ణువర్గంబు వే  
చిగురత్తెన్ హిమశైలనాయకవశ్రేణీతతు ల్చిక్కిలిన్  
దిగులాండెం జెదరెం గలంగై దగఁ దన్వీతూరుషస్వాంతముల్ 51

మ. అని సాలంకాయనముని యానతిచ్చిన తరువాతివృత్తాంతం బెట్లయ్యె ననివైశ్య  
బుష్ప లడుగుటయు.

ఉ. సామజ్యైరివిక్రములు సంబదుదంచితరాజరాడ్లహ  
శ్రీమహిమాభిరామధనశీలురు పండితవర్గపాలకుల్  
స్వామిజనార్దనాంఘ్రిపదసారసమత్త మధువ్రతంబు లా  
కామహనీయకీర్తిఘను లర్యులు వైశ్యవరేణ్యు లిస్తుహిన్. 53

మాలిని. మధురమృదులవాచామంజుల శ్రీవిచారుల్  
 బుధసుతగుణశీలుల్ పూర్ణసంపత్ప్రకారుల్  
 మధురిపువదభక్తుల్ మంజూచారసక్తుల్  
 విధురుచిదరహానుల్ వేద్య పెన్ద్రాండవానుల్.

౨౬

గద్య. ఇది శ్రీ సరస్వతీచరణ సరసీరుహమకరందనిష్ఠుండ సందోహమాధురీధురీణమధు  
 క'రాయమానమానసరసకవితావిభాసబొల్లనాచార్యపుత్రభాస్కరాచార్యనామధేయ  
 ప్రణీతం బైనవైశ్యపురాణంబునందు శివునికటాక్షంబున వైశ్యులుకైలాసంబున  
 సంచరించుటయుఁ జిత్తకేతుం డనుగంధరుండు వైశ్యులశశింఁచుటయు వైశ్యు  
 లతనికిఁ బ్రతికాపం బిచ్చుటయు వైశ్యులు భూలోకంబున కరుగుఁబెంచుటయుఁ  
 బర్వతద్వీపనదీనదవిస్తారవర్ణనంబును హిమశైలోత్కర్షణయుఁ బార్వతీపరమేశ్వరుల  
 తపోమహిమయుఁ దారకాసురబాధాకథనంబును మదనుండు పరమేశుతపంబు  
 చెఱుచుటకై వచ్చుటయు ననుకథలం గలది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

# శ్రీ వైశ్య పురాణము.

చతుర్థాశ్వాసము.



రామామణిహృదయాం

భోరుహభాసురమురారిభూనుత పాద

శ్రీరాజవరులు లోల

స్నారీమన్మథులు బాలనగరప్రవరుల్.

1

వ. ఆకర్ణింపుండు సాలంకాయనముసీంద్రుడు వైశ్యబులుఫల కిట్టనివెప్పిన.

2

ఉ. అర్యమవద్య లిట్లనుచు నామునితోడను బల్కి రామహః  
దైర్యమహార్యగహ్వరముదగ్గఱుం జని యంత మాటుఁ దే  
కార్య మొనర్చె వేగ వినఁగావలె నానతియి మ్మటన్నఁ జా  
కుర్యము మీఱఁ బల్కెను గుతూహలవృత్తిని దేసె లొల్కఁగన్.

3

క. వినఁ దని పల్కెను మారుం, డనుమానము మనములొన నత్యద్భుతమై  
పెనుచుచు ముప్పిరిగొనఁగాఁ, జని గౌరీభర్త లున్నచక్కిఁ బెలుచన్.

4

ఉ. విద్రుతపత్రసత్త్వవనపీఠిఁ గనుంగొనె భర్త దేవదా  
యద్రుమవేదికన్ భయదరూపమృగాజనచర్ర వాసునిన్  
రాద్రభుజంగరాడ్వలయరమ్యకవర్ధుఁ ద్రినేత్రశోభితన్  
భద్రసముద్రు యోగజయభాస్వరముద్రుని నాదిరుద్రునిన్.

5

వ. అంత నక్కంతుండు సంతోషితస్వాంతుండు గాక బిట్టులికివడి నట్టేటఁ బుట్టి  
మునింగినభంగి నిట్టట్టు తొలంగరాక కట్టెదుట నున్నముక్కంటికి జక్కటిచాయ  
నుండనోవక యోసరిల్లి యుల్లంబు జల్లనఁ గరపల్లవంబులు చల్లనై సొంపొదవు  
పొడరిండ్లఁ దూఱి నేకదేరు సమయంబున నంభికయుఁ బంభినవేడ్కఁ ద్ర్యంబ  
మనకంబుజంబుల నభిరామంబగుదామంబు సమర్పించుసమయంబున.

6

- క. ఆసుదునఁ బుష్పాస్త్రము, వే నూటిగనాటఁ జెఱుకువంటను దండ్రి  
భాసురగతి శివుడై ర్యము, నాసింది మనోజుఁ డేని నద్భుతభంగిన్ 7
- వ. అవ్వడు. 8
- గీ. శివుడు గిరిజమోము చెలువంబుఁ దగఁ జూచె, శివుని శివయుఁ జూచి సిగ్గుపడఁగ  
హరుఁడు నటకుమున్న నూత్నశృంగును, దాల్చి నూలుకొలిపెఁ దత్త్వజంబ. 9
- వ. శివుండుతపోవిఘ్న కారణం బెఱింగి యత్కుగ్ర కోపంబున. 10

— మన్మథుఁ డీశ్వరునిచే దహింపఁబడుట. —

లయగ్రాహి.—

- ఫాలశిఖలోచనపుజ్వాలలు రయంబున వికాలముగమిఱుగుఱులురాలిదివిగ్రాలన్  
గీలువడి తొట్టి లయకాలపుమహాశనులు ప్రేలిపడి తాఁకుగతి జాలి దనుదాఁకన్  
గాఠె మరుఁ డంతటను గోటపడి దేవతలు కాలగళ కాలహర చాలు శరణన్నన్  
తూలగతి నాపదను దూలుచు మహాభయతఁ దేలి రతిచుట్టుకొని సోలిధరఁగూఠెన్.
- క. హరుఁడు న్నంతట నందీ, శ్వరభృంగిరిట ప్రముఖ్యసర్వగణంబుల్  
వరజయఘోషము లులియఁగఁ, గరముగఁ గైలాసగిరికిఁ గడఁకం జనియెన్. 12
- వ. అంతటఁ గొంతతడవున కారతీకాంత చింతాక్రాంత యగునవసరం బన వసుతుండు  
దెలిసినఁ దేసి గద్దదస్వరంబున. 13
- క. చిలుకలరథమును జెలువగు, నలరఘులుఁ జెఱుకువల్లు నశిసగుణమున్  
జలమునఁ బ్రోగై ప్రాగిన, బలుపగుభస్మంబుఁ జూచి పడఁతుక పలికెన్. 14

— రతీదేవివిలాపించుట. —

- క. కైవద్రోహము చేసిన, నేవలనఁ బ్రమాద మగుట యెఱుంగుదు వెఱిఁ గా  
కావనిదివిజాలమాటలు, భావంబునఁ బట్టి యిట్టిపాపం బయ్యెన్. 15
- వ. అనుచు ననేక ప్రకారంబుల శోకాయత్తచిత్తయై కొంతతడవునను నీనానన  
యగుచు నమ్మహానుభావు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 16
- క. కరుణాకర శివ శంకర, శరణాగతరక్షణాంక శరణము శరణం  
బరుదుగ ద్రోహము చేసితి, మఱియెన్ శమియించు రోషమంతయుఁ బెలుచున్.
- క. హర గంగాధర కరుణాకర కైలాసేంద్ర వైదిఖండన భక్తా  
గ్రరసీకరక్షణ కల్పవహర సురవినుత దయఁబ్రోవు మభవ పురారీ. 18
- వ. అని వినుతించుచు దుఃఖార్థవచున్న యై యున్నరతి కాకాశవాణి యిట్లనియె. 19
- గీ. భద్రకోపభంగిఁ బాటిల్లె నింతయు, దుఃఖముడుగు మింత తూలనేల  
ఘనుఁడు శివుఁడు వేగ మనసిజు బ్రదికింప, వచ్చువాఁడు నమ్ము వనజనయన. 20

వ. అనిన రతీకాంత శోకంబుడిగి తడేకన్యమగరిష్ఠయై శివునిరాక కెమరు మాచుదున్న  
సమయంబున,  
21

క. వనజభవుం డిం ద్రుండును, మనసేజసతినుతికి మానిమండలి గొలువక  
గనికరమున వే శర్వుండు, వనితామణికడకు వచ్చె వాత్సల్యమునక.  
22

వ. ఇట్లువచ్చినశివుం గనుంగొని ప్రణమిల్లి దీన యగుచు నుతియించి రతీదేవియమ్మ  
హాత్తున కిట్లనియె.  
23

క. ఆచక్రవాళమధ్యధ, రాచక్రములొన భర్త రక్షించు పతిక,  
భేదరు లెంచగ నీకును, నాచంద్రార్కముగఁ గీర్తి యలరుకొ ధాత్రిక.  
24

వ. మఱియును శర్వ సర్వజ్ఞ సర్వేశ్వరా త్రిపురాంతకా యని యనేకవిధంబుల  
స్తుతియించిన రతీదేవిని గరుజించి శివుం డిట్లనియె.  
25

గీ. ఏడ్వకేడ్వ కబల యీ రేడుజగముల, వినుతి కేను మెచ్చి మునులఁ గూడి  
వచ్చినాఁడ నీవు డెచ్చెన నీప్రాణ, నాయకునకు నాయు వాయతముగ.  
26

— ఈశ్వరానుగ్రహంబున మన్నధుండు జీవించుట. —

వ. అని మఱియు.  
27

చ. హరుండు కృపావిశేషమహిమాస్పదుఁ డై సురరాజరాజవా  
కృణిణతచి త్తవృత్తిచరిపాటి మనోజుఁ బ్రతిష్ఠ నేసి సొం  
పరుదుగఁ బ్రాణవంతునిగ నద్భుతసత్వసమేతుఁగాగ నిం  
పరుదుగ సర్వమాన్యునిగ నర్థిగఁ బాలన చేసి నిల్వినక.  
28

గీ. చిలుకరథము నెక్కి చెఱుకుసింగిణిఁ బుష్ప, శరములు ధరియించి చతురగతుల  
రతివసంతు లలర రమణమై వర్ధిల్ల, శివుపదాబ్జయుగముఁ జేరి మ్రొక్కి.  
29

వ. నిలిచిన వారిం గనుంగొని కరుణాయ త్తచిత్తుండై మన్నధుని దీర్ఘాయుష్మంతుగా  
ననుగ్రహించి శివుం డంతర్ధానంబు చేసె నని సాలంకాయనముని వైశ్యబుధుల  
కుం జెప్పిన విని వారలు వంధనంబు లాచరించి యవ్వలికథ యెఱింగింపు మనిన  
వారల కమ్మనివరుం డిట్లయె.  
30

క. మదనునిచేతకు నప్పుడు, మదసారాతియుం గలంగి మానినివహముల్  
ముదమందఁగఁ గైలాసము, సదనమునకుం జేరి మిగులఁ జలచిత్తుండై.  
31

గీ. అమ్మహాదేవుం డారీతి నరిగినపుడు  
మంచుగుబ్బలికూతురు మదిఁ గలంగి  
చెలులఁ గికురించి తిరుగంగఁ జెలియరైరి  
తెలియలేకున్న వారు నడ్డేవిఁ జూచి,  
5

ॐ పార్వతి తపం బాచరించుట, ॐ

వ. అమృతాదేవి తలిదండ్రులు ననుచెంచినం గని నిజవాంఛితం బెఱింగించి వారియను మతంబున సఖిహితయై వనంబున కరిగి ఘోరం బగుతపంబు నేయించున్నఁ బెద్ద కాలంబునకు నీశ్వరుండు ప్రసన్నుడై రూపాంతరంబు దాల్చి. 33

నీ. బంగారుతీరెలు బాగుగాఁ బెనిచిన ముప్పిరిగొని యొప్పుముంజిఁ జాట్టి చెంగావించును గెంపు శృంగార మలరిన గట్టికాపీనంబు కడకఁ జాట్టి దగదగ యనిమించి దట్టమైతనరిన వసిడిజురెము క్రొత్తబాగు దనర నమితలేజస్సూర్తి నధికమై వెలసిన కృష్ణాజినము మేనఁ గీలుకొనఁగఁ తే. భూతిరుద్రాక్షలు దరించి పాలుపు మిగులఁ, జారుదండకమండలంధారి యగుచు, గపటపటువేషభావంబుగడలుకొనఁగ, శంకరుండు వచ్చెమిగుల నాశ్చర్య మెనఁగ. 34

క. వచ్చినఁ గనుగొని పార్వతి, యచ్చపుభయభక్తు లలర నర్హాదివిధుల్ చెచ్చెర నొనరించిన మది, మెచ్చుచు నట విక్రమించి మెల్లనఁ బలికె. 35

గీ. తగినపురుషుఁ గూర్చి తప మొనర్చెదవేని, దగును దవము సీతుఁ దభ్య మరయఁ దృణము వెదకఁ జనరు మణులనె వెదకుదు, రనఁగ జగతి వినవె యబలసివు. 36

క. తరుణీ మృదులశరీరవు, భర మగు నతిఘోరతపము భామలకేలా వరయావనసమయంబునఁ, గరమున భోగించుకంటెఁ గలవే తపముల్. 37

వ. అనిచెప్పిన వటువునకు గిరిజ యిట్లనియె. 38

గీ. తపము చేయకున్నఁ దగినట్టిపురుషుండు, గలుగునే సతులకు ఘనమునీంద్ర శివుండు ప్రాణవిభుండు శివభక్తి నులభుండు, వరఁగ నతఁడునాకుఁ బ్రాణవిభుడు. 39

వ. అనిన నమృతాదేవుం డంబిక క్రిల్లనియె. 40

గీ. శంఖుఁ డవ్యయూడు సంగంబు లొల్లండు, నిస్పృహుండు హృదయనిశ్చలండు మదనసంహరుండు మహదుగ్ర నేత్రుండు, సాధ్యుఁ డనఁగోరాడు చాలుఁదవము. 41

నీ. కుల మిట్టి దనరాదు గుణవంతుఁ డనరాదు పుట్టు వెన్నఁడు లేనిభూతవిభుండు కాంతాత్మ డనరాదు సౌందర్యమా లేదు విషము కుత్తుకనుండు వీతదయుండు పాణిసలంబున బ్రహ్మకపాలంబు బట్టి బిక్షం బెత్తు భాగ్యమూర్తి కట్టఁ గోకయు లేనిఘనసంపదాధ్యుండు మూడుకన్నులవాఁడు ముదుక తదిని 42

తే. ముసలియెద్దెక్కువేదురు మోమువాఁడు, పురుకపేరులుగిళమునఁ బూర్ణమైన వేషధారిని బలియన వెఱగువడుచు, జనులు హాస్యంబు నేయరే జలజనయన. 42

వ. అని యనేకప్రకారంబుల నీశ్వరుదూషించిన నపార్వతి కర్ణపుటంబులు మూసి కొని నమస్కరయ యనుచు నవ్వటువును వారింపుం డనుచుఁ దనసఖులకు సంజ్ఞ చేసిన నతం డచ్చటనుండకచని. 43

సీ. నందికేశ్వరు నెక్కి నటన సొంపారంగ నాగభూషణములు నవ్యముగను  
వ్యాఘ్రాజినాంతుకవృత్తి సొంపారంగఁ బాణిపద్మంబులఁ బరఁగు వరము  
నభయంబు శూలంబు నద్భుతడమరును విలసిల్ల శృంగారవిభవ మెసఁగఁ  
జంద్రకళాజాత సౌందర్యమొప్పార నమితలేజస్ఫూర్తి నపహసింప  
లే. దివ్యవిభ్రమకాంతులు తేజరిల్లి, నిఖలభూషణలంఛన నియతుఁ డగుచుఁ  
బ్రమథతేగిల్వనెంతయుఁ బ్రమదమెసఁగ, హరుఁడుగిరిజకుబ్రత్యక్షమయ్యెనంత.

ప. అయ్యవసరంబున నప్పార్వతీకాంత మహాదేవుని గనుంగొని పరమసంతోషంబున  
నిట్లని వినులించె. 45

క. జయజయ విశ్వాధీశ్వర, జయజయ సర్వజ్ఞ భర్త కాశ్యపమూర్తి  
జయజయ శంకర పాలయ, జయజయ విశ్వప్రకాశ శర్వ నమస్తే. 46

ప. అనుచుఁ బ్రణమిల్లిన. 47

చ. వినుతు లానర్పణగా వినుచు విశ్వగురుండు సదాశివుండను  
నల్లనజడభాక్షి పార్వతి భవద్దననిత్యతపోనిరూఢికి  
మనమున సంతసించితిని మత్స్యటుమూర్తి విశేషలీలసి  
వనిశము నర్థభాగమున నత్యనురక్తి వసింపు మింపుగాక. 48

ప. అని పలికి సబహుమానంబుగా నంబికను దనకరాంబుజంబునం జేరం బీలచినఁ బర  
మానందంబు నొందుచు నప్పార్వతి లజ్జాతిశయంబునఁ బ్రణామపూర్వకంబుగఁ  
గృతాంజలియై మదీప్సితం బెఱింగిన సర్వజ్ఞుండవు నేవిన్నవింపంబనిలే దైనను  
మదీయజనకుం డైనహిమగిరిం బ్రార్థించి నన్నుఁ గల్యాణం బవధరించి యనంతరంబ  
తోడ్కొని కైలాసంబునకు విచ్చేయుండనిన శివుం డొడంబడి యట్లనేయంగల  
వాడ నని నిజస్థానంబున కరిగె నంతఁ బార్వతియు సఖిజనసహిత యై నిజనివా  
సంబునకుం జనియె నంత నిక్కడ.

క. ఆరీతి గౌరితోడను, నోరూరంగ విన్నమాట నువ్విఘ్నారణ  
పేరొలగమై కొలువునఁ, దారాద్రివిభుండు మానితండముఁ బిలిచెక. 50

ప. అట్లు పిలిచిన మహాప్రసాదం బని వారలు వచ్చినం గనుంగొని.

గీ. భర్తఁ డపుడు తనకుఁ బార్వతీకన్యను, మహిమ మిగులఁ బెండ్లిమాట లాడ  
సప్తఋషులఁ బంపె సంభ్రమం బేపార, శుభమనోరథంబు సొంపుదనర, 52

శా. ఆరీతిం జని యంత నమ్మునులు నీహారాద్రికి జేగ సొం  
పార న్వచ్చుచుఁ గాంచి ర్భ్రమున గంగాంభఃప్రఘోషోన్నత  
స్ఫూరోత్తుంగ తరంగ సంకులమహాచాతుర్యముతో మిక్కుటం  
బారూడార్కటిఁ బర్వఁగాఁ గదలి రాయాకాశమార్గంబునక



మ. పరమోత్సాహముతోడ వచ్చుచును సొంతయెన్నయయ్యుద్రిఁ జే  
రిరి చేరంగను నన్నగాధిపుఁడు వారి స్వేచ్ఛదోడ్కొంచుఁ జెం  
వరుదారకొ నిజమందిరంబుకడ వింతయెన్నసౌఖంబుద  
గ్గఱి సింహాసనచక్రమధ్యమున బంగారంపు తీరంబునకొ.

54

క. మించినభక్తిసి వారల, నుంచుచును గిరింద్రుఁ డనియె నోహో భాగ్యం  
బంచితముగ ఫలియించె ను, దంచితముగ ననుచు వారి నందఱి నరనెకొ.

55

గీ. ఆర్ఘ్యపాద్యవిధుల నర్పించి వేవేగ, సముచితాసనముల సరస నొసంగి  
మహితశాంతగతి నమస్కారములఁ జేసి, విన్నవించె నధికవినయ మెసంగి

56

ఉ. మీరు మహానుభావులరు మీకు నసాధ్యము లేద యెచ్చటకొ  
భూరికృపావిశేషమునఁ బుణ్యునిగా నను గారవించి మీ  
రారయవచ్చినారు దయ నానతియిం దది యిష్టమెయ్యెదో  
నేరుపుతో నొనర్చెదను నిశ్చలభక్తిదయానురక్తులకొ.

57

వ. అనిన నగ్గరిసార్వభౌమునకు నమ్రహామును లిట్లనిరి.

58

శా. కైలాసాచలవాసుఁ డూర్జితమహాకారుణ్యపుణ్యుండు నా  
ఫాలాక్షుం డకలంకుఁ డర్థవసఖభ్రాజిష్ఠుఁ డుద్యత్కళా  
శ్రీలావణ్యుండు నైనయీశ్వరునకుం జెన్నొంద మీపార్వతికొ  
వారాయంబుగ నిచ్చి కీర్తిమహిమ న్వర్ధిల్లు మక్రాంతముకొ.

59

వ. అనిన విని యమృతహీధరవల్లభుండు సంతసిల్లి నిజభార్యయుక్తుండై యంతకంటె  
మనకు భాగ్యం బెయ్యది యని యమృతహేతునకుం దనతనయ నిచ్చుట కీయకొనియె  
నంత మహద్బలానందంబు నొంది కైలాసంబున కతిగి తద్యుత్తాంతం బంతయు  
నదాశివునకు విన్నవించిన సంతసిల్లి యమృతహేతుండు నందికేశ్వరు నవలొకించి  
వైవాహికచిత్రద్రవ్యంబులు సంపాదించు మనిన నతం డట్లనేయ నుద్యోగించె  
నిక్కడ హిమవంతుండు నిజపురంబు విచిత్రంబు నేయించి నిజకుమారివీవాహణ  
చిత్రసకలసామగ్రి సంపాదన ప్రయత్న నిశ్చయం డయ్యెనంత.

60

శా. శ్రీనందీశ్వరుఁ డర్థిఁ గూర్చి విలసచ్ఛృంగారభంగిమహా  
స్వానందప్రమథాధినాథులు నిజాహంకారము వ్రీణఁగా  
నానావాహనవాహితాత్మ లగుచుకొ నాగేంద్రభూషాంగులై  
యానిత్యప్రభుఁ గొల్పినిల్పిరి శుభవ్యాసంగ చిహ్నంబులకొ.

61

చ. గరుడుని నెక్కి శార్ఙ్గి కడఁకం జనుచెంచె రమానమేతుఁ డై  
సురుచిరశంఖచక్రపరిశోభిగధాధరహస్తవంకజ

స్ఫురితరుచి ప్రకాశిత ప్రసిద్ధపురందరసీలదేహుఁడై  
వరమముసీంద్ర సంఘము లపారము గొల్వంగ శంభుపెండ్లికిఁ.

62

చ. తదనంతరంబ సాంగవాహనాయుధశక్తిభూషణశృంగారులై బ్రహ్మాదిదేవతాగణం  
బును దిక్పాలరును రంభోర్వశీమేనకాద్యష్టరసలును గొలిచి సర్వసంబులునలుపుః  
బంచమహావాద్యంబులు మ్రోయ నందివాహనారూఢుండై వివిధరత్నమయకనక  
కిరీటకేయూరాదినమస్తభూషణభూషితుడై చండీకాదిప్రముఖులు కైవారంబులు  
సేయ సదాశివుండు కదలుటయుఁ దద్భారంబునకు ధరాచక్రంబు త్తరంబుగ్గుం  
గినఁ గుభసంభవుం గనుంగొని దక్షిణమలయపర్వతంబునఁ దద్భూనిర్వహణార్థంబు  
పొమ్మని నియమించి తాను వచ్చునంతకు నిక్కడహిమవన్తహీధరంబు.

63

ఉ. మేరువు గంభమాదనము మేచకము న్నిషఘంబు వింశ్యమున్  
వారణచందనాచలశివస్త్రియరోహణరత్నపుష్పభూ  
భారవహాదికైలములు భాగ్యపరంపర లల్లసిల్లుచున్  
ధీరతఁ గల్పవృక్షసురభేనుసమూహము గొల్వ భక్తితో.

64

క. ఎదు రేగుడెంచి శివునకు, ముదమున మ్రొక్కుచును శీతభూభృతృతి స  
మృదమునఁ గానుక లొసఁగెను, సదమలనవరత్నకనకసందోహములన్,

65

ప. అప్పు డమృహాజనసంకులం బత్యద్భుతం బయ్యె, నంత నమృహాదేవుఁ డో  
డ్కొని వచ్చి నిజమందిరసౌభప్రదేశంబున నునిచె. శుభముహూర్తం బాసన్నం  
బగుటయు.

66

### ౧౦ గౌరీకల్యాణము. ౧౦

శా. కల్యాణోచితసర్వలక్షణకళాకాంతోరుభూషణ్ జగ  
త్కల్యాణిక్ హిమకైలరాజతనయం గాంతామణిం బార్వతిక్  
గల్యాణార్థి వివాహమయ్యె శివుఁ డాకౌతూహలాత్సాహక్య  
త్కల్యాణాధ్వను లల్లసిల్ల శుభమాకల్పాంతరస్థాయిగాన్.

67

ప. ఆట్టిమహోత్సవంబున కురలు కుసుమవర్షంబులు గురియించిరి దేవదుందుభీనినదం  
బులు మ్రోసి. త్రయస్త్రింశతోక్తిదేవతాగణంబులం దక్కినసమస్తజనంబులు  
బరహానందంబుం బొంది యాసవయంబున వేదాంతోపనిషద్వచనంబుల నమృహా  
దేవుని స్తుత్యించి రనంతరం బమృహీధరవర్షుండు సవినయంబుగా సమస్తంబు  
సీశ్వరునకు సమర్పించినఁ కేకొని పార్వతీసహితుండై సర్వదేవముసిగణంబులు  
గొలుప నందివాహనారూఢుండై మహావిభవంబునఁ గైలాసగిరిం జేరి పర  
మానందంబుఁ జొందియుండి మఱునాఁడు నానాదిగీతులం చెచ్చిన కట్నం

బుల పరీక్షాధికారంబునకుఁ గుఱేరు నియోగించి ముందర హరిసురజ్యేష్ఠులకుఁ  
గట్టుంబు లిచ్చి యితరజనంబుల కొనంగుటయుఁ గుఱేరుముఖంబుగా నడచె నంత  
మీవారు వచ్చినం జూచి భనదుం డెఱింగి శివున కిట్లనియె. 68

శా. ఊరవ్యు ల్పరమేశ సీవదమున న్నుహించి నిష్ఠాపరే  
ప్రారూఢిం దప మాచరించి కరుణాత్మా భర్త సీచిత్తమె  
స్థైరీతి న్నను నట్ల చేయు మన సెంతెప్రొద్దు చింతించి గౌ  
రీరామానుజీనాయకుం డనియె వారిం జూచి యుల్పొంగుచున్. 69

వ. పరమేశ్వరుండు దరహాసితపదనారవిందుండైనను వ్రజనంబులు విన నిట్లనియె. 70

క. పరమపదస్థానం బగు, పరకైలాసంబునందు పర్తింపంగా  
గురుత్రి ప్రభుచరచాపం, బిరవుగ సీవైశ్యమునుల కెల్లను గలిగెన్. 71

గీ. ఆట్టికాపమహిమ నట్లజువచనంబు, దెలిసి నీరి ధాత్రి సెలవుకొలుప  
బుద్ధి పుట్టె నాకుఁ బూర్వపురాకృత, కర్త మెట్టివారుఁ గడవరారు. 72

క. అనినను విని శివశివశివ, యనుచును వందనము చేసి రందఱు విని య  
వ్వనజభవాదుల కైనను, గని విని తెలియంగరానికైవల్యంబున్. 73

క. వెరవొప్పు నిచ్చి యిపు డా, ధరణీస్థల కేగుమనుట దయదప్పట మీ  
చరణయుగవిహిత నేవకు, మరగినమామనసు ధరకు మరగదు రుద్రా. 74

వ. అని మీవార లప్పరమేశునకు విన్నవించిన. 75

క. అచ్చటికథ మునుపే మీ, కచ్చువడం దెలిపి తనిన నామునితోడన్  
సచ్చరితు లిట్లు లని రమ, రచ్చట శివులొడ నప్పు డాడినమాటన్. 76

గీ. తెలియఁ బల్కి నారు తిరిగి వచ్చెడువేళ, సెచటి సెచటి మహిమ లేమి గనిరి  
వింకఁగఁ బలుకు సకలవిత్తుతబహువేద, చయ మెఱింగినట్టి సంయమింద్ర. 77

వ. అని విన్నవించిన మీవారల కమృహాత్ముం డిట్లనియె నట్లమృహాదేవుపాదపద్మంబులు  
చిత్తంబున నిడికొని నిర్భీతులై యిట్లనిరి, మహానుభావా భూలాకంబున కరుగు  
టకు మాచిత్తంబు లొప్పుకయన్నవి. మేము చనుట కొప మనిన నప్పరమేశ్వ  
రుండు వారలకిట్లనియె. 79

మ. జగతిం బావనభూస్థలం బ్రకటితా సద్దత్త లీలాల్లన  
న్నగరాష్టాదశశాలనప్రభువు లై నానాప్రకారంబులన్  
నగరస్వాము లనంగ నుండుండు మహానందంబు సంద్రిల్లనే  
నగరేశ్వరమూర్తిఁ గొని ప్రసన్నత్వంబునం బొందెదన్. 79

వ. అనిన వైశ్యమును లబ్ధుహాదేవున కిట్లనిరి. 80

గీ. స్వామియాజ్ఞాప్రకారము సంతతంబు, శిరమునను దాల్చి యుండుము ధరణిలోన  
నెట్టులొర్తుము సకలలోకేశి యైన, సర్వమంగళపావదర్శనము మాని. 81

వ. అనిన నదేవుం డిట్లనియె. 82

క. అనిశము మదీయనగతి, వచజాంబక గౌరి వింధ్యవాసిని యనుపే  
రను నిచ్చి మిమ్ముఁ బోచును, ఘనసంపద లిచ్చి యధికకాయయ్యమురకౌ.

క. నియతప్రాణిక్ సమధిక, స్త్రీయమున బ్రహ్మంశభేదః డభిమార్గదుః ప్రై  
జయ మొనఁగి భాస్కరార్ద్రుడు, దయతో మీమను బురోహితత్వము చేయుకౌ

క. కుల మభివృద్ధిగ దీవన, లలరించుచు నలంప భాస్కరార్ద్రుడును నై  
యలలో జనియించి భవ, తులగురువై మెలఁగు బ్రదుకఁగోరియు నెపుడుకౌ.

వ. అని యూరితిచ్చిన మహాప్రసాదం బని మ్రొక్కి నీశ్వరి విష్ణుదేవుని నన్ని  
ధికిం జని. 86

కా. ఆనందమున వైశ్యకేళిరులు సాష్టాంగప్రణామంబులకౌ  
శ్రీనాథుం గరుణావలోకన శుభశ్రీదావిహారోన్నతు  
న్నానావైభవషడ్గుణాధ్యుని జగన్నాథుకౌ జయోపేతు ను  
జ్ఞానస్వాంతుని వే నుతించి రభివాంఛాదానచాతుర్యునికౌ. 87

నీ. శ్రీరమ్యసంతతో దారవిభాసిత సకలలోకోద్భవస్థానచతుర  
ప్రణతార్థివాసవప్రముఖదేశకీరీట వరమణి విలసితచరణకమల  
కౌస్తుభమాణికక్రమలాలయాకాంతి లలితవక్షస్థలొల్లాసిహృదయః  
సద్భక్తలోకపాంఛాఫలప్రద దేవ యార్తరక్షాపరాయణ ముకుంద

తే. పుండరీకాక్ష వై కుంఠ భువనవంద్య  
యనఁగు దాసానుదాసుల మైనమమ్ము  
గరుణ భావించి రక్షించు కమలనాభ  
ఘనతలక్షీకటాక్షంబు కలిగియుండ. 88

మ. అని భక్తి న్నుతియించువైశ్యులఁ గృపార్ద్రాలోకనప్రాణి ని  
ట్లనియె స్త్రీరు సుపర్వశిల్పకృతనవ్యాష్టా దశగ్రామపా  
లనవిఖ్యాతి ననేక కాలము మహోల్లాసంబుతో భూస్థలికౌ  
ఘనులై యుండుండు సర్వమాన్యు లయి లోకస్తుత్యచారితులై. 89

క. దనుజారి యిట్లను జనార్దననామముతోడ మీపురంబున రమతో  
డను గూడియుండుదు వరములు నొసంగుచు నహరహంబు లోకము మెచ్చుకౌ.

గీ. భక్తు లున్నచోటఁ బరమాచరత్వితో  
హరుఁడు నేము నుందు మహారహంబుఁ  
గాన మీరు ధరకుఁ గమనీయగతి నేగి  
మహితభక్తియుక్తి మనుఁడు మిగుల.

క. శ్రీమన్నారాయణుఁడు మ, హాముదమున నొనఁగినట్టియద్భుతవరముల్  
ప్రేమంబునఁ గొని గౌరెర, మామహిళలకును నెఱింగి మహిమ నలిర్పన్. 92

క. హరిహరులహృదయకమలము, లరయంబున నిల్చి భక్తుల నుఱించి సురా  
గ్రరమణుని బొగడి నుడి, వరుల నుఱించుచు గదలువారై యచటన్. 93

వ. అంత నవ్వైశ్యవరు లష్టుహాదేవుకడకుం గని మాకు సహాయంబు గావలయు నని  
ప్రార్థించిన మీకు విశ్వకర్షను బ్రహ్మను, సహాయం బిచ్చితి నని పలికిన వీరొగ్గని.

మ. చని వేగంబున వార లగ్గిరికి సాహ్లాంగంబు గావించి గొ  
బ్బున శైలంబులు జూచ్చువీనదులు లేంపున్ దేవతావర్తను  
ధ్వజులతోఁతుకయక్షరాక్షసమునివ్యాపారముల్ చూచుచున్  
గని రాదెంత వియన్నదీనితరంగత్తుంగపీఠ్యఘముల్. 95

క. ఆచిత్రపీచిత్రంబుల, కాచాతుర్యముల కలరి యవగాహను లై  
వేచునుదెంచిరి యావలఁ, జూచుచు హిమవన్నగంబుఁ జూచిరి వేగన్. 96

క. నగపతికిని మ్రొక్కుచు హిమ, నగ మటుదాఁటి కదలి సనాతనబుద్ధిన్  
నగపతిధైర్య లయోధ్యా, నగరం బటుఁ జూచుచును వినమితప్రభులై. 97

వ. మఱియు హరిద్వారంబును సింధుసరయునదులును ద్రివేణిసంగమంబును నాసి  
కాత్రియంబకంబును గాశ్వరంబును వృద్ధగంగాతీరంబును జూచి పుష్పకంబు  
డ్గి రని సాలంకాయనముని తరువాతివృత్తాంతంబు నెవ్వటకై యుష్కమిం  
చుటయు. 98

ఉ. పండితభాస్కరార్యసుతభాస్కరు లంచితభోగకాసనా  
ఖండలు లంగనాకుసుమకార్తుకు లూర్జితనవ్య శేముషీ  
కుండలిరాట్నమాను లవికుంతితధైర్యులు బ్రహ్మపాలనో  
ద్దండదయాపయోధు లతిధార్మికు లుత్తమవైశ్యు లిష్టుహిన్. 99

మాలిని. నగజనగరశంభుస్సామిపాదాబ్జసేవా  
నిగమవిధివిధేయుల్ నిత్యధర్మాద్యుపాయుల్  
సుగుణగణవిశాలుల్ శోభనోద్భోగశీలుల్  
ప్రగణిత పెనుగొండప్రఖ్యు లూరవ్యముఖ్యుల్.

గద్య. ఇది శ్రీ సరస్వతీవిలాసచరణసరసీరుహనిష్ఠ్యందమకరందబిందుసందోహమధుర  
ధురీణమధుకరాయమానమానససరసకవితావిలాస బొల్లనాచార్యపుత్ర భాస్క-  
రాచార్య నామధేయ ప్రణీతం బైనవైశ్యపురాణంబునందు మన్వథుం డీశ్వరునిచే  
దహింపఁబడుటయు రతీవిలాపంబును మదనపునర్జీవనంబును భార్యతీదేవితపోనిష్ఠయు  
శివుండు వివాహార్థంబు న ప్తర్దులనంపుటయు శివునివివాహంబున శివుండు పట్ని  
నమేతుండై కైలాసంబున కరుగుటయు గంగాదివదీ ప్రభావంబును ననుకథలు గలది  
చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

## శ్రీ వైశ్య పురాణము



పంచమాశ్వాసము.

మద్ద్వినవకసంఖ్యా

గ్రామగ్రామణులు కీర్తిరమణులు సత్య

ప్రామాణికులు మరుద్భ్రమ

నామప్రాభవులు బాలనగరవశేణ్యుల్.

1

వ. ఆకర్ణింపుండు.

2

క. ఆక్రధకుం డిట్లనియె వణిక్కులనాయకులకు మృదునీతికళాస  
మృక్కులనాచాతురి పెం, వెక్కుంగ వినుఁ డనినయంత నిట్లని రద్యుల్.

3

మ. అగరాజాత్త జనాయకుం డనినయ ట్లారాత్రి వేవేగ నా  
సొగసొసూర్యరథంబు వచ్చుగతితో సొంపొందుచుం జిత్రమా  
నిగమాధిష్ఠితధర్మ రూపమయమా నీభుష్పకారాధులై  
గగనంబందున రాదొడంగిరి మహాకౌతూహలం బొప్పంగొ.

4

క. ఆరీతి నదీనదవి, స్తారాహార్యాధిపతిని దర్శించుచు మా  
వా రంతటఁ బూర్వార్థముధి, తీరంబునఁ బుష్పకంబుడిగి యట మఱియున్.

5

క. ప్రాదమధ్యంబున నేమని, ముద మొప్పంగ నిల్చి రిష్టమున మఱి వా రె  
య్యొది పనిగా నడచి రదియు, విదితముగాఁ దెల్పు వేదవేదాంతనిధి.

6

వ. అనిన కైశ్యములుకు సాలంకాయనముషి యి ట్లనియె నట్లొక్కలనం గలయా  
శ్చర్యంబు లవలొకించి బ్రహ్మ కీటనిరి.

7

చ. కమలిని యొక్కనాశమునఁ గాంచనదీధితు లుల్లసిల్లుచున్  
విమలము లై నపుష్పములు వేడ్కత్రయం బటు గానవచ్చినం  
దమకము నొంది చిత్రగతిఁ దద్వణిగన్వయనాథు లుబ్బునం  
గమలజ యిద్విధంబయిన కారణమే మది యాన తీదగున్.

8

వ. అనిన వైశ్యులకు విరించి యిట్లనియె.

9

చ. కలండు పులసినాఁగ మునికాంతుండు యజ్ఞమునేయ భక్తికై  
యెలమి మహేశ్వరుండు గిరిశేశ్వరి శార్దూయ సేను గొల్వఁగా  
నలఘుత నగ్నికుండమున నమ్భుతభంగిఁ బ్రసన్నుడై మనం  
బలరంగ వేడు వాంఛితపదార్థము లన్న నతండు మ్రొక్కుచున్.

10

ఉ. ప్రాకటమైనవాక్యములఁ బ్రస్తుతి నేసి విశేషభక్తితో  
నాకు మనోరథార్థములు నవ్యముగాఁగ ననుగ్రహించి నీ  
వేకత సర్వలోకములు నిచ్చు యెఱింగి కృతార్థుఁ డౌటకుం  
డేనిని నన్నిధై యిచటఁ జెన్న వహింప నవశ్య మెంతయున్.

11

వ. అని ప్రార్థించి పఠింప నమృతదేవుం డప్పద్మమూలంబున జ్యోతిర్వయలింగంబై  
పృథివికి మూలస్థానం బనం బరంగి మల్లికార్జునేశ్వరుండను బులస్తేశ్వరుండు నను  
నామంబులఁ బ్రకాశించియుండె నయ్యగ్నికుండంబువలన జ్వలనజ్వాలాజాలంబులు  
జలంబులై మహాపుణ్యనిలయం బయ్యె నిది పులస్త్యతీర్థంబు దీనిసమీపంబున  
మిశ్రాక్రమగరంబు నిర్మించెద నని విశ్వకర్తం జూచి వట్టణంబు నిర్మింపు మనన  
తక్షణంబు.

12

❀ వెనుగొండపట్టణవర్ణనము. ❀

ఉ. ద్వాదశసూర్యవీధుల నుదారత షోడశసోమవీధులన్  
మోదమెలర్పఁగాఁ గనకముఖ్యగృహంబు లనేకభంగులన్  
ఆదరమొప్పఁ గేతనమృగాధిపగోపగజాయనంజుచే  
నాదివిగాఁగ నవ్యగతి నంచితవర్గవిధిన్ సృజించినన్.

13

క. వివిధామరగేహంబులు, వివిధామరభర్తృహర్తృవేదీతతులు  
న్వివిధోద్యానవ్రజములు, వివిధపురద్వారభద్రవేదీతతులన్.

14

వ. ఈరీతిని గౌతమీతీరంబునఁ బురంబుసృజించె నంత విరించియు నవ్వైశ్యవరుల  
జటాపల్కలంబులు పరిహరించి పత్నీసమేతంబుగా మంగళస్నానంబులు నేయించి  
దివ్యభూషణవస్త్రంబులు ధరియింపఁజేసి ఘనకుఢరం బనుచేరుగల శారదావీతంబు  
సప్తగోదావరీతీరంబున నియమించి యట వసియించు బ్రహ్మమండలంబులఁ బిలిపించి  
యమృతహాణంబు విన సీభాస్కరాచార్యులవా రేకవింశతీసీతంబులవారు నాయం  
శంబున నవతరించినవా రని వారలకుం డెలిసి వారలముందర నీవైశ్యవరుల కుల  
గురువులను బురోహితులను నియమించి కృతార్థులుగండని వైశ్యవరులకు నొప్ప  
గించి వారలచే వరంబులిప్పించిన యనంతరంబ యప్పురంబునకుఁ బశ్చిమభాగంబున  
భూసురవనరంబును బ్రాగ్భాగంబున రాజనన్యసందోహంబును దక్షిణోత్తరభాగం



- బుల సమాచ్ఛద్ర నివహంబులను దక్కినవర్ణంబులవారల యథోచితస్థానంబుల నుండ  
నియమించి కోరినవరంబు లిచ్చినయనంతరంబు. 15
- క. యక్షేశ్వరుఁ డతిముదమున, నక్షయముగ ధనము లిచ్చి యవసిస్థిలీ మా  
ప్రితౌంశంబున మిమ్ముకొ, రక్షింపుడు నని వరంబు రయమున నిచ్చెకొ. 16
- ప. మఱియును. 17
- గీ. మరకతమణిదీప్తమహిత మై మించిన, మనుజుకేతనంబు మహిమ నిచ్చి  
దానధర్మకీర్తిధనదాంతు లనమిరు, వసుధ వెలయుఁ దనుచు వరము లొసంగె. 18
- చ. పురమున కొప్పుఁ దూర్పునను బొల్పుగ గౌతమి దక్షిణంబునం  
వరుడుగ నంబురాశి సదహంకృతి చెల్వగుపశ్చిమంబునం  
బరఁగినగోస్తనదివిభాసిత మైతగు నుత్తరంబునకొ  
ఆరయ వసిష్ఠగంగయు సమాగత మైనహదంబు నెప్పుడుకొ. 19
- క. సీమాంతరములు దీర్చుచు, సామర్థ్యంబునఁ బురంబుఁ జతురత్వమునకొ  
శ్రీమత్తైత్తరంబుల వారామంబు లనేకవిధుల రచించి తగకొ. 20
- క. ఆరామంబుల మహిమల, కారాజీవాసనుండు నద్భుతవృత్తికొ  
ధీరత వర్ణన నేయఁగఁ, జారుతరంబయి తనర్చు శంభునికరుణకొ. 21
- సీ. తరుమూషికాదంతదళితంబులై జాతి పడి నారికేళసత్ఫలము లంటఁ  
దాఁకినపడి నోడి దందడి వ్రాలెడి వనసపండులచేత భగ్నుమైన  
యిత్తుకాండంబుల యేర్పులనందుల మొదల మిత్తరించినముత్తయముల  
బెడఁగుగామించెడిపడగండ్ల వర్ణంబు పొరిఁబొరిఁ గురిసిన పోల్మిగాఁగ  
తే. జెక్కలందంద తాకిన నుక్కుదక్కి, యెగయుహంసలముక్కులఁ దగిలెడుపడి  
రాజనపుమల్లనీళ్లలో రమణఁ దిరుగు, శఫరదంపతు లనఁగల్గు సంతతంబు. 22
- ప. మఱియు నవ్వనంబునం గలనారంగమాతులుంగపున్నాగదాడిమాశ్విరూరచందన  
మందార వాసంతికామల్లికామంజరీకుంజ నివృంధమకరందధారాప్రవాహలోల  
కల్లాలమూలాక్రీడద్వారాశీమరాశీపత్రచాలనచాతుర్యధనర్యంబు లగుమందానిలబృం  
దంబుల కానందంబు నొందు నిందిదిరబృందంబులపాటలం గలపాటలంతుల  
సీదలఁ గ్రీడలం జేలి వేడుకలం గూడి కమ్మపూఁబొదరిండ్లకెలంకుల విహరణం  
బొనరింప నింపెనంగుమధురగంధర్వదంపతీనమంచితవివంచికాగానంబులఁ బ్రోది  
నేయకలకంతనినదంబుల ముదంబులం గలిగి యుండంద నందనవనచైత్రరథంబులం  
బోలునారామంబులంగలిగి యొప్పుచుండు నప్పట్టనప్రాంత సంవృతఘాభాగంబుల.
- సీ. శ్రీరామపంకియుఁ జిటిబలుగుత్తియుఁ శ్రీకేసరియు శక్తిశ్రీధరంబు  
నిశర్వరశ్రీతియు నేనుఁగుకొమ్మను బోడనంపంగియు నోడపతియుఁ

గస్తూరినికరంబుఁ గర్వారభోగియుఁ గావలికాంభోజి కనకగిరియు  
దేవాన్న మెలిమియు దేవగన్నియకొట్టి, నీరుచెంచలియు శృంగారభోగి  
తే. వంకి ప్రాసంగి సంపంగి వారణాశి, కామధేనువు నారేఁ గంద్రగోళి  
వెదురుమలయంబు బుడమయు వెలువడంబు, రాచమెచ్చును ములువంకి రాజనములు.

క. సెనగయు గోధూమంబును, మినుములు ముద్దంబు కంది మెంతియు మిరియం  
బనుములు మొదలగునన్యము, గొనకొని శివుకరుణఁ గొండకోటులఁ బండుకొ. 25

ప. మఱియు బహువిధవిశేషంబులకు బహుగోత్రనమ్మద్దం బగుటండేసి పెనుగొండ  
యనునామం బొనర్చి పులస్త్యతీర్థోపరిసలంబున దివ్యయంత్ర శిలాస్తంభసిర్దిత  
ప్రాసాదప్రాకారపలయంబులగు దేవాలయంబులు నిర్మించి యనంతరంబ. 26

క. ఈలోకంబుల కెల్లను, మూలస్తంభం బనంగ ముఖ్యప్రతితకొ  
మూలసానమహేశ, స్థూలకళావాహనంబు సొంపు దర్శకొ. 27

క. సెగడినకైవాగమవిధి, నగణిత మగుమహిమ లెసంగ నతిభక్తిరతుకొ  
నగ రేశ్వరదేవేశ్వరుఁ, చగ సొంపలరం బ్రతిష్ఠఁ దద్దయఁ జేసెకొ. 28

క. వెలయ జనార్దనదేవుని, గలితమహత్త్వప్రభావుఁ గమలాధీశుకొ  
విలసితవైష్ణవవిధులను, జలరుహగర్భండు ప్రతిష్ఠచతురతః జేసెకొ. 29

గీ. అరయవింధ్యవాసి ననుమహేశక్తియు, గురుతరాక్షికుమల కోనకమల  
వివిధదుర్గలు బహువిధభైరవులు నర్థి, జౌరదేవు లనఁగఁ బ్రబలి రంత. 30

క. హరుఁ డట నగరేశ్వరుఁ డై, గిరిజయు నావింధ్యవాసకృష్ణం డరయం  
బరంగ జనార్దనుఁ డయ్యెను, గరుజించుచు లక్ష్మీ కోనకమలగ వెలసెకొ. 31

ప. మహాగణపతిపురస్కరంబుగ నేతద్దేవతాప్రతిష్ఠ లొనరించి విరించి యిట్లనెఱు. 32

సీ. అఖిలలోకారాధ్యుఁ డైనట్టి శంభుండు సగరేశ్వరఖ్యాతి సెగడినాఁడు  
కైవల్యసుఖదాయి కమలాధిపతి శౌరి హరిజనార్దనుఁ డయి యలరినాఁడు  
శర్వాణి పార్వతి సర్వమంగళ గౌరి వింధ్యవాసిని యన వెలయుచుండుఁ  
గమలాక్షి శ్రీలక్ష్మీ కాంతాశిరోమణి కోరిక లొనగూర్చు కోనకమల

తే. ఘనతఁ డెనుగొండపురవరంబునను మీకు, వరము లొనఁగఁచు నుండురువై భవముగ  
భవ్య మైనట్టి నామూర్తి బ్రబలీనాఁడు, భాస్కరాచార్యవర్యుండుప్రతిదినంబు.  
వారి నేవించి వెలయుఁ డీవిశ్వమునను. 33

ప. మఱియునానాదేవతాసీకంబులకు ద్విసప్తతియోగంబులనిర్ణయించిన యనంతరంబ  
యవైష్ణవజనులు విరించి కిట్లనిరి. 34

క. మాకోరికి సఫలంబుగ, నేకాలము నిచటనుండుఁ డెంతయువేద్యకొ  
మాకులము వారికెల్లను, బ్రాకటముగ గురువు లగుచు బ్రాహ్మణపరులై. 35

ప. అని ప్రార్థించినఁ జతుర్ముఖుం డౌగాక యనుచుఁ గోరినవరంబు లిచ్చి యనంత  
రంబ ధర్మ, ధనద, పాంచాల, నిరవద్య, జగన్నాథ, తీర్థకాసార, బెందులూరు, ఏలూ,  
ఘంటసాల, త్రిగుణిత, ఘనభీమ, వికాల, కళింగ, నృసింహ, వీరనారాయణ, ఆచంట  
నగరంబు లనుసీస పద్మశక్రామంబులుం బెనుగొండకు గ్రానరామంబులుగా నత్యంత  
శోభితంబై తనర్చె నట్లప్పుద్వసంభవుకృపాతెతయంబున్. 36

క. కోటికి నెత్తిన పడగలు, కోటికిని యొక్కొనింటఁ గొమరొందు ననన్  
బాటిగను నిత్యలక్ష్మీ, పేటిగ వర్ణింపవచ్చు బెనుగొండపురిన్. 37

క. ఎంచఁగ నానగరంబులు, వంచించక తిరిగి రేని వసుధానలముం  
గొంచక తిరిగినఫల మని, పంచాన్యుడు విశ్వకర్త ప్రతిన యొనర్చెన్. 38

క. అక్కఱఁ గోరి కుబేరుని, నిక్కఱ యడుగంగ నేల యిలఁగొ వైశ్యుల్  
రొక్కము చవుకించుదురా, పెక్కులు వర్ణింపనేల పెనుగొండపురిన్. 39

ఉ. మాడలునూఱుజీత మొక మానిసికి న్మెలనాళ్లకట్ట డా  
మాడకు నూఱుచిన్నములు మానుగఁ జిన్నమునూఱుకాసులున్  
వాడనిక్రొత్తమంచిగలవర్తులు కాసుకు నూఱునన్నపుం  
బ్రోడలు లెక్క ప్రాసఁగులు పోకకుండు మట్టెండు పట్టనంబునన్. 40

క. ఆందోళికాదివాహన, సందోహరూఢవృత్తి సత్ప్రభువునకున్  
నిందితునకు నీచునకును, దందడి బెనుగొండపురిని దలవ్రక్కలగున్. 41

ఉ. ఈవణిగగ్రహారమిల నేన్మృత్యు డైనను సర్వమాన్యసం  
భావమునొంది రక్షణము భక్తి నొనర్చినయెని కోటివే  
ల్లావుల నిచ్చుపుణ్య మగు లోలత సీపురమీక త్రోచినన్  
గోవధ చేసినట్టియతిఘోరపుం బావము వొందు వారినిన్. 42

ప. మఱియు నట్టిపెనుగొండపురంబు కైలాసంబునుంబోలె నవ్యాహతసకలసంపదల  
సొంపుమిగిలి యభ్యుదయవరంపరాభివృద్ధి యగుచు మహాసమృద్ధం బయ్యె నయ్య  
వసరంబున విరించి విశ్వకర్తకుబేరభాస్కరాచార్యులకు నవ్వైశ్యుల నప్పగించి  
కులసంరక్షణంబునకు నియమించి పుష్పకారూఢుండై నిజనివాసంబున కరిగె నంత  
నిక్కడ బ్రహ్మోదుసంభవులు దినదిన ప్రవర్ధమాను లగుచు నిత్యోత్సవంబుల జేయు  
గుచుఁ జతుర్దశోత్తరశతసంఖ్యాతవైశ్యమునిసింహాభిజాత్యపవిత్రంబు లగుగోత్రం  
బులును దద్బ్రహ్మోపదిష్ఠశివమంత్రజపవరాయణులు నై నిత్యంబు నన్యోన్యవ్యవ  
హర ధర్మ పాలనంబునఁ గృషివాణిజ్యగోరక్షణవృద్ధిజీవనంబుల ననుసంధించుచు  
శ్రీనగరేశ్వరజనార్దనుల కారుణ్యవిశేషంబునఁ పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధిఁ గలిగి వెలసి  
రని సాలంకాయనమునియానతిచ్చిన విని యవ్వైశ్యమును లిట్లనిరి. 43

గీ. అందుఁ జిత్రవిచిత్రంబు లైన తెఱఁగు, చెలువునునివేడ వారికిఁ దెలుపఁదొడఁగె  
సరసభాషామనీషవాచానిరూఢి, సంభ్రమం బొప్పఁ జెవులమఁ జపులుపుట్ట. 44

చ. ఇట్లు కృతత్రేతాద్వాపరయుగంబులు చనినసమయంబున. 45

క. సోమాఖ్యుం డగువై శ్శృండు, ధీమహిమాఘ్యం డటంచుఁ దెలియఁగ మహిలా  
నేమమున వైశ్యవంశ, శ్రీమంతుం డతఁడు కుసుమసెట్టె పుట్టెన్. 46

సీ. గంధర్వవతి చిత్రకంఠుండు సొంపున వైశ్యశాపము నొంది వసుధ నతఁడు

• సోమవంశంబున సురరాజభోగి యై రాజరాజనరేంద్రరమ్యపురిని  
శుభముఁబూర్తగ్రహశుభదృష్టి వేళలఁ బరమపాతివ్రత్యభావ యైన  
సర్వలక్షణ యగుశర్వాణిదేవికి వంశవర్ధనవిష్ణువర్ధనుండు

తే. వరఁగజనియించిజగ మెల్లఁబాలనంబు, నలుపుచుండెను శ్రీరామచంద్రు మాష్ట్ర-  
తల్లిదండ్రుల గురువుల వైవములను, భక్తిఁ గొలుచుచుచుండెను రక్తితోడ. 47

చ. అట్టిసమయంబున. 48

సీ. వైశ్యాన్వయఖ్యాత వారిధిచంద్రుండు పరమమాహేశ్వరభక్తియుతుఁడు

చాతుర్దశోత్తరసప్తశతఖ్యాత చిరగోత్రమూర్ధాభిషిక్త ఘనుఁడు  
నగరేశ్వరేశ్వరు నమ్మినభక్తుండు విహితమహేశ్వర్యవిభవయుతుఁడు  
సకలధర్మాధారసంసారవర్తనం డుద్వాహకులగోత్రుఁ డూర్తితుండు

తే. వసుధఁ గుసుమాఖ్యుఁ డన మించి కుసుమగంధి

యనఁగఁ దనవత్నియును దాను ననుదినంబు

బుధజనంబులఁ బోషించి పాలుపు దనర

ధర్మశాస్త్రంబు వినుచుండుఁ దత్త్వభంగి. 49

క. గుడియును జెలుపును వనమును, నడరఁగ నల్లిండ్లు నిధియు నంచితకృతియున్  
బెడఁగుగ నొనరిచి యంతట, నుడుగక పుత్రార్థి యగుచు నుద్యమ మెసఁగన్. 50

సీ. ప్రాసాదగోపురప్రాకారములతోడ నమరఁ గట్టించె దేవాలయములు

ధర సార్వకాలంబుఁబరిపూర్ణజలముగాఁ జెలుపులు త్రవ్వించెఁ జిత్రగతుల  
సహజమాధుర్యమా బహుఫలించిత మైన వనములు వేయించె వరుసతోడఁ  
బూని పోడకసహచరదానంబు లొనరించె, నధికసత్ప్రీతిని నిధులు నిలిపె

తే. జెలఁగి బ్రహ్మప్రతిష్ఠలు చేసియంతఁ, దనచరిత్రంబు జగ మెల్ల విసుతిసేయఁ  
గృతులఁ జెప్పించి దిక్కులఁ గీర్తి నిలిపెఁ, గులములొపల జగ జెట్టి కుసుమసెట్టి. 51

క. కుసుమప్రభునికులాంగన, కుసుమాంబయు దానధర్మకుశలత మెఱయన్  
వసుధాజనములు పొగడఁగ, ననన్యశక్తిమెలఁగుఁ బలికి ననురూపముగన్. 52

- సీ. పసిండికలశములఁ బరిమళోదకముల సద్భక్తిఁ బలికిని జలకమార్పు  
 తడియొత్తి లాతిమెత్తనివస్త్రము ల్లట్టుతో నిచ్చి గంధంబు మేనఁ బూసి  
 నిష్కఁ గుఱోచితానుష్ఠానములతోడ దేవపూజావిధి దీర్చి యంత  
 సరవితో నాదిత్యవత్సూర మొనరించి బంధుజనంబులు పంక్తినుండ
- తే. నలలితామృతభోజ్యంబు సరవిఁ బెట్టి, కుశలచారిత్ర యొనట్టిసునుమగంధి  
 యతులవిఖ్యాతిఁ బలిహితం బాచరించు, సకలబంధుజనంబులు సంకసించు. 53
- ప. అంత నొక్కనాడు. 54
- చ. పొసఁగిన పట్టెమంచమునఁ బువ్వులపానున వేడ్క మీఱఁగా  
 రసికత భర్తయుండ ననురాగముతోడను వీడెమిచ్చి తాఁ  
 బనగలతాశవృంకమునఁ బై చెమటూర్చి పదాంబుజాతముల్  
 పినుకుచు విన్ననై మనసు భీతిఁ జలించుచు నుండె నమయై. 55
- సీ. సకలదుఃఖాంబుధి శమనోదకుం డైన తనయుగర్థంబులొఁ దాల్తు నొక్కొక్క  
 యఖిలతమోబృందహరుం డైనసూనుని గన్నులఁగాంక్షతోఁ గాంతు నొక్కొక్క  
 యమృతాభిషేకసౌఖ్యస్రావకుం డైన బాలుఁ గాఁగిటఁ జేర్చు బోలు నొక్కొక్క  
 ముద్దుఁబల్కుల చేత మురిపెంబుఁ బుట్టించి తనయుండు మనసును దనువునొక్కొక్క
- తే. పుత్రసంతానవతు లైనపువ్వుఁబోలు, తెన్నఁ డిట్టుల మనసులొ నెన్నకుండు  
 రకట దయసేయఁడయ్యెను హరుఁడటంచు, జింతనొందుచునుండెను బిగురుఁబోడి.
- ఉ. అంత నెఱింగి తజ్ఞుఁడగు నాకుసుమాఖ్యుండు నాచరంబునం  
 గాంతను జూచి వల్కె ననుకంప దలిర్పఁగ సీమనంబునం  
 జింతపఱించిన ట్లునికెఱెప్పుము నీకు మనోరథార్థముల్  
 సంతసమందనిచ్చెడ విచారము మానుము దైన్యమేటికిన్. 57
- ఉ. దీనులఁ బ్రోవవైతివొ సుధీమతి వేల్పులఁ గొల్పవైతివొ  
 పూనిక నాడితప్పితివొ భూసురకోటికి నిష్టమెనయా  
 దానము సేయవైతివొ పదంపడి బంధుజనంబు నిన్నుదా  
 సీనము చేసిరో మనసు చింతకుఁ గారణమేమి చెప్పుచే. 58
- ప. అని కుసుమవిభుండు కలాంగన నూఱిడించి పలికిన విని కుసుమగంధి పతికి నిట్లు  
 నియె. 59
- సీ. రహి మించుచున్నయారత్న భూషణముల నెల్లకాలము ధరియించఁగలిగె  
 ననుభవించితిని దివ్యాన్న పానంబులు భక్ష్యభోజ్యంబులు ప్రతిదినంబు  
 నిత్యదానంబులు నిష్ఠతో నొసఁగితి బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ బ్రతిదినంబు  
 బంధవజనులకు బహుపదార్థంబుల నిచ్చితిఁ గులకాంత తెల్లఁ బొగడ

తే. సిరుల మించితి మీపాదనేవచేసి, భాగ్యసంపదఁ గలరె నాపాటిసతులు  
ఎక్కుడైయుంటి నా కింక నొక్కొదవ, పుత్రులభంబులేమికి బొమ్మచుండు.

సీ. అనుదినంబును దేవతారాధనక్రియావశతంత్ర నై యుంటి భక్తితోడ  
ముత్తైదువుల కెల్ల మ్రొక్కి చెప్పినరీతి ప్రతముల నోచితి పరుసతోడ  
అనివారితంబుగ నతిధిజనంబుల కన్నంబుఁ బెట్టితి హర్ష మొదవ  
బహుదక్షిణలు పెట్టి గ్రహయజ్ఞములు పెక్కు లానరించిని విప్రజనులతోడ

తే. పుణ్యకర్తచితన్నానభూరిదాన, ధర్మముల నాచరించిలి దత్తవ్రతునిఁ  
బొందలేనెతి నేమిటఁ బుత్రులభ, మనుచుఁదలపోయుచుండు నాయాత్మలోన.

సీ. సత్పుత్రవతిగాఁగకైశవక్రీడల సొంపుగాఁ గన్నులఁ జూడ లేదు  
బాలురమాధుర్యభాషావిశేషముల్ వీచుల కింపుగా వినఁగలేదు  
వెలయఁగ నాఁడుబిడ్డలకు నల్లుండ్రకు నిష్టపదార్థము లీయలేదు  
కమనీయధర్మార్థకామమోక్షములకు నాస్పదం బైనపుణ్యంబు లేదు

తే. నైహికాముష్మికఫలంబు లందరాదు, హరునికృపచేత నకలసౌఖ్యములు గలిగి  
ననఘ సత్పుత్రుఁ డేయుపాయమునఁ గల్గు, నావిధానంబుఁ దెలిసి నాకానశిష్టు.

వ. అనినఁ గుసుమసెట్టి యిట్లనియె. 63

క. ఈలోకసుఖముకంటెను, నాలోకసుఖంబై మేలు నాత్మజుగోఱుకై  
యేలూ నీకు విచారము, చాలుచు ధర్మంబు మనకు జలజాతాక్షి. 64

క. అనుటయు నతి వతి కిట్లను, ఘనదానతపోజవములఁ గలిగినఫలముకై  
విను మది లోకాంతరమునఁ, దనయుం డిహవరసుఖంబుఁ దడయక యిచ్చుక. 65

వ. అనినఁ గుసుమగంధికిఁ దత్పతి యిట్లనియె. 66

సీ. అఖిలధర్మంబుల నాచరింపఁగ వచ్చు ననఘుడై మానుషయత్నమునను  
దేవాసురుల కైన భావింపఁగారాని తనయసంప్రాప్తి నా దైవికంబు  
నీమనోహర మైన నిజపుత్రసంలబ్ధి కలుగునుపాయంబుఁ దలఁచువాఁడ  
వెలయు నంతలిల్లి విద్యజ్ఞులచేత దెలిసి శ్రద్ధియోపదేశమునను

తే. నకలజనసన్నుతోదార్థ సత్కుమార, లాభ మొనరింతు హృదయవిలాస మైన  
యైక్తిసాధింతుననికాంతనూతిడించె, మృదులమాధుర్యవాగ్ధ్యైత్తిసదయుఁడగుచు.

క. అనిపలికినఁ గుసుమాంబిక, మనమున సంతోషపూరమగు యగుచు న  
త్తనయులఁ గాంచెడి వేడుకఁ, దనవతి దైవంబుగాఁగఁ దలఁచుచు నుండెక. 68

వ. ఆరాత్రి సుఖశయానులై నిద్రించి మఱునాఁ డుదయంబున మంగళపాతకగానం  
బులవలన మేల్కొంచి కుసుమసెట్టి శివస్మరణనీయుచుఁ గాక్షిత్త్రాదిపుణ్యస్థానం  
బులను హేమకూటశ్రీకైలాదిపర్వతంబులను గంగాదినదులను హరిబ్రహ్మలను

నారదమూర్త్యుండేయగౌతమకపిలభృగువసిష్ఠాదిమునుల నరుంధతీలాపాముద్రాది పు  
ణ్యాంగనలను నలహరిశ్చంద్రాదిమానవేంద్రులను దలంచి లేచి యగ్రభాగంబున  
బృందావనకపిలధేనువులం గని నమస్కరించి ప్రాతన్నాన సంధ్యావిధులం దీర్చి  
సర్వాభరణభూషితుం డై శుభముచూర్తంబున బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులు గైకొని  
వారలకుఁ దాంబూలాంబు లూసంగి బంధుజనపరివృతుండై నగరేశ్వరజనార్దనస్వా  
ములకు నుత్తిపూర్వకంబుగా దండప్రణామంబులొనరించి సమస్తమంగళాలంకృ  
తం బైననగరేశ్వరస్వామి భోగాగారముఖమండపముం జేరి.

69

మ. పరమజ్ఞానగరిష్ఠులకై బహుతపఃప్రారంభగంభీరులకై  
గరిమాభిషేకభోగిపుంగవులఁ దర్కప్రాథతామాన్యులకై  
గురువేదాదిపురాణశాస్త్రవిలసద్గోష్ఠీపరిజ్ఞాతలకై  
వరధర్మాత్మకులం గృహరసమధావాక్షిపులకై విపులకై.

70

సీ. బహుకాంతిభాస్కరు భాస్కరాచార్యుని బద్ధనాభనిభునిఁ బద్ధనాభు  
భీమప్రతాపుని భీమనాథుని వామదేవుని నమ్మహాదేవు శివుని  
సారస్వతాఖ్యుని షణ్ముఖు సర్వదేవాధ్యుని గణనాయకాఖ్యు రుద్రు  
శంకరాచార్యుల శంభువిరూపాక్షు బ్రహ్మ సీలగ్రీవు ధైరవేంద్రు  
తే. వంశు లైనట్టి ద్విజాలను నధికభక్తి, యుతుల వైశ్యుల సాధుల నొప్పమిగులు  
విదితనగరేశకల్యాణవేదియందు, నమ్మహాసభఁ జూపట్టఁ గుమునునెట్టి.

71

— కుసుమనెట్టి పుత్రకామేష్టియత్నము. —

ప. అట్టిదివ్యసభంగాంచి. యాకుసుమనెట్టి ప్రదక్షిణపూర్వకంబుగా దండప్రణామంబు  
లొనరించి కృతాంజలియై యిట్లనియె.

72

క. సంతానముసంసారికి, సంతానంబై తనర్చు సంతతమును న  
త్సంతాన మెట్లుగలుగును, సంతసమున నానతిండు సభవా రనినకై.

73

ప. వారలయందు భాస్కరాచార్యుం డిట్లనియె.

74

ఉ. నీవు మహానుభావుండ వనింద్యచరిత్ర సుధర్మబుద్ధిచే  
నేవిధిలైన సంతతుల నేడిటిలాపల నా తొనర్చినకై  
దేవహితంబు గావున నుదీర్ణతఁ జేసినలాకమందునం  
భావనఁ బొందఁ జాలుదువు పాపలు లేరని చింత లేటికికై.

75

ప. అయినను బుత్త్రాపేక్ష నడిగితివి గావునఁ దొల్లి యనేకక్షత్రియులు సంతతిలేని  
వారై పుత్రకామేష్టి యొనరించి సంతానంబు వడసిరి యొప్పుదేని సీయధ్వరం  
బొనరింపుము తద్విధం బెట్లనిన నొకలక్షకాలితండులుంబులును బదిలక్షలు నానా  
ఫలంబులును ననేకసమిక్కుశపుష్పంబులును సప్తముఖంబుల భద్రగజతుండం

బులచందంబున నాజ్యం బతిప్రాజ్యంబుగా నాహుతుల నొసంగవలయు. మఱియుం  
బదివేలగోదానంబులును షోడశమహాదానంబులును చేయవలయును. దీనంజేసి  
పుత్రవంతుండ వయ్యెద వనిపలికిన మహాప్రసాదం బని మ్రొక్కి యొక్కశుభ  
ముహూర్తంబున యజ్ఞశాల గంగాతీరంబున నమర్చి యాభాస్కరాచార్యు  
నాచార్యకంబునకు నియమించి కొందఱు విప్రుల నుపద్రష్టలఁగాను గొందఱు  
ఋత్విజులఁగాను దక్షిణభూసురుల యజ్ఞాంగకర్తలఁగాఁ బ్రార్థించి మహాయంత్ర  
దీర్ఘి కల నాజ్యంబు వట్టించి యవరిమిత సమిక్కుశఫలశాలిజాలాక్షతప్రసవక్ర  
ముక నాగవల్లి దళపంచగవ్యవల్లవామృత పుణ్యతీర్థనానావిధరత్న సువర్ణ చిరచీనాం  
బరసుగంధమాల్యాదియజ్ఞోచితసమస్తవస్తువులను బహువిధకుండమండపంబులను  
యూపస్తంభంబు మొదలఁగాఁ గలయజ్ఞోచితవస్తువుల సమకూర్చి పుత్రకామేష్టి  
నేయం దొడంగిన.

76

నీ. స్ఫుటతరభంగిని బుక్త్యాహవాచన ఘోషంబు లంతంతఁ గొమరుమిగుల  
సంగీతస్వరశుద్ధసామగానంబులు బ్రాహ్మణజనములు పాడుచుండ  
కాంతిసంపద నొప్పు సద్రాష్టాణుల మించు మంజులాశీర్వాదమహిమ లలర  
మహితనానావేదమంత్రంబులును మూర్తిమంతంబులై దీప్తిమంతములుగ  
తే. సప్తజిహ్వల ననలుండు సవ్యగతుల  
నొసర హవ్యసారంబు లాహుతి గొనంగ  
భద్రగజతుండసదృశమా భవ్యధార  
గురిసి నయ్యగ్నిమత్కుండకుహరభూమి.

77

వ. ఇద్విధంబునఁ బుత్రకామేష్టి నేయుచుండ సప్తాహంబులు చనిన యనంతరంబ.

78

చ. అనలుండు శ్వేతకేతుండు మహాధ్వర మొప్పుగఁ జేయుచుండగా  
ఘనముగ నాజ్యధార లధికంబుగఁ గ్రోలి యజ్ఞి నొందునాఁ  
డనఘ మహాప్రతాపుఁ డగునర్జును సొంపున నార్తి దీక్షి న  
ట్లనువమకౌర్యుఁ డొక్కఁడుఁ గలండె యటంచుఁ బ్రసన్నమూర్తి యై.

79

వ. ఇట్లు చింతించి యనలుండు కైలాసంబునకుం జని.

80

చ. హరునకు విన్నవించిన సుహృత్పవ నొంది సదాశివుండు దా  
నరుదుగ నాత్మశక్తి నఘహరిణి మాక్షికతారహరిణి  
గర మనురక్తిఁ జూచి సుతకారణ మధ్వరమొప్పుఁ జేయు నా  
వరపణిగన్వయాధ్యున కవశ్యము నీవు ప్రసన్నమూర్తి వై.

81

క. కామితఫలముల నొసంగుము, శ్రీమహితుశిగా నొనర్చు శీఘ్రం బనినక  
సోమకళాధరునాజ్ఞా, సామర్థ్యం బెఱిగి శక్తిసంభ్రమ మెసంగక.

82



కా. విద్యుర్బంజము లేక మై యలరెనో విస్ఫారవజ్రహతిక్  
భేద్యంబై తెగి మేరుశృంగ మిలపై భీమోద్ధతిం గూలెనో  
చోద్యం బంచుఁ గ్రతుఫలస్థితజనస్తోత్రంబు లొప్పారగా  
సద్యోద్యోదిత మయ్యె నుజ్జ్వలమచి న్యర్వాణి నిర్వాణియై. 83

గ. అగ్నికుండమధ్యమాంతరంబున నిల్చి, యద్భుతంబు గాఁగ హరునివత్తు  
తగఁ బ్రసన్న యైనఁ దా నంతటను మ్రొక్కి, శిరమునందుఁ జేర్చి కరయుగంబు.

క. జయజయ సకలాభీష్టద, జయజయ లోకైకమాత జయరిపుసూతా  
జయజయ భవాని పావని, జయజయ ననుఁ బ్రోవు మింక జలజాతముఖి. 84

దండకము. జయజయ శివే మహాలక్ష్మీ గీర్దేవతే శక్తి కంకాళి హుంకారిణి ప్రాణరక్షి  
కర్కశ్రి నేత్రి త్రిశూరి త్రివేదస్వరూపి భవాని శ్రియం దేహి మే పాహి  
మాం దేవదేవి త్రయీసర్వదే నిర్వికల్పే సమస్తావదుద్ధారిణి ధ్యానదీనావట్టిష్ఠే  
గరిష్ఠే షణ్మహాదిసం సేవ్యమానాంఘ్రిపద్మే శరణ్యే నమస్తేస్తు తే దేవి తుభ్యం  
నమస్తే. 86

ప. అనుచు ననేకప్రకారంబుల స్తుతించిన తునుమాఖ్యుంజూచి యంబ యిట్లనియె. 87

క. సంతసమున సీకాంతకు, సంతానము గల్గు ననుచు సంతసమెనఁగె  
సంతానార్థప్రద మగు, సంతానఫలద్వయంబుఁ జతురత నొసఁగె. 88

న. ఇట్లమృతశక్తి ప్రత్యక్షంబై వరం బొసంగి యంతద్ధానం బైనఁ గునుమాఖ్యుండు  
సంతసినీలి భూసురాశీర్వాదయుక్తంబుగా మంత్ర ప్రాతంబుగాఁ దనధర్మవత్నియగు  
క్షనుమాంబ కాఫలద్వయం బిచ్చుకటి నొక్కఫలంబు నమూలంబుగ నుండె మఱి  
యొక్కటి మూలంబు వదిలియుండె నందున కార్యులు సంశయించుచుండ నామె  
తత్ఫలద్వయం బనుభవించె. తదనంతరంబు ఋత్విగ్గణంబులకు ననేకబ్రాహ్మణు  
లకు భాస్కరాచార్యులకు నిష్ఠంబు లైనవస్తుసంపద లొసంగి సుఖం బుండె  
నంతఁ గునుమగంధి గర్భంబుఁదాలించి. 89

క. అనఘసురేంద్ర మఫలములు, వినుతముగా ననుభవించి విశ్రమగిరిమఁ  
దిననాథుఁవగిది నొప్పెను, ఘననిధి రత్నైకరత్నగర్భయూఁ బోలెక. 90

ఉ. చెక్కుల వల్లుఁబాతె నునుజీటుములయ్యె మొగంబు వాడేఁ జ  
స్తుక్కును నల్పునొందె నడుముం దరులుం జెలువారె నారుసొం  
పెక్కెఁ గనుంగవ నైఱుంగు లేర్పడె నొప్పె మనంబు శోధుకుల్  
పెక్కువిధంబులం బొదలెఁ బ్రితిగ నాతికిఁ జీరచిక్కినక. 91

క. పొత్తికడుపు మెఱుఁ గెక్కెం, చిత్తము జడనువడఁ దోఁచెఁ జెలికత్తెలతో  
మెత్తనివడ మెలఁగఁగఁగని, మెత్తని పాన్పునను నిదుర మెలఁగఁగఁజేయుక.

- క. కొమ్మకుఁ బులు పింపయ్యెను, గమ్మని మన్నంతకంటెఁ గడుఁజవి కెక్కెన్  
దమ్మి మొకమ్మన నెక్కిన, తుమ్మెద లనఁ జన్నుదోయి తుదలోపానెన్. 93
- క. విశదముగవై శృంగంతతి, శతాంకునకు నెఱుంగఁజెప్పి సఖునింపున న  
ర్వతుభంబులఁ గూర్చిరి త, చ్చితువుఁ గన న్నేదఱుచులుచెలి కేలుండున్. 94
- గీ. మూఁడునెలలు చలిమిముద్దులు వెట్టిరి, కలుపుగూర్లు నాఱు నెలలువెట్టి  
రిడిరివివిధదుచుల నెనిమిదియవనెల, సతికిఁ జూలు నెలలు జరగునపుడు. 95
- గీ. తొలుతఁ బొదలె నెడమవలను నానుదతికిఁ, బిదమఁ గుడిసి దిరిగె వెలదికంతఁ  
జంట జీలు గలిగె సతికి నానాఁటికిఁ, బుత్తుఁ డేమొ యంచుఁ బొంగుచుండ. 96
- క. ఆసతి కాఘనుఁ డవ్వమ, మాసంబునఁ గెల్లెమును నమరఁ బెట్టి మహా  
ల్లాసంబున నుండఁగ నవ, మాసంబులు నిండె గర్భమహిమ యెలర్పన్. 97
- ఆ. చన్ను విరియఁ బొదలె జఘనంబు ఘనమయ్యెఁ  
బలుకఁ గవ్వమయ్యెఁ బడఁతి కపుడు  
రాజయోగ్య మైనరతనంబు దాఁచిన  
పసిఁడిపెట్టె యనఁగఁ బరఁగెఁ గడుపు. 98
- గీ. నాభి నెఱయి విరిసె నడుము నొవ్వఁ దొడంగె, సతులు వేగ మంత్రసానిఁ బెచ్చి  
కూడి మెలఁగ దండికుట్లు బొదలక, నాతి యంత సుప్రసూత యయ్యె. 99
- ఉ. లేజ మెలర్ప నాప్రథమదిక్పతి చంద్రుని జంద్రికాప్రభన్  
భూజను లెల్ల మెచ్చుఁ గడుఁ బొల్పుగఁ గాంచినరీతి నాతియున్  
వేజలజాపుఁ డాదిస్థిరవేళ గ్రహంబులు నుచ్చయందు వి  
భ్రాంతి తులనవేళఁ గనె భానుఁడుఁ బుత్తుని బుత్రి కామణిన్. 100
- క. మందాసీలములు వోలయఁగ, బృందారకపుష్పవృష్టి ప్రియమునఁ గురియన్  
మందరనినదముతో నుర, మందుభులును మ్రోసె నపుడు ధూర్జటి కరుణన్. 101
- వ. అంత నక్కుసుమనెట్టి. 102
- క. నందనుసిసూతికాగృహ, మందులకుంజనియు స్నాన మాడియు నంతన్  
నందితుండై పుత్రోత్సవ, మందఱు వొగడంగఁ జేసె నాగమఘణితిన్. 103
- వ. ఇవిధంబునఁ బఠ్యంతంబు గడపి జాతాశౌచాంత్యదివసంబునఁ బుణ్యహవాచన  
పూర్వకంబుగా నామకరణంబు నేయుతఁజి నశరీరవాక్యంబుల శివుం డాకుమారునికి  
విరూపాక్షుండును నక్కన్యకు వాసవి యనియు నభిధానంబుల నొనరింపు మని  
యానతిచ్చిన గగనవాణి వాక్యంబుల కందఱునాశ్చర్యంబు నొంది రాకుసుమనెట్టి  
యుఁ బుత్తుల కశరీరవాగ్దాదితాభిధేయంబు లిడి యామహోత్సవంబున బంధువులకుఁ

గట్టుంబు లిడి భూసురాశీర్వాదపూర్వకంబుగా మంత్రాక్షత లందికొని వారి కనేక వస్త్రభూషణగంధమాల్యతాంబూలంబు లొసంగి యనిచి బంధుయుక్తంబుగా భోజనంబు లాచరించి సుఖంబుండె దదనంతరంబున దినదినప్రవర్ధమాను లగుచు నాకుసుమనెట్టిపుత్రికాపుత్రులు పార్వతీమైనాకులను లక్ష్మీచంద్రమసులనుబోలి శైశవక్రిడావిలాసంబులం దల్లిదండ్రులకు సంతోషంబొనర్చుచు సమస్తబంధుపరిజనో పలాలనంబునం బ్రవర్ధమాను లగుచుండి రాసమయంబున.

104

క. కుసుమాఖ్యుశ్చేష్ఠినుతుం, డసదృశలావణ్యగరిమ నలరుచు సుండక  
రసికులు నౌనని మెచ్చంగ, మసలెడిపుత్ర తుని జూచి మది నూహించెన్.

105

క. ఇంచుగ నై డేం డ్లయ్యెను, నంచితముగ వీని కక్షరాభ్యాసము నే  
యించెద నని యూహించుచు, మంచిముహూర్తంబు నడుగ మహిమొన్నతుండై.

క. భూసురవర్యుల నప్పుడు, భాసిల్లంగఁ బిలువఁ బంచి ప్రాజ్ఞుల నత్తు  
ల్లాసమున నుండి యెంతయుఁ, దా నరగునఁ బిలిచెఁ బురహితబాప్తాణులన్

107

క. భాస్కరతేజం దగునా, భాస్కరపండితుని బిలిచి పరంగంగ మహా  
జన్మరు లీయర్హకనకు, సంస్కారమునేయుం డనుచు సద్వివరముతోన్.

108

వ. అని యివ్వధంబునం బ్రార్థించిన గంధమాల్వాంబరాదిభూషణంబుల నలంకరించి  
బాలునిచే నమస్కరింపం జేసి కనకంపుఁ బల్లెరంబులొఁ దండులంబులుంచి యందు  
షడక్షరంబులు లిఖయింపంజేసి నమానవయస్కు లగుకొందఱు బాలుర నహపాతకు  
లుగాఁ గూర్చి విద్యాభ్యాసంబు నేయించుతఱి నాడింభకునకు సీతిధర్మజ్ఞానబీజంబు  
లువన్యసించుచుండ రెండుసంవత్సరంబులు జరగునమయంబున.

109

గీ. కురుకుమారుల కెంతయుఁ గుంభజుండు  
సకలవిద్యలఁ గఱవినచందమునను  
నన్నివిద్యలఁ దగవిరూపాత్మనకును  
సఫలముగఁ జెప్పి భాస్కరాచార్యవరుండు.

110

వ. అంత సకలవిద్యాపారంగతుం డైనశిష్యుని బరీక్షించి కుసుమనెట్టి కిట్టనియె.

111

గీ. కుసుమనెట్టి కపుడు కొడుకును జూపించి, వీనివిద్యఁ జూడు విమలయశుఁడ  
యనిన సంతసీల్లి యావైశ్యవరుండును, వినియె విద్యలెల్ల వీను లలర.

112

వ. ఇట్లు సంతసీల్లి తనకులసతిని బిలిచి కుమారుండు విద్వాంసుండయ్యై నిక నుపనయ  
నంబు గావించుమనిన సంతసీల్లి నంత.

113

గీ. భూసురోత్తములను బొందుగాఁ బిల్పించి మంచలగ్నము విచారించవలయు  
నన నట్లకాక యోననుచు నాచార్యుని రప్పించి యూరపుఁ డొప్పుతోడఁ  
బంచాంగములు చూచి బాగుగా మాఘశుద్ధంబునఁ బంచమిఁ దనరు లగ్న  
మని నిన్నునించిన నావైశ్యుం డప్పుడు బంధుల రాఁబంచి పరమప్రీతిఁ

గీ. బురము శృంగార మొనరించి భూరిమహిమ, గృహ మలంకరణంబును రహితోనర్చి  
పితృసీతామహుల త్యంతప్రీతిఁ దనర, వడుగు గావించె సజ్జనవరులు మెచ్చ. 114

గీ. భాస్కరాచార్యుఁ డప్పుడు పరఁగ వేద  
విధిని నర్వంబుఁ గావించి వేడ్క మీఱ  
భవతిభిక్షామటంచును బలుకఁదల్లి  
దండియును భిక్ష పెట్టి తనయునకును. 115

వ. మఱియు బంధుజనంబు నానావిధభూషణంబు లిచ్చిన చవి యాచార్యున కొనంగి  
సకలభూసురోత్తములకు దక్షిణాతాంబూలంబులు నొసంగి వాలగుదినంబులజరగిన  
యనంతరంబున బంధుజనంబులకుఁ గట్నంబు లిచ్చి యనిపి యబ్బాలఁ డధ్యయనా  
దుల సఖలవిద్యాపారంగతుండగుటయు నక్కుమారునకు వివాహంబు నేయందలంచి  
భాస్కరాచార్యుల రావించి సప్తదశపురంబులు దున్నవై శ్లోకనృకలు గాంచి  
నర్వలక్షణసముపేత యై మనోహరిణి యగుకన్యకం జూచి యడిగిరమ్మనిన నాక్ష  
ణంబునన కదలి సుశకునంబులం గాంచి యాయాపురంబులం గలకన్యల నరయుచు  
హేలాపురంబునకుం జని యాత్రేయగోత్రోద్భవుం డైనయరిదిసెట్టిహఃతురు  
రత్నవతి యనుకన్యం గాంచి యకనితో నిట్లనియె. అష్టాదశపురంబుల కధీశ్వరుం  
డైన ప్రభాసగోత్రోద్భవుం డగుకుసుమసెట్టికుమారుం డైన విరూపాక్షునకు సీహః  
తురు రత్నవతి నిచ్చి వివాహంబు నేయు మన నతం డిట్లనియె. 116

గీ. కుసుమసెట్టికొడుకు కులదీపకుఁడు వాని, కడుగవచ్చుమీర లార్యవరులు  
ఇంతకంటె మాకు నెయ్యది తగుచోటు, నిర్ణయింపు లగ్ననిశ్చయంబు. 117

వ. అనిన భాస్కరాచార్యుం డత్యంతానందకందశివహృదయారవిందుండై క్రమ్మఱఁ  
బురంబున కేతెంచి కుసుమసెట్టిమందిరంబునకురా నతండు ప్రత్యుత్థితుం డై వందనం  
బాచరించి యడుగులుగడిగి యున్నతాననాసీయం జేసి పద్మనేడుపురంబులం  
గలవైశ్యులసేమం బడిగి మీరరిగినకార్య మాయత్తంబాయెనా యని యడిగినఁ  
దమబందుగు లాపులందఱు సేమంబె. హేలాపురంబునకరిగి కన్నియలం గాంచి  
యందు నాత్రేయగోత్ర సంభవుం డగునరిదిసెట్టిహఃతురు రత్నవతి నర్వలక్షణానవ  
ద్యాంగిం గని యావైశ్లోత్తముమందిరంబునకుం జని యతనిచే నర్చనలు గైకొని  
తనిగద్దియపైఁ గూరుచుండి యాతనిం గని ప్రభాసగోత్రోద్భవుం డగుకుసుమ  
సెట్టి కుమారునకు సీహమరితె నిమ్మన నతం డత్యానందుండై యొడంబడి లగ్నంబు  
నిశ్చయింపు మనియె. సీవృత్తాంతంబు సీకెఱింగింప వచ్చితి నని పఠకిన నాకుసుమ  
సెట్టి భార్యావమేతంబుగా సంఘోషించి “శుభస్యశీఘ్ర” మ్మనుసారోక్తి గలదు  
కావున మీ రాలస్యంబు నేయక కొందఱు ధైశ్యనృధుల వెంటంగొని చని లగ్న

నిశ్చయము నేసి నిశ్చయతాంబులము బెట్టి రమ్మన నాభాస్కరాచార్యుం  
డాప్రకారమున వెడలి హేలాపురమునకు జని యరిదిసెట్టి మందిరము  
బ్రవేశించి యాతఁ డత్యంతసంతోషమున నంతకు నానందార్థవిధు నిచ్చి  
కూర్చుండ నియమించినఁ గొంతనే సిద్ధప్రసంగములు నేసి యాచార్యుం డతనిం  
గనుంగొని.

118

గీ. కుసుమనెట్టిసుతుఁడు కోమలదేహుఁడు, ప్రవిమలాత్మకుఁడు భవ్యయశుఁడు  
రూపవంతుఁ డగువిరూపాక్షుఁ డీక నీడు, తనయ రత్నవచికే సగువరుఁడు.

119

వ. కావున 'శుభస్యశీఘ్రం' బహువచనాసారముగా శీఘ్రంబ వివాహప్రయత్నం  
బొనరింపు మనిన వల్లెయని లగ్నము నిశ్చయింపుం డని తాంబూలా బొనరి  
నిశ్చయతాంబూలాదు లాచరించిన సురలి పెరుగొండపుగుండున కరుదెంచి కుసుమా  
హ్వయుఁడు నల్లగ్ననిశ్చయం బెఱిగించె నాల్గ్నసమయం బానన్నం బగు  
టయు నతండు.

120

సీ. సకలబంధువులను సరవితో రప్పించి చీనిచీనాబరక్రేణి మఱియు  
నదమలమఱిమియెఱ్ఱిల్లభూషణంబులు ఘనసారమాదిసుగంధములను  
తైలశర్కరగుండతండులూజ్యాదిసద్ద్రవ్యము ల్లుమహర్షి ధరణిసురులు  
పితరుల సంతయుఁ బ్రితి నొందఁగఁ జేసి గ్రామదైవంబుల రమణఁ గొలిచి

తే. భాస్కరాచార్యుఁ డాదిగా బ్రాక్షణులును  
బంధుజనములు నిరుగడ భద్రదంతి  
వాహనంబుల నెక్కి రా వరుస భద్ర  
హస్తపై నెక్కి రావిరూపాక్షుఁ బనిచి.

121

గీ. తాను నుత్తమవాహంబుపైని నెక్కి, రమణతో వచ్చె హేలాపురమునకును  
అంతవృత్తాంతమును విని యరిదిసెట్టి, యెదురుగావచ్చి తోడ్కొని యేగె నపుడు.

వ. ఇట్టింద్రవిభవంబునఁ గుసుమాహ్వయుఁ డోడ్కొని వచ్చి సానావిధరత్నఖచితం  
బగువిడిదిలో నునిచి వారలుం దానును సరసనల్లావగోష్ఠిని గొంతప్రాద్దు ఘచ్చి  
నివ్యాన్న పానాదులఁ దృప్తులం గావించి నృత్యగీతాదివిధ్యావిసోదంబుల నద్దివనంబు  
గడశి యారాత్రి సుఖిస్తుఁడి జెంది మఱునాఁడు మంగళస్తుతిపాఠంబుల మే  
ల్కొంచి ప్రాతఃకాలకృత్యంబులు నిర్వర్తించి యున్నంత.

123

సీ. పౌరోహితులు వచ్చి పరఁగంగఁ గుసుమాహ్వయునిజూచితుభలగ్నమునకు మీర  
లాయత్తపడుఁ డన నట్టులకా కని గంధాక్షతలఁ బురిఁ గల్లువైశ్య  
వరులకు నిచ్చుని వారికానతి యిచ్చి శోభన ద్రవ్యము ల్పురుచిరముగ  
నొనఁగూర్చుం బంచి తాహోమాదికృత్యముల్ నేయించి బాంధవక్రేణికెల్ల

తే. నిష్ఠమృష్టాన్నములచేతఁ దృప్తి నొందఁ, జేసి తనయుని వేగఁ గ్రేనేయుఁ డనుచు నానతిచ్చినఁ జక్కనియతివ లతని, రీఘ్రముగ మోదమొప్పుఁ గ్రేనేసి రంత. 124

ప. అంత నయ్యరిది నెట్టియత్యంతసంతోషమున శోభన ద్రవ్యంబుల నొడఁగూర్చిన హోమాదికృత్యంబు లాచరించి బంధువుల నిష్టాన్నకృత్యంబుల శేసి తనహాతు రక్షణవతిని శృంగారింపించి శుభముహూర్తం బానన్నం బగుటయుఁ గుసుమాహ్వానుని వృద్ధ బ్రాహ్మణబంధువుల నంపి పిలువబంచిన నతఁడు పెండ్లిగొమరుని భద్రగణంబుపై నెక్కించి కరగీపికాసహస్రంబులు వెలుంగ భేరివృద్ధంకతమ్మ! ధక్కాహూడు కాకాహళశంఖారావంబులును గరిబృంహాశంబులును దురంగమోహవంబులును గవిగాయకపాతకవైతాళికసదోహనకీర్తనంబులును విప్రాసీర్వాననాదంబులును బుణ్యపక్ష్యాంగనలకల్యాణపుఁబాటలును నొక్కపెట్టు నెలంగ సౌధాగ్రంబుల నుండి పురపురంధ్రీజనంబు లాబాహుతలు నల్ల, నెడనెడ వారకాంతలు గుడియెడు భాగంబులం జూచువిటకం ద్రహృదయ మయంబుగ స్త్రీలునోరహాపుల నలించుచు నృత్యంబులు నలువ బాంధవస్త్రీలు మాక్షిసీరాజనంబులు నివాళిపఁ జరిగి దినెట్టి మందిరద్వారంబు జేరంజన నాతఁడు బాంధవయ్య క్షండై యెదుర్కొని ఊహ మనెట్టికరంబు కరంబునం బాడించి రాఁ దక్కుటిబండుగు లుజ్జానంబునం బొడలా నల్లావంబులు నేయ విరూపాక్షుండు గజంబు డిగ్గి ముత్యైవపులు సీరాజనం బొసంగఁ గల్యాణవేదిం బ్రవేశించి రత్నావతి నలంకరించి తేర యువతీదంబుల నియమించిన వార లాపెండ్లిహాతు నలంకరించి తోడ్చేర నవ్విరూపాక్షుని రత్నావతిని డెరమరుగున నునిచి కన్యావరణంబు చదివి యంత సుముహూర్తం బానన్నం బైన వధూవరులచేత నొండొరులపైఁ దలఁబ్రాలు వోయించి శాస్త్రానుసారంబుగ హోమం బొనరించి కులబాంధవగురుజనసేజనకులకు నమస్కారంబులు నేయించి సకలవైదికతాకికాచారంబులు నిర్వర్తించి నాశబలి యాచరించి యరిది నెట్టి యల్లుని కనర్హమణిమయాభరణాంబరాదినమస్తవస్తువు లరణంబుల నొసంగి బాంధవులకు దివ్యాంబరంబులు కట్టుంబు లిచ్చి యర్థుల కీస్థితార్థంబు లిచ్చి యవిద్ధంబునఁ గుసుమాఖ్యుండు విఘ్నాహమహోత్సవంబు నిర్వర్తించి మరలి తన పురంబునకు వచ్చి గృహప్రవేశాదిశుభకృత్యంబు లాచరించి బాంధుజనంబుల బహుమానపురస్కరంబుగా వారివారిగృహంబుల కనిచి పరమానందంబున సుఖంబుండె నంత. 125

చ. పరహితధర్మవర్తనలు పండితభాస్కరవర్ధక్షమతీ  
గురునయసీతిగోవిదులు గుంభితవాక్యనిరంతరోన్నత  
సిగతరకాతుకాగ్రగుణశీలురు శీలవతీసతీమనో  
హరులు పురారిపాదజలజాగ్రమదాకులు వైశ్యు లిష్టుహిన్.

మాలిని. ధనకనకవికాసుల్ ధర్మసంచారభాసుల్  
 కనకకుధరఛైర్యుల్ కల్పితానల్పచర్యుల్  
 మనసిజరిపుభక్తుల్ మానినీచిత్తసక్తుల్  
 వినయఘననివాసుల్ వేద్యవెన్గొండవాసుల్.

127

గద్య. ఇది శ్రీ సరస్వతీవిలాసచరణసరసీరుహమకరందబిందుసంఘోహమధురమధురిమా  
 ధురీణమధుకరాయమానమానససరసకవితావిలాస శ్రీ బ్రహ్మమనీషిబొల్ల గూర్హ్వయ  
 పుత్ర భాస్కరాచార్య నామ ధేయ ప్రణీతంబైన వైశ్యపురాణంబునందుఁ బ్రస్తుతం  
 డవర్ణనంబును గునుమనెట్టి పుత్ర కామేష్టిఁ జేయుటయు వానికిఁ బుత్రుండును  
 బుత్రికయు జనించుటయు వారికి నామకరణాదివిధు లొనరించుటయు గుమా  
 రునికి వివాహంబు నేయుటయు ననుకథలంగలది పంచమాశ్వాసము.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

## శ్రీవైశ్యపురాణము.



షష్ఠాశ్వాసము.

మ ద్వేంగీదేశ

గ్రామమహాగిరిపురప్రకాశితబుద్ధి

గ్రామణులు రాజరాజ

శ్రీమంతులు కీర్తినిజితశేషులు వైశ్యుల్.

1

వ. ఆకర్ణింపుడు. తరువాతివృత్తాంతం బెఱింగించుటకై సాలంకాయనమునివర్యుండు  
వైశ్యుల కిట్లని చెప్పందొంగె. అట్లు వాసవి దినదిన ప్రవర్ధమాన యగుచుండ  
నొక్కరాజు తనకువివాహార్థం బక్కన్యనడిగె ననిన విని యవ్వైశ్యు లాబుషి  
వర్యున కిట్లనిరి.

2

క. వాఁ డెవ్వఁ డతనివంశము, పోడిమితో వానిపురము పూర్వవిధంబున్  
వేడుకతో నెఱింగింపుము, పాడిగ నన వారి కతఁడు పలికెన్ బ్రీతిన్.

3

క. శ్రీమార్కండేయముని, స్వామికి నిలయం బనంగ జగతీ దివిష  
ద్ధామము రాజమహేంద్రుని, నామంబున నొప్పుఁ బురము రమ్యస్ఫుర్తిన్.

4

సీ. శ్రీగౌతమిదివ్య సింధుపావనతోయకణవిమర్దితపౌరకల్పషంబు  
బ్రకటమార్కండేయవరమేశకారుణ్యసంభూతశాశ్వతైశ్వర్యయుతము  
దానధారాసారదంతావళోదారఘోంకారవైఖరీసంకులంబు  
జవవిక్రమక్రియాజనితపౌరుషఘనఘనతురంగమవీరకలకలంబు

తే. రత్న ధనధాన్య వస్త్ర హిరణ్య రజత  
సార ఘనసార మృగనాభి చందనాది  
రమ్యతరపణ్యవీధికారాజితంబు  
సాంద్రవిభవంబు రాజమహేంద్రపురము.

5

వ. ఆపట్టనంబున కథీశ్వరుండు.

6



ఉ. ధూర్జటిపాదభక్తుఁ డరిదుర్గవిభేదనకౌర్యకాలి న్యా  
యార్జితవైభవుండు విబుధావనకల్పకుఁ డార్యసమృతుం  
డర్జునవంశవర్ధనుఁ డహర్షతిలేజుఁడు విష్ణురవనుం  
డుర్జితసర్వసంపదల నొప్పను రాజమహేంద్రనాథుఁడై.

7

క. రాజకళాధరభక్తుఁడు, రాజకులోత్తంసుఁ డన్యరాజయశస్త్రే  
జోజయకాలిగ పరఁగును, రాజితచాపకృపంశరక్షకుఁ డెలమిన్.

8

❖ విష్ణువర్ధనుఁడు దిగ్విజయంబు సేయుట. ❖

సీ. రాజన్యజయకాలి రాజాధిరాట్పరమేశ్వరుండును యశశ్శాశ్వతుండు  
ధరణి వరాహాంకధన్యప్రభావుండు కరవాలభీకరఘనభుజుండు  
ఆశ్రేయమునిగోత్రపాత్రాభిహతుండు శుద్ధసారాయణకాంతపరుండు  
చాళుక్యకులదుగ్గసాగరచంద్రుండు విమతభీషణదివ్యవిగ్రహుండు  
తే. ప్రబలకదనత్రినేత్రుండు పటుతరప్ర, తాపభాస్కరుఁ డత్యంతధార్మికుండు  
చండితోద్దండోదండగాండివుండు, వంశవర్ధనుఁడగువిష్ణువర్ధనుండు.

9

స. సోమకులాగ్రగణ్యుఁడు విశుద్ధయశోనిధి యన్యరాజతే  
జోమహిమావహారుండు వసుక్షేతిభృశ్సమధీరుఁ డిద్ధల  
క్షీమహిమాఘ్నఁ డైయతఁడు మేదిని నేలుచున్నడె చెంపునక  
సామజవైరివిక్రముండు సారుండు రాజమహేంద్రుఁ డున్నతిన్.

10

సీ. అబ్ధిమేఖల యైనయవనిని బాలించె బుద్ధవైరివర్ధంబు పాడవడంగ  
ధారణీప్రజల మోడంబునఁ బోషించె నఖిలవిక్కులఁ డనయాజ్ఞ నిలిపె  
శరణన్ననృపులను శాశ్వతంబుగ నేరె నెదిరినరాజులమదమడంచె  
వర్ణాశ్రమంబులు వరుసతోఁ బాలించె నోలినంకరము గాకుండఁ బెలిసి  
తే. ఆదినృపులచరిత లఖిలధర్మంబులఁ, దాత యైనధర్మతనయుఁ బోలి  
నెగడ నెల్లజనులుఁ బొగడంగ విష్ణువ, ర్ధనుఁడు విభవనిజితధనదుఁ డగుచు.

11

క. జవ్వనపురాజ్యమదమున, సెవ్వరిఁ గైకొనఁడు నిర్జరేంద్రునిసైన్య  
ఇవ్వనుధ వైరినృపతుల, మువ్వేటం బఱపుఁ బంక్తిముఖుచందమునన్.

12

క. అమరేంద్రవిభవుండును రా, జమహేంద్రపురమున నిఖిలజనములతోడం  
గుముద్రాప్రవంశనృపన, త్రముఁ డాస్థానముననుండి తా నతిపెడ్కన్.

13

ప. మఱియు నుదయమారాండమండితకుంభవిజ్ఞంభమాణాప్రాసాదమధ్యబహురత్నకీర్తిత  
ప్రభానూనవితానంబునుమరకతమణిమయసౌపానరచితచంద్రకాంతవేదికాప్రదేశ  
నివసదవసీతలతిలకంబును మణిగవాక్షమార్గగతమలయనమీరమార్గజోషితమేదినిశ్వర

స్వేదభేదంబును సువర్ణస్తంభగుంభితముక్తానుధాధాతనిర్మలకుడ్యస్థలవిరచితచిత్ర  
 రూపమంగళేశ్వంగారజనితకుతూహలంబును రంభోర్వశీతిలోత్తమాదిబృందారక  
 సుందరీసందోహకళావిలాస తిరస్కార నిపుణ సౌందర్యలజ్జాభాషామిశ్రేషభావార్థ  
 కటాక్షపీక్షణప్రణయకలహాదివిలాసమానమానిసీజనసేవితంబును బహుళముక్తా  
 ఫలరంగవల్లీసముల్లాసితసురభిపుష్పమాలికాలంకృతంబును భరతనిరతనర్తనకామిని  
 రమణీయకాగ్రంబున సేవాసమాగతనానాదేశరాజులొకాభిధాననివేదనచతురయూ  
 తాయాశవేత్రధారకవచోజ్జ్వలంభణంబును నగునాస్థానమంటపాభ్యంతరసమున్నత  
 మణివేదికాస్థాపితసింహాసనానినుండై బహురాగభేదమిశ్రితపంచమస్వరసమం  
 చితాలాపం బగునంగీతంబును మంగళగాయకోత్తము లగ్రభాగంబున గానం బొ  
 నర్ప నభయపార్శ్వంబుల నుచితమృదుమధురవాక్యకవితాజననూక్తంబు లాలకిం  
 చుచు వామభాగస్థితసుందరీజనకరాగ్రనర్తితచామరడోలాయమానమణికంకణసం  
 ఘాతశిండితంబును హృదయరంజకంబుగా విప్లవజనవ్యాఖ్యానమానభారతాదికధా  
 శ్రవణజనితజ్ఞానుండై పరాక్రమవంతు లగురాజులకు దిగ్విజయంబు సేయుట యశ  
 స్కరం బని తలంచి సమీపవర్తు లగునమాత్యులలోఁ గుమారకంఠీరవుం జూచి  
 యిట్లనియె.

14

క. జవతురగరథేభభట, ప్రవరులతో నృపతు లెల్ల రావలె దశమీ  
 దివసము దిగ్విజయమునకు, నవసర మని చాటఁ బంపు మందఱు నెఱుంగన్.

15

చ. అనుటయు నట్లకాక యని యాసచివేంద్రుఁడు చాటఁబంచినన్  
 జనవతు లెల్ల నుబ్బి ఘనసాహసశౌర్యమహాధురీణు లై  
 యనుగతఘోటకద్విపరథాధికయోగసమన్వితంబుగా  
 మునుకొని విష్ణువర్ధనునిముందఱ నిచ్చిరి చిత్రవైఖరిన్.

16

క. ధీరతఁ బతి నిత్యకృతా, చారుండై వెడలునట్టిసమయమునందున్  
 ధీరత మెఱయంగ నిజభట, వీరులఁ బ్రసానధీరి వ్రేయంగఁ బంపెన్.

17

సీ. భయరౌద్రసంహత భైరవాటి త్సురభక్తాన్నినాదంబు ధిక్కరించి  
 లయకాలవైష్ణవభయదాశ్వాహాతా మందనినాదంబు క్రిందుపఱచి  
 సంవర్తనమయగర్జనపుష్కలావర్తకాభ్రనిర్ఘోషంబు నవహాసించి  
 రఘురామకృతశశుర్భంగసంహతనిర్భరనినాదంతో రాయడించి

తే. సకలదేశసమాగతశ్చూతలేశ  
 చారు హృదయప్రకంపసంజననహేతు  
 విక్రమకృతాభివక్తనిర్మలమహిమ  
 విశదముగ మ్రోసెఁ బ్రసాన విజయభేరి.

18

సీ. మణిహేమకలకాభిమంత్రోదకంబుల మంగళస్నానంబు మహిమఁ జేసి  
 స్థిరమతిసన్నియు దేవతార్చనదీర్చి యభిమతాహారంబు లారగించి  
 బ్రాహ్మణాశీర్వాదపాపనాశ్చతములు ఘనమతి మస్తకమున ధరించి  
 ఆజ్ఞమంత్రులను శుద్ధాంతరక్షణమున కనిపియుం బురరక్షకు నియమించి  
 తే. జయము చేకొని యుత్తమాశ్వంబునెక్కి, పారకాంతావిలోకనచారుదృష్టి  
 బహుళపుష్పాంజలిక్షేమభావ మలర, నఖలదిగ్విజయార్థ మై యరిగె నృపతి. 19

మ. రజసిశాన్వయవర్ధనుండు ధృతరాష్ట్రావని ర్భేదకా  
 గ్రజుఁడున్ ధర్మగుణప్రవృత్తి రణరంగద్భీమసేనార్పటిన్  
 విజయుండై తగువిష్ణువర్ధనుండు దావిశ్వంభరామంపలిన్  
 విజయోద్యోగము సేయకుండునె మహావీరుల్ ప్రశంసించఁగన్. 20

ష. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు గదలె నయ్యవనరంబున. 21

సీ. చతురంగబలవేగసన్నాహవదనముత్థితరజిపటలంబు దిశలఁ గప్ప  
 గంధస్థింభురఘటాకర్ణ తాళోద్ధాతవననంబు తద్రజిపటల నడవ  
 బహురథస్తంభశుభద్రష్ట కేతుకాంతులు నభంబునఁ జీకటులఁగఁజేయ  
 నురుఖద్గసంఘర్షణోన్మాతవిస్ఫులింగములు దిక్కులకుఁ బ్రకాశ మొనఁగ  
 తే. ఘోటకాటోపహేషితకుంజరోగ్ర, మహితఘోరకారఘోషభీమప్రతాప  
 కార్దుకజ్యౌరవంబు లొక్కటఁ జెలంగ, సిరులఁ బెంపొంద నారాజుసేన నడచె. 22

చ. హరులు తరంగము ల్లజములందు మునింగినశైలసంఘముల్  
 ఆరదము లెల్లఁ గచ్చవము లందముగా నరులెల్ల మినముల్  
 గురుతర మైన నుట్ల గొడుగుల్ మఱిఁగనచయంబు లీల నా  
 శరనిధిఁ బోలె నానృపతి సొగడువేళ నపారనైనృముల్. 23

క. ముందఱు బ్రతాప మడరఁగఁ, గ్రందుగఁ జతురంగనైనృగమనముచేతం  
 జెందువరాగము వెనుకను, న్మందనములు నడువ బలముచతురత నెలయన్. 24

సీ. హయవధూరత్న హేమాదులుకానుకల్ ముందుగాఁ గొనివచ్చి మ్రొక్కునృపులు  
 శరణాగతత్రాణసంపన్నుఁ డితఁ డని కొలవడి నేవించి కొల్పనృపులు  
 వైరి గెలఁగలేనిపోరాట మేలని పురములు విడనాడి పోవునృపులు  
 దగ్గఱవచ్చినఁ దబ్బిబ్బు లొనని దూరంబుననె చూచి తొలఁగునృపులు

తే. మరలిరేకాని బహువిక్రమముల నెదిరి  
 నిలువలేరయ్య బహుశక్తి గలిగియుండి  
 తొలఁగి రేమనవచ్చును బలిమిగలిమి  
 ధైర్యదుర్వారవిష్ణువర్ధనునిధాటి.

వ. ఇ ట్ల మోఘవీర్యుండై వెడల చనిచని కార్తవీర్యుఁ డేలేడిమాహిష్టుతీపురంబు చేరం  
జని యక్కడఁ గంటకపర్వతంబున సేనలు విడియించిన. 26

క. వచ్చినకురువిభురాకకు, మచ్చరమునఁ గురుమరాట మగధాదులుసొం  
పెచ్చిన ముదమున వారలు, చెచ్చెరఁ దలఁపడరి వీరశేఖరు లలరకౌ. 27

వ. ఇ ట్లరుదెఱంగులవారు టారి రాసమయంబున. 28

గీ. విష్ణువర్ధనరాజుతో విగ్రహించి, మడిసి రచ్చటిరాజు లమర్చు తెంచఁ  
కడను తక్కినరాజులు గర్వ ముడిగి, శరణు మ్రొక్కి రాతనిచరణములకు.

వ. ఇట్లు నర్తదాతీరంబునం గల రాజులెల్లను వెంటరాఁ గదలి నానావిధంబు  
లగుదుర్గంబులు సాధించి వారలచే నుపాయనంబులుకొని యచ్చటచ్చట నిజ  
విజయస్తంభంబులు నిలిపి చనుసమయంబునం గశ్యాణవట్టకాధీశ్వరుం డగుసా  
మంతతీతీశ్వరుండును దదృశవర్తు లగురాజులును బ్రతిఘటించిన విష్ణువర్ధనుండు  
విజృంభించి విజయసింహ విక్రమశాలి వీరసేన సుమంత శాంతనవ చంద్ర  
చూడ సింహధ్వజసునందనామంద విక్రమ బలాద్ధత భీమవిగ్రహ సమగ్రా  
యుధ శుభగ్రీవ మహావీర కంఠీరవ సుబుద్ధి సర్వజ్ఞు లనుషాడశరాజప్రధాను  
లును మఱియు విక్రమసిలిబంధు ప్రభాకరు లాదిగాఁగల యనేక సేనానాయకు  
లును గలసి వారల నిర్జించి తత్పురంబులు గ్రహించి యచ్చొట్టుగదలి కుకురు  
వరాటాంగవంగశకఘూర్జరారట్టగాంధారదేశంబులు సాధించివచ్చుచోఁ ద్రివేణీ  
సంగమస్థానంబునఁ గృతన్నానుం డై యచ్చటఁ గదలి యయోధ్యం జేరి య  
చ్చటనుండి హరిద్వారంబును నైమిశారణ్యంబునుం గని యవ్వల సింధువు  
దాటి రుమ్మిదేశంబుఁ జేరి వారల నిర్జించి సవాలక్షపర్వతంబులు చూచి య  
చ్చటనుండి యనేకదేశంబులు గడచి శబరపులిందబర్హరాదిదేశంబులవారి జయించి  
యచ్చటనుండి దక్షిణాభిముఖుండై కొంతదేశంబు ప్రవేశించి వశిష్ఠమనముద్ర  
దేశవాసు లగురాజన్యుల జయించి యచ్చటనుండి సహ్యాదర్ధరపర్వతంబుం గడచి  
సేతువుం జేరి. 30

క. కనుగొనె రాజకుమారుండు, వనధిం దవ్వనధిఁ గ్రుంకి వచ్చియు రామే  
శుని బూజించె నవశ్యము, ధనకనకవిశేషవస్తుతతు లానఁగూడన్. 31

వ. అచ్చొట్టు వాసి. 32

శా. దండింబాండ్యధరాధినాయకులదుర్దాంతోగ్రకార్యంబు దో  
ర్దండోద్దండతరప్రభావమున స్త్రీరంగంబు నేవించి చం  
ద్రుం డచ్చొట్ట దురంతకల్పవము దొంతుల్లు నాకొల్పి కే  
యిండ్ల గాచినవాని వంశజుండు హాయి దోగి యాశ్వుటకౌ. 33

గీ. మహితమైనట్టి శ్రీరంగమండపంబుఁ

జూచి పరవాసుడేవుని జూచి యంతఁ

జిన్నయాకార సర్వేశ శ్రీతజనార్తి

హరణ శ్రీరంగనాయక యనుచు మ్రొక్కి.

34

చ. మఱియు ననేకవిధంబుల స్తుతియించి యచోట్టు వాసి.

35

గీ. జలమయం బైనయట్టియాజంబుకేశుఁ, డగుమహాదేవు భజించి యచటనుండి

విశ్రుతము లైనయుభయకావేరులందుఁ, దానమునకును విష్ణునర్థుఁడు వచ్చె.

36

శా. వీరాగ్రే సరనాయకుం డుభయకావేరిం బ్రయంబొప్ప నిం

పారం దానముచేసి దుష్టరిపురాజాధీశు లాచోళధా

శ్రీరాజేంద్రుల జేరఁగాఁ గదలి వారిం గెల్చి శిఖ్రంబ తా

నారూఢిం దగుకుంభకోణమున కాష్టాదంబునం జేరుచుకా.

37

చ. అచ్చటఁ గుంభేశుని దర్శించి మధ్యాద్భుతంబుఁ జేరి యందుఁగలమహాదేవుం బూ

జించి చిదంబరంబునకుం జనుచెంచె ననిన వైశ్యు లమృతహస్త న్కీటునిరి.

38

ఉ. ఆనఘా మానికులాగ్రగణ్యక మహాత్మా పుణ్యచారిత్ర స

ద్భుతుఁ డారాజు చిదంబరంబునను వేడ్కఁగాఁగ నేమేమి గాం

చేను వచ్చేతఱి నేచ్రభావములు కాంచీదేశమాహాత్మ్యముతో

వినని మ్హతనివెంట నంటిచనునావిఖ్యాతు లారాజులకా.

39

క. ఆనుమాటకు మునినాయకుఁ, డనుమానము లేక వారికంతఃకరణం

బునను భవిష్యత్కథ వినుఁ, డనుచును మృదుమధురవాక్య మలరంగఁ బలికెన్.

40

ఉ. శ్రావ్యముగా వినండు నృపరాజశిఖామణి యైనయట్టికా

రవ్యుఁడు విష్ణువర్ధనుఁడు రాజకళాధరుభక్తుఁ డట్ల శ్రీ

తవ్యుఁడు నయ్యె నచ్చటఁ జిదంబరపూర్వరహస్య మెల్ల నూ

రవ్యవరేణ్యులార! రిపురాజవిఘ్నం బలంబు లన్నియున్.

41

చ. వివరించెదనిండు పండ్రెండులక్షలునలుబదిరెండువేలుకాల్పలంబును నందు రెండు

లక్షలునిరువదివేలువిలుకాంధ్రును రెండులక్షలుపందొమ్మిదివేలుఖండాయత్తులును

లక్షయినలదివేలు గోపనీమపడిగెవాగెలును లక్షయముప్పదివేలుకైతలును నైదు

లక్షలమున్నూ ఋగుణ్ణంబులు నుత్తమలక్షణంబులు ముప్పదిరెండువే లుష్ట్రంబులును

నఱువదియైదువేలు గంధసింధురంబులును నన్నియరదంబులును మొగిలీదుమ్మిదేశ

పాశ్చాత్యులు చెందులక్షలు, చెందులక్షలునిరువదియెనిమిదివేలు గుఱ్ఱపురౌతులును  
నింతటిబలం బవ్విష్ణువర్ధనునియనుచరులై కొలవ దక్షిణదేశంబులు సాధించి మగిడి  
వచ్చునెడఁ గావేరీనదితూర్పునముద్రంబునం గలసింహంగమస్థలంబున కనలిదూరం  
బునఁ జీదంబరం బనుమహాస్థలంబు మహిమంబులు మున్ను పిన్నవాఁడై తిరుముట్టు  
వృద్ధాచలారుణాచలమరకతవల్లినాథులం గాంచి యచ్చటనుండి కాంచీస్థానంబు  
ప్రవేశించి తద్గోపురంబు దర్శించి యేకామ్రనాథుఁ గామాక్షీసహితంబుగాఁ  
బూజించి నుతియించి మ్రొక్కులిడి వేగవతిం జేరం జని.

42

క. ఆగమివిధిని నృపాలుఁడు, వేగవతిం దానమాడి వేగమె కనె నా  
భోగివలితల్పు నటనా, యాగమవిదు లైనవైష్ణవాగ్రణు లలరకఁ.

43

క. ధన్యవర్ధనుఁడు రిపురా, జన్మ్యు లనందగినరాజయముల నెల్లె  
జన్మమునఁ గెలిచి నృపమూ, ర్ధన్యం డాకంచివరవరాజులఁ గాంచె.

44

వ. మఱియు శేషిగిరి దర్శించి యందలితీర్థంబుల నవగాహంబు జేసి యచ్చటనుండి  
వేంకటాచలంబుఁ జేరి.

45

సీ. సద్భక్తి చెడవచక్రవర్తి యొసంగు డందైనవరకిరీటము ధరించి  
రవివంశజుం డైనరాఘవుఁ డిచ్చిన గణులింపరానిభూషణులు దాల్చి  
తనకు ముత్రాతయోధర్మజుఁ డిడినట్టి ఘన మైనయొడ్డాణ మనువువఱిచి  
బహుయుగాంతరము భూపాలు రర్పించిన యమరేంద్రమణులువక్షమునఁదాల్చి  
తే. రూపగాంభీర్యనద్గురూధిమహిమ, నెఘైకాఁ డైనశ్రీ వేంకటేశుఁ జూచి  
శరణు శరణిమ్రొక్కి సాష్టాంగ మప్ప, డిడుచు నవ్విష్ణువర్ధనుం డెలమితోడ.

46

వ. అచ్చటఁ బంచరాత్రంబు లుండి కాళహస్తి జేరి యద్దేవు దర్శించి పూజించి  
నుతియించి యచ్చట నాసి చనిచని.

47

ఉ. నందిగిరింద్ర సంభవజన ప్రకరౌఘసమూహశైలపా  
రందరవృక్షధారతలురంగదభంగురభంగసంగతా  
మందసరోజుబృందగతమాధుకరామలగానశోభితా  
నందితతీరభూసరిదనీనిఁ గాంచె బినాసినరకఁ.

48

వ. తత్తద్విశేషంబులు గమంగొనుచు నందుఁ గృతావగాహముఁ దైకవలి విక్రమసింహ  
పురం బనంబరగు నెల్లారు జేరంబి యుదలిపిశ్చేత్సరుని దర్శించి యచ్చటనుండి  
యూదయగిరిం జేరం జని యందలి రాజన్యులఁ దనవశంబుజేసిగాని కఁగి యహో  
బలంబు నేరి యమ్మహానుభావుం డగునహోబలేశ్వరు నచ్చొచ్చి యచ్చటనుండి గలి.

కా. శేనాం గలధారిణీశ్వరులు పోరే మాని యారాజనా  
ధీనం బైననృపాల్లంబుం గదిసి యేతేర న్నిరాఘాటధా

టీసిర్నకృపరాకృమకృమముతో తీవిక విజృంభించి యా  
భూనాథుం డరిగెం బ్రసిద్ధపృపరాధ్యాపాలురుంగొల్వంగక.

50

ఉ. ఆలలివిష్ణువర్చననృపాగ్రణిఁ గన్గొని విష్ణురజ్జురీ  
జాలము నోపధీతరువిశాలముఁ బుణ్యలతాలవాలముల్  
జాలకశంకరప్రముఖభాసురఖేలము దివ్యమైనశ్రీ  
తైలము ప్రాంతవర్ధితరసాలము మాన్యతపోనుపాలమున్.

51

గీ. వనజబాంధవసఖుని సద్బాంధవుండు, శ్రీమహాదేవు మల్లేశుఁ జేసి కొలిచి  
భక్తతతికెల్ల ధన మనురక్తి నిచ్చి, కడుఁ బ్రయాణాభిముఖుఁ డయి కదలె నపుడు.

వ. ఇట్లు కదలివచ్చునమయంబున.

53

మ. అరిరాజన్య లెదిర్చి నిల్చినను యుద్ధాపేక్ష శీఘ్రించుచున్  
శరణం బన్నఁ గృపాభుండై యభయహస్తం బిచ్చి రక్షించుచున్  
సరవం గొల్వంగవచ్చువారలకు నిష్ప్రాప్తి గావించుచున్  
ధరలోనం బ్రతిపీఠశబ్ద ముడిపెం దత్తప్రకారంబులన్.

54

వ. ఇట్ల నేకదేశంబులు గెలిచి యనేకవదీనదవర్తతంబులు దాఁటి చనిచని.

55

ఉ. ఆవిభుఁ డంజం గాంచె మహితాంచలచంచలచంచరీకనం  
నేవితదానగంధవనసింధురజాలము రత్నసానుసం  
భావితశీలమున్ విజయభండతతోమలచండనైంధవ  
గ్రామవిశాలమున్ బహుసఖప్రదశీలమునింద్రశీలమున్.

56

వ. అనంతరంబు కృష్ణానదిం దర్శించి యం దవగాహంబు చేసి మల్లికార్జును దర్శించి  
మఱియు నందలిమహత్త్వంబుఁ దెలియంగలంచి ము న్నర్జునుండు తపంబు నేయు  
చున్నయెడ మూకాసురుండు సూకరరూపంబు ధరియించి యచ్చటి కరుగుఁడంచిన  
దానింజూచి యర్జునుం డొక్కబాణంబు దొడిగి యేసిన నంత శంకరుండు క్రీడా  
కిరాతవేషంబు ధరియించి పార్వతీయుం దాను నవ్వనంబున సంచరించుచు నవ్వరా  
హంబుఁగని తా నొక్కమ్మ సంధించి యేసిన నది ముక్తప్రాణం బయ్యె నట శివుఁ  
డరుగుఁడంచి నిజబాణంబులుచ్చికొని యర్జునునిపై ననేకబాణవరంపరల నత్తటి  
నేసి నొప్పింస నయ్యర్జునుండు మహాతోపంబుచే నమోఘబాణప్రయోగంబు చేసి  
నిట్లయ్యెరువురకు నతిభూరయ్యుండు బయ్యె నవ్వ డర్జునుని ధనుకృతహరణంబు  
శివునిజటాజూటమధ్యంబునఁ బెట్టెనుని తాఁకుటచే గిరిటికి నిజస్వరూపంబునఁ  
బ్రసన్నుండైన నవ్వ డప్పాండవమధ్యముండు తూలికిం బ్రణమిల్లి, స్వామి  
మీరని తెలియక యిట్లు చేసినవాడ నైతి నని వినయపూర్వకంబుగా ననేకవిధం  
బుల స్తుతింప నత్తటి శంకరుండు కృపగలవాడై పాశుపతం బొసంగి యర్జును

సౌందర్యాతిశయంబుఁ బార్వతికిం జూపి యంతర్ధానుండయ్యె. నాఁటంగోలెఁ బార్థప్రహరణం బని శివలింగంబునకుఁ జిహ్నుంబయ్యె నట్టిప్రదేశం బిది యని భూకాంతులకుం దెల్పుచు నట చని పాంచాలకురు కుతురుగాంధారాది దేశంబుల రాజుల బల్చిమంబునకుఁ బాండ్యకర్ణాటచోళాదిరాజుల దక్షిణంబునకు సవినయం బుగ ననిపి యందుల నిలిపి యవ్విష్ణువర్ధనుండు గౌతమీస్నానార్థియై కదలి, తన్న దింగనుంగొని కృతావగాహుండై సేనల నచ్చట నిలిపి విజయసింహముఖులు పెను వెంటఁ గొలువ ముందఱ చనుమనునమయంబున మార్గంబున దున్నిమిత్తంబులు గనుంగొని మహేశుని స్మరియించి యంతటఁ గపిలమల్లేశుని దర్శించి పెనుగొండ పురప్రాంతంబునకుఁ జను దెంచునమయంబున.

57

క. ఆపురవరఘనశృంగా, రోపవనానన్నభూమి నుత్సాహముతో  
భూపతి నిలిచెన్ సేనా, కూపారము రాజకార్యకుశలత మెఱయన్.

58

ప. ఇవ్విధంబునం దెనుగొండపురప్రాంతంబునకుం జని జగన్తోహనం బగునొక్క మహాో జ్వలసౌధంబుఁ గని పరమానందహృదయుం డగునవ్విష్ణువర్ధనుండు నిజచతురంగ బలంబుల గౌతమీతీరంబున విడియించి యథోచితబలబంధుమంత్రినమేతుం డై యవ్వనంబు మందగమనంబునఁ బ్రవేశించిన.

59

లయగ్రాహి—

చందనసుగంధులగుసుందరల మైచెమటబిందువుల మాన్పుటకు మందపవనుండానంద మునరాఁగ గురివెందవిరులందు మకరందరసమాన్వడఁగఁ గ్రందుకొనుచున్నించిదిర ములుబ్బ మరుండందముగఁబుష్పధనువందుకొనియేయఁబ్రియమందిమరులక్ష్యమందిర ములైమహిమఁజెందుగతిఁదోఁపవనబృందములుకన్నులకువెందులొనరింపన్.

గీ. విష్ణునన్నిభుండు విశ్రాణభంగులఁ, జైత్రరథములిలెఁ జతురమగుచు  
నందనంబు సొంపు నవ్యమై పొడమెనో, చోద్యమనుచుఁ దిరిగి చూడఁ దొడఁగె.

ప. ఇట్లవ్వనంబెల్లను సంచరించునెడ నొక్కసౌధంబుఁ గాంచి వసియించి యున్నంత రాజాగమనంబు వనపాలరవలన నెఱింగి తద్దర్శనోత్సవకుతూహలులై యనర్హుని రత్నభూషణకాంచనాంభరంబు లధికంబులుగాఁ గానికలుగొనుచు రా నుద్వోగిం చుతఱి బాలనగరంబువార లేతెంచి తద్విశేషపదార్థంబులు వలదని వారించి యి ట్లనిరి.

62

సీ. వజ్రగోమేధికవైడూర్యమణిమయ సౌవర్ణదివ్యభూషణము లిన్ని  
చీనిచీనాంబరచిత్రమంజుష్ఠాది కమనీయపట్టాంశుకంబు లిన్ని  
కలితముక్తాహరకంకణాంగదముఖ్యప్రకటరత్నాంగుళీయకము లిన్ని  
ప్రియసమారోహణక్రీడోచితములైన, ఘనజవోత్తమచతురంగంబు లిన్ని



- తే. యనుచు విధియించి కరణంబు లవనిపతికిఁ, జెప్పి యేఁటేట వర్తనతో జేసిమనలఁ  
గన్పెట్టుదు రిది బుద్ధి గా దటంచు, బహుధనద్రవ్యవస్తువు ల్పరిహరించి. 63
- సీ. ద్రాక్షామధూకపుండ్రక్షుఖండంబులు బింబభర్జరకదంబములును  
మల్లికాచంపకమాధవకరవీర సురభిప్రసూనఃపిన్నూర్తి మించి  
కర్పూరచండునకాశ్చీరకమనీయకస్తూరి కాదిసుగంధములును  
క్షౌద్రాజ్యదధిగుడశర్కరాక్షీరాది కాభ్యవహారవదార్థములును
- తే. గంధలచుట్టు పుటికెలఁ గన్నదనియ, నించి వైశ్యులచేతఁ బట్టించుకొనుచు  
ధరణిపఱిఁ జూడఁ గునుమాభిధానముఖ్యు, లర్యులేలేరుడుపవనహర్త్యమునకు. 64
- ఐ. అనిన విని యవ్వైశ్యు లమ్మహాగౌజుంగాంచుటకు వారలెఱిగించినక్రమంబున నుప  
హారంబులు గొనివచ్చి యుపవనంబుఁ బ్రవేశించి రాజసమ్మఖమునకు రానున్నసమ  
యరబున. 65

### ౨౨ వైశ్యులు విష్ణువర్ధనుని దర్శించుట. ౨౨

- వ. ఇక్కడ విష్ణువర్ధనుండు మహాసౌధం బెక్కి యచ్చట విద్యాభ్యాసంబు నేయు  
చున్న కొందఱువైశ్యకుమారులం జూచి వారల చదువులు విచుచున్నసమయంబున  
వనపాలకు లవ్వైశ్యులు దెచ్చినకానుకలు రాజుముందఱ నిడి వైశ్యజనులరాక  
యెఱింగింప నవ్వడు వార లారాజునకుఁ దొడిబడ దండంబులు వెట్టిన వార్ల  
ననునయించి సౌధంబుమీఁదికిం జని యందుఁ గాంచనమయవేదికయందుఁ గొంత  
తడవు నిద్రించి మేల్కొంచి పెనుగొండపురంబంతయు నిరీక్షించి. 66
- మ. కనియెం గాంచనరమ్యహర్త్యవిలసద్గాంభీర్యకుంభప్రభా  
కనదుజ్జ్వంభితదేవతాలయమహాకళ్యాణతూర్లోల్లస  
ద్ధ్వనిభూయిష్ఠతరం బపారమహిమాహ్వక్తప్రకారంబు నా  
పెనుగొండాఖ్యపురంబుఁ గాంచనమణిప్రేమాస్పదఖ్యాతముకొ. 67
- వ. కాంచి తనలోన. 68
- సీ. మందారదేవతామణికామధేనువిభ్రాజితం బగుదేవపతిపురంబొ  
నభినవశంఖపద్మాదినివాసప్రకాశితం బగునలకాపురంబొ  
హరినీలపద్మరాగాదిరత్నప్రభావర్ణసియం బగువరుణపురమొ  
గృహితకొవలస్తంభశశికాంతవేదికాశ్లేషంబుచే నొప్పశివపురంబొ
- తే. దివ్యమాణిక్యకాంతిదేదీప్యమాన, సరసహర్షోర్జిజ్వలం బగుహరిపురంబొ  
ధరణిసెన్నఁడునిటువంటిపురవరంబు, గనియువినియును నెఱుంగమీకలియుగమున.
- ఉ. ఈనగరం బిదెవ్వరిది యిందుకుఁ జెల్లెడిదుర్గ మెంతయో  
దీనికి నేమి నామమొకొ దీనికి నిక్కము కరయెనవో.

దేనరనాయకుండో నను నెన్నడుఁ జూడఁగరాఁ డటంచు ను  
ద్యునవనాంతరస్థతరుణార్యజనంబులఁ జూచి పల్కినన్.

70

ప. వినిబాలకుమారు లిట్లని చెప్పం దోడంగి రని సాంకాయనముని చెప్పిన యనం  
తరకథావృత్తాంతం బెట్లయ్యెనని యవై వ్యత్యు లడుగుటయు.

71

మ. పరదుర్గస్థ లదుర్గపట్టణమహాప్రాకారు లత్పంతస  
త్కరుణాంభోధిసమాను లాగమకళాగణ్యాగ్రసంరక్షణా  
కలనామ్నాయపథప్రచారు లనఘుల్ కల్యాణసత్కీర్తులు  
ర్వరఁ బెన్గొండపురీనివాసులు సదావరిష్టు లిద్ధారిణిన్.

72

మాలిని. జలధిపలయితోర్వీచక్ర నిర్వక్ర కీర్తుల్  
జ్వలనిచయః పనాంతశ్శారదాసం ప్రసాదో  
జ్వలమధురవచోసంచారసల్లాపరేఖా  
కలతనుజనహర్ష ఖ్యాతవై జాత్యవై శ్శుల్.

73

గద్య. ఇది శ్రీ సరస్వతీవిలాసచరణసరసీరుహమకరంబబిందుసందోహమధురమధురిమా  
ధురీణమధుకి రాయమాన మానససరసకవితావిలాస బొల్ల నార్యతనూభవ భాస్కరా  
చార్యనామధేయ ప్రణీతం బైనవైశ్యపురాణంబునందుఁ గుసుమాఖ్యునకుఁ గుమారీ  
కుమారులు గలిగి దినదిన ప్రవర్ధమాను లగుటయు విష్ణువర్ధను దిగ్విజయంబును సకల  
తీర్థక్షేత్ర నదీనదంబులు సంచరించుటయు సేనాపరిగణనంబును గౌతమీస్నానా  
ర్థంబు విష్ణువర్ధనుండు చనుదెంచి పెనుగొండకు వచ్చుటయు సుద్యానవన ప్రవేశం  
బును వైశ్యు లారాజదర్శనార్థంబు వచ్చుటయు రాజసౌధంబుమీదికిఁ జని  
పురంబు చూచుటయు ననుకథలం గలది షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీ గణేశాయ నమః.

శ్రీ శారదాంబాయై నమః.

# శ్రీ వైశ్య పురాణము



సప్తమాశ్వాసము

సారస్వతిశేషవి

భాసురవాచాప్రమోద పటువిభవమహా

భాసురసంరక్షణ వి

ద్యాసురభూజ ప్రకారధన్యులు వైశ్యుల్.

1

వ. ఆకర్ణింపుండని సాలంకాయనమునికి వైశ్యులిట్లనిరి.

2

ఉ. కారణబాంధవుం డయిన కౌరవవంశవివర్ధనుండు మే  
లూకరిమి నేఁగుడెంచి పెనుగొండపురోపవనంబునందు శృం  
గారవనం బనంగ వర కల్పనగంబులు భూమింబుట్ట నా  
తీరున నున్నయవ్వనముఁ దేకువఁ జొచ్చి నృపాలుఁ డచ్చటన్.

3

క. కనుఁగొని చిత్రవిచిత్ర, మ్మునఁ గనుపట్టు పరసౌధము ధరాధీశుం  
డనుమోదము ముప్పిరిగోవఁ, మునినాయక యందునుండె మూర్ధన్యుండై.

4

క. అని యానతిచ్చితిరి యా, వనజారికులుండు మానివర యాసౌధం  
బున నుండి యేమి చేసె. న,నిన వినుఁ డని మఱియు నమ్మునీంద్రుం డనియెన్.

5

సీ. ఆబాలనగరంబు లవసీశునకు మ్రొక్కి వినయంబుతోడ నిట్లనిరి పతికిఁ  
గమలజు కృప విశ్వకర్తనిర్మిత మైన భాసిల్లుపెనుగొండ పట్టణంబు  
అంబికానాయకుం డగ్రహారంబుగా మెచ్చి వైశ్యులకెల్ల నిచ్చినాఁడు  
నర్వమాన్యంబుగా జగతీశులెల్లను బాలించుచుందురు భక్తితోడఁ

తే. గలితధనధాన్యసంపదల్ గలిగి మఱియుఁ, బదియుసెనిమిదిపురము లేపట్టణమున  
కర్ణితోఁ జెల్లివచ్చు శివాజ్ఞ చేత, విష్ణువర్ధనరాజేంద్ర విభవసాంద్ర.

6

చ. అని మధురోక్తి బల్కినధరాధిపవర్మండు కాంత చిత్తుడై  
మొనసి సుగంధమూలమున మో మలరించిన కృష్ణసర్పమో.

యనఁ దమరోషమున్నిడిచి యాత్మముదామునఁ బొంది యున్నచో  
వనఁఫలపుష్పముల్ మనుజువల్లభుముందఱఁ బెట్టి రన్నియున్.

7

క. అంతట వైశ్యులు ధరణీ, కాతుని దర్శించి మ్రొక్కి కానుక లిడినన్  
సంతోషించి నృపాలకుఁ, డెంతయు మన్నించె సత్కృపేక్షణ మొలయున్.

8

ప. అనంతరం బారాజునకు వైశ్యు లిట్లనిరి.

9

క. రాజోత్తమ మాపురికిన్, రాజితగలి వచ్చి మమ్ము రక్షింపవలెం  
లేజ మెలర్పఁగ నన విని, సౌజన్యంబొదవఁ గదలి సంభ్రమ మెసఁగన్.

10

కా. భేరీభాంకృతు లుల్లసిల్లఁగ మహీభృతులంభికుంభస్థఁ  
దారోదారసుహృదమాత్మికరుచుల్ తారాగతిం బర్వ శృం  
గారోదారుఁడు విష్ణువర్ధనమహీకాంతుండు సేనారవ  
స్ఫూరుండై పురి కేగుచేర బదరీపట్టాంశుకోద గుండై.

11

ప. అప్పు డవిష్ణువర్ధనవసుధరారమణుం డుచితపరివారసమేతుండై పురావలూకన  
జనితకౌతూహలండ్లై చన నుద్యోగించునప్పుడు మతిమంతు లగువైశ్యులు పూర్వ  
కారణంబుఁ దలించి, సీచజనాదియానావరోహణవిరహితంబు గావలయు నని  
యుక్తిసాధించి పురద్వారంబు మొదలుకొనినగ రేశ్వరదేవాలయపర్యంతం బెడము  
గాకుండ విజయ స్తంభంబులు నిలిపి దర్పణతోరణంబులు నిర్మించి పరికల్పితమార్గ  
నిరర్థశమాంజిష్ఠపట్టచీనాంబర పరిచ్ఛాదితాలంకారం బొనర్చినఁ జూచి నిలిచి  
సంతోషించి యారాజశేఖరుం డాశ్చర్యంబు నొంది యవ్వైశ్యులఁజూచి  
యాయమూల్యవస్త్రంబు లీమార్గంబున నేలపఱచితిరి గజతురగఖురవిదళితంబు లగు  
ననిన వైశ్యులు వినయంబునఁ గృతాంజలు లై యిట్లనిరి. స్వామీసేవు మహారాజపు  
పాండవవంశవర్ధకుండవు సీవు సిరాఘాటధాటివైభవి నీవిశ్వవిశ్వంభరావలయుం  
దిగ్విజయంబు నేసి మాభాగ్యవశంబున నవధరించితివి దేవరపాదారవిందంబులకు  
మార్దవంబు గావలయునని యడుగులకు మడుగులు పఱచినార మనిన సంతోషిత  
స్వాంతుండై మంత్రసామంతపురోహితరాజకుమారరహితంబుగా వాహనంబులుండి  
పాదచారియై చని పురంబు ప్రవేశించు నప్పుడు దేవాలయాంతర విష్ణుంభితఘంటా  
శంఖభేరీమృదంగ వేణువీణాదినిర్దాసంబు మేదురంబై రాజదర్శనోత్సాహయ  
పార్శ్వ హర్త్య వాతాయనసలస్థిత సుందరీమణికలకలంబును నలిసంభ్రమాంతర  
గవాక్షస్థితయువతీజనగతిభేదంబును సత్వరగమనసమయవిశ్లేషాంశుక గ్రహణైక  
హస్తంబును ననుగతశుజనగృహీత చేలాంచలంబును బ్రతిగృహద్వారప్రదేశ  
సంస్థాపిత సువర్ణస్తంభాగ్రజృంభమాణ విచిత్రపట్టాంశుకశోభితంబును విద్యుల్ల  
తానుకారిదేదీప్యమాన రత్న దర్పణతోరణాలంకృతంబును సారఘనసారమృగమద

ప్రసూన జలనమ్మార్జన విశుద్ధముక్తాఫలరంగవల్లీ విరాజితవిపణిమార్గంబును భూసు  
రాశిర్యోదమంగళపాతకపతిగద్యవద్యోదాహరణాచిచాటుప్రబంధబంధురంబునునై  
ప్రవర్తింతుండఁ బురస్తీలు తమలోన. 12

ఉ. ఉన్నతరమ్యహర్మ్యముల నుజ్జ్వలహాటకమండవంబులకై  
బ్రన్నని పెరిడిమాదువుల భవ్యచమత్కృతి గోపురంబులకై  
వన్నుగ నెక్కి నుందరులు భావజనన్నిభు విష్ణువర్ధనుకై  
నన్నుత విక్రమాన్నితు నికాకరవంశజుఁ జూచి యెల్లరుకై. 13

సీ. ఇతఁడునూ వైరిభూమిశుల నిర్జించి చెండాడి వచ్చిన దండి మగఁడు  
ఇతఁడునూ కల్యాణపతి నాటిలోపలఁ బట్టితెచ్చిన జగజెట్టిబిరుదు  
ఇతఁడునూ రాజమహేంద్రవట్టణమును రఘువు కైవడి నేలురాజవరుఁడు  
ఇతఁడునూ భామల కిందిరానందనుచాడ్పునఁ గాన్నించు చతురమూర్తి  
తే. యచుచుఁ జారవనిత లంశంత నేతెంచి, చూచుచుండఁ జనులు చూచుచుండఁ  
బూరయశుఁడు వచ్చెఁ బురపీఠిఁ గురువంశవర్ధనుండు విష్ణువర్ధనుండు. 14

వ. ఇట్లు జనంబులు నుతియించుండఁరాజమార్గంబునఁ జనుచు శ్రీనగరేశ్వర దేవాలయ  
గోపురసమీపంబున నిలిచి యుచితావ్రతమంత్రిసహాయుండై యాదేవుని గర్భా  
గారంబు ప్రవేశించి నువ్వుపుష్పంబులఁ బూజించి ప్రదక్షిణాక్రియాపురస్కరంబుగా  
సాష్టాంగ సమస్కారంబు లొనరించి యనేకవిధంబుల నగరేశ్వరదేవునుతియించి  
తద్దేవతాపరిచారకభక్తజనదత్తప్రసాదంబులు శిరంబున ధరియించి వెలువడి తన్నుభ  
మండపాంతరచంద్రకాంతరవేదికా ప్రదేశసంస్థాపితరత్నసింహాసనాసీనుండై సంత  
తోత్సవంబుల నేరించి తద్దేవతామాహాత్మ్యంబు వినుచున్న సమయంబున గంధాక్షత  
ధూపదీపతాంబూలంబు లొనంగిన గైకొని యొక్కపీడు పట్టుచేయుచు మను  
టయుఁ దత్తణుబ వార లట్లచేసిన నమ్మహారాజు పరమావ్రత మంత్రిసహాయుండై  
నగరేశ్వరు నుద్దేశించి. 15

క. శ్రీకంఠ విరాజితది, వ్యాకార సురేంద్రవందితాంఘ్రిసరోజా  
లోకత్రయసంరక్షక, నాకపాద్వరకిరీటనగరేశ శివా. 16

క. స్ఫటికాక్షమాలికాధర, నిటలాక్ష మహానుభావ నిశ్చలయోగ  
స్ఫుట కతన తరాది మహా, నటవిభ్రుచు దివ్యరూప నగరేశ శివా. 17

క. జగదుత్పత్తిస్థితిలయ్య త్రిగుణాత్మక యోగమార్గదీపిత దీప్య  
త్రిగుణాత్మయ పరమేశ్వర, నగరాజ సుతాధినాథ నగరేశ శివా. 18

క. మందపురందరసామజ, చందనమందారతుహిన శశిసమవర్ణా  
నందనసుశ్రీభీత, నందీశ్వరవాహనాధ్య నగరేశ శివా. 19

క. భక్తజనలొకరక్షక, యుక్తాయుక్తప్రకార యోగవ్యక్తా  
వ్యక్తవిధానగుణాధిక, నక్తంచరహరణ యీశ నగరేశ శివా. 20

క. సలలిత కరుణాకర నిర్మల చివ్యజ్ఞాననిధి సమర్థమునిమరు  
త్కులరక్షాతివిచక్షణ, నలినాసనవంద్యచరిత నగరేశ శివా. 21

క. పురదనుజాంతకవిక్రమ, శరణాగతరక్షణాఘ్న సర్వజ్ఞ విభూ  
నరహృదయాభిమతప్రద, నరవాహనసఖగిరిశ నగరేశ శివా. 22

వ. అని స్తుతియించి తనబంధువర్గంబుల నొక్కచోట నుండ నియమించి తానమ్మహా  
సౌధంబును బ్రవేశించిన సమయంబున. 23

క. విడియించి సంభ్రమంబున, దడయక సీరాజనంబు ధరణీసునకున్  
గడువడిఁ దెచ్చుని వలికినఁ, గడువేడుక నొంది వైశ్యకామిను లాతక్. 24

చ. సురభితవారి నేకపరిశోభిభిర్నలకాంతి దేహులై  
నరసవిచిత్రవస్త్రములు చయ్యనఁ గట్టి సుగంధపుష్పముల్  
స్థిరకబరిభరంబులను జెన్ను వహించగ భూషణ ప్రభా  
గరిమలు దిక్కుల నైఱయఁ గాంతలు తత్కులవృత్తి పెంపునక్. 25

సీ. ఆలోలభృంగవిహారనర్తితకేశపాత ప్రసూనవిభ్రాజితంబు  
జారు కపాలప్రసన్నతావిజ్ఞాతరమ్యతాంబూలచర్మణవిభంబు  
వాసనాప్రకటితవరచంద్రమృగనాభిమదవిలాససుగంధమర్దితంబు  
నరసముక్తాహారకరమణికంకణకర్ణాన ప్రకాశితాభరణ మహిమ

తే. గుప్తశృంగారవైఖరి కుశలరీతి, వైశ్యకాంతాజనంబులు వన్నె మిగుల  
రమ్యకర్పూరచరితసీరాజనములు, గొనుచువచ్చిరి తుహినాంశుపటునిఁ జూడ. 26

వ. మఱియును. 27

రగడ. పున్నమచందరు బోలెడు మోములు, చెన్నగు హేమము: దెనసిన చెక్కుల  
లలితచతోరులలాగునఁ జన్నుల, మెలవగులేటుల మించిన నురులును  
మరుచాపమ్మును మార్కొమబొమ్మలు, కర మెప్పెడు క్రికరకర్ణంబులు  
లిలపుష్పంబులఁ దెగడనాసీకలు, లితార్ధేందునిలాంగలలాటము  
బింబఫలంబులఁ దెగవగు మోవులు, అంబుధరముతుల్యం బగు జడలును  
ఘనవజ్రప్రభ గలదంతంబులు, ననుపమశంఖసమంచితగళములు  
చిలుకచలంకృలఁ జెడరుచుమాటలు, తళుకులసొగ నై తగువక్షంబులు  
దీనచయముల నుఱపించెడుబొహలులు, కిసలయముల జంకించెడి కరములు  
కరికుంభంబులఁ గాదను కుచములు, హరిమధ్యంబుల నదలుచునడుములు  
తరగల డీకొనుదట్టపుతరులును, గురుశిలద్యుతిఁ గొనురగునాదలు

ఆవర్తాకృతి నమరెడు నాభులు, పావనపులినముప్రతి యగుపిఱుడులు  
 మచ్చిక దమలో మాటికి మాటికి, ముచ్చట లాడుచు మోదముతోడను  
 భావజు మోహనబాణములో యన, వైవమహిజలతాతతియో యనఁ  
 బొలు పగుపుత్తడిబొమ్మ లొతోయన, నలవికి మించిన యచ్చరలో యన  
 నతివలు దమలో నతిమోదంబున, క్షిలివతి నటు దర్శించుచు డగ్గటి  
 సీరాజనములు నెఱయంగ నిచ్చుచు, నారీజనులు న్నరవతి బొగడుచు  
 శిరమున ముత్రైపుసేసలు చల్లుచు, గర మచురక్తిని గానుక లిచ్చుచుఁ  
 జయజయ వాసవసన్నిభవైభవ, జయజయ ఫల్గునశౌర్యప్రాభవ  
 చాళుక్యన్వయశాగరపావన, కాశీవతిపదకమలవిభావా  
 రాజకులారాత్తమ రాఘవ సద్గుణ, లేజోదినకరధీరజనస్తుత  
 విరివి మీఱుచుపవీరుల ద్రుంచితి, భరణీశుల మదదర్ప మణంబితి  
 శరణాగతులకు సంపదలిచ్చితి, సరవితోడుతకు సాధుల మెచ్చితి  
 సీయమాత్యవరు లీరాజన్యులు, సీయేసుంలు సీఘగోటకములు  
 సీయరదమ్ములు సీకేతనములు, సీయోధాగ్రణు లీస్సైన్యంబులు  
 సీబాహుబలం భీకారోన్నతి, యీబహుసంపద లెవ్వరికున్నవి  
 సీనజనంబుల ధీరతఁ బ్రోవుము, మానవపతులను వన్ననఁ గావుము  
 ధాత్రి జనంబుల దయఁ బాలింపుము, మిత్రుల బాధుల మేలిమి దొరలును  
 హితజనులఁ బురోహితవర్గంబుల, గుత్తులఁ బ్రధానుల శూరుల వీరుల  
 ధనమును ఘనమును దగుసంపదయును, జనవును గల్గుచు సంరక్షింపుము  
 ఆయువు భాగ్యము వైశ్వర్యంబును, శ్రీయును గల్గి ప్రసిద్ధ యశంబున  
 భూజనసుత నరభూమికిన్లెలు, రాజువు సేవయి రాజ్యము సేయుము.

28

వ. అని యిట్లు.

29

ఉ. రాజకులాధినాథునకు రాజనిభానన లర్పితోడ సీ  
 రాజన మిచ్చి కానుకలు రాసులఁ బోసి శుభోదయోత్సలం  
 దేజ మెలర్పఁగాఁ దగిన దీవన లిచ్చి చెలంగి నిల్వినకే  
 రాజన మంది వీడెమును రా జొసంగంగ ననంతరంబునకే.

30

ఉ. పావనలీల వైశ్యకులభామిను లిట్లు నివాళి నేయుచుకే  
 దీవన లిచ్చిత స్తుతిపతి ధీర్ఘతఃపీడెము నిచ్చునంతలా  
 నావణిగంగానాగ్రమున నంగజుమోహనబాణమో యనం  
 గా వీలసిల్లు వైశ్యవరకన్యకఁ గాంచె దృఢానురాగుఁ డై.

31

క. ఆప్సడు మానవనాయకుఁ, డప్పణ్ణాంగనలః జూచి హర్షముతోడక  
గప్పరవిడము లూసంగుచుఁ, దప్పక వీక్షించె నంతఁ దామరసాక్షిక్. 32

చ. ఉడుగణమధ్యమంబున మహాజ్ఞులకాంతిఁ జేలంగి చెల్వమై  
బెడఁ గగుచంద్రరేఖఁ గలిఁ బేర్చుతలోదరి నొక్కకన్యక  
గడువడి మోహపాశమునఁ గాంచె మనోభవబాణజాలము  
ల్పడివడిఁ దాఁకి జరరిత కామ మనోగతితోఁ దలంచుచున్. 33

శా. ఈశన్విం ద్రిపురాంతకుం డసదృశుడిక్షించెనే నర్థమై  
జేతోమోదముతో నహార్యసుతకుం జింఁప నర్థంగ మా  
యాతవ్యాఠము నేలయిచ్చు భవితవ్యం బంచుఁ దన్నగ్నతక్  
జాతాశుం డగువిష్ణువర్ధనధరాచక్రేశ్వరుం డుబ్బున్. 34

ఉ. బాలను బాలచంద్రముఖఁ బద్మవిరోచనఁ బద్మగంధినిం  
బాలమృణాళకోమలవిభాసితబాహు సీలవేణినిక్  
లాలితపుష్పపల్లవవిహితగాత్రను బ్రహ్మ నేర్పుమై  
నేల నృతించెనో ధరణి నెన్నఁడుఁ జూడ మ దిట్టిబాలిక్. 35

శా. ప్రాలేయాచలకన్యయో మఱియు నాపాఘోధిరాట్టుత్రియో  
మేరా భారతియో శచీతరుణియో మినఃస్వజాతేశయో  
హేలాబంధురనవ్య విగ్రహగతిన్నిధాత్రిఁ బోల్పారు నీ  
బాలారత్నముఁ జూచినంత నే మహాభావంబు నుపాంగడిక్. 36

వ. అని యమ్మహిపాలుండు పూర్వకాపవశంబునబుద్ధి ప్రేరేప మఱియు నిట్లనియె. 37  
నీ. హరిణేందుశరధిజంఘాస్యాక్షి కరికుంభ హంసభృంగాలకయానజఘన  
నలినశంఖావర్తనాభిగళాంఘ్రి యుత్పలపజ్రంభోరుదశనగంధి  
నర్ధేందుముకురలతాంగిగండాలిక మనుశుక హరిమధ్యవచనహస్త  
... ..

ఆ. సర్వలక్షణప్రశస్త వాసవి యను, కన్నె యలరఁ జూచుచున్నయంత  
నమ్మగాక్షిఁ జూచి యమ్మహిరమణుండు, ప్రసవబాణధరునిబారిఁ జేర. 38

వ. ఇట్లు మదనసంతప్తమాసేసుండై యక్కకన్యక నాపాదమస్తకంబుఁ జూచి మఱియు  
వర్ణింపందొడంగె. 39

గీ. లలితనవ్యప్రవాళపల్లవసమాన, కాంతి మించె నతీపాదకమలయుగము  
సరసరాగాంబురాశిసంచారమునను, నలరఁ దప్పక యగుణవశంబుకడకి. 40

గీ. నవ్యలావణ్యపద్మినీనాళసామ్య, కలితజంఘల నొప్పె కళానాటియొ  
సరసమణి హేమ మేఖిలాపరిఘయైగ, మదనుపురిలీల జనునంబు మగువ కోప్పె. 41



- క. చారువిశేషవిలాసము, యూరములకు నరఃప్రియఁకులలో మదుపురికిఁ  
సోరణకంబములలో యన, నూరువు లాప్పారె నతికి నుజ్జ్వలకాంతిఁ. 42
- క. క్రూరహరనేత్రశిఖిసం, చారంబున నొగిలి నాభిసరసింబడినఁ  
మారుతనుధామరేఖా, కారంబున రోమరాజి కాంతకు నొప్పెఁ. 43
- క. సతిదేహలతిక జననమృతి యగురోమాళి భృంగమాంకక దాల్చెఁ  
అతినిర్మలతనుచరమ, ప్రతినిర్మిత మగు జటాభరంబును బోలెఁ. 44
- క. గిరిసేనపుఁబూవుకంటెను, బరికింపఁగ మృదువులైనబాహువులువడిఁ  
విరహిజనంబులకును శం,బరవైరి ఘటించుకంతపాశము లనఁగన్. 45
- క. అతులితకంఠద్యుతి న, ప్రతిమంబై హర మొప్పె రాజితహర  
స్థితిచేఁ గంతము మించెను, జతురత నన్యోన్యకాంతినదృశము లగుటఁ. 46
- గీ. బంధుజీవపుఁగాంతులఁ బరిహసించె, నభరకాంతులచేత నయ్యంబుజాక్షి  
సలలితం దై నలవాఙ్మృజలధియందుఁ, బవడములతీఁగెఁగరియించువగిదిఁబో. 47
- క. విరులు చిగురాకుమీఁదను, మురువగువవడంబుమీఁద ముత్తైములగతి  
న్నరుణాధరపల్లవమున, నెరసినచిటునగవుకాంతి నెలఁతకు నొప్పెఁ. 48
- క. గౌరవనాసావంశ, స్ఫూరలలాటాశపత్ర సంశ్రితమహిమఁ  
ఘ్రా, రేఖాచిహ్నులవటు, తారానవకాంతిరాజి తరుణి వహించెఁ. 49
- క. వడనాంభోజముపైఁ దు, మైవగమిక్రియఁ గేశభరము మించినఁగని న  
మృదముడిగి సిగ్గుచేతను, వడలెను జమరీమృగములు వాలప్రియముల్. 50
- సీ. ఈకన్నె ననమాత్తుఁ డీక్షించెనాయెనా యొడలిలో నగ మేల యుమకు నిచ్చు  
సీబాలఁ గనుఁగొన్న నిందిరాజేవిని సురమున హరి యేల యుండనిచ్చు  
సీరామఁ గాంచిన వారిజగర్భండు వచనంబునం దేల వాణి నిల్చు  
సీలేమ యున్నచోఁకెఱిగిన నింద్రుండు శచి కేల కామితసౌఖ్య మిచ్చు  
తే. భువనమోహనరూపంబు పొందునేసి, మించిపరమేష్ఠి దీని నిర్మించినాఁడు  
నాను నాపూర్వజన్మపుణ్యమునఁజేసి, సొంపు పెంపార నిక్కాంతఁజూడఁగలెన్. 51
- వ. అని విలరిక్కించి మఱియు నిట్లనియె. 52
- సీ. జలరాశికుక్షిలోఁ జంద్రుతోఁ బుట్టిన కన్య గా నిది వైశ్యకన్య గాదు  
మంచుగుబ్బలిరాజు మహేంద్రవంశునఁ కన్న కన్యగా నిదివైశ్యకన్య గాదు  
పదునాల్గవిద్యలపట్టుగొ మైనట్టి కన్యగా నిది వైశ్యకన్యగాదు  
వేయికన్నులవాని విభునిగాఁ గైకొన్న కన్యగా నిదివైశ్యకన్య గాదు  
తే. గర్భజగంధర్వకిన్నరభవరయక్ష, కన్యగా నిది మఱి వైశ్యకన్య గాదు  
ధాత్రి నిక్కన్యఁ గని తాడు ధన్యులైరి, వార లిటు నెవ్వ రనిన నవైశ్యకన్యకులు. 53
- వ. ఆరాజున కిట్లనిరి. 54

సీ. బ్రహ్మోరుసంభవప్రఖ్యాతిఃబొందినవారు మూడవజాతి వైశ్యకులము  
సిరులవైశ్యులలోన సెట్టి ముఖ్యుండైన కులదీపకుండు తండ్రి కుసుమసెట్టిః  
నకలవతి ప్రతాచారముఖ్యము లైన గుణనిధానము తల్లకుసుమగంధి  
రూపవంతుండు విరూపాక్షనామధేయుండు పుణ్యమూర్తిసహోదరుండు  
తే. పరఃగ సేచెరి కందఱు బంధుజనులు, కాంతనామంబు వాసవీకన్య యొడ్డు  
ధరను గౌరీవరప్రసాదమునః గలిగె, ననిన సంతోషమందె నాజనవిభండు. 55

గీ. కుసుమగంధినమేతుండై కుసుమసెట్టి, బహువిధంబుల దేవతోపాస్తి చేసి  
యిమ్మహిస్థలః బుత్రకామేష్టియందుః, గాంచె సేవాసవీనామకమలముఖని. 56

క. అన విని యర్చినాథుం, డసుమానము చక్కి తక్కి సంగన యుచుచు  
మనమున నుబ్బుచుఁ గుసుమా, ఖ్యునిఁ జేరఁగఁ బిఁచి యతనిహుండు నడిగె.

క. పరనారీసోదరుఁ డన, ధర యెలితి నేను నకలపర్రజ్ఞుండ నై  
సరసిజముఖి కన్యకయనఁ, గరమరిని వింటి మనసుకందును దీతెన్. 58

క. కుసుమాహ్వయ సీపుత్రిక, ననన్యకలావణ్య నాకు నతివేడుకతో  
నొసఁగుము హమా యచఁగా, వసుధాస్థలి వెలయు వైశ్యవంశాధీశా. 59

వ. అని పలికినఁ గుసుమాహ్వయుండు తనమనంబులో యుక్తి సాధించి యిట్లని  
యోజించె. 60

ఉ. శ్రీమహితస్వభావుండు విశిష్టకుతోద్భవు. డార్యసన్న్యతుం  
డీ మన మెట్లవచ్చు మఱి యిచ్చెద నన్నను వంశహాని యా  
నేమి యచంగవచ్చు నని యించుక చింత పహించి ధీరుండై  
స్వామిహితంబుగా మధురవాక్యములం బలికెం బ్రియంబుగన్. 61

గీ. ఇంతకంటె మేలచెక్క డొందఁగఁ గల్గు, నవధరింపుఁ డనిన నంతఁ బోక  
తథ్య ముచు మిగులఁ దాత్పర్యచిత్తుండై, యొసంగవలయుననినఁ గుసుమవిభండు.

ఉ. ఇష్టధనంబు లెల్లను మహీసురకోటికి నిచ్చి పుత్రకా  
మేష్టియజించుచోటఁ దరుణేందుధరుండు తనూజ నిచ్చుచో  
దుష్టి పహించి కూరిమిని దొయ్యంఁ బెంచితి గారవించితి  
శిష్టత సీయం బుచ్చుకొనఁ జెల్లదు వైశ్యులు కర్తలందఱున్. 63

క. భూపాలక విరు మాకును, మాపాపకుం గర్త లైనమహితవిచారుల్  
మాపాలికులస్వాములు, మీపాదములొన యనంగ నిశ్చలబుద్ధిన్. 64

మ. నగరస్వాములదిక్కుఁ జూచి వసుధానాథాగ్రగణ్యుం డనెన్  
మృగ సేత్రాలికంబు వాసవిని సస్తి నాక్షి నాకీవరై  
దగరాజ్యంబున నర్థ ముంకువయుగాఁ దథ్యంబు నే నిచ్చెదన్  
జగ మెంచంగలగ్న నిశ్చయగతి స్సాధింపునన్. 65

వ. అని మఱియును.

66

శీ. చీని చీనాంబరచిత్రవస్త్రంబులు దండకట్టుములు పండ్రెండువేలు  
రత్నాంకుశీయకన్ద్రేయహారంబు లర్థితో నేబదియాఱువేలు  
కర్పూరకస్తూరికాగంధసారాదు లగుమంగళద్రవ్య మధిక మిత్తు  
బహుధనధాన్యసంపదలచే బెంపొందు పురములు వైశ్యుల కరయ నిత్తు

తే. భూధరమువంటి క్రమస్ఫురితనత్వ, భద్రదంతావళంబులు బటుజవాధి  
కీర్తమాశ్వసహస్రంబు లిత్తు నాకు, మఱుడు లెనట్టివైశ్యకుమారులకును.

67

గీ. జగతి బెంపొందునకలదేశములలోన, ముఖ్యమైనట్టిపెనుగొండ ముదముతోడఁ  
బదియునెనిమిది గల్గు నప్పట్టణములు, పనుపునకు నిత్తు నానవీపద్వముఖికి.

68

వ. అనిన విని యపైవైశ్యకుమారులు విహదంబు నొంది యాత్మగతంబున.

69

ఉ. కాలకరాళ హేతి నిజకాయము దాఁకినరీతి భీతిచేఁ

దాఁపిదూలు టీవిధము దైవవశం బటుగాకయొన్నచో

బాలిక మోహభావమునఁ బార్థివముఖ్యుఁడు గోరుకొట్టు తా

తాల్లికబుద్ధిచే నొకమతంబుఁ దలంతుము సీతిపై ఖరిన్.

70

క. ప్రబలుఁడు నరపతి ధరలో, నబలను సీమనినఁ గడఁగి యతిమోహితుఁడై  
యబళారత్నముఁ గొని చను, విబుధాధిపనముఁడు తనదునీటికి నిపుడున్.

71

ఉ. రాజు నమస్తదేశములరాజుల నోర్చిన విష్ణువర్ధన

భ్రాతృనామధేయుఁ డగురాజకులగ్రాణి గాన వర్హుఁడౌ

రాజుల మంచు సీయుగమురాజులు హీనములైనబుద్ధి దు

ర్వాజముఁ గూర్తు రంచు నిరుపాధికబుద్ధి కుపాయచిత్తు లై.

72

శీ. జవనిక్రమక్రియాసంపన్నుఁ డీరాజు బలిమి సీకుండ శక్తులము గాము  
పుడమితేనిపురంబు విడచిపోవుద మన్న నఖలదేశములకు నార్యుఁ డితఁడు  
చనవరి యగురాజు శరణందమంటిమా యిలభూపతుల నెల్ల గెల్చినాఁడు  
కాఁగ నీవానవకన్యక నిచ్చిన నపకీర్తి నిండు సీయవనియందు

తే. సీకపోరాడు సీకున్న నెగ్గుపుట్టు, నిత్తు మని లగ్నసీచ్ఛయం బెడఁగఁటించి  
యనుపుదము రాజుననిబుద్ధి నధిపఁడగుచుఁ, గుజగుబల్లవోయెనొకశౌంతకుసుమనెట్టి.

క. కాలక్షేపము నేయుట, మే లగు సీవేశ ననుచు మిక్కిలిధనముల్  
లీలను బోన్యుల కొనఁగి నృ, పాలాగ్రే నరుని జూచి పలికిరి కణకన్.

74

చ. అనఘ పరాక్రమాన్నితుండ వర్జనవంశవరేణ్య విష్ణువ

ర్ధనవృపరాజచంద్ర సుతధర్మగుణాన్విత దైవికంబుచే

ననుపమవృత్తి కైశ్యులకు నల్లఁడ వైతివి యింక మాకు సీ

చనపు ధనంబు రాజ్యమును సంపదయుం గొదయే తలంపఁగన్.

75

క. దేవరకుఁ గన్య నిత్తుము, పావన మగుమాకులంబు ప్రజ తాననఁగా  
భావించి లగ్న దివసము, శ్రీవెలయుఁగ నిర్ణయింపు సిద్ధాంతులచేన్. 76

వ. అనిగ విని యద్వహీపాలుండు. 77

క. అంతటను నాత్మలోపల, నెంతయు సంతోషమొంది యెలమిని నపుడొ  
చెంతలనయున్న జోన్ముల, వింతగ రావించి విభుండు వేడుకతోడన్. 78

క. సచ్చరితు లైనజోన్ముల, వచ్చినఁ గనుఁగొనియు నృపతి వారికి ననియె  
విచ్చుండు పంచాంగములు, హెచ్చుగఁజూచి శుభలగ్న మిడుండి యటన్నన్. 79

వ. వారును. 80

క. కార్యార్థు లైనవైశ్యుల, కార్యము నాభూమి పాలుకార్యము గలుగఁ  
ధైర్యంబున మానావధి, నాయులు శుభలగ్న నిశ్చయముఁ జేసి రొగిన్. 81

వ. ఇట్లు నిశ్చయించి ప్రభవసంవత్సరమాభుశుద్ధద్వితీయాగురువారంబున జామిత్ర శుద్ధ  
లగ్నం బొక్కటి జామెక్కినమీఁదఁ గల దనినవాక్యంబులకు సంకసిల్లి పురో  
హితజనంబులకు బంధుజనంబులకును దాంబూలదానాదివిధానంబు లొనరించి  
కదలునమయంబున, విందారగించి విశేషయుండనుగలవృద్ధు లగువైశ్యులం జూచి  
బాలనగరంబు లిట్లని తలంచెన్. 82

క. సంతసమున కట్టుము ల, త్యంశ ప్రేయ మెసఁగ నిచ్చి యనువక వైశ్యుల్  
కాంతిమతి నిలిపి రవసి, కాంతుని విందారగించి కదలు మటంచున్. 83

వ. అని చింతించి వైశ్యులనంబులకడకు వచ్చి మలోచితసంజ్ఞ లైనబదులుమాటల  
నిట్లనిరి. 84

సీ. సీరాజనంబుల నెఱయ నిష్పించు హో వనితలతోఁ గూడి వచ్చునంతఁ  
జీఱుతఁ గనుఁగొని చిత్తంబుతోఁ బొంగి వెసతోడ సేరాను నొసఁగుమనియె  
నెడఁచేసినిలిపితి మింతట దోస గయ్యెఁ బ్రబలుండు ధారణీపాలకుండు  
పుడుగు దమ్ముల మని పొందఁగా బాజుల మెసఁగ కేటించి తా మెట్లుచూచి  
తే. రమ్యతర మైరబహుపదార్థములు దివ్య, పదక కాంచనరత్న సంపదలు చూచి  
యేమి యానులు చెలఁగునో యాక్షణంబ, పలుకునేర్పున నుడిగింపవలయుననుడు.

సీ. సీరాజనంబులు నెఱవ రప్పించిన వనితలతోఁ గూడ వచ్చినట్టి  
చెలువను గనుఁగొని చిత్తజాయత్తుండై చెరియపైఁ దనమతి నిలిపె దీని  
నెద్దిసంబున మాన్ప నెంతుమా యన్నను బ్రబలుండు ధారణీపాలకుండు  
నకువ రమ్మంబిమి కుప్పించో బంకిని గూర్చుంటి మనయొక్కకొమరు గాంచి  
తే. యేమి యూహలు నేయునో యాక్షణంబ, పలుకునేర్పున నుడిగింపవలయు ననినఁ  
గొంప ఊది యేటియోజన మాడ దిదియుఁ గుడువరమ్మని యిటులనఁగూడునొక్కొ.

మ. పతితుం డైన మహావిరోధి యయినం బాపాత్మకుం డైనఁ గు  
త్పితుఁ డైనం గరళాగ్నిదుండయిన విద్యేషముతో వచ్చినం  
వితృమాతృహృదులైన బోరుఁ డయినం బీభత్సచందాలనం  
గతుఁ డైనక భుజియింపజేయవలయుం గాలాతిపాతంబునన్.

87

క. ఆతిశ్యసక్తియూమతి, నీతని బ్రాగ్వివేచన సేమనవచ్చుక  
మితలఁపుకొలఁది నడపుడు, భూతలపలిమనసు కందుఁ బొందకయుండక.

88

చ. అనినఁ బాలనగర్గంబులు మీరు నిజగృహంబులకుం జనుండు మానేర్చువిధంబునం  
బనికి రాజును బురంబువెలువడం గెంటిపోయెద మని నగరేశ్వరజీవాలయంబుకడ  
నున్న రాజుకడకుం జని నమస్కారంబు లొనర్చి.

89

నీ. నగుమొగంబుల బాలనగర్గంబు లేతెంచి పనికి రిట్లని మహీపాలుతోడ  
నృపవర్మ మాకన్య నీ కిచ్చివేడుక ఘనతరాజ్యము నేయఁ గలిగె ననుచు  
మఱి బొంగియుండంగ మాపెద్ద లందఱు విందుఁ జేయఁగ నింకఁ బొందు దప్పె  
జగతిలోపల నొక్కసామెత గలయెడి గతికిన నతకడు కార్య మనుచు

లే. ఘనప్రియమైన భుజియింపఁ గదలిరమ్మ, ఆరుగవలసిన సీతన మరుగు మనిన  
నతికినం జాలు మీయిండ్లఁ గతక నేల, ననుచుఁ బరిహాసవైఖరి నరిగె నృపుడు.

90

గీ. అట్లుగాక యనుచు నాహవవిజయుండు, విష్ణువర్ధనుండు వెడలఁ బురము  
బాలనగరములును బాయక సంత్రీని, గొలిచి చనిరి నీతికుశలు లగుచు.

91

ఉ. బాలవణిగనంబులును గ్రాహవచోవిభవంబుతోడ భూ  
పాలవరేణ్యు వెంటఁ బ్రియబాధులకైవడి నేగి రావులై  
శైలనదీనదాంతరవిశంకటచారువనద్రుపుష్పల  
లాభికుకాశోకిలవిహారము హస్తకు సింపు జేయఁగాక.

92

మ. ఇవిధంబున నాభూపాలుండు వైశ్యకుమారులకప్రతిపాదం బెఱుంగక యావు  
లని భావించుచుం జనుచు వెంటఁ జనుదేరం బోవుచుండె నంత నిక్కడ మంత్రి  
సామంతులతోహిత భృత్యామాతృపరిచనంబు లెల్లరాజు గమనించుట చెలిసియాప్త  
వర్గంబు వెంటఁ బోవుటలేదు. ఎట్టిదుర్లుటం బగుకార్యంబు వాచిల్లనో మనతో  
విచారింపక తత్తరంబున నేకాకియై చనియెననివిహ్వలై రాజగమనంబు వీక్షించి  
పాదచారులై యలనటం బొందుచు నందఱుం బోయి రంత.

93

ఉ. అంగజవైరిచారుమకుటాంతరసంగమహారవస్సుతో  
క్షుంగతరంగ సంచితతోయవతంగ మహోగ్ర పాపరు  
గ్భంగ శుభప్రసంగ నిజభక్తజనావనదృష్టితోభితా  
పాంగఃపటిరచంద్రధవళాంగను గంగను గాంచె నతఃక.

94

క. జనపదుండును దత్తీరము, నను నిలిచి నమస్కరించి నలువొప్పగఁ దాఁ  
జనుడెంచు బలములం గని, మనమున దూర మని యెంచి మహిపతి యంతకా. 95

గీ. అంత నానన్ను లైన సామంతమంత్రి, వర్ణములతోడ నింతయుఁ బలుకకున్న  
యింతపనియేమి దేవర యిడు ముదలను, నింతయు విసంగవలయు మహితలేక. 96

గీ. అనిన వారలఁ గనుఁగొని యనియె విభుఁడు, మనకు విందులుసేయఁగ మదిదలంచి  
చనినపిమ్మట నవ్వైశ్యతనయు లరుగు, చెంచి యిట్లుని చల్కిరి మించి యపుడు. 97

ప. అయ్యా మాకన్యను మీరడిగినపుడు మాయొడ్డలో భోజనము సేయఁగూడదు.  
ఏలయన గలికిన నతుక దనుపెద్దలవాక్య మున్ననిగాన మీరీక్షణంబ వెడలుఁ  
దనిన నరుగుడెంచుచు మనోవికల్పంబున మిమ్ము బిలువమఱచి కొంతదూర మరు  
డెంచి వెనుకకుఁ జూచి మీ రరుడేర సంతసించితి ననిచ్చేసిన విని సామంతు లా  
వైశ్యులను గుమతు లని మనంబులఁ దలపోయుచుండ రాజు వారల కిట్లనియె. 98

సీ. కాస్తుభరత్నుండు గనుగొన్నరీతిని బాలఁ జూచినయంత లీలతోడఁ  
గోమలి నావెంటఁ గొనుచు రాజమహేంద్ర పురవరంబునకుఁ దేజువానైతి  
విందుఁజేసినయట్టివిధులను మాన్పించి యనిపిరి వీరు మధ్యాహ్నవేళఁ  
గవటమార్గంబులు గాననొచ్చుచు బాలవైశ్యులు బుద్ధిఁ బ్రబలినారు  
లే. అనుచు మదిలోన సందేహ మాచపిల్ల, వీరిచే నిశ్చయము చేసి వెడలవలయు  
ననుచు మనమునఁదలఁచియమ్ముజవిభుఁడు, చితవరివారమంత్రి సుయుక్తముగను.

ఉ. ఆనది భూవిభుండు నిగమాంచితవారుణసూక్తపావన  
స్నానముఁ జేసి సయముమనంబున వైశ్యకుమారులార గం  
గానదిసూర్యచంద్ర శిలికంఠులసాక్షిగఁ గన్యకామణిక  
మానుగ నిచ్చి మత్కరుణ మన్ననఁ బొందుఁ డటంచుఁ బట్టెనకా. 100

క. అనుమాటకు నవ్వైశ్యులఁ, మనములఁ బెగఁపొంది మిగుల మదిఁ గలఁగినచో  
ధనదాహ్వాయుఁ డగుబాలుండు, జనపతి కెదురేగి పలికె సంభ్రమ మెనఁగకా. 101

క. మాడెన నేటికి సంశయ, వాదము దేవరకు నిచ్చువారము పాపం  
గాడేని చచ్చువారము, భూదివిజారేఁడుంగగనములు సాక్షులుగకా. 102

ప. అనిపలికి మఱియు. 103

గీ. ఇచ్చువార మబల నీకుంజిమాయెనా, చచ్చువార మేమి సందియంబు  
వలదు నీదుపురికి వైశంబ విచ్చేయు, మనిన మెచ్చి రాజు నరిగఁ బరికి. 104

ప. ఇట్లు సత్యంబువలికినయనంతరంబ ధనదాహ్వయాది బాలనగరంబు లస్తుహానదిం  
గృతన్నానులై నిజపురంబున కేతెంచి కులవృద్ధులగు వైశ్యవరులకుఁ దవ్వృత్తాంతం  
బంతయు నెఱింగించిన వార లత్యంతచింతాభరక్రాంతహృదయులై శ్రీనగరేశ్వర

= మహాదేవుని ముఖమండపంబునఁ గూర్చుండి భాస్కరాచార్యప్రముఖపురోహితుల రావించి వారలతో నిట్లనిరి. 105

క. కులమును మానము శుద్ధియు, వలయు విచారించి చూడ వైశ్యుల కెందుకొ జలమున భూపతు లేచిన, నలరంగ నిలువకున్న నవకీర్తి యగుకొ. 106

గీ. ప్రతి న వలకుఁ డనుచుఁ బ్రబలుఁ డౌభూపతి, బాలనగరములను బాయ కడుగఁ బలికి తిరుగరాదు పలుక కుండఁగరాదు, పలుకుబొందు నవ్వుఁ బలికినారు. 107

వ. అప్పలుకులు ప్రతిష్ఠింపవలయుఁగావున నన్నంపుఁగార్యంబు గాదు వినుం డశేష వైశ్యసంఘంబులు గూడవలయునని నిశ్చయించి సమయమం త్రిని నియోగించినఁ దత్తః పంబున నవ్వుం త్రివరుండు పదు నేడుపట్టనంబులవైశ్యులకు జాబులు వ్రాయుం డనిన వ్రాయఁదొడంగి రెట్లనిన. అది ప్రకృతి-స్వస్తిసమస్త ప్రకృతి ప్రవస్తునిస్తారితభువన భరణవిజృంభమాణవిశ్వవిశ్వంభరాభారకాతకుంభకుంభినిధరాతిశయప్రభావచంద్ర చంద్రికాప్రభావిజితరతగిరిశృంగవిహార ప్రధితనానాప్రమథసముదయసముదితా నేకతరణిబింబకదంబకీరణస్ఫురణమణిగణమందిరంబును జింతామణిగణమృతినమా క్షీర్ణంబును మందారపారిజాతపారిచందనసంతానకల్పతరుశృంగారవనవిశేషంబును వివిధపరిమళమిళితగంధవాహబంధురసంచారంబును సర్వర్పునిరంతరమితప్రమాన వాసనాభాసమానమత్తమధుకరనికరశోభితసరోవరంబును సహకారఫలరసాస్వాదక లకంతశుకకారికామధురస్వరంబును మాణిక్యతోరణప్రకాశితంబును నగునిజాంతక పురస్థలమధ్యస్థితరత్నసింహాసనంబున సుఖాసీనుండై నిజపదకమలసేవాగతమూర వాహనాలాకనయత్యాభిదభూషాదేశశేషోద్గతనిశ్వాసప్రదిష్టాలికనయనజ్వలనప్రతా పప్రవస్తాభిబాలకశాంకసుధాసంయోగసంజాతజీవరాజీవానన శిరోమాలికాఫణిత పూర్వనిగమాకర్ణనప్రమోదలీలావిలాసమానసుండును నారదాదినమస్త్రబుష్పిగణజే గీయమానుండును మాగధచండిశ్వరకీర్తనీయకీర్తిస్ఫూర్తియుక్తుండును గంగాతరంగ కమనీయజటాజూటకీలతకశాంకరేఖావిభ్రముండును మహాప్రచండమార్తాండ కోటిప్రభాభాసితుండునుసమస్తప్రమథదేవతారాక్షసయక్షగరుడగంధర్వాదిపరివార సేవితుండును దివ్యయోగీంద్రహృత్కమలపూజితుండును సైన్యశ్రీమన్మహాదేవున కతిప్రియసఖుండును లక్ష్మీస్తనపల్లిప్రకస్తూరికాముద్రాంకితవక్షుండును శ్రీవత్స లాంఛనుండును బతంగపుంగవస్కంధసీమాసముత్కమణిజాంకితసుకుమారోరుయు గళుండును సకలదేవతారాధ్యుండును బాంఛజన్యసుదర్శనకామోదకీకార్ణాదిదివ్యా యుధవిజృంభమాణమహాబాహుండును విన్యస్తకాస్త్రభ్రమణిచిరాజితవైజయంతీవన మాలికాసమాక్రాంతనితాంతవర్తులగతుండును మందరధరాధరధరణధురంధరుం డును గోటిసూర్యలేజుండును నగుశ్రీవిష్ణుదేవునాభీకమలమం దుద్భవించినవాఁ

దును సమస్తప్రపంచనిర్మాణకర్తనిచక్షణుండును సకలకళాభిజ్ఞుండును భారతీ  
 మనోహరుండును నగుచతుర్ముఖబ్రహ్మకుఁ బుత్రుండు పులస్త్యుండును దత్తునుండు  
 విశ్వవసుండును నతనికిఁ బ్రియతనూజుండును నలకాపురికాసకుండును నగుకుదేరుని  
 యంశసంభవులును బ్రహ్మోరుసంభవులును దవస్సంతోషితసదాశివులును గోకర్ణ  
 సముద్భవులును శ్రీమన్మహాదేవప్రసాదలబ్ధవిభవులును యజనాధ్యయనదానకర్త  
 త్రయపాత్రులును గర్భాధానపుంసవనసీమంతజాతకర్తనామకరణాన్నప్రాశనచౌలా  
 వసయనప్రాజాపత్యసౌమ్యాగ్నేయవైశ్వదేవసమావర్తన గోదానవివాహాఖ్యుషాడ  
 కర్తపరిపూర్ణులును, కృషివాణిజ్యగోరక్షణవృద్ధిజీవనక్రియాగరిష్ఠులును శ్రీనగరేశ్వర  
 దేవజనార్దనదేవపాదపద్మరాధకులును గౌరీలక్ష్మీచరణసేవావిధిజ్ఞులును శ్రీగురుగౌ  
 న్మరాచార్యాశీర్వచనాతితయవిశేషసంపూర్ణాత్మకర్మతైశ్వర్యులును ననవరతకర్పూర  
 కస్మూరికాకుంకుమమాంజిష్ఠ చీనిచీనాంబరముఖసమస్తమస్త్రయవిక్రయవిషేకవిశా  
 రదులును వైడూర్యవజ్రగోమేధికపుష్కరాగమరకతహాకికవద్వరాగనీలప్రవాళాది  
 రత్నపరీక్షాధికారులును దేవబ్రాహ్మణప్రతిష్ఠాధురంధరులును సాలాక్యసామీప్య  
 పదసంపన్నులును బాండవవంశసంజనితవిష్ణువర్ధనరాజేంద్రప్రతివాదహతశేషప్రవర్ధ  
 మానభూలోకసంపూర్ణకీర్తిప్రతాపులును నానాదేశప్రదేశసంప్రతిష్ఠితదేవాలయా  
 రామతటాకాగ్రహరభూసురపరిణయకావ్యనిధిముఖ్యసప్తసంతానాధీశ్వరులును శ్రీ  
 గురుభాస్కరాచార్యోత్తమాదిసమస్త భూసురార్పితగృహరామసస్యజ్ఞేత్రపురశ్రే  
 ష్ఠకలితాగ్రహరంధరులును బ్రతివసంతసంతర్నితవిప్రసహస్రధూతార్తిప్ర  
 వర్తకులును అఖండీతలక్ష్మీప్రసన్నులును గ్రోటిస్వజప్రతిష్ఠాపనులును సకలభాషావిశా  
 రదులును సత్యహరిశ్చంద్రులును సత్కృంతిచంద్రులును భోగదేవేంద్రులును  
 భాస్కరప్రభాసాంధ్రులును బాధోద్ధిగంభీరులును రూపజితకందదురులును ద్యాగ  
 కర్తులును ధర్మధర్మజులును బరోపకారమూర్తులును సుత్రమజ్జనావతారులును సుద్యో  
 గాభిరాములును మలయజావల్మభిరును మేనఱికధర్మనిరతులును దేవబ్రాహ్మణపూజా  
 విధేయులును బెనుగొండపురపరకాసకులును నహ్మదశపురనివాసులైన ఛప్పన్నదేశ  
సంచారవ్యాపారులైన సకలపట్టనవిస్తారాలంకారులైన నావివర్తనతప్పనిమహానుభా  
 వులైన శ్రీమత్సమస్తసత్కుణజనంపన్నులైన మహామేరుసమధీరులైన పెనుగొండపుర  
 పరశ్రీనగరేశ్వరముఖమండపంబున ధర్మసింహాసనంబునఁ గులాచారనిర్ణయమునకుఁ  
 గూఢిహూర్వున్నతగరస్యాములు తమతోఁబుట్టువులైన తథావిధవిరుదాంకితులగు  
 ధర్మధనదావిపురనివాసులగు నగరస్యాములకు సన్నేహప్రియభ్రాతృకంబుగఁగఁబుట్టే  
 పలయులేఖారథములుఁ గులాచారధర్మనిర్ణయకారణంబునకుఁ గార్త్యంబుగఁగియు  
 న్నడి. తత్త్రికాసంధర్మసంబున సతిశిష్టుంబుగా రావలయు వనితిఖయంభీ సప్త  
 దశలేఖానికరంబు గూఢచారులైన సుధాశలకేచ్చి పంచచరణ.



- ఉ. పత్రికలంతః జూచి పదబంధురసేతికళాధురంధరుల్  
గోత్రపవిత్ర లార్యజనకోవిదు లాధ్యు లపారధీరతా  
సూత్రగరిష్ఠ లక్షయవిశుద్ధసువర్ణ మణిప్రజంబులం  
జీత్రముగాఁగఁ గూర్చుకొని శీఘ్రమునకొ జనుదెంచి రందఱున్. 109
- క. వచ్చినకులజనధీరుల, నచ్చెరువుగ నెదురుకొనుచు నానందమున  
నైచ్చుచుఁ దగ నుపచారము, లచ్చుగ నొనరించి రంత నద్భుతభంగిన్. 110
- క. నగరేశ్వరసౌధంబున, నగణితముగ వైశ్యధీరులందఱుఁ గడఁకన్  
దగధర్తనభావమై, నెగడుకులాచారధర్త నిర్ణయమిదిన్. 111
- ప. ఇట్లరుగుదెంచినవారికిఁ దగినవిడిదలలిచ్చి కొన్నిదినంబులు బరపి యొక్కనాడు  
భాస్కరాచార్యులొ విచారించి యీవచ్చినవారి కీవృత్తాంతం బెఱిగించి ముందు  
జరపఁదగినయత్నంబు నేయుం డనిన వల్లె యని భాస్కరాచార్యుండు నగరేశ్వర  
జనార్దనులముఖమండపమునం గూర్చుండి పెనుగొండ మొదలుగఁ గలయష్టాదశపు  
రంబులనుండి వైశ్యులఁ బిలువంబంచి వచ్చినవారిం గూర్చుండ నియమించి వారిల  
నవలొకించి దత్తావధానులై వినుం డని యిట్లనియె. 112
- సీ. విక్రమాటోపుండై విష్ణువర్ధనరాజు దిగ్విజయముచేసి దీప్తమహిమ  
మనపురి కేతెంచి మహిమతోఁ గనుమాఖ్యునుత వాసవాహ్వయఁ జూచి కొంత  
ప్రేమంబు నిండ్లారఁ బెండ్లియాడెదనంచుఁ దలఁచి కామాంధుడై తీత్రరింప.  
నిచ్చువారము కన్య సీకుంటిమాయెనా చత్తు మటంచును జతననలిపి
- తే. బాలనగరాలు వచ్చిరి ప్రతినిఁ బలికి, యింక నెబ్బంగి సీకార్య మెట్లటంచుఁ  
గలసి యనోన్యభాషలఁ గలుగుబుధులు, చేరియాలొచనంబులు చేయఁ దగును.
- ప. ఇట్లవైశ్యసంఘంబు లట్టివారానముదయంబు విని కలంగి భయాక్రాంతస్వాంతు  
లై యనంతరంబు హైర్యంబవలంబించి ధర్మంబును శాస్త్రంబగు నీతిశాస్త్రంబును  
దలంచి పెక్కండు పెక్కుబుద్ధుల నిట్లనిరి. 114
- క. సోమకులాగ్రేసరునకు, భూమిశున కబల నిచ్చి పానఁగినకృపచే  
నేమంబున బ్రదుకుదమా, యీమని జగడంబునేయ నేటికి మనకున్. 115
- ప. అని కొందఱు పలికిన మఱికొంద టిట్లనిరి. 116
- సీ. చాళుక్యులువార్ధిచంద్రుండు భూపతి యర్హ మాసంబంధ మని తలంపఁ  
గలియుగం దివిగానఁగఁడుహేనుకులుఁ డైన రాజు నేనని మీఱి రంతునేయ  
యంగయుగధర్మంబు లొక్కొక్క విధములు సూక్ష్మధర్మంబుల పోధ్యనిధులు  
నీతియు ధర్మంబు నిజకులారూఢియు వృద్ధానుసారంబు పెదకి పెదకి
- తే. దుర్బలప్రబలత నొందు, భౌరయవలయు, గాన వేయఁపాయంబులఁ గన్య సీక  
సామభేదాద్యపాయముల్ గుగ్రహించి, నేర్పుతెంపుత మానంబు నిలువపులు.

మ. నవరత్నోజ్జ్వలహారముల్ నవలసన్నానావిచిత్రాంబర  
ప్రవికాసాంచితశుద్ధకాంచనగజభ్రాజత్తురంగాదులక్  
సువిచిత్రంబుగ నిచ్చి రాజుతలఁపుక్ శోధించి తద్భృత్యులక్  
వివిధోపాయములక్ వశం బగుగతుల్ నిర్తింపఁ గార్యం బగుక్. 118

వ. అని విచారించి మిత్రభేదసుహృత్లాభసంధివిగ్రహముఖతంత్రంబులను సామదాన  
భేదాద్యుపాయంబులను సాధింపరానికార్యంబులు లేవు. తద్విధానజ్ఞులం బ్రతి  
భావంతు లగునుహానుభావులం బంది రాయబారంబుఁ జేయింపవలయు నని తత్స  
భాసదులలాన. 119

సీ. వేదకాస్త్రజ్ఞుల వివిధపురాణజ్ఞు లను సదాచారవర్తనుల మఱియు  
సీతికళాజ్ఞాననిష్ఠాగరిష్ఠుల మాధుర్యవాక్పాశ్రీహానవిదుల  
మాయాప్రతిష్ఠల మహితప్రతాపుల నిర్భయస్వాంతుల నియతమతుల  
నవ్యాహతోక్తుల నద్భుతోద్భుక్తుల నకలభావజ్ఞుల సత్యధనులఁ  
లే. బంచదశసంఖ్యధీరుల భాగ్యయుతుల, నమితధనవస్త్రసన్ను లలరఁ గూర్చి  
కలతహావ్యచయంబుల గారవించి, రాయబారంబుఁ బంపి రుపాయవిదుల. 120

క. అంతట నవైశ్యశ్యులు మది, సంతయు సంతోషమంది యెలమిని ధనముల్  
చింతింపఁగ నటుఁ గూర్చియు, వింతగ నారాత్రి గడపి వేకువ నంతక్. 121

వ. మంగళపాఠంబుల మేలుకొన్నవారై ప్రాకరకాలవర్తనంబులు నిర్వర్తించి నగరే  
శ్వరజనాద్రునులభవనంబుల కేగి పూజానమస్కారంబు లొనరించి ప్రార్థనపురస్కరం  
బుగా గురునాశీర్వాదమంత్రాక్షతలు గైకొని ప్రయాణోన్ముఖులై యున్నవారలం  
జూచి. 122

గీ. నృపతి సమ్ముఖమునఁ జేరి నేర్పుమీఱి, వలయు వారల సెమ్మనముల నెఱింగి  
సెలవు గైకొని మాటాడవలయుఁ గాని, చెదరిపోకుండఁ జేయుండు చెప్ప నేల. 123

వ. అని పలుయుక్తు లెఱింగింప వారలు తదాజ్ఞావిశేషంబున బహువిధవాహనారూఢు  
లై కదలి గౌతమమహాముని తపస్సామర్థ్యంబునం బ్రవహించిన వృద్ధగంగోత్త  
రణంబు నేసి రాజమహేంద్రపురప్రాంతంబునఁ బద్మగిరిశృంగంబున సమస్తవైభవ  
విభాజితం బైనదివ్యమణిపాతకప్రభావఙ్గుల ప్రచురప్రసిద్ధరమ్యహర్త్యనివహం  
బులం గలిగి చంద్రకాంతవిత్తికాస్థలమాధవీమండపప్రముఖదేవతాగృహక్రిడా  
వనప్రాకారతోరణరత్నకవాటభద్రకాలావృషభధ్వజస్తంభ హోమమండపమండప  
సోధోత్తరచిత్రభిత్తికావాతాయనాదివిశేషంబులచేత నమృతం బగుచున్నయభినవ  
కైలాసంబనంబరంగు మార్కండేయేశ్వరస్థానంబున మహాగణపతీశ్వరసకుఁ ఘోడ  
శోపచారంబులు చేసి ధైరవాధిదేవతానికాయంబులదర్శించుచుఁ బ్రదక్షిణంబులు  
నేసి యుష్మహాదేవుని గర్భాగారంబుఁ బ్రవేశించి-యట్లని స్తుతియించిరి. 124

- కా. అర్కాధిక్యటచి ప్రకాశుని మహాహరికృతాపీఠ మ  
 డ్డర్కాగోచరు నాద్యునిర్మలజనధ్యానప్రకాశాత్మసో  
 దర్కార్ధప్రదు నిత్యవైభవసుకస్థాను వృహదేవు శ్రీ  
 మార్కండేయమహేశు సెంచిరి విశిష్టాన్యుత్ ప్రమోదంబునన్. 125
- గీ. మహితహేమపుష్పమణులఁ బూజి లొనర్చి, యజ్ఞలవైభవముల నర్థిఁ జేసి  
 కడలి తత్పురంబుఁ గడకఁ బ్రవేశించి, చని నృపాలుని మొగసాల నిలిచి. 126
- ప. ద్వారపాలుర సుగ్రాత్మమహాక్షులం జూచి తమరాక రాజున కెటుంగునట్లు విన్న  
 పంబుసేయుం డనిన వార లరిగి విన్నవించుటకు సమయంబుగాక కొంతతడవుండి  
 యంతఃపురంబున నున్న షష్ఠవరసుం జూచి ప్రణామంబు లొనరించి కృతాం  
 జలు లై. 127
- గీ. అవధరింపవలయు నవసీతలేశ్వర, విన్నపంబు సేయుచున్నవార  
 మినసమానలేజ పెనుగొండపురవరుల్, వరగుణాఢ్యు లైన్మెట్లె లిపుడు. 128
- క. వినుతమహానంబదలను, ఘనముగఁ గానికలు దెచ్చి ఘనగాంధీర్య  
 మ్మన మోసల నిటు నిలుచుచు, వినయంబున నవసరంబు విధి మెట్లన్నన్. 129
- ప. నిజాగమనంబు దేవరకు విన్నపంబుసేయవలయునని పలికిలి మనిన నెఱింగించితి  
 మనవుడు నమ్రహారాజేంద్రుండు. 130
- మ. పరమానందవికాసమానన శుభప్రారంభజ్యోతిషాత్మఁ డై  
 కర మొప్పుం బ్రతిహరరక్షుల కొగిం గట్నంబు లిప్పించుచున్  
 వరస ద్వైభవభవ్యసంభ్రమగరిక్ వైశ్యాబ్ధిపూర్ణేందులన్  
 గరిమం డోడ్కొనిరం డటంచుఁ బలికెం గారుణ్యసంధాయి డై. 131
- ప. తదనంతరంబ. 132
- సీ. ఖచితసారభపుష్పకబరితలంబున వెలయునుజ్వలశిరోవేష్టనంబు  
 నవరత్నబహుదివ్యనవ్యభూషణకాంతి పర్యంతభూములఁ బ్రతిఫలించు  
 గస్తూరికాసారఘనసారచందన పరిమళంబుల దిశ ల్పరిమళింప  
 సర్వోత్తమానర్లు చారుదివ్యాంబరపటుతరస్పరణలు పరిభస్మిల్లః
- జే. బ్రథితకృంగారలక్ష్మ్యధిపతియు నగుచు, గనకరత్నసౌధంబునఁ గాంతిమహిమ  
 వజ్రసింహాసనముఁ డై వన్నె మిగుల, వరుసఁ గొలుపుండె నవ్వీష్ణవర్ధనుండు. 133
- కొలుపువర్ణన సీసమాలికః
- మలుటాటమగఁధాధిపతులు వింజామర లలరింపఁ జోళవరగాధిపతులు  
 ముక్తాశలఘ్నత్రములు పట్టి ద్రవిణండు శుభరత్నఖచితమామరటి వీవఁ  
 గుంతలుం డడపంపు శోర్కొలో ధర్మింబుఁ బనిఁడెల్లము చుట్టబర్పరుతితు.

మణిదర్పణము పట్ట మద్రుండు భోజుండు చనువున రత్నంబు సృగై దాల్చు  
గాకింగబంగళకాన్తరకాంభోజి లురువేత్రహస్తై యొప్పమిగుల  
సౌరాష్ట్రనేపాళకేరళకన్సోజు లవధారువిన్న పా లర్ధిజేయఁ  
గుతురుమహారాష్ట్రఘోరరపాంచాలు రనయంబు యజయధ్వనులు నేయ  
యవనసౌంకణసింహళాధీశు లంతంత నతిభక్తి నవనరం బధి మేలఁగ

తే. మఱియుఁ దక్కినదిక్కుల మనుజుచితులు, నియతినేవావిధిజ్ఞులై నెఱుమఁ గొలువ  
నాదిమబ్రహ్మసద్గురు లౌనార్యవిభులు, చారువిక్రమకీర్తులు సన్నుతించు. 134

చ. తరుణులు వల్లవాధరులు తామరసాక్షులు సీలకుంతలత్  
సరసిజగంధు లున్నతమచద్యయబాస్యసుధాంశునింబ ల  
త్యురుకటిభార లంచితకృశోదర విధవదాంబుబోజ్జ్వలత్  
వరమవిలాసినిమణులు వచ్చిన బావ్యలపుష్పగంధులొక. 135

ప. మఱియు ననేకసౌభాగ్యవతు లగువిలాసినిజనులు గొలువఁ గొలుపుండి చెలువు  
మిగిలి విజయసింహవిక్రమశాలి వీరసేనుమంతశాంతనచంద్రచూడ సింహాధ్వజు  
మందనామంద విక్రమబలోద్ధతభీమాగ్రహసమగ్రాయుధశుభగ్రీవమహాధీరకమార  
కంకిరపు లనుషోడశప్రధానులును బ్రచండబలప్రముఖోద్ధంశమహాభుజదండదండ  
నాయకులును విక్రమసీతీయుగంధరు లగుసేనాదిపతులును నతిరథమహారథార్ధరథు  
లనం బరంగిన రథికుని కాయంబులును మహాయోధవీరులును నిరర్థభాహాటోప  
దీక్షితు లగునవరిమితవీరభటులును సముద్ధతభుజసత్త్వసాహసచిత్తు లగువీరరాచూత్తు  
లును దిగ్దంఠిసమానంబు లైనగజప్రజంబులును సూర్యరథ్యసమానంబులైన తురంగం  
బులును గనత్కనకరత్నభుజితస్యందనంబులును ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదవేదాంత  
వైశేషికభాట్టప్రాభాకరాదిశాస్త్రపద్యహంసు లగువిద్వాంసులును సీతేశాస్త్రాధిపతు  
లును రంభాద్యపూర్వసూన లగుమదనహేళిమంజువాణిరత్నతిలక రత్నావతి విశా  
లాక్షి శృంగారిణి దివ్యాంగి బింబాధరి పద్మావతి పద్మగంధి కంబుకంతి తనుమధ్య  
నిమ్మనాభి వసంతమంజరిలావణ్యవతికలావతు లనంబరంగినన ర్దేశికాంతలు నాట్యంబు  
నలువఁ బంచమహాశబ్దంబులు ఘమఘమాయమానంబు లై చెలంగఁ బాండవవంశ  
వర్ధనుం డైనయవిష్ణువర్ధనుండు (ద్విసప్తతి) వినియోగాధీశ్వరుం డై వరాహలాంఛ  
నాదిదిరుదధ్వజ విలాసంబు లలరఁ గొలుపుండునవనరంబున నవ్వైశ్యవరులు తమ  
తెచ్చిన నానారత్న కాంచనరథాశ్వగజాద్యుపాయనంబులు సమర్పించి యాభూ  
పాలశిరోమణిం గనుంగొని. 136

క. ధీరత నింపాదవ నమ, స్కారంబులు నేసి నిలిచి ఘనతరమహిలా  
నేరాజుల కీభాగ్యము, లీరీతి స్తహిమ నలరు నెవ్వని కనుచున్. 137

- క. మున్నీవసుమతి నేలిన, యప్పురసాధులతలంపు లాజయలత్తీ  
సన్నాహమహాకీర్తులు, సన్నతముగ నీమఁ బెల్లు సర్వజ్ఞమణి. 138
- క. ధరఁగలవర్ణాశ్రమముల, నురువడి నొకటొకటిఁ గలయతుండఁగ నెలమిన్  
బరఁగిన ధర్మస్థితితో, స్థిరముగ రాజ్యము సేయ జేవరక తగున్. 139
- ప. అని సన్నుతించుచున్నయవైశ్యశోత్తములం గనుంగొని చిత్తంబునం గృహ దళ  
కొత్త నుత్తుంగసంగతకుమాహలంబు కొత్తకొత్తలై తత్తరింప వాసవీకన్యకా వివా  
హం బవధరింప రమ్మని తోడ్కొనిపోవుట కై వచ్చినారు గావలయు ననుచు విజ  
యసింహాదిప్రధానుల నందఱుం జూచి మదీయసింహాననమానంబు లగుగద్దయ  
లందఱకు నిడి వివిధోపచారంబులు సేయుండనిన వార లట్లు కాక యని కమనీయ  
రత్నసింహాననంబులు వెట్టించి కూర్చుండ నియమించిన నాగద్దయలం జూచి  
వైశ్యు లా రాజున కిట్లనిరి. 140
- క. రాజులు గూర్చుండెడియీ, రాజితనవరత్న హేమరత్నాననముల్  
నైజముగా మాకేటికి, రాజన్యకులావతంస రక్షితసుజనా. 141
- ప. అనిన విని సస్తితవదనారవిందుం డై సమస్తరాజ్యధరంధరుండును సకలకళానిపు  
ణుండును నైనవిజయసింహుం గనునమాత్యశిఖామణి రాజానుమతంబున నవైశ్య  
జనుల కిట్లనియె. 142
- గీ. రాజుమామ లీరు రాజరాజాంశులు, రాజ్య మేలఁదగినరాజు లనఁగ  
మీరె రాజు లొక మేదిసీమండలి, రాజు లెవ్వ రనుచు రమణఁ బలికె. 143
- క. పల్లమునిగోత్రధీరుఁడు, నుల్లసితుఁడు గణిసెట్టి యూరవ్యులతోఁ  
డెల్లముగఁ బలికె నవ్వడు, పల్లసితాననముతోడఁ బూజ్యుల మనుచున్. 144
- ప. అనిన విని యందఱు సుఖాసీను లై రంత. 145
- సీ. 'కాసుకల్' యమునఁ గైకొని వైశ్యుల డగ్గఱ గనకపీఠముల నునిచి  
తడయక కర్పూరతాంబూలములు వెట్టి శ్రమముతో వేర్వేఱ గారవించి  
పరిణామమే యూరుభవులార మీకును భద్రమే వాసవీపద్మముఖకి  
గల్యాణమునకు లగ్నము చేరువయ్యెనే శోభనద్రవ్యఘ్నో బోకవడెనె  
తే. కడమ గలిగినఁ జెప్పఁడు కాంచనములు, భద్రగజములు హయములుపాడిపసులు  
పటము లాదిగఁ గన్య కపారమైన, యింకు విచ్చెద ననిన నాయూరుభవులు. 146
- ప. రాజున కిట్లనిరి. 147
- క. చక్కఁదనము నృపకన్యలు, పెక్కుండ్రీభూమిఁ గలుగఁ బృథివీశ్వర సీ  
పెక్కుడ వైశ్యకుమారిక, లెక్కుడఁ గక్కురిలిమాట లేలా మీకున్. 148
- ప. అనిన విజయసింహుఁడు రాజానుమతంబున నిట్లనియె. 149

- ఉ. ఇందుకులాంచితాభరణః డిన్నిజగంబుల నేలఁజాలు సం  
క్రందనతుల్యఁ డాతనికిఁ గామిను లెందఱు లేరు ధాత్రి మీ  
నందనమీఁద నేటికొ మనం బొకయింతుక నిత్ప నిండు మీ  
రందఱుఁ బుణ్యవంతులు మహాధనవంతులు నైతి రుర్విలా. 150
- క. వైవాహికశుభకరను, శ్రీ వినుతసమస్తవస్తు శృంగారముల  
నానివిరి నొనఁగూర్చితిరే, భూవరుఁడును గదలివచ్చుఁ బొందు దలిర్పఁ. 151
- క. మీరందఱుఁ జనుచెందిన, కారణ మది యేమి మిగులఁ గడలుఁ డురుగతిఁ  
ధీరత మేతాఁ జెప్పుడా, సారస్వము మీఱ వైశ్యసత్తములారా. 152
- వ అని యమాత్యవరుం డిట్లాడిన చాతుర్యవాక్యంబు లుల్లసిల్ల వైశ్యులలోన. 153
- చ. మునికులగోత్రసంభవుఁడు మోదమెలర్పఁగ మాళినెట్టి యి  
ట్లనియెను మీరు మమ్ము నపహాస్యము నేయఁగ నేల ధాత్రిలో  
ననఘచరిత్రు లై నవసుధాధిపు లెవ్వరు వైశ్యకాంతలఁ  
మునుపు వివాహమైరె సచివోత్తమ యేల వృథాప్రయత్నముల్. 154
- వ. అనిన విని. 155
- క. ఆహాశ్యాఖ్యునిఁ గనుఁగొని, యామంత్రివరేణ్యుఁ డనియె నద్భుతమతి యై  
సోమాన్వయసంబంధము, సామాన్యమె మీకులంబుసారం బయ్యెఁ. 156
- క. అన సచివునిఁ గని కనలుచు, మనమున నాశీలగోత్రమల్లాఖ్యుఁడనెఁ  
విను నృప సంబంధముచే, ఘన మగునాఘనత కేమికారణ మరయఁ. 157
- క. మాకులము విడచి పొందెడు, ప్రాకటవిభవంబు లేమి పని వైశ్యులకుఁ  
లోకేశ్వరుఁ డగువిభునకు, మాకన్యకఁ గోరఁ దగునె మంత్రివరేణ్యా. 158
- వ. అనిన మఱియొకమంత్రివర్యుం డిట్లనియె. 159
- సీ. వైశ్యాన్వయంబున వసుధాధివతులకు సంబంధ మర్హంబు శాస్త్రభంగిఁ  
గాదనువచనంబు గల్గినఁ జెప్పుడు నిర్వహింపఁగలేనినేర్పు లేల  
సతులు వేపురుగల్గి సత్కృపానిలయుఁ డై కన్యాశిరోమణిఁ గడఁక జూచి  
తలఁపుచేయుటఁ జేసి ధన్యులై ప్రబలుచు నావిరాజనుఖంబు లనుభవించి  
లే. నిత్యవైభవభంగుల నెగడుఁ డెలమి, నఖిలవిద్యత్కవీంద్రుల నడిగి యైన  
మనసునం దనుమానంబు మాని శుభము, శీఘ్ర మొనరింపుఁ డూరక చింతయేల.
- మ. అని వాగ్దేవిభరిఁ బల్కి మించగను దా నత్యుగ్రభావంబునం  
గనుఁగొంచుకొ హరశిష్టగోత్రహరదాఖ్యాధీశుఁ డేపారఁగా  
ననియెకొ శాస్త్రము లేల చూడ భువిలో నర్థాంగనం బెండ్లియై  
వినుతిం బొందినరాజు లేయుగమునకొ లేరి విమర్శింపఁగాక, 161

- గీ. అనిన నపహసించి యమ్మంత్రి యిట్లను  
నర్యజాతకాంత నంగజాఖ్య  
రాష్ట్ర మెఱుంగఁగ భృతరాష్ట్రుఁడు పెండ్లాడి  
యుత్సవంబుతోయుయుత్సంగనఁడె. 162
- వ. అనిన విని మఱియొక్క వైశ్యుండు. 163
- క. ఎరసెట్లగోత్ర ధీరుఁడు, నరనాథునిమంత్రి తోడ నారాఖ్యుఁ డనుకొ  
ధర నది ద్వాపరధర్మం, బిరవుగ నీ విట్లుపలుక నిపుణత్వంఁగే. 164
- వ. అని పలికిన విక్రమశాలి యవప్రధాని యిట్లనియె. 165
- క. మీకును దెలిపెద నినుఁడీ, ప్రాకటముగ విప్రజాతిభామను బెండ్లై  
లొక మెఱుంగఁగ వెలయఁడె, శ్రీకలితుం డగు యయాతి చిరతరకీర్తికొ. 166
- వ. అప్పలుకులు విని సమస్తపురాణపారీణుండు. 167
- దు. ఘనమైత్రేయసుగోత్రుఁ డౌవరవణిక్కాంతుండు నాగాహ్వయుం  
డనియెం గామిని దేవయాన కచుచే నత్యుగ్రతాపంబునకొ  
మనుజాధీశ్వరుభార్య యయ్యె కనుక స్వాపాప కే కాప మి  
వ్వనజాతాక్షి గణింపఁగాఁదగునె పూర్వద్వాపరప్రక్రియకొ. 168
- వ. అనిన వీరనేనుం డయమంత్రివరుం డిట్లనియె. 169
- చ. జలనిధి మేరదష్ఠిన నిశాకరబింబము త్రోవదష్ఠినకొ  
బలువిడి ధాత్రి గ్రుంగినను భాస్కరుఁ డిట్లుదయింపకుండినం  
గులగిరి సంచరించినను గూర్తము భూమి భరింపకుండినకొ  
బలికినఁ బొంకనేరదు కృపాకరు లైతగువైశ్యులెవ్వడుకొ. 170
- వ. ఇట్లనినవాక్యంబులకు సంతసించి నభాసదు లౌకారయని సంస్తుతించిరి. అమ్మంత్రి  
మఱియు నిట్లనియె నదియునుం గాక గౌతమీనదికి నంసిపోయిన మీబాలనగ  
రంబు లిప్పుహారాజేశ్వరుని వెంటఁ బరమాపులై వచ్చి రందు సరసనల్లాపంబు  
లొడిసమాటలు దలంచుకొండు వట్టివాగ్వాదంబు లేమికారణంబు ధర్మమాత్మ్యంబు  
లనేకవిధంబులు గలవు మీరెఱుంగనిధర్మంబు లేదు సంతుష్టచిత్తులై కన్య నొసంగి  
మహారాజుకృపావిశేషంబునం బ్రదుకుం డనియొడంబఱచునమయంబున. 171
- గీ. శ్రీలకాఖ్యగోత్ర సింధుశకాంతుండు, సోమిసెట్టి పలికె సొంపుమిగుల  
నిది నెపంబు చేసి యిట్లంగి నన నేల, ధనము గొనుండు మాకుఁ దగినపాటి. 172
- వ. అని పలుకుసోమాఖ్యుం గనుంగొని వీరనేనుం డనుదండనాథుం డిట్లనియె. 173
- క. ధన మెన్నఁడు మిముఁ గొన మని, ఘనముగ తాననము లిచ్చి కలకాలంబుకొ  
మను మని మాన్యము నేతుమె, ధన మెంతటిమాట గాఁగఁ దడవలి రనఘా. 174
- వ. అనిన విని, 175

క. గోసీలగోత్రజాతుఁడు, వాసిగఁ గందలుఁడు పలికె వసుమతి మమున  
రేవేనుఁడు జపమాన్యులగాఁ, జేసిప్రతిష్ఠించినాఁడు సిద్ధస్ఫురణాఁ. 176

ప. అనిన నుమంతం డనుప్రధాని యిట్లనియె. 177

క. దైవములు నేయుమాన్యము, లీవసుధను సాగు ననుట యిది నిజమైనఁ  
భూవరుఁడు వేల్పుగాఁడా, నావిష్ణురూఢుపనియెడు నాస్త్వతివినఁడే. 178

ప. మఱియు నొకండు. 179

క. ఉతకలగోత్రజాఁ డుత్తముఁ, డతనికి నిట్లనియె మంత్రి కంకుశలీలఁ  
పతి మత్తేభాకృతి ను, ధతుఁడై చరియించె నేని దగ్గఱపలడే. 180

ప. అనినఁ జంద్రచూడుం డనుప్రధాని యిట్లనియె. 181

గీ. ఎందుఁ గందులేని యేజాంకవరవంశ, వర్ధనుండు విష్ణువర్ధనుండు  
నకలధర్మవేత్త సర్వజ్ఞుఁ డారాజ, శేఖరునకు మేము చెప్ప నేల. 182

ప. అనిన విని మఱియు నొకండు. 183

క. నెఱిమాసాంతలగోత్రుఁడు, నెఱిజాణగునది నెట్టి నృపమంత్రి కనుఁ  
వెఱిపేమి కన్యనీ మని, మొఱిపెట్టగఁ బెండ్లి గలదె ముల్లోకములన్. 184

ప. అనిన సింహధ్వజుం డనుదండనాథుం డిట్లనియె. 185

క. మును కన్యనిచ్చెదము నే, మని సత్యమువలికి యిప్పు డానోటనె యీ  
మని మొఱిపెట్టగ నేటికి, నినశేఖరుతోన మొదల నీ మనరాడే. 186

ప. అనిన యనంతరంబ వీరధ్వజుం డనుమంత్రివరుండు శోభోద్దీప్తిమానసుం డై యిట్ల  
నియె, నీసార్వభౌముండు మీకల్లుం డైన నంతకంటెఁ గీర్తియు సౌఖ్యంబును  
బ్రతాపంబును గలదె. మీకు నైహికాముష్మికంబులు సిద్ధించు పేరేవైన మాట  
లాడకుండుండు మీ రీశ్వరప్రసాదలబ్ధవిభవలరు, మీకు ననుస్తశాస్త్రజ్ఞానవిశేషం  
బులు ధైర్యగాంభీర్యమాధుర్యవాక్యంబులు నైజంబులు గావునఁ జెప్ప నేల మీరా  
డినమాట తప్పక కన్యనిచ్చుటమేలు రాజునకు మీకంటె నావశ్యక బంధులులేరు.  
అదియునుం గాక నింకొక్కటి వినుండు మున్నుఁ గాంచీపురంబునఁ గాంతార  
వంతుం డనురాజు నిఖిలవిద్యావిశారదుండును మహాతపోధనుండు నగు శేశవాచా  
ర్యుండను విభుని కొమార్తను బాణిగ్రహణంబు చేసె నంతకంటె మీకులం  
బెక్కుడే శుభయత్నంబు నేయుం డని వాలాయిని పలికిన. 187

క. కరుణింపుము మాకుం దర, తరములనుండియు విశేషధర్మముగల ద  
చ్చెరువుగ మాతులకన్యా, పరిణయ మిజ్జగమునందుఁ బ్రఖ్యాతముగాఁ. 188

ప. అని విన్నవించిన తైశ్మలంజూచి విశయసింహుం డిట్లనియె, 189

ఉ. రాజితలీల మీపురము రాజకులగ్రామి చూడవచ్చినఁ  
దేజ మెలర్పఁచిదు సుదతీజనకృత్యము లైనయట్టిని



- రాజనవేశం గన్యకకర్తృహజారము సమృతించి ని  
 రాష్ట్రజముగాఁగ నిచ్చితి రవశ్యము ధర్మము దప్ప నేటికిన్. 190
- గీ. అనిన మాటకు మంత్రితో ననియె నపు, గుణగరిష్ఠుండు పాకాలగోత్రజుండు  
 తిరుమరాఖ్యుండు నీతిచే సరసు లెంచఁ, బరమమాధర్మ విసయసంప్రార్థనముగ. 191
- క. నగవులకుఁ గన్య నడిగెను, జగతీశ్వరుఁ డనుచు రాజు సంతోషింపఁ  
 మగువను గైకొనుమంటిని, తగునా యటువంటిమాట తధ్యము నేయన్. 192
- క. నగ వైనను నిజమైనను, జగతీశ్వరుఁ డైనఘనునిసంబంధముచేఁ  
 బొగడొందెను మావంశము, తగుఁ దగి దని తలఁపకుండు తత్సంశయమున్. 193
- చ. వరగుణబుద్ధి సీతీతయవంశపరాక్రమకీర్తిసంపదల్  
 సరియగువారితోడ బుధసమృతిచే నుభయూనుకూలతం  
 బరిణయవైభవంబు నలుపం దగుఁగాక భవాద్యశక్తితీ  
 శ్వరులకు వైశ్యకన్యల వివాహము గాఁదగి చెన్నిభంగులన్. 194
- వ. అనిన మంత్రివరుం డిట్లనియె. 195
- గీ. అవనివతి కీయకుండిన నధమవృత్తి, యీమహారాజవరునకు నిచ్చినపుడ  
 మీరు రాజసమానులు మేదినిపయి, నేల హీనాధికత్వంబు లెంచి చూడ. 196
- వ. అనిన వైశ్యవరుం డిట్లనియె. 197
- గీ. ధర విప్రవరులకుఁ దమతమశాఖల వైవాహికం బలిపావనంబు  
 ✓క్షత్రిస్వయంవర గాంధర్వనిజులొద్వాహంబు నృపులకు వర్జితంబు  
 ✓బ్రహ్మోరుసుభవప్రఖ్యాతవైశ్యుల కురుకీర్తి నిజవంశపరిణయంబు  
 ✓బలివి నన్యులకన్యకలఁ జెచ్చి పెండ్లాడ కాస్త్రంబు దలఁచు బై కాచవృత్తి  
 తే. ధర్మకాస్త్రక్రమంబునఁ దత్త్వ మెఱిగి, యైహికాముష్మికఫలంబు లతులశక్తిఁ  
 గలఁగకుండుట ధారిణీశులకుఁ దగవు, వైశ్యులకు రాజవంశవివాహ మేల. 198
- వ. అని పలికి మఱియు నిట్లనియె. 199
- గీ. అమరుల భక్షింప నంబుధిఁ బుట్టిన కాలకూటము నీలకంఠుఁ డడఁచె  
 వననదీతరుత్తైలపారాశిజంతుసంయుతమహీనల్లి భోగివతి ధరించె  
 శౌరి తామత్స్యావతారాదిబహువిధజననంబు లొంది, రాక్షసుల నడఁచె  
 జంధ్రార్కమరుదగ్ని జలధరంబులచేత రాజీల్లు లోకసంరక్షణంబు  
 తే. నట్టిజేవాంశసంభవుఁ డనఘమూర్తి, పాండవాన్వయంఁ డిటువంటివనిఁ దలంచి  
 కరుణ దప్పుచు వర్ణసంకరము నేయ, దలఁచుచుండఁగఁ గా దనవలదె మీకు. 200
- వ. అనిన విని కుమారకంఠీరవుండనుప్రధాని యిట్లనియె. 201
- క. నాటగుజాతులకన్యల, నోలి వివాహంబుగాఁగ నుచితంబై భూ  
 పాలనకు వర్ణసంకర, మాలిన్యములేదు కాస్త్రమార్గములందున్. 202

క. పరకామిసీసహోదర, బిరుదాంకితుఁ డన్యసత్తులఁ జేర్కొనఁ డెపుడున్  
వరమితి కన్యక గావునఁ, బరిణయమున కిచ్చగించె బాపము గలదే. 203

వ. అనుమాటలకు వారల నందఱ నివారించి వసిష్ఠగోత్రం డగుకేశవాఖ్యుం డిట్లనియె.

ఉ. రాజకులై కభూషణుండు రమ్యచరిత్రుండు విష్ణువర్ధనుం  
డిజగమెల్ల గెల్చి ధరణీపతు లిచ్చినరాజకన్యలం  
దేజముతోడఁ గైకొనుట ధీరగుణం బటుగాకయున్న దు  
ర్వాస్యజము వైశ్యకన్యకవివాహ మనర్హము శాస్త్రవేదికిన్. 205

ఉ. శ్రీగలరాజపుత్రులకుఁ జీత్రమువచ్చినచో వివాహమై  
భోగపరాయణత్వమునఁ బొల్పు పహించుట రాజసీతి వే  
దాగమశాస్త్రవేత్తల కనర్హము రాజున కీయఁ గన్యకన్  
భోగినియాఁ దడియు లగుపుత్రులు రాజ్యమునేయఁ గర్తలే. 206

వ. అనిన జయధ్వజుం డనుమంత్రి యిట్లనియె. 207

క. మీకులకన్యకుఁ బుట్టిన, యాకొమరుండు నిఖలభూతలాధీశుం డై  
కైకొనియెడుఁ బితృసంపద, మీకును సంజేహ మేల మీరె తదాపుత్. 208

వ. అనినఁ గరణకులగోత్రం డగుగౌతమాఖ్యుం డిట్లనియె. 209

క. శంతనువివాహమునకును, గాంతామణి నీయకున్నఁ గాంగేయుండు ని  
శ్చింత నిజోద్వాహమ్ము ని,తాంతమతి నిడుతు రాజ్యతంత్రం బనియెన్. 210

గీ. ఇట్టి కథలుండ మా కేటి కింతపనులు, పలదు నృపకన్య లుండంగ వైశ్యకన్య  
స్వర్ణరత్నవిభూషణోద్దిష్ట లయిన, శుద్ధచరితుల కిత్తడిసొమ్ము లేల. 211

క. తలిదండ్రులు చింతిల్లఁగ, గులకన్యక లుండ నన్యకులకన్యకలన్  
చలమున పరియించినవతి, వెలయునె యిటువంటిభ్రమలు విడువఁగవలయున్. 212

వ. అనిన శుచిశ్రవుఁ డనుప్రధాని యిట్లనియె. 213

క. సంతతధార్మికుఁ డగుదు, ప్యంతుండు శశివంశమందు జన్మించి వన  
ప్రాంతమున నున్నయట్టిశ్రమంతలఁ గణ్డబుషిపుత్రుఁ గోరి పరించెన్. 214

గీ. అగ్రకులమున జన్మించి యధికు లైన, భూసురోత్తమకన్యలఁ బుచ్చుకొనుట  
సీతి నృపులకు మూడవజాతి యయ్యె, మీకుమారికఁ గైకొంట మేలుగాదె. 215

చ. ఆన విని విష్ణువర్ధనపుపాగ్రణి వైశ్యులఁ జూచి చల్కె మీ  
రనుపమధర్మమార్గచరు లాడినమాటలు బొంకఁ జెల్లునే  
వనజదళాక్షి సిందుముఖి వాసవకన్యక నిత్తు మంచు మ  
మ్మనిపెడునాఁడు నేఁ డన్యతప్రాణిఁ గోమలి సీక తీటునే. 216

- ప. అనిన విని. 217
- క. నాభీలగోత్రవంశజుఁ, డాభీలవిరోధరోషణాకృతి బలికె  
సీభూమి నున్ననకల, త్కోభం బగుఁ బెండ్లిగలుగఁ గలములు గలవే. 218
- ప. అనిన రా డిట్లనియె. 219
- గీ. మల్లిసెట్టి మామ వఱియేల కొనింపఁ, జంద్రవంశజుండ సాంద్రయశుఁడ  
మీరు వైశ్యవిభులు మీకన్యఁ బెండ్లిగాఁ, దగును మాకు శాస్త్రధర్మ మగును. 220
- ప. అనిన వైశ్యులలో నొక్కఁడు. 221
- చ. చతురత నెంచుపాఖ్యకులచంద్రముఁ డిట్లను గీర్తిసెట్టి నీ  
వితరులభంగి ధర్మగుణహీనత నేటికి మమ్ముఁ బల్క నూ  
ర్జితయశము న్నయంబుఁ గలశీలములుం దిగ నాడి మేముభూ  
పతికిని బాస నిచ్చిన సభాసదులందఱు మమ్ము నవ్వరే. 222
- గీ. అనిన విజయసింహుఁ డను వణిగ్వరుతోడ, నూర క్షిట్టుపలుక నుచితమగునె  
ధర్మగుణము విడిచి ధర్మశీలుఁ డాడిన, మాట యెద్ది యనుచు మండిపడియె. 223
- ప. తదనంతరంబ. 224
- చ. కొనరక మంత్రి కైనగులగోత్రజుఁ డిట్లను భూరిసెట్టి యీ  
వసుమతిలోపలం బ్రజలవంక నధర్మము పుట్టె నేనియుక్  
వసుమతి నాయకుం డెఱిగి వారలకుం దగుశిక్ష నేయు నా  
యసము త్యజించి నిందలకు నాలయమై యిటు నేయఁ బాడియె. 225
- ప. అనిన మంత్రి వరుం డిట్లనియె. 226
- గీ. ధరణిఁ బూర్వస్థులు తమకంటెఁ దక్కువో, కులమునందుఁ బాపఁ గొన్నవార  
తెందఱైనఁ గలుగు లెఱుంగుదు మిందుకై, యిందువంశవతికి నేటి నింద. 227
- ప. అనుటయు. 228
- క. మెండులగోత్రభవుం డు, ద్దండత నాకపిలసెట్టి తా నిట్లనియె  
మండలనాథునిఁ గామాం, ధుం డనఁగా మెలఁగుమంత్రి మాఱు దగడే. 229
- ప. అనినఁ గోపాటోపంబున మంత్రి యిట్లనియె. 230
- క. ఒడ లెఱుంగ కన్యభామను, గడుసరి యై పట్టువాఁడు కామాంధుఁడు గా  
కొడఁబఱిచి పెండ్లియాడెడు, కడుఁబుణ్ణుఁడు రాజవరుఁడు కామాంధుండే. 231
- ప. అనిన విని. 232
- చ. కులవినుతుండు గంధశీలగోత్రజుఁ డిట్లను లోకసెట్టిలో  
కులు దెగడ న్నృపాలునకుఁ గోమలి నిచ్చితిమేని యెప్పుడు

- గులసలి గాదు రాజునకుఁ గోమటికన్నీయ భోగకాంత యీ  
చెలువ యనంగ నేము విన సిగ్గుఁ జావఁగఁ జాల మేటికిఁ. 233
- వ. అనినవిని సుబుద్ధి యనుమంత్రి యిట్లనియె. 234
- గీ. పీనజాతివాని కెఱుంగక యిచ్చిన, సిగ్గుగాక మీరు క్షీణింపతికిని  
నధికవంశజునకు నాత్మజ నిచ్చిన, వన్నెగాదె మీకు వైశ్యులార. 235
- వ. అనుటయు. 236
- క. బలిశిష్టగోత్రజాతుఁడు, బలియుం డగుకనిలనెట్టి పలికెను విను మా  
కులమున కెక్కువ తక్కువ, కులమునఁ గీడేమి వన్నె గూడదు మాకుఁ. 237
- క. కూడ దన నేల యడుగుఁడు, మాడలుఁ దురుగములు కరులు మాణిక్యములుఁ  
వేడుక నిచ్చెద మే మని, యాడంగఁ దగదు మీకు నధిపతియెదుటఁ. 238
- వ. అనిన మఱియు నొక్కఁడు. 239
- క. సూర్యకులగోత్రసంభవుఁ, డార్యులు విన దుర్గినెట్టి యపు డిట్లనియెఁ  
మర్యాద దప్పి యుండువ, లర్యాంగన కీర్తు మనుట యర్హమె మీకుఁ. 240
- వ. అనిన విజయసింహుం డిట్లనియె. 241
- క. ఉంకువ లొల్లరు రాజని, శంకింపరు మనములొన జననాయకుఁ డీ  
వంకరకొంకరమాటలఁ, బంకజములు విడువఁ డెన్నిభంగుల నైనఁ. 242
- వ. అనిన విని. 243
- క. తుష్పాలగోత్రసంభవుఁ, డప్పుడు నృపమంత్రితోడ నమృతాఖ్యుఁ డనుఁ  
దప్పక మామేనటికమొ, యిప్పుడు మాకన్యఁ బతికి నివ్వునుటెల్లఁ. 244
- వ. అనినమాటకు విక్రమసేనుం డనుప్రధాని యిట్లనియె. 245
- క. రాజునకుఁ గన్య నిచ్చినఁ, దేజం బెవ్వరికిఁ గలదొ తెలియదు మదిలో  
రాజనుమాత్రమె ధరవి, భ్రాజిష్ఠుండతని కిడుట భాగ్యము గాదే. 246
- వ. అనిన విని. 247
- గీ. కనలి చన్ద్రుగోత్రుండు గౌరికెట్టి, పలికె మాకన్య మీనరవతికి నీఁగ  
లట్టిసాభాగ్య మాతేజ మదియె లెన్న, హరికి సారంగి నిచ్చినయట్ల కాఁ. 248
- వ. అనిన నప్పలకులకు మంత్రి లిట్లనిరి. 249
- క. అటువంటిమాట లేటికి, నిటలాక్షుండు సాక్షిగాఁగ నిజముగఁ గన్యఁ  
బటుభక్తిఁ దనకుఁ బట్టవుఁ, గుటిలాలకఁగాఁగ మెలఁపుఁ గోర్కులు దీర్పుఁ. 250
- వ. అనినఁ గోపంబున. 251
- క. పుచ్చకులగోత్రధీరుండు, సచ్చరితుండు గోపినెట్టి సదివున కనియెఁ  
మచ్చరమున నిటుతగునా, రచ్చలకెక్కించి మమ్ము రాయిడి నేయఁ. 252
- వ. అనిన సుబుద్ధి యనుమంత్రి యిట్లనియె. 253

- గీ. జనవరేణ్యునకును సన్నకసన్నగాఁ, గన్నె నొసఁగు మనినఁ గాదటంచు  
వచ్చి మీకు మీర రచ్చకు నెక్కితి, రింత యెఱిఁగి మమ్ము నేల దూఱ. 254
- వ. అనిన విని. 255
- గీ. పడిగిళిగోత్ర రత్నంబు పాపీనెట్టి, యాయమాత్యునిమాటల కాగ్రహించి  
పలికె రఘురామచంద్రునిభార్యఁ జూచి, కాముకుఁ డైన రావణఁ డేమి కుడిచె. 257
- వ. అనిన రోషించి విజయం డిట్లనియె. 257
- ఉ. మానవభోజనుం డధికమత్సరుఁ డై నృపు డాఁగురించి త  
న్మానినిఁ గొంచుఁ బోవు టది మాన్యపుచర్యకు సాటిచేసెదే  
మానిని మృచ్చిలించెనె క్రమంబున మాన్యపుఁ డివ్వసుంధరక  
గానక యిట్లు లాడ నగుఁ గాచనరే వినువార లిప్పుహిక్. 258
- వ. అనుటయు. 259
- గీ. బుధురకులగోత్రుఁ డిట్లును భోగినెట్టి, మంత్రివైయండి గెలువనిమాటలేల  
వావి దప్పి వరించినవనజభవుఁడు, శిరము గోల్పోవు టెఱుంగవే శివునిచేత. 260
- వ. అనిన మంత్రివరుం డిట్లనియె. 261
- క. పరమేష్ఠి వావి దప్పిన, హరుఁ డధికుఁడు గాన నణచె నది తధ్య మగుక  
ధరలోన మీరెఱుంగఁగ, ధరణీతలభర్త వావిదప్పెనె చెప్పుడా. 262
- వ. అనుటయు. 263
- గీ. వినుకులశ్రేష్ఠగోత్రుండు వీరినెట్టి, వినిమహారోషమున మంత్రి విభుని కనియె  
శౌతమాంగనఁ గోరి యాఖండలుండు, చెడ్డచేటు మహిసలిఁజెప్పవినవె. 265
- వ. అనిన మంత్రి ముఖ్యుం డిట్లనియె. 265
- క. పరకాంత బలిమిఁ జెఱచిన, పురుహూతుఁడు చెడియెఁ గాక పురుషాధమ యే  
పరకాంతను గోరెను మా,నరపతి యన్యాయపరుఁడె నాకుం జెప్పుమా. 266
- వ. అనిన నవైశ్యులందఱుం గలసి యిట్లనిరి. 267
- చ. అనఘుఁడు రాజచంద్రుఁడు మహాత్ముఁడు సంతతికాంక్షనైనఁ బా  
వననిజవంశకన్యను వివాహము గాఁదగు భోగకాంక్షకై  
నను జగమెల్ల గెల్చి నరనాథుల కన్యలఁ దెచ్చినాఁడు నె  
మ్మనమున కిచ్చయైనఁ బ్రియమానిసుల న్వరియింపఁగాఁ దగుకై. 268
- సీ. అనినమాటకుఁ బ్రధానాగ్రణ్యుండైన విజయసింహుం డిట్లు వెలయఁ బలికె  
మహనీయకౌస్తుభమాణిక్య మబ్బిన నన్యరత్నమునకు నాన యగునె  
యతిమనోహర మగునమృత మబ్బినచోట దీర్ఘి కాజలములఁ దుష్టియగునె  
తామధేను ప దింటఁ గలిగినపిమ్మట మహిషదుగ్ధము మీఁద మనసు గలదె

లే. కన్యకామణి వాసవకన్యాయందు, గాంక్షచేసిననృపుఁ డన్యకాంతలందుఁ  
దలపుచేయఁడు చలమున బలిమి నైన, నబలఁ డైకొను లోకవిఖ్యాతిగాఁగ. 269

చ. ఆన విని విష్ణువర్ధననృపాగ్రణి యుగ్రకృతానుతుల్గులై  
మనమునఁ గొంతు లేక వెడమాటలు పల్కెఱు నుచ్చరింపఁగా  
వినుచును నమ్మతించెదరు వీరల వే చెఱఁ బెట్టి గ్రామముల్  
గొనకొని కాల్చి కన్నియయ గొబ్బనఁ జెం దోగిఁ బొండు వేగమే. 270

వ. ఆన విని. 271

సీ. పాంచాలగోత్రాబిబంధరసోముండు నరపతి కిట్లను నాగిసెట్టి  
పూర్వాద్రివర్ధంతభూపాలు రిచ్చిన యబ్జాక్షు లొకనూఱునైదుపదులు  
నున్నట్లు లైసెట్టియు త్రరాధీశ్వరు లిచ్చినచంద్రాస్య లేడుపదులు  
పశ్చిమదక్షిణపతు లొప్పగించిన నారీమణులు వేడ్క నాల్గవేలు

తే. నిట్టిపూఁబోండ్లకంటెను నధికమైన, చక్కఁడన మెక్కడివి కన్యఁ జనదు గోర  
మనుజనాయక మంత్రులమాట వినకు, ఊఁకినిమిత్ర పాండవకులచుిత్ర. 272

వ. అనిన రా జిట్లనియె. 273

క. రాజు లాసంగినకన్యలు, తేజోధిక లైన వారితెఱఁ గేన్లొక్క  
నాజీవము మీకన్యక, నేఁ జూచినఁగాని నిలువనేరదు మామా. 274

క. చక్కనిమెఱపులఁ గలపుచు, నొక్కటఁగ్రోలినటుఁ బోసియుంచినరీతిక  
నిక్కము జేసె విరించియుఁ, చక్కినపతులెల్లఁ గన్యతరమగునతులే. 275

వ. అనిన విని. 276

సీ. చేగొట్లగోత్రాబ్ధిశేఖరుండైనట్టికొండి నెట్టిట్లనుఁ గోర్కితోడ  
ముఖము చంద్రుం డని మోహన బ్రమసిన శ్లేష్టాంబురాశిచూ చెప్పనేల  
పిలుచుచక్కన యని ప్రేమ మోహించిన మూత్ర పురీషాలమొదలినెలపు  
స్తనము లందము లని సతుల మోహించిన మాంసఖండముగాదె మనుజనాథ

తే. కాన నింతులపై నతికాంక్ష లేల, రాజయుఘలు మీపెద్దలు రాజవర్మ  
వారిపర్తన వెలయుము వాదులేల, నవ్యగుణగణ్య జనమతనరవరేణ్య. 277

వ. అనిన రాజి ట్లనియె. 278

క. యోగము మామలు చెప్పిన, బాగుగ నేనెఱిగి భామఁ బాసెద నన్నక  
వేగెడుఁ జిత్తము మఱియు ను, యోగమె కోరెడును చిత్త ముండదు నియతిక. 280

వ. అనుటయు. 280

సీ. శ్రీలయంతనకుల శ్రీహనుమంతన్న యొడుంగునే నొయ్యన బెదరు లేక  
చక్రవర్తుల మించి చవు లైనరాజ్యంబు గలిగి దిగ్విజయంబు ఘనతఁ జేసి

- యాభూమి పాలించి యింద్రుని నటుమించి భోగించి దిక్కులఁ బూజ వడసి  
కోమటికన్యకఁ గోరుట ధర్మమా మాకులక్షోభకా మనుజనాథ  
తే. కొనులసాగనికోర్కెలు కోరి లేని, మోహవారాశిఁ బడి నీవు మునుఁగ నేల  
కాంతమోదిమనసు మృత్యుకారణంబు, కాన వలనంటి మిది పగగాదు దేవ. 281
- వ. అనిన రాజేంద్రునియె. 282
- క. కాంతను సీయకయ్యండినఁ, గంతునిచే బ్రదుకఁ గాని కాలునితోడకొ  
ఎంతే బలవంతుడ నై, పంతంబునఁ బోరి గెల్తు బాహుస్ఫురణకొ. 283
- వ. అనుటయు. 284
- సీ. పడగశిల్లాత్తుండు భానుసమానుండు పలికె ధర్మము పుట్ట బాలినెట్టి  
దేవ రండవజాతిలేజోధికుండవు దిక్కులు గెల్చినధీరమతివి  
త్రైవర్ణికుల మేము ధనదాంశభవుల మ దింతకాలము ధర్మ మిట్లు నడచె  
నివ్వడు నీవేల యారెండుబాతులు సంకరంబులు గాంగ సమయఁ జేయ  
తే. వలదు నృపవంశవర్య యావనితఁ బెండ్లి, యగుట యిదిధర్మవర్తన మగునె చెప్పు  
చెప్పితిమి నేర్చునట్లుగాఁ జిత్తగింపు, మనుచు మ్రొక్కిన నిట్లను నవనివిభుండు.
- క. వలదని మీరలుచెప్పినఁ, జలమున నేఁ బెండ్లియైన సంకర మాటం  
చెలియంగఁ జెప్పితి రందఱుఁ, గలఁచిన మన్తధునిఁ బట్టి కా దనలేరే. 286
- వ. అనుటయు. 287
- సీ. గంధసీల్లాత్తుండు-సింధుగంభీరుండు లోకేశుతో నను లోకినెట్టి  
గడియూధముల నాజి గడఁగొని భరం గూల వేయు నాకౌర్యంబు వెరసి లేదు  
వింట నాయుధముల వీరులఁ జెండెడి బంటుతనము లేదు బవరమందు  
ఉప్పగుడా లమ్మి యూరిలోఁ దిరిగెడు బుద్ధి కోమటికన్యపుత్రు లనంగఁ  
తే. గలిగి యందును క్షాత్త్రంబు గలుగ చెందు, దేవ యాకన్యఁ బెండ్లిగాఁ దివిరె చేల  
ధరణిఁ బాలింపఁ జాలినతనయుఁ గాంచు, సూర్యవంశజఁ నైకొమ్మ నుజనవినుత.
- వ. అనుచుండ మఱియు నొక్కండు. 289
- క. పట్టపుచేవికిఁ బుత్రులు, పుట్టిననుచుఁ గన్య నడుగ భువి యేలంగా  
నెట్టన వీరు లనేకులు, గట్టిగఁ గులసతులు గలరు కడఁగుము రాజా. 290
- సీ. వెనకులగోత్తుండు నమ్మతాచారుండు పలికె నారాజుతో భద్ర సెట్టి  
మితాత భీష్టుండు మించి రాజులగెల్చి కన్యల మూపుర ఘనతఁ దెచ్చి  
తమ్ములకును పెండ్లి దాఁ జేయవచ్చిన నందులో నొకపాప యన్నమాట  
నేనొక్కరాజున కిల్లాల నని పూరి బాస పొందొనరించి పలికె నపుడు  
తే. మగువ నొల్లక యారాజు మరల ననిపె, నట్టిరాజాన్వయుండవ యధిప నీవు  
అరయ నరినెట్లగోత్తున కాదియందు, నిర్ణయించినపరకాంత నీకు వలదు. 291

వ. అనిన రా జిట్లనియె. 292

క. పెనుగొండకు నేవచ్చుట, ఘనముగ మీకన్య నడుగఁగా నిమ్మనుడుకొ  
మనమున మోహము పుట్టెను, వినుఁ డింక మీ నేర్పు లేల వెలదుఁక నిండే. 293

వ. అనుటయు. 294

సీ. వేకులగోత్రుండు విమలచారిత్రుండు వీరినెట్టియు జనవిభున కనియె  
ద్రుపదభూపాలుండు ధూర్జటివరమునఁ గన్యకారత్నంబు గాంచి యంత  
మత్స్యయంత్రముఁ బన్ని మహిరాజులోకంబు రప్పించ నద్దనుం డొప్పు మిగిలి  
లక్ష్మ్యంబు నేసియు లలనఁ గైకొని వచ్చె భుజశక్తియుక్తిని భూమిపాల  
లే. వరులు బెగఁడొంద వనుధలో వాసి కెక్కె, నట్లు చేసిన సత్కీర్తి యలరుఁగాక  
వైశ్యసతిఁ బెండ్లియైనను వనుమతీశ, ధారిణీశులు నవ్వరే ధరణియందు. 295

వ. అనిన విని రా జిట్లనియె. 296

క. ఎక్కడిరాజులు నవ్వినఁ, జెక్కాడుదు వారిఁబట్టి నెలపులు గోతుకొ  
నిక్కము మీ కిట వెఱచెదఁ, దక్కిన నన్నెదురువారు ధరణిం గలరే. 297

క. ఇందఱు వలదని చెప్పిన, నుందరి నింక మాన లేను నుడియక దయతో  
డం దగ నిచ్చిన బ్రదికెద, నందఱుఁ గాదనకుఁ దయ్య యార్థ్యకులారా. 298

వ. అనిన. 299

సీ. తెఱఁగొప్ప ననియెవిరినెట్లగోత్రుండు కన్న నెట్టియు రాజుఁ గాంచి యపుడు  
దేవర యీకన్య దేవిఁగాఁ గైకొన్న రెండుకొలా ల్లెస్సయుండు ననుచు  
శకునంబుఁ జూచిన జయ్యనఁ బక్షులు దావాగ్నిపాదలలోఁ దరియఁ జొచ్చె  
బట్టుఁ గొమ్మయు లేదు ఫలసిద్ధి కాదివి వలదండు) పెద్దలు వనుమతీశ  
లే. అట్లు గావున నీకన్నె నట్టె మాని,యుండుటయ లెన్గు యీ కార్య యొప్పుదయ్య  
జెప్పితిమి మీకు మేలగుఁ జిత్తగింపు, మంచిచవి గాదు సీపెండ్లి మాను మధిప. 300

వ. అనుటయు రా జిట్లనియె. 301

క. శవభము శకునము చెప్పఁగ, నుప్పశ్రుతి సాముద్రికంబు నుర్వి నివియుఁ దా  
మువమింపఁ గాక మానును, నెవములు సంధింప నేల నేర్పరు లగుచుకొ. 302

వ. అనిన. 303

సీ. చందనకులభవ్యసాగరచంద్రుండు పాపినెట్టియు రాజుఁ బలికె నిట్లు  
మహదుగ్ర కరులచే మదమున నెదిరిన తూర్పురాజుల నెల్లఁ దూలఁ శసీ  
యురుతరాటోపు లై య. తరం బేలేడి రాజులోకము నెల్లఁ దేజ ముడచి  
యశ్వఖురోద్ధాళి నర్కుని నడఁగించు పడమరరాజుల భంగపఱిచి  
లే. దక్షిణం. లేలుసరస్వాతనయు లెపుడు, నీపదంబులు నేవించి నిలుచునట్లులు  
విగ్నివయములు నోకొన్నధీరమతిని, తై శ్యకులకన్య నీకేల పునుపుతీశ. 304



- వ. అనినఁ గోపాద్దీపితమానసుం డై రా జిట్టనియె. 305
- చ. వదరుచు బిట్టదల్చుచు నవార్యవిరోధముతోడ వైశ్యులం  
జెడరఁగనీక మంత్రిగణశేఖరుఁ డై ననుమంత వీరలక  
బెడరఁగనీక సంకెలలఁ బెట్టుండు పట్నము చూఱఁబెట్టి యా  
సుదతిని బట్టి తెచ్చునిన స్రుక్కి సుమంతుఁడు రాజుఁ బల్కెడున్. 306
- చ. వలదు నృపాలచంద్ర పరవైశ్యకులంబునఁ బెండ్లియాడఁగాఁ  
దలఁచెద వీవు వీరలిటు ధర్మము గా దని మ్రొక్కి పేడఁగాఁ  
జల మరి రాజపుత్రికలఁ జక్కనికాంతలఁ బెచ్చి యిచ్చెదన్  
వెలఁదుల లక్ష నీవిపుడు వేడుకఁ గొమ్ము నృపాలశేఖరా. 307
- వ. అనిన రా జిట్టనియె. 308
- గీ. కమ్మవలచుపసిఁడికళమించుశశిరేఖ, మెలఁగి యాడ నేర్చు మెఱుపుఁదీవ  
వలక నేర్చినట్టిచనిమిపు తడిబొమ్మ, కన్యఁ జూచి మనసు కరఁగె నాకు. 309
- ఉ. బాలికఁ జూచినంతటనె భావజుచేఁ బ్రసవాప్ర పంక్తులం  
జాలఁ గలంగె నామనసు నైరణ దప్పి మనోజవహ్నిచేఁ  
గ్రాలఁగ మాన్చు మీవశమె కన్య వరించుట మానుమంటి వీ  
వేల సుమంత కాఱడవి నేర్చుదవాగ్నులు చేత నారునే. 310
- వ. అనిన కాంతనుం డనుమంత్రి శేఖరుం డిట్టనియె. 311
- సీ. ప్రకటతేజోరూపభాస్కరసత్కీర్తి నిఖిలలోకములందు నిండె నీకు  
మదదంతిఘోటకమంత్రి సామంతుల సందడి సీమొగసాలఁ గలదు  
మహితమా క్షిక హేమమాణిక్యనీలంబులలరు నీభండారమందు నెపుడు  
సురయత్నభేదరసుదతుల కెనవన్ను వనితలు గినుఁ గొల్చు వారసతులు  
తే. కానఁ గోమటికన్యక ఘనత గాదు, చక్రవర్తులు రాజులు చనకె మున్ను  
వారికాలంబునను రూపవతులు లేక, వీరి వెలఁదుక నడిగినవారు గలరె. 312
- వ. అనిన రా జిట్టనియె. 313
- కా. నీ వీబాలిక మానుమంచుఁ దగునే నిర్బంధముం జేయఁగా  
భావం బొక్కటఁ జాల నొచ్చె మరుచేఁ బడ్డటిసాస్థానముల్  
కావం జాలరు మంత్రిలెవ్వరు దయం గంజాక్షి నెట్లైన నా  
జేవింగా నొనఁగూర్చు కాంతనుఁడ నీధీరత్వ మేపారగన్. 314
- అనిన మంత్రి శేఖరుం డిట్టనియె. 315
- క. భుజబలముతోర్చి యుత్త్రయ, విజయంబున నిపుడ తెట్టు వేగమె యింటిక  
భుజనగుణపాళి శిష్యుల, విజయమెఱ వగునీత వైశ్యవేలఁదుకఁ యెలా. 316

వ. అనిన రా జిట్లనియె.

317

మ. నుదతీరత్నము నానునంబు వెనఁ దా జూతాడెఁ బైనుండి యా  
మదనుం డేయఁగఁ జొచ్చెఁ బుష్పశరముల్ మర్తంబు భేషిల్లఁగా  
ముదితం చెం డిటు మంత్రివర్యులకు నామోదంబు మీకొప్పదే  
చెదరెం జిత్తము వాసవాంగనకు నై చేహరదా చెప్పడా.

318

వ. అన నతులకాంతుఁ డనుమంత్రి యిట్లనియె.

319

చ. వినుము నరేంద్రచంద్ర పటువిక్రమకాలివి సత్యశౌచస  
జ్ఞనగుణధర్మమార్గమున సన్నతి కెక్కినరాజు వింకసి  
తనయుని రాజ్యభార మిడి తామరసాక్షుల నెంచ తేనియుం  
గొనకొనుకామసౌఖ్యములఁ గోమటికన్యకఁ గోర నేటికిఁ.

320

క. పరకులమువనితలెల్లను, బరకాంతలు వారియందుఁ బడసినసుతులున్  
నరకంబునఁ ద్రోతురు మఱి, ధరణి భరింపంగఁ దగరు తత్కులహీనుల్.

321

క. దేవా భోగస్త్రీ యని, భావించియు దీని నీవు బలిమి వరింపం  
గా పనుధాధిప తప్పిరి, యీవైశ్యకులంబుఁ జెఱుప నేటికి మీకున్.

322

వ. అని నలువురుమంత్రులు ధర్మంబు గా దనిన విని రా జిట్లనియె.

323

చ. ఇటుమునుపెల్ల సీయబలనిత్తురు పొమ్మనిశోర్కులండనేఁ  
డిటుఁదగవైశ్యకోవిదులు నీమనిచెప్పినరోషమెత్తినీ  
నటమటుకాండ్రగోమటుల నందఱునుఁజెఱసాలబెట్టి మీ  
రటుచటకన్యఁడెమ్మనిన నాలన మొందుట మంత్రిధర్మమే.

324

వ. అని యిట్లు పలుకునమయంబున నేనాధీశ్వరుం డగునింహనేనుం డిట్లనియె.

325

సీ. తొడరి దిగ్గజములతొండము లేచిబట్టి వడఁద్రోతు నే బాహుబలము మెఱసి  
కాలాహివిషములఁ గ్రక్కించి స్రుక్కించి కోఱలు విఱుతు నేఁ గొదవ లేక  
చెనసి మృత్యువుజిహ్వ పీరి మీసంబులు పెఱుకుదు నే యుగ్రభీమగతిని  
లయకాలరుద్రులలాటాన్ని నఱచేత నణఁతు నే దిక్పక్రమవలఁ గదియ  
తే. నిట్టిజగజెట్టి నే నుండ నేమి కొఱఁత, దేవర తలంపు గూడంగఁ దీవ్రగతిని  
బట్టి తెచ్చెదఁ గన్యతోఁ బఞ్చజనుల, నవధరింపుము విన్నపం బవనినాథ.

326

క. పలికిత మొనరించినయీ, పలికి నిహముఁ బరముఁ గల్గుఁ బరమాయువు సూ  
నితముగఁ గల్గును ధరలోఁ, బలిహితుఁ డగుమంత్రికొప్ప బరహితచరితా.

327

వ. అని యిట్లుపలుకునమయంబున విష్ణువర్ధనుని బుజంబులు తలకడచె వైశ్యులు  
చింత్రాక్రాంతలు తైయొరిడ్డిరులు జూచి యీదాసి దమ్మడు నీచు నెఱపెడి  
పీఁచు నట్టుగా వినిపింపు మని శ్రుకోహితుల నియమించిన వారువారు ప్రత్యా

- గించినట్లు మంత్రులు నష్టపించిరి. ఆనంతరంబు సింహసేనుండు రాజున కిట్లనియె.  
 డేవా యీవైశ్యులపాలికి వస్తుల సంపించి తెలియఁజెప్పి చూత మనన రాజి  
 ట్లనియె. 328
- క. పరివారింబును మంత్రులుఁ, గర మరుదుగ నిపుడు గూడి కన్యక నా కే  
 వెరవునఁ జెచ్చిన మీమను, ధరణి నృగమేల నిత్తు ధర్తము దప్పన్. 329
- ప. అనిన విని సింహసేనుం డూరకున్న నరనాయకం డందఱు వైశ్యులచేలాంచంబులు  
 గొనుట యెఱింగి కోపోద్దీపితమానసుండై మంత్రుల కిట్లనియె. 330
- క. స్వామిద్రోహము తగునే, యేమియుఁ గపటంబు లేక యిప్పటి కైనన్  
 నామనము నప్పి యుండక, పామరగుణులార యిట్టి పాపము గలదే. 331
- ప. అని. 3. 2
- చ. ఘనతరరోషి యై నృపతి కర్ణకఠోరము వల్కు వైశ్యులన్  
 విని తమలోన నందఱు వివేకము దూలి ముఖాలు నల్ల నై  
 మనమున భీతి నొంది యనమానునిపాదయుగంబు వైఁ బడన్  
 జనవిఘ్నఁ డిగ్నిలోన నెయివల్లి నకైవడి మండి యిట్లనున్. 333
- మహాస్థగ్ర. ఘనకోపాటోపదివ్యక్తమైన పట్టులతత్కాలనేత్రాగ్నిబింబం  
 బన లోక ప్రస్ఫులింగప్రచురనిజనభాభ్యుద్యయఃకోభకుం డై  
 వనశాత్రీం బట్టి తెం డివణిగధముల నవ్వారి దుర్బాష లాడన్  
 వినియొప్పు నృమ్మలింతున్ వెఱచఱవజనుల్ వీండ్రఁ బట్టింతునంచున్. 334
- ప. తలంచి. 335
- క. సంకెలలఁ బెట్టుఁ డిందఱుఁ, బలకజముఖుఁ బట్టితెండు పట్టనముల ని  
 శృంకం గాల్చుండు పొం డని, జంకించుచు నుగ్ర మెనంగఁ జారులఁ బలికెన్. 336
- ప. ఇట్లు పలికి కోపోద్దీపితమానసుం డై లేచి మందఱు నిలిచిన వైశ్యులందఱు భయ  
 పడి యేకవాక్యముగా ని ట్లనిరి. 337
- క. గోకర్ణజనుల మెవ్వరు, మా కపకారంబు చేసి మఱి బ్రదుకరుగా  
 నీ కీకోపం బేటికి, సీకోపము నేటికార్య మిది యె ట్లనుచున్. 338
- సీ. పట్టణశ్రేణుల భన్దంబుగాఁ జేసి స్త్రీసమూహంబులఁ జేజలఁ బెట్టి  
 మమ్మనందఱుఁ జంపి మహిమలో మ్రింగిన నెంత చేసినఁ గన్య సీముమీకు  
 మాకుఁ బ్రాణము తృణమాత్ర మై తోఁచును; నీకైన నవకీర్తి నిలుచు జగతి  
 మానధనమె చాలు మా కింకఁ బ్రాణంబు ధనములు నీసొమ్ము మనుజునాథ  
 లే. తగవు ధర్మంబుఁ దప్పక దయదలంపు, ధరణిఁ బ్రజలకు రాజులు తల్లిదండ్రు  
 లుండు సభ్యులు వైశ్యుల మమితగణుల, మెఘరితరువునఁ బో నొల్లమింత యేల.

వ. అని వెఱవక నిష్ఠురౌత్తు లాడిన వైశ్యజనంబులఁ జూచి నరపాలుఁడు ప్రధానుల  
 నెన నవలొకించి యీవైశ్యుల శృంగుల బంధించి దండువెడలి పురంబులు గాల్చి  
 యందఱు జెఱవట్టి తేండనిన నానమయమునఁ దత్ప్రభాస్థుల బెత్తయుఁ గల  
 కలం బయ్యె నంత విజయసింహుం డందఱువైశ్యుల వేటుగాఁ గొనిపోయి యుం  
 డె నంత దళంబుల నియోగించి రాజు నిజాంతఃపురంబునకుం జనియె నానమయం  
 బున దళంబులఁ గొంతతడవు నిలువరించి మంత్రివర్యుండు వైశ్యుల బహుప్రకా  
 రంబుల ననునయించి కన్యక నిచ్చుట మేలని చెప్పటయు నయ్యవసరంబున  
 మంత్రి జనులకుం దత్కాలాదితంబులు ధనపూర్వకమనస్సమాధానంబులఁ జెప్పి  
 యిక్కార్యం నీవేళఁ జక్కంజేయుం డనిన విజయసింహుండు రాజాంతః పురం  
 బుఁ బ్రవేశించి రాజునకు శాంతం బగునట్లుగా నిట్లని విన్నవించె. 340

క. వీరేటికిఁ జెఱఁ జక్కఁగ, ధీరతఁ బ్రజచేతఁ గన్యక చేరం బహుతా  
 వీరలు కన్యకుం గర్తలు, భారకు లగువైశ్యజనులు బహుళం బదంబు. 341

గీ. అంచుఁ బలికి నృపతి యాజ్ఞావశంబున, వలయు దళము గూర్చి వైశ్యవరులఁ  
 బంపఁ గదలి వచ్చి బహుభంగిఁ బెనుగొండ, పురము సొచ్చి రంత బుధులు మెచ్చు.

వ. వచ్చిననవ్వైశ్యజనంబుల ముఖావలొకనమాత్రంబున నచ్చటికార్యభంగులు నిశ్చ  
 యించి తీనగరేశ్వరముఖమండపంబున నున్న వైశ్యజనంబులు తద్యృత్తాంతం  
 బంతయుఁ దెలిసికొనివచ్చిన నేనానాయకుల వివిధోపచారంబుల ననునయించి  
 వారలకు నివాసంబులు గల్పించి వారకాంతాజనంబువలనఁ బ్రమత్తులఁ జేయించి  
 నకలనేనాజనంబులఁ గలిమల్లెశసానంబున విడియించిరి. మఱియు నిక్కడ నష్టా  
 దశపట్టణ నివాసు లగునగరస్వాములకు లేఖలు వ్రాయించి తుదలు హుతాశ  
 నకల్పితంబులు చేయించి గూఢచారులచేతం బంపించిన వార లతిత్వరితగతిచేఁ  
 గదలి లేఖలు చూసినఁ దత్తణంబ పుత్రమిత్రకళత్ర బాంధవసహితంబుగా  
 నాకులసర్పంబు సుద్ధరించుటకై పెనుగొండపురంబునకు వచ్చిరి. అంత వారల  
 మన్నించి యొక్కయేకాంతస్థలంబునకుం జని భాస్కరాచార్యుల రావించి  
 వారలకు నమస్తకార్యంబులు విన్నవించిన వారు భవిష్యద్వర్తమానంబులకుం బర  
 మేశ్వరుండు రక్షకుండు గలండు విచారంబునకుం బనిలేదు ముందటికార్యంబులు  
 కులౌద్ధారణంబునకుం దగినక ర్తవ్యంబులు చేయుద మని యెఱింగించిన వారలు  
 తత్కార్య పరులై యుండి రని సాలంకాయనముని చెప్పటయు. 343

ఉ. భారతపర్వసన్నిభవిభాసికవైశ్యపురాణసత్కథా  
 సారసుధారసోన్నతరసజ్ఞులు వేదపురాణకాస్త్రభా  
 షారమణీయు లాశ్రితవిషాదహరుల్ మధువైరిపాదపం  
 కేరహుభృంగముల్ బుధసఖత్వవిధేయులు వైశ్యు లిష్కహిక్. 344

మాలిని. భవభయహరశంభుస్ఫురపాదాబ్జసేవా

ప్రవిమలహృదయాబ్జత్ భవ్యవాష్ణిరితాజ్ఞత్

రవిసమఖునతేజత్ రాజతోద్రాణరాజత్

భునసభరితకీర్తుత్ భూనుతు ల్పూజ్యమూర్తుత్.

345

గద్యము. ఇది శ్రీ సరస్వతీవీలాస చరణ మకరంద నిష్కంధసందోహమాధురీఘరీణమధు  
కరాయమానమానస సరసకవితావీలాస బొల్లనార్యతనూజవర్యశ్రీ భాస్కరాచార్య  
ప్రణీతం దైన వైశ్యపురాణంబునందు వైశ్యులు రాజమహేంద్రవరంబునకు వచ్చు  
టయు రాజసందర్శనంబును ప్రధానులకును వైశ్యులకును సంభాషణంబు నడచు  
టయు సేనానాయకునియొగ్రహంబును రాజుతో వైశ్యులసంభాషణంబును రాజు  
కన్య నిచ్చుని కశినముగా నుటయు రాజకోపంబును నప్పటికి మంత్రిమూలంబున  
గార్యంబు చక్కవఱిచిని పెనుగొందకు వైశ్యులు వచ్చుటయు సేనాప్రయా  
ణంబును నష్టదశపట్టణవైశ్యులయాలోచనంబును నను కథలం గలది సప్తమా  
శ్వాసము.

శ్రీగణేశాయ నమః.

శ్రీశారదాంబాయై నమః.

## శ్రీవైశ్యపురాణము.



అష్టమాశ్వాసము.

తైలముఖ్యునానా

దేశమహాతీర్థభూప్రతిష్ఠితనగరా

ధీశమహేశ్వరభక్తి

శ్రీశాలులు సుప్రసిద్ధశీలురు వైశ్యుల్.

1

వ. అవధరింపుండు వైశ్యముఖులకు సాలంకాయనముషి చెప్పందోడంగె నట్లు బాల  
నగరంబులకు భాస్కరాచార్యుం డిట్లనియె.

2

కా. రాజోత్తంసుండు విష్ణువర్ధనుండు సర్వత్పాపసంసేవులఁ దై

తేజం బందుచు భూమి నేలి విదపం దీప్రాంగజోన్మాదుఁ దై

సౌజన్యం బుడిగె న్నణిగ్గురులచే కాపంబునుం బొందెడి

న్వ్యాజం బేటికిఁ జూడుఁ డున్నగతి నయ్యర్కుండు గ్రుంకెం దగన్.

3

వ. తదనంతరంబ సంధ్యాద్యనుష్ఠానంబులు దీర్చి యొక్కయేకాంతస్థలంబున నష్టాదశ  
పట్టణ నగరస్వాములు గూడి కార్యకార్యవివేకంబులు దలపోయుచు నిట్లనిరి.

4

సీ. కలియాగధర్మంబు క్రమము విచారింప శాస్త్రశౌంసులు గావు సరణు లీపుడు

గత మైనయన్యాయకావ్యంబు మీఁదట న్యాయమైవ ర్తించు నంతకంత

పూర్వమర్యాద సీభూమిశుఁ డెవ్వఁడే కులధర్మమార్గంబు కుఱుచు చేయు

భూదేవతాయూధములు వేడ్క దమతమ శాఖలందే కాని సతులఁ బెండ్లి

తే. యాడ నొల్ల రదెవ్వరు నర్థి మున్ను, గలియకున్న వివాహంబు కార్యమేల  
సుజను లొనరింతు చెందు భూప్రజలు మెచ్చుమనకు రాజులతోడి సంబంధమేల.

క. భూపతితోపాటోపము, పాపమునకు రోయ దెంత బలవంతుండై

పాపం దోడ్కొని రం దని, యేపారంగ వీరభట్టుల నిందఁగఁ బనిచెన్.

6

- గీ. వారి నింక నిలువ వశమేమియును గాదు, నెల్లి లగ్నవేళ కిచటఁ గదలి  
వెడలవలయుఁ గాన వేగంబునను బాలఁ, డెం డటంచు వచ్చి రుండ నీక. 7
- వ. త్వరచేసేడుభటసంఘంబునకుఁ బ్రియంబు నెప్పి మహారాజుతోడి ప్రయోజనంబు  
సామాన్యంబుగా దతిప్రయత్నంబున నాయత్తవడవలయుఁ బురంబు శృంగా  
రింపవలయుఁ గదలుద మని వారి నొడంబఱిచితిమి. ఈరాత్రియంద నమస్తప్ర  
యోజనంబులుం దెలియవలయు నెవ్విధంబున నైనఁ గడకుఁ దొలంగరాదు కావున  
నొక్కనిశ్చయంబు వలయు వినుఁ డాలస్యంబు వనిలేదు రాజుతోఁ బ్రతిఘటించి  
తిరుగంబడి బలంబులఁ గూర్చి యుద్ధంబుచేయు శక్తులముగాము. వేదకాస్త్రార్థ  
వద్దతి విచారించినఁ గులాచారంబును మానంబును బూర్వవర్తనంబును మానీ కుప  
ధంబున నడచుట మహాపాతకంబుగావున నివ్విధంబున బ్రదుకరా దని యవ్వైశ్య  
విభులు నిశ్చయించి మఱియు నిట్లనిరి.
- క. మానప్రాణంబులలో, మానం బధికం బటండ్రు మహితవిచారుల్  
మానంబాచంద్రార్కము, మానుగఁ బ్రాణంబు తృణము మఱి తలపోయె. 9
- క. కులగోద్విజరక్షణ కై, యలరంగఁ బ్రాణ మిచ్చునతిపుణ్యనకుల్  
వెలయ నదాశీవుఁ డొనఁగును, జెలువుగఁ కైలాసపదము సిద్ధం బనుచున్. 10
- గీ. బాలనగరవదుల ప్రతినయుఁ దప్పదు, కన్యతోడమనము ఘనత మండు  
నన్ని సొచ్చి ప్రాణ మర్పింత మభవున, కనుచు నిశ్చయించి రాక్షణంబ. 11
- వ. చండప్రచండవిక్రము లనునాచెకులఁ బిలువం బంచి నగరంబున నగరేశ్వరదేవునిం  
గులాభిమానంబులఁ గులాచారనిర్ణయంబు నైహికాముష్మికంబులకును నపేక్షించు  
వార లెవ్వరుగలిగినను నపత్నీకులై యన్నిప్రవేశంబు నేయుటకు నాయత్తవడి  
నగరేశ్వరదేవుని ముఖమండపంబునకు రండు. ఈచెప్పిన ధర్మంబు లొల్లనివా రె  
ల్లరును వైశ్యకులబహిష్కృతులు గాన నీపురంబున నుండక వెళ్లం డని పురవీధు  
లను సందులను జాటుం డని నిశ్చయంబుగాఁ జెప్పి నిజగృహంబులకుఁ జనిరి  
తదనంతరంబ.
- 12
- క. అలకరితలవదు లుబ్బునఁ, జెలువగు బలువీరణముఁ జేఘంటికలుం  
బలువిడి నధికము గూర్చియు, నెలమిని ఘంటావధమున కేగిరి కణకకన్. 13
- వ. అచ్చటిభటసంఘంబులఁ గూర్చికొని నిర్భయులై వా రానతిచ్చినయంతకంటె నధి  
కంబులుగాఁ బంచమహావాద్యంబులు మ్రోయించి యత్కుగ్రధ్వనులు నెలంగ  
నేకవాక్యంబుగా నిట్లనిరి.
- 14
- నీ. విష్ణువర్ధనరాజు విగ్రహావ్యగ్రుండై కన్నె నిమ్మని వట్టి గాసిఁ బెట్టిఁ  
గులము వీడఁగ లేక చెలువుగా. మానంబు నిలువ వైశ్యవరులు నిష్కతోడఁ

గన్యకాయుక్తులై కడంగి నభార్యత నన్నిప్రవేశంబు లరిగి జేసి  
ముక్తి గాంత మనుచు మోదంబుతోఁ బల్కి ప్రతిన చేసిరి గాన భక్తి గల్గి  
లే. కులము నగరేశ్వరుండును గోత్రములును, నగరశబ్దంబు మానంబు నయముతోడ  
వలయువారుండుఁ డొల్లనివారలెల్ల, వైశ్యకులబాహ్యులై పొండు వసుధ ననుచు.

క. అంగళ్ల వీధిసందుల, సంగతముగ రచ్చపట్లఁ జాతినయంతకై  
వెంగలివై శ్రులు తమతమ, ముంగిళ్లను మూఁక లైరి మూకత నిగుడకై. 16

క. అందఱు నక్కడ నక్కడ, దందడిగా మూఁక లగుచుఁ దత్తరపడుచుకై  
బొంబెఱుగక నిర్దయు లై, నిందింపందొడఁగి రంత సీచోద్వ్యక్తికై. 17

సీ. ఈకన్య భూమిలో నేటికి జనియించెఁ గినుకఁ దోచిన ధూమకేతుభంగి  
సీత పుట్టఁగ లంక చెడ్డట్లు పెనుగొండఁ జెఱుపఁగాఁ బుట్టె నీశిశు వటంచు  
కులమును జలరాశి గొప్పన మ్రింగఁగఁ బడబాన్ని యయ్యెనీవడు చటంచు  
నృపతికిఁ దగ నిచ్చి నెమ్మది నుండక సాహసం బేటికిఁ జత్తుమనుచుఁ  
లే. గులమువారలు బ్రహ్మసిరి కుల మదేల, గోత్రము లపేల మానంబుఁ గోర నేల  
యిప్పు డెక్కడినగరేశుఁ డేటినగర, మేటిశీలంబు లిందుల కేల చావ. 18

వ. అనుచు ననేక ప్రకారంబుల విషణ్ణహృదయులై మఱియు నిట్లనిరి. 19

క. మా కీపెనుగొండేటికి, మా కీనగరేశుఁ డేల మఱి పురి లేదా  
మా కిప్పుడు చావనేటికి, మా కీవైశ్యత్వ మేల మానితి మనుచుకై. 20

వ. ఇట్లనేక ప్రకారంబుల గుమరులై వాడవాడలఁ బలువిడిఁ దిరుగువారును మన  
యిండ్లలోఁ గలపాపలలోఁ జక్కనికన్యకం దెచ్చి శృంగరించి యతనిచే రా  
జ్యంబెల్ల భరింత మనువారును మనకు రాజ్యం బేల యీవైశ్యత్వం బేల యె  
క్కడ కేనియుం జని తిర్యగ్జాతిలక్షణంబులు ధరించి ప్రాణంబులు రక్షించుకొండు  
మనువారును మనపాల దైవంబుగల దింత దలంచినవా రెవ్వధంబుననైన రాజకీ  
యభటులచేతఁ బట్టి తెప్పించి గుండంబుల వేయక తెలియఁ జెప్పి మేలు చేసి  
రనువారును నిక్కన్నియమీఁదితలఁపు విడిచి యొక్కడికైన నపుడె చనువారల  
మనువారును నాలస్యంబు పనిలేదు వెడలవలయు వినుండు వినుం డనువారును బలు  
కుచో నోరు లెండి రసనాగ్రంబులు తడిలేక పెదవుల దడపువారును బదంబు  
లు తొట్రిల డగ్గులిక పెట్టి యశక్తులై పిడుగు వడినగతిఁ గదలనేరక కదలి హా  
దైవమా యనువారును గటకటా యనుచు గాత్రంబులు కదలుపనేరక యాతుర  
పడుచు దైవంబుల దూఱుచు నిలువేల్పులకు జాతరలు నేయుదు మని మీఁదు  
గట్టుచు నింగిఁ బలుమఱుఁ దొంగిచూచుచు నిగిడి నిలువక పాఱిపోవుచు ముందఱ  
గానక తొడివడ నడుగు నిడ నడరి యడవిం బడి మరలుచుఁ దమతమవారలం  
బిలుచుచు నక్కడక్కడ నిలుచుచుఁ బరమేశ్వరా యంత చేయుదగనా యని



దైవంబు దూఱువారును మఱికొందఱు విభ్రాంతులై వంత నొంది యొక్కొక్కొక్కొక్క నమ్మక మనంబులు జల్లన వెల్లివిరిసిన శోకంబున నల్లకల్లోలంబై తల్లులఁ బిల్లల

డిగ్గవిడిచి చని యొక్కింతనేపునకుఁ దెలివొంది పరువులే త్రి ముందఱఁ జనువా రలఁ దలకడచి తమకుఁదోచిన లేఱంగునం దెరువులు పట్టుకొని పోవువారును నిట్లనేకవిధంబులఁ బురంబు వెడలి దూరంబుగా మనంబులు నిలువక బహువిధ మార్గంబులం జనిచని.

21

సీ. కమ్మటవా రని కమ్మవారిని జేరి రిన్నుఱుగోత్రాల పీనమతులు  
గోవనొల్లల మంచు గోవులై మున్నుఱు గోత్రాలవా రేగి రాత్రపడుచుఁ  
బడమటి కేగిరి భగ్నమై దుష్టత దూఱిపాఱుటఁ జేసి తూర్పు లనఁగఁ  
దూరుపునాటికి దుర్మార్గులై యేగి రెనుబదిగోత్రాలపీనమతులు  
తే. దక్షిణంబును నెడనెను ధరణి యనుచు, నొడి రొకనూటముప్పదిమూఁడుగోత్ర  
ములదురాత్ములు త్రరమున కెలమిలోడఁ, బ్రాణభయమున నంతంబఁ బరువులిడుచు.

ప. ఇవ్విధంబునఁ గులాచారంబులు విడిచి చనినయనంతరంబ.

23

ఉ. కీరులు ధర్మవర్తనులు దీప్తయశోధను లిభ్యవభ్యు లా  
చారగరిష్ట లంచిత విచారులు కూరులు సత్యసంధు లిం  
పారఁ బ్రతిజ్ఞ దప్పనిమహాత్ములు వైశ్యులు సాభిమాను లై  
వీరత లల్లసిల్లఁ గడువేగమునం జనుచెంచి రంతటన్.

24

ప. ఇట్లు పరమోత్సాహంబునం జనుచెంచి నగరేశ్వరునకు నమస్కారంబులు నేసి  
తన్మఖమండపంబున నిలిచి భాస్కరాచార్యముఖపురోహితవర్గంబుల రక్షించుకొని  
వందనంబు లాచరించి వారికిట్లనిరి. కులాచారధర్మమార్గంబులు విడిచి బహిష్కృ  
తులై పఱచినయాత్ముటపండ్రెండ్రుగోత్రంబులవారల విలోకించితిరె యింక  
ముందరఁ బ్రాణవిసర్జనోన్ముఖు లైనవారలచేఁ దాంబూలంబు లందినఁగాని నమ్మ  
రాదు తద్విధానం బంగీకరించి వీరకంకణంబు లీయవలయు నని ప్రార్థించిన  
భాస్కరాచార్యుం డిట్లనియె.

25

క. పరశోభనకాలంబునఁ, గరకంకణధారణంబు కడువిభవంబై  
పరగినతాంబూలంబులు, నిరవుగ నొనరింప మాకు నీవని తగునే.

26

ప. మఱియు నింకొక్కటి వినుండు మిమ్ములఁ బుత్రవాత్సల్యంబున నందఱు నేసి  
మీజయంబుఁ గోరిన నేనే యాముష్మికఫలంబు లపేక్షించినట్టి పరమపుణ్యు లైన  
యీవైశ్యులకు. వీరకంకణధారణంబు నేయంజాల శివశివా యని కర్ణంబులు  
మూసికొనిన నానమయంబున చచ్చె వైశ్యు లిట్లనిరి.

27

- క. ధరంగలవర్ణాశ్రమముల, గురువులు మీ రిట్టివిధము గోరుట తగునా  
కరుణించుము గురునాయక, పరమునకును గర్త లైనబంధువు లిచే. 28
- ప. కావున మాకు సమస్త విద్యావిశేషంబు లాసరించి పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిగా నాశీ  
ర్వదించినగురుస్వాము లీ రగుటంజేసి యిట్లవధరింపంబగదు జగత్ప్రఖ్యాతంబు  
గాఁ దద్విధం బంగీకరింపవలయు ననిన కౌఁగాక యని వృత్తంతనిర్మితంబు లగ  
సూత్రంబులను గ్రముకవర్ణపట్నంబులగఁ జేసి వీరకంకణతాంబూలంబులు  
వసేడిపల్లెరంబుల నాయితంబు నేసి కరతలంబులం బట్టుకొని గద్దవస్వరంబున  
నవ్వెళ్ళవరుల కిట్లనియె. 29
- మ. కులము నృత్యము శీలము స్మగరముం గోత్రాభిమానంబు సిం  
పలకౌ శ్రీనగరేశ్వరు స్వలయువా రగ్నిప్రవేశార్థ మై  
వెలయుం గొం డివె వీరకంకణములకొ వీసెంబులు నొల్ల రేకొ  
గులబాహ్యు లచ్చరివెల్లఁ దంచు మిగులకొ ఘోషించుచుం బల్కినకొ. 30
- ప. అమృహోత్సనివాక్యంబులు వినిన యూక్షణంబ. 31
- క. ధనదాహ్వయం దగుబాలుడు, ధనసతి యనుపేరు గల్గదారయు దానకొ  
ఘనమగుబాల్యముఁ దలఁచక, చనుదెంచెను వైశ్యవరులసభముందఱకుకొ. 32
- గీ. వచ్చినియతి నిల్చి వరకంకణంబులు, వీడెములను దెండు విభవ మెసఁగ  
ననినమెచ్చి వైశ్యులందఱుఁ గొనియాడి, రతనిఁజూచిభాస్కరాద్యులకు. 33
- క. మీతలదండ్రులు వృద్ధులు, మీతాత్పర్యంబుఁ జూచి మెచ్చితి మనఘా  
ఖ్యాతికి నంతే చాలును, భూతలమున వైశ్యవంశభూషణ మతియుకొ. 34
- క. మీ లింకను ననపత్న్యులు, ఘోరాగ్నిఁ జొరంగవలదు కులమునకర్హుల్  
ధారణి నేకాలంబును, ధీరతతో వెలయుఁ డింక దీప్తప్రభు లై. 35
- ప. అనిన నతం డిట్లనియె. 36
- క. నగరస్వాములు ధరలో, నగజితముగఁ బలికి తిరుగ రనఁగా మహిమ  
స్మగడినప్రతిభలు దలఁచక, తగునే ననుఁ బిన్నఁజేయఁ దలఁచుట మిథుకొ. 37
- ప. అని పలికి యొడంబడక వీరావేశహృదయుం డై వీరకంకణంబు భరించి వీరతాం  
బూలం బందిన విస్మయం బంది యచటివైశ్యు లందఱకు వీరావేశంబు లావహిల్లఁ  
గ్రేఖ్లాటికి యొకళ్లొకళ్లఁ దలకడచి వచ్చి తమతమ కీయవలయు నని ముందుముందు  
గా వచ్చుటం జూచి తమకింపవల దని యొకరొకరిఁ బిలిచి వీరకంకణంబుల నొసం  
గినఁ బరిగ్రహించి యనంతరంబ తమతమగోత్రంబులు లిఖించుటకుఁ దాప్త  
శాసనంబులు నిర్దింపఁజేయించి యందు గోత్రంబుల లిఖించి రెట్లనిన. పౌ,  
స్త్రీ, గణముఖి, హరిశిష్ట; ఉద్వాహ, నాభీల,తిలక,మైత్రేయ,త్రుకశిష్ట, మునికుల.

మార్కండేయ, జదురు, గందళిల, చెందక, సూర్యకుల, ఫలక, పదశిష్ట, పృథ్వి, మానంతల, విక్రమ, పాండ్రయాచక, కులశిష్ట, శ్రేష్ఠకుండల, ననక, కర్ణాకుల, కరపాల, పద్మశిష్ట, ఉతకల, మాంజినీతకుల, అనుపాల, తుప్పాల, అనమాండ ద్య, లెన్నాఖ్య, అనంత, పాబాల, ప్రకబలశిష్ట, ప్రకాళ్ల, ఉపమన్యు, ఛందో వాసిష్ట, గో?ల, ప్రోవిశిష్ట, పున్నిమాసంతల, చనగుహ, పారాశర్య, వలీగుహ, రవిశిష్ట, సూక్ష్మాంక, చంద్రచూడ, తోటక, విపశిష్ట, శ్రీసోళ్ల, చెంటక, రను పాల, రారసుల, కామిశిష్ట, హోశాంత, కామధేను, చెఱుకోల, ఉపలాల, వసంత భ్రమర, మద్దికవసిష్ట, అగ్నిముఖ, అభేమంచిక, హస్తిక, చిత్రాల, చింతక, చింతమిశిష్ట, చెనశిష్ట, బానుకముల, జనకచంద్రక, చంద్రిక, చంద్రకుల, చంద్రముల, ఘనశ్రీల, విక్రమ, కుమారక, మానాదికుల, మన్యుకుల, స్వామిసమాహిత, శిష్ట, ఘంటాఖ్య, ధరంకార, సూరిశిష్ట, వేదిశిష్ట, శ్రీరంగుల, పోలికుల, మూలకపటన, దీక్షామార, శికచంద్ర, చెన్నకుల, కరకపాల, భీమ, పిప్పలాఖ్య, భీమశిష్ట, ధన ద, హరద, కుసుమ, మల్యాఖ్య, సోమాఖ్య, నాగాహ్వయ, భోగాహ్వయ, లో క, జగతి, రామ, పార్థివప్రముఖనామంబులం గలవైశ్యకథల సవత్సీకులంగా లిఖించి తదనంతరంబ యాగోత్రంబులంగలముఖ్యప్రవరలు, నిశ్చయించి లిఖి తంబులు చేయించు విధం బెఱిదిదనిన.

౩౩

౧. ప్రభాత, గౌశిష్ట, ధనంజయ, సుమంగ, అతిథి, పంచాక్షయ ప్రవరా న్విత ప్రభాతఋషిగోత్రః—ఇందుకు మఱుంగు - పెండ్లికులగోత్రము, రవిశిష్ట గోత్రము.

౨. మాధ్వల్య, త్రిక్షు, ధార్మ్య, త్రాన్వేయ ప్రవరాన్విత మాధ్వల్య ఋషిగోత్రః—ఇందుకు మఱుంగు-మనికుల, మూలకుల, నాథీలగోత్రములు.

౩. ఆత్రేయ, విశ్వామిత్ర, సైన్యక, త్రాన్వేయ ప్రవరాన్విత్ ఆత్రేయస గోత్రః—ఇందుకు మఱుంగు, ఎరశిష్ట, ఆరశిష్ట, ఆరసకులగోత్రములు.

౪. పారాశర్య, కృత్సన్నపద, శౌనక, భార్గవ, పశురాక్షేయ ప్రవరాన్విత పారాశర్యసగోత్రః—ఇందుకు మఱుంగు - పడగళిల, పాణిళిల, పాంచాల, కామ ధేను లనునాలుగు గోత్రములు.

౫. వామదేవ, బృహద్దగ్ధ, మతనతి, త్రాన్వేయ ప్రవరాన్విత వామదేవఋషి గోత్రః—మఱుంగు- ఉపమన్యుకుల, ఉపలాలకుల గోత్రంబులు.

౬. పూతిమాష, జామదగ్ని, భృగు, త్రాన్వేయ ప్రవరాన్విత పూతిమాష కులగోత్రః—మఱుంగు - తులకపాటకుల, తులశిష్టగోత్రములు.

2. పాండ్రక, వాధూశి, సావేద, యాస్క, చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత.  
పాండ్రకఋషి గోత్రః—మఱుగు- ప్రాచీనల, పుంశుమాంశుల, ప్రావిశిష్ట  
గోత్రములు.

౮. జతుకర్ణ, జాదాలి, వైరోహిశ్య, వటుక, మాండవ్య, సుచాక్షేయ ప్రవ  
రాన్విత జతుకర్ణఋషిగోత్రః—మఱుగు- చంద్రమశిష్ట, చంద్రమూలకల, చంద్ర  
శిష్టగోత్రములు మూడును.

౯. సత్యక-వాచీన-యోగ్య - పార్షేశణ - తనూనకపంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత  
సత్యకఋషిగోత్రః—మఱుగు-చిత్రకుల-చింతాల-చిత్రమశిష్టగోత్రములు.

౧౦. వాయవ్య-ఆభ్రువ- ఔర్వసావర్ణి-జీవంతి-దేవరాంతకషడాక్షేయ ప్రవరా  
న్విత వాయవ్యఋషిగోత్రః—మఱుగు-వంగమూల-వక్కాల-ప్రకశిష్టగోత్రములు.

౧౧. పాలస్త్య-సాంధన-బృహస్పతి-నర్వస్తంభ - కశిర్దా - వచన - గార్గ్యసప్తా  
క్షేయ ప్రవరాన్విత పాలస్త్యగోత్రః—మఱుగు-గోశీల, ఉత్తమశీల - శ్రీగోశీల-పున  
గోశీల-భీమగోశీల - వట్టుగోశీల - వల్లవగోశీల - సత్యగోశీల - నందిగోశీల - సూర్యకుల  
గోత్రములు.

౧౨. శ్రీవత్స- చ్యవన-ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్విత శ్రీవత్సగోత్రః—మఱు  
గు-శీలకుల-శ్రీరంగగోత్రములు.

౧౩. మైత్రేయ- మృకండు - మండూక - త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత మైత్రేయ  
గోత్రః—మఱుగు-మిథునకుల, మద్దికులగోత్రములు.

౧౪. ఉత్తమోజ-గాన్దేవత - హన్య-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత ఉత్తమోజి కుల  
గోత్రః—మఱుగు, ఉత్తకుల, ఉదశిష్ట, గోత్రములు.

౧౫. కాంచన-మైత్రావరుణ, శక్తి-పునమన్య-చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత కాంచ  
నగోత్రః—మఱుగు-చేకుల, చేంగొట్టగోత్రములు.

౧౬. పవిత్రపాణి-పాలక-తాలక-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత పవిత్రపాణి  
గోత్రః—మఱుగు-చై నెట్టు, చైశ్వుగోత్రములు చెందును.

౧౭. గోవక-యాజ్ఞవల్క్య - బృహదగ్ని - త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత గోవకగ్ని  
గోత్రః—మఱుగు-ఇంచుపాహ్వయ, గొంటకుల గోత్రములు.

౧౮. ననక-కాలభేద-వలది-బభ్రులాహిత - చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత ననకగ్ని  
గోత్రః—మఱుగు ననకుల, నన్నకులగోత్రము.

౧౯. కణ్వ-అజామిళ-ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్విత కణ్వగోత్రః—మఱుగు  
కర్ణకుల, కాటుకులగోత్రములు.

౧౦. మునిరాజు-సాలంకాయన-శ్వావక్-శ్యామాత - రయపురి - పంచాక్షేయప్రవరాన్నిత మునిరాజునిగోత్రమునకుల-మానాభులగోత్రములు వీనికి మఱుంగు.

౧౧. సుతీక్ష-శ్యావదత్త-అగ్నిదేవ- శ్యామాత-కౌళికపంచాక్షేయప్రవరాన్నిత సుతీక్షగోత్రము-సంతకుల-దంతకుల గోత్రములు.

౧౨. అగస్త్య-వీతహవ్య-రథ-చ్యుత - త్ర్యామేయప్రవరాన్నితాగస్త్యగోత్రము-అనపకుల-అనపాలగోత్రములు రెండును.

౧౩. జరత్కారు-అస్థీ-ద్వాన్వేయ ప్రవరాన్నిత జరత్కారు-ర్వప్సిగోత్రము-చన్నకుల-జానకుల గోత్రములు రెండును.

౧౪. వల్లవ ఆపస్తంబ ఆఖ్యమధు-త్ర్యామేయప్రవరాన్నిత వల్లవగోత్రము-ఘంటాకుల-గణపకులగోత్రములు.

౧౫. దాల్భ్య - చందన - దైవికత్ర్యామేయప్రవరాన్నిత దాల్భ్యగోత్రము-ఫలకుల-వటనమ-శిష్యగోత్రములు రెండును.

౧౬. దుర్వాస-ధనంజయ ద్వాన్వేయ ప్రవరాన్నిత దుర్వాసగోత్రము-దంతకుల, దంతాకులగోత్రములు.

వ. ఈ యిరువదియఱును జంటగోత్రములు.

౧. కశ్యప-శృంగి-కైతన-త్ర్యామేయప్రవరాన్నిత కశ్యపగోత్రము-మఱుంగు-గణముఖులగోత్రము.

౨. శౌండిల్య-కౌళిక-శ్వవారి-మాండ్మాక చతురాక్షేయప్రవరాన్నిత శౌండిల్యగోత్రము-మఱుంగు-తుప్పాలగోత్రము.

౩. గౌతమ-అంగిరస-అయోగ్య-బౌద్ధిల్య-శుచి పంచాక్షేయ ప్రవరాన్నిత గౌతమఋషిగోత్రము-మఱుంగు-గంధశిలగోత్రము.

౪. శౌద్ధాయన-కాంక్షీవత-వామదేవ-బృహదుద్ధ-చతురాక్షేయ ప్రవరాన్నిత శౌద్ధాయనఋషిగోత్రము. మఱుంగు-బుద్ధికులగోత్రము.

౫. వాలఖిల్య-అశుమర్షణ-చనుంపక-త్ర్యామేయ ప్రవరాన్నిత వాలఖిల్యఋషిగోత్రము. మఱుంగు-విపరీకృష్ణగోత్రము.

౬. పసిష్ఠ-ప్రథమ - ఇంద్రపాథర-వసు - సంకృతి-పంచాక్షేయ ప్రవరాన్నిత పసిష్ఠఋషిగోత్రము, మఱుంగు-వస్తీకులగోత్రము.

౭. సౌంద్య-సునూప-వనస-దుమాఖ్య - చతురాక్షేయ ప్రవరాన్నిత సౌందర్యగోత్రము-మఱుంగు-వినుకులగోత్రము.

౮. సుకాంచన-కురుతేనైక-చూష్యనేన-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత సుకాంచనఋషి గోత్రః. మణుఁగు-పుచ్చకశిలగోత్రము.

౯. వరతుంతు-కౌశిక-ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్వితవరతుంతుఋషిగోత్రః. మణుఁగు మాసంతకులగోత్రము.

౧౦. విశ్వామిత్ర-దేవరాత-ఙౌలకి-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత విశ్వామిత్రర్షి గోత్రః. మణుఁగు-విక్రమశిష్టగోత్రము.

౧౧. పింగళ-మనస్తంతు-పౌలక-కితాలూక చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత పింగళ ఋషిగోత్రః. మణుఁగు-విసంకులగోత్రము.

౧౨. కపిల-కాంశిల్య - కాశ్యప - త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత కపిలర్షిగోత్రః. మణుఁగు-మందకులగోత్రము.

౧౩. భారద్వాజ-దాభ్యు-ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్విత భారద్వాజర్షిగోత్రః. మణుఁగు-బలిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౧౪. చ్యవన-ఆంగిరస-గౌతమ-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత చ్యవనర్షిగోత్రః. మణుఁగుపద్మశ్రేష్ఠగోత్రము.

౧౫. బాఘేయ-భార్గవ-వైరోహిత్య-వటు-ప్రాచీనపంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత బాఘేయఋషిగోత్రః. మణుఁగు-చనిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౧౬. మందపాల-మతంగ-మాళన-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత మందపాలఋషి గోత్రః. మణుఁగు-వెన్నకులగోత్రము.

౧౭. మార్కండేయ-జామదగ్ని-జాబాఁ-త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత మార్కండేయఋషిగోత్రః. మణుఁగు-మోర్కాలగోత్రము.

౧౮. ఋశ్యశృంగ-రోమహర్ష-తృణబిందు-శృంగి-చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత ఋశ్యశృంగఋషిగోత్రః. మణుఁగు-ఆనంతకులగోత్రము.

౧౯. ఆశ్వలాయన - వీతహవ్య-ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్విత- ఆశ్వలాయనఋషి గోత్రః. మణుఁగు-వెలిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౨౦. ఉగ్ర నేన-అంబరీష-శతబలి త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత ఉగ్రనేనఋషి గోత్రః. మణుఁగు-కొమిరిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౨౧. మాంజ్యాయన-వైశ్య - ద్వాన్విక్షేయ ప్రవరాన్విత మాంజ్యాయనఋషి గోత్రః. మణుఁగు-మండకకులగోత్రము.

౨౨. యాజ్ఞవల్క్య-యాశ్యమాని-హర్షః, త్ర్యాక్షేయ ప్రవరాన్విత యాజ్ఞ

వల్క్యబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-అభిమంచకులగోత్రము.

౨౩. శండిల్య-శాండిల్య-శౌనక-శుక చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత శండిల్యర్షిగోత్రః. మఱుగు-శిరశ్శ్రేష్ఠగోత్రము.

౨౪. ఆంగిరస-అయాచిత-శౌచిత్య-కాండీవశ-శుచి-పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత అంగిరసర్షిగోత్రః. మఱుగు వైడికులగోత్రము.

౨౫. జైమిని-కషిల-మహాదక్ష-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత జైమినిసగోత్రః. మఱుగు-వెలిగోళ్లగోత్రము.

౨౬. కాశిక-విశ్వామిత్ర ద్వాన్వీయ ప్రవరాన్విత కాశికబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-కరపాలగోత్రము.

౨౭. బృహదశ్వ-బృహదుద్గ-భార్గవ-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత బృహదశ్వబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-పెరిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౨౮. కృష్ణ-సింగళ-విశంగి-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత కృష్ణర్షిగోత్రః. మఱుగు-ధనదకులగోత్రము.

౨౯. గార్గ్య-చ్యవన-మందపాల-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత గార్గ్యర్షిగోత్రః. మఱుగు-భృమదకులగోత్రము.

౩౦. శాండిన్య-కాశిక-ద్వాన్వీయ ప్రవరాన్విత శాండిన్యబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-ఘనలోలగోత్రము.

౩౧. హరివల్క్య-బృహదశ్వ-గౌతమ-వామదేవ-వామలోచన పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత వామదేవబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-గోరంటకులగోత్రము.

౩౨. వామదేవ-సనక-సనందన-సనత్కుమార-సనత్కుజాత పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత వామదేవబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-భీమశ్రేష్ఠగోత్రము.

౩౩. సౌవర్ణ-అంగిరస-బుదురు-గౌతమచతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత సౌవర్ణబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-బుదురుకులగోత్రము.

౩౪. సంవర్త-మరీచి-అతి-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత సంవర్తబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-రెంటకులగోత్రము.

౩౫. జమద్గ్ని-భృగు-భార్గవ-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత జమద్గ్నిసగోత్రః. మఱుగు-దిక్షమశ్రద్ధగోత్రము.

౩౬. సౌవర్ణ-జీవంతి-దేవరాత-త్రాన్వీయ ప్రవరాన్విత సౌవర్ణబుష్పిగోత్రః. మఱుగు-సూపాలగోత్రము.

౩౭. వ్యాస-వసిష్ఠ-పరాశర-శుక-శౌనక పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత వ్యాసర్షిగోత్రః. మఱుగు-ధనదకులగోత్రము.

౩౮. శుక్ల-సుతాన-శానక-సునంద-చతురాక్షేయ ప్రవరాన్విత శుక్ల ఋషి గోత్రః. మణుగు-శ్రీసార్థగోత్రము.

౩౯. బుదురు-గౌతమ-ద్వాన్వితేయ ప్రవరాన్వితబుదుర్వర్షి గోత్రః. మణుగు-పెద్దిశ్రేష్ఠగోత్రము.

౪౦. వాల్మీక-వాలఖిల్య-వానంతి వైశ్య కృత్సన్-వాసుదేవ షడాక్షేయప్రవరాన్విత వాల్మీకఋషిగోత్రః మణుగు-సాంతాలగోత్రము.

౪౧. భృగు-భార్గవ - చ్యవన - త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్వితభృగుఋషిగోత్రః. మణుగు-పృథ్వీశ్రేష్ఠగోత్రము.

౪౨. కృత్సన్-త్రిజట-దేవవల్క్య-హరిత-విష్ణుల పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత కృత్సన్విగోత్రః. మణుగు-యినపకులగోత్రము.

౪౩. పార్థివ-నిష్ఠువృద్ధ-ప్రవరకృత్సన్ - త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత పార్థివర్షి గోత్రః. మణుగు-ప్రోడయాచకులగోత్రము.

౪౪. శానక-హరివల్క్య-శక్ర - త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత శానకర్షిగోత్రః. మణుగు-శనకాల్గోత్రము.

౪౫. శరభంగ-శల్య-సౌరభేయ-శామర్ష-చతుర - పంచాక్షేయ ప్రవరాన్విత శరభంగ ఋషిగోత్రః. మణుగు-తుకశిష్ఠగోత్రము.

౪౬. జాబాలి-తృతీయ-మేళియ-త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత జాబాల్యర్షిగోత్రః. మణుగు త్రివిక్రమశిష్ఠగోత్రము.

౪౭. మతంగ-పాదలోచన-ద్రోణ-త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత మతంగఋషి గోత్రః. మణుగు-చిద్రుషీగోత్రము.

౪౮. వ్యుత్కృష్ట-మణిభద్ర-ద్వాన్వితేయ ప్రవరాన్విత వ్యుత్కృష్టర్షిగోత్రః. మణుగు-కౌన్ఠిలగోత్రము.

౪౯. జంభసూదన-విరూళి-దంష్ట్రనామ త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత జంభసూదనఋషిగోత్రః. మణుగు-చెంగాలగోత్రము.

౫౦. చక్రపాణి-వృషదశ్య-అశ్వనామక-త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్వితచక్రపాణి సగోత్రః. మణుగు-చక్రమూలగోత్రము.

౫౧. ఆశ్వలాయన-మషణ-సౌఖ్య-త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత ఆశ్వలాయనగోత్రః. మణుగు-అగ్రమూలగోత్రము.

౫౨. కాంతేయ-భృగు ద్వాన్వితేయ ప్రవరాన్విత కాంతేయఋషిగోత్రః. మణుగు-కామిశిష్ఠగోత్రము.



౧౩. నారద-పారాశర్య-తుంబురు-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-నారదఋషి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-పాలకులగోత్రము.

౧౪. సుబ్రహ్మణ్య-సునంద-ద్వాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-సుబ్రహ్మణ్య-గోత్ర్యి. మఱుంగు-చందనకులగోత్రము.

౧౫. సనందన-సనత్కు-మార-సనత్కుజాత-త్రాన్యరేయప్రవరాన్విత-సనందన-ఋషిగోత్ర్యి. మఱుంగు-సమశిష్టగోత్రము.

౧౬. కాంక్షీవత-వాసుదేవ-శుచి-అతి-చతురాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-కాంక్షీవ-త్త్రి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-కృమశష్టగోత్రము.

౧౭. తరుణ-ఉపవీత-అనుష్టవ-హత్యకి-అనుతారణి-పంచాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-తరుణఋషిగోత్ర్యి. మఱుంగు-ప్రీమూలకులగోత్రము.

౧౮. వరుణ-వారుణ-వైషణ్య-వైరోహిత-వైశ్య-పంచాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-వరుణర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-శిరశ్చేష్ఠగోత్రము.

౧౯. సనత్కు-మార-సతుండి-శమితానక-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-సనత్కు-మారఋషిగోత్ర్యి. మఱుంగు-సురిశిష్టగోత్రము.

౨౦. ఔచ్చిద్య-కొలంబ-అఘమర్షణ-త్రాన్యరేయప్రవరాన్విత-ఔచ్చిద్యర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-ఎననకులగోత్రము.

౨౧. త్రిద్య-హరివల్క్య-బాబాల్క-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-త్రిద్యర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-ఉసిరికులగోత్రము.

౨౨. శుచి-మను-భృగు-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-శుచిఋషిగోత్ర్యి. మఱుంగు-ఇలమంచికులగోత్రము.

౨౩. విష్ణువృద్ధ-ప్రవరకృత్స్న-బాదరాయణ-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-విష్ణు-వృద్ధి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-పిప్పలాదిగోత్రము.

౨౪. వైరోహిత్య-వసంత-వాసన-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-వైరోహిత్యర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-వసంతకులగోత్రము.

౨౫. దేవవల్క్య-హరిత-పిప్పల-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-దేవవల్క్యర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-దేశికులగోత్రము.

౨౬. సౌమ్య-మందపాల-రేఫ-రైభ-చంద్రమూల-పంచాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-సౌమ్యర్షి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-హస్తీకులగోత్రము.

౨౭. మాండవ్య-జడభరత-మతంగ-త్రాన్యరేయ-ప్రవరాన్విత-మాండవ్యఋషి-గోత్ర్యి. మఱుంగు-ముద్ధకులగోత్రము.

౬౮. జడభరత-జామదగ్ని-ద్వాన్వితేయ ప్రవరాన్విత జడభరతగోత్రకి. మ  
ఱుగు.గుండకులగోత్రము.

౬౯. మను-మందపాల-మాతంగ-మరీచి-మాను పంచాన్విత ప్రవరాన్విత  
మనుబుష్పిగోత్రకి. మఱుగు-మానకులగోత్రము.

౭౦. శక్తి-త్రితయ - శివభద్ర - త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత శక్తిబుష్పిగోత్రకి.  
మఱుగు-దెరివోలగోత్రము.

౭౧. కఃలి-భారద్వాజ-భంజసూదన-త్రాన్వితేయ ప్రవరాన్విత కఃలిగోత్రకి.  
మఱుగు-హస్తకులగోత్రము.

౭౨. అత్రి-మరీచి-భృగు-సేత్ర పాద-కాశిక-పంచాన్విత ప్రవరాన్విత అత్రి  
బుష్పిగోత్రకి-మఱుగు-ఛందోగలగోత్రము.

౭౩. గాలవ-భారద్వాజ-ద్వాన్వితేయ ప్రవరాన్విత గాలవగోత్రకి. మఱుగు-  
తుల్సిశిష్టగోత్రము.

౭౪. పుండరీక-త్రినయన-చతుష్పాద-వీరసేన- పరిత్య - పంచాన్విత ప్రవరా  
న్విత పుండరీకగోత్రకి-మఱుగు తొంటికలగోత్రము.

వ. ఈ డెబ్బదినాలుగు నొంటిగోత్రంబులు.

శ్లో. ఏతే వైశ్యమునిప్రోక్తాః ప్రఖ్యాతేన శతద్వయమ్,

పుత్రపౌత్రప్రదా నిత్యం లభ్యంతే బహువైభవాః.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబునందు వీరప్రతు లైనవైశ్యవిభులనిజగోత్రజన్తు లైన  
సమస్తబంధుజనంబులు సమూహంబులుగాఁ గూడి మనకులాచారధర్తంబుల సన్తారం  
బులును, జాతుర్యతాత్కాలికవిశేషంబులుం దెలియుం డుచు మున్నుఁ దమ  
గురువు లుపదేశించినవిధంబున నిట్లనిరి. 38

క. ఊమ బలము శక్తి జనులకు, ఊమయె బలం బండ్లు భువి నశ క్తులకైనన్  
ఊమ లోకవశీకర మగు, ఊమకు నసాధ్యంబు లేదు ఊమ కలంగవలెన్. 39

క. పలుకులఁ బ్రియమును దయయును, దలఁపుచు నేమఱక మిగుల వైర్యముతోడన్  
బలవంతుఁ డనంగ నెఱుంగుచు, గలధర్త విధిజ్ఞు లగుచు గొమరొందుఁ డిలన్. 40

క. శివభక్తియుఁ బురుషార్థము, బ్రవిమలమతి దానధర్త బంధుప్రియతన్  
కవినసపోషణగతియు న, నవరతమును మఱవకున్న నతిపుణ్యుఁ డగున్. 41

క. కాలము దేశము మిత్రులఁ, దాలిమితోఁ దనదుబలముఁ దలఁపుచుఁ గడఁకన్  
దూలక నేర్పరి యై తా, తాల్కలబుద్ధిగలవాఁడు ధన్యుఁడు తలఁచున్. 42

ప. ఇన్ద్రియమునఁ గల్గునీతియు ధర్మశాస్త్రములును నపారంబులుగల వైనను నొక్క నూత్నధర్మమార్గంబు గలదు. మున్ను శాస్త్రవేత్త యగు భర్తృహరి నీతిధర్మజ్ఞాన బీజంబు లగువల్కులు వచించెను. సృజనులయందును బరిజనులయందును కంపయ్య, దుర్జనులయందు శౌర్యంబును, స్త్రీజనులయందు విస్తయంబును, విద్వజ్జనులందు బుజుగతియును, శత్రువులయందు బ్రతాపంబును, గురువులందు క్షమయును, మాయావిజనులందు ధూర్తత్వంబును గలిగి యీవిద్యావిశేషంబులందు నెవ్వడు నేర్పరియై విహరించు నతండు ప్రియుండని చెప్పె గావున మనకు నమస్తజ్ఞానంబు లుపదేశింపఁ గర్తులు మనభాస్కరాచార్యులు, భీమనాథ, హనుదేవ, హరి, సరస్వతి, షణ్ముఖ, సర్వదేవ, జనార్దన, శంకర, శంభు, విరూపాక్ష, బ్రహ్మ, సీలగ్రీవ, భైరవ, శ్రీధర, వినాయక, లొల్లనాచార్య, దొడ్డాచార్య, మాధవ, పుండరీకాక్ష, వద్దనాథ, ప్రముఖుల నెన్నఁ డేమఱుకుండుండనివలెతి మఱియు నిట్లనిరి.

కాలకంధరుండు గణకతో మనకును, నుంగరప్రధాన మొనఁగినాఁడు

నరణ మంచు మనకు నమరులు నెఱుంగంగ, దాని నడపి విడెముఁ దలఁపవలయు.

క. ముదమలరంగ నుద్వాహము, మొదలగు కులకార్యములను మొగి నొనరింపకొనవదలక ద్వాదశసంఖ్యను, సదమలగతిఁ జేయుఁ డిదియే సత్యం బరయకొ. 45

ప. అది యేయే ప్రకారంబుల నడిపింపవలయు ననిన నెఱింగించెదము సావధానుల రైవినందు. 46

సీ. సృష్టికిఁ గర్తయౌ శ్రీసదాశివుండును ఘనత మూలస్థాన మనఁబరంగ ద్విగుణాత్మకుఁ డనంగఁ దేజరిల్లుశివుండు నగరేశ్వరుం డయ్యె జగ మెఱుంగ జనుల కాష్టాదంబు సలుపు శ్రీవిష్ణుదేవుండు జనార్దను డయ్యె భూరిమహిమ వింధ్య దేశమునందు విహరించుగిరిసుతవింధ్యవాసినీ యందు విమలమతలు కోనఁ బావనభూమిఁ గొమరొప్పు వనియించు సిరికోన కమలనాఁ జెలుపుమిగులుఁ గుల మభివృద్ధిగాఁ గోరిక దీపించుఁ గులగురుభాస్కరకోనిండు చాతుర్దశోత్తరసప్తశతఖ్యాతి నుద్వాహగోత్రజుఁ డూర్ణతుండు పరహిత క్రమముఁ దప్పక చేసె మనగణ ముఖ్యుండు ప్రాబల్యమునను మెఱయ

తే. పార్వతీయాంశజాతకు వాసవీకిని, సుగుణసంపదగలబాలనగరములకు నూటయిద్దఱకును జగన్నతుండు మహిమ, నెట్టికిని వీడెముల నెత్తుఁ డిట్టి వరుస. 47

ఆ. నాలవదివనంబు నాకబలియుఁ గాఁగ, దండవనువుఁ జెమ్మిలుండ లమరఁ బంచవలయుఁ గాన భక్తి నేకాలంబు, నొనర నిలుపుఁ డిట్టి ఘనయశంబు. 48

తే. కులములొపల యేనొక్కకొరిగ్కగాఁగ, సలలితంబుగ నడపింప నమత బుద్ధి మేలు గలుగును మీకును మేదినివయి, విలసితంబుగఁ జలుపుఁడీ విభవ మెనఁగ.

క. అకలంకు లైనవైశ్యులు, ప్రకటితముగఁ బలికి మిగులఁ బ్రఖ్యాతముగా  
వికలతఁ చేసినవాఁడు నరకకూపమునందు యమపురంబునఁ గూలున్. 50

క. ఇదియును దప్పక నడిసిన, విదితముగా మీకు శీవుఁడు విష్ణుఁ డజుఁడు నం  
పరులు సుతపాత్రకర మిచ్చెదరు దయావృష్టిఁ జూచి సిద్ధం బుచుచున్. 51

సీ. శ్రీనగరేశ్వర శ్రీజనార్దనవివృణుహితోత్ససానమండపమున  
వైశ్యు లెల్లరుఁ బాలవైశ్యవర్ణముఁజూచి పలికి రవ్వడు మృదుభాషణములఁ  
గరమొప్ప మాతులకన్యావివాహంబు జెలయఁ జేయుఁడు కులవృద్ధిహితుఁ  
గన్యకాదోషంబు గ్రహమైతి హుటరాశ్వాదిభేదరయోగభేదములను  
లే. దుష్టనక్షత్రజననాదిదోషములును, దలఁపవలదు మే నర్క-ధర్మమునకు  
వరుస మేనర్క-మిచ్చిన వైశ్యవరుఁడు, పుత్రపౌత్రాభివృద్ధితో బాలుపుమిగులు.

శా. మేనర్కంబు బయధర్మ మెక్కుడు ధర్మ మిథ్యావచశీకూటం బ  
జ్ఞానాధీనతఁ ప్రోసినం గులజనుల్ కాసింపుఁ డాదుర్బల  
స్వానోపాయములకొ ఘటింపవలయు న్నానాటికిం ధర్మ మే  
స్థానంబుచును నవ్వభంగిఁ దలఁప న్నన్తార్థ మా నెంతయున్. 52

చ. కొమ రగుమేనమామకును గూఁతురు పుట్టినయేని నాటనే  
యమరంగ మేనయల్లునికులాంగన యాచు ముహూర్త మవ్వడే  
ప్రమదముతోడఁ జేయఁగ శుభం బగు దుశ్శకునంబు దుర్నిమి  
త్తములు దలంప కిచ్చుటది ధర్మపు వైశ్యుల కెల్లకాలమున్. 54

క. మేనటికంబును దప్పక, పూని యొనర్చినయతండు పుణ్యం దగునా  
మేనటిక మీక ప్రోచిన, హినుఁడు కలబాహు్యం దగుచు నిలమిఁదఁ జెడున్. 55

ఉ. లంచము పుచ్చుకొంచును గులంబున మేనటికంబు దుర్బలం  
బంచితవృత్తిఁ ప్రోచిన రయంబున నానరుఁ డెన్నిభంగులకొ  
పంచనతోడ దుర్గతి నవశ్యము నొందును బాపభీతి ని  
ప్పించినపుణ్యమూర్తి పరమేశ్వరునక్కృప నొంది వర్ధిలన్. 56

క. పరఁగఁగ మాతులి గర్భిణి, నిరవొందఁగఁ బెండ్లి చన దవెవ్వరికైన  
స్వేదపున మేనటికంబున, నరయం దీర్థంబు నాఁడునంతటిదాఁకక. 57

ఆ. పత్రపుత్రునకును చగఁ దన్నుఁబోషించు, కల్లయనుజపుత్రుఁ దగ దొసంగ  
మేనమామ పుత్రి మేదినియందును, బనియులేదు కాస్త్రపదధతులను. 58

చ. ఎవఁగును జ్యేష్ఠపుత్రికయు నించుక నిన్నతనాననుండియున్  
విసదృశలీలచేతను గనివ్వునిపుత్రిక పెద్దదైనచోఁ

- బోసంగును మేనయల్లునికిఁ బొల్పుగఁ గన్యక నిచ్చుటొప్పు నీ  
వసుమతి ధర్మమంచు ఘనవర్తను లిష్విధిఁ జేసి రిమ్మహిక్. 59
- క. తొలుత వివాహం బైనను, వలరుగ నది తప్పెననుచు వచ్చినయేనిక్  
సలలితముగ సేవలయును, యిల నలువదియేండ్లదాఁక నెన్నిక మీఱన్. 60
- క. ఎన్నైననవగుణంబులు, కన్నెతు మఱి గలిగెనేనిఁ గడుపెయ్యముతోఁ  
బచ్చుగ మేనల్లునికిని, నన్నతముగఁ గన్నె గొనుట యుచితము ధాత్రిక్. 61
- గ. ఇది మనకులంబునకు వాలాయంబై తరతరంబున నుంటయుం గలదు. ఇటువంటి  
మేనఱికం బైనను సీయరానినలంబులు గల వని యెన్ని యనిన. 62
- మ. కులహీనుండు నపుంసకుండు ముసలిం గుఱుండు జాత్యంధుఁడుం  
బలరోగిక్ సతికంటెఁ బిన్నయయినక్ భార్యనమేతుండు త్రొ  
వ్వలర న్నెట్టియు నంగహీనుండు విహీనాశుండు శాస్త్రోక్త మై  
యిలలో నర్దులు గారు బాలికలఁ దా రీకున్న బుణ్యం బగున్. 63
- సీ. తలిదండ్రీ లేకున్నఁ దగ నొంటిగాఁ దైన నల్పరోగియును గృతాంగుఁ దైన  
మూఁగయుఁ జేపుఁడును మూర్ఖుఁ దైనను బాపరతుఁ దైన బాంధవరహీతుఁడైన  
మఱిహీనుఁ దైనను మఱి పొట్టివాఁడైనఁ బీన నైనను గడుఁ జేస యైన  
జూదరిగాఁ దైనఁ జూబుగరిగాఁ దైన రాజులఁ గొల్పిన రట్టఁ దైన  
లే. ననువుదప్పినవాఁ దైన నబలుఁ దైన, దిటవు లేకున్న నత్సంతకుటిలుఁ దైన  
మేనవానికి నిటువంటివాని కైన, గన్య నీవఱెఁ చవ్వరక్రమ మెఱింగి. 64
- క. తనవంతుపడుచు తనయొద్దన యుండియు నవల వంతు తగ నీయంగాఁ  
గని కొనియును రెండవపడు, చు నడుగ మేనఱిక మీరు నుజనులు ధాత్రిన్. 65
- క. తనవంతుపడుచు నొల్లక, చని రెండవపడుచు నడుగ సరి నీయంగాఁ  
జనదామాతులుఁ దైనను, జనువున నిష్పించవలదు సతులను వై శ్యుల్. 66
- క. మేనఱికమునకు విఘ్నము, పూనినవారలు సహాయముం గొనువారల్  
మానక త్రొసినవారల, ధీనయగతిఁ జేయవలయుఁ జెలియంగ నాజ్ఞుల్. 67
- క. మెడబలిమి వంతువరుసలు, వడిగాఁ దప్పించినట్టివైశ్యులు కడుపెం  
బడి మేనఱికం బీయని, చెడుగులు కులబాహ్యు లాజ్ఞ చేయగ నర్హుల్. 68
- క. మునుపు సుతులు లేకుండిన, ననువుగ మఱియొకతెఁ బెండ్లియాడిన సుతులక్  
గనిన నవతాలి యనుజులు, దనయులమేనఱికమెనగధర్మముచెల్లన్. 69
- మ. మఱియు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పెదము వినుండు. వరునికంటెఁ గన్నియ గడియ  
తక్కువగాఁదైన జనించిన వివాహంబుచేయ ధర్మంబు కన్యకయున్నతత్త్వంబును

వరునివామనత్వంబును జూడఁదగదు. ఈడుగాని దని భుజగర్వంబునఁ ద్రోచిన రాజులమంచివలనఁ బోనాడిన ధనమదంబుచేత నైనఁ బశుఃపిరత్నధనధాన్యాం దోళికా చ్యుత్రచామరదంతితరగభూషణ చీనిచీనాంబర పుత్రపాత్రమహదైశ్వర్యంబులఁ గన్నుగానక మేనఱికంబు త్రోసినఁ బరులకిచ్చిన యితరకన్యకం బుచ్చుకొన్నఁ గన్యకజనకునకు వరునిజనకుండు లంచంబు నొసంగి సమృద్ధిపడి యొసంగితిమనిన వరునిజనకునకుఁ గన్యకజనకుండు లంచం బిచ్చి యుభయుల మేకమైతిమని కలసి మేనఱికంబు త్రోసినఁ గన్యకకు ప్రణంబు లెంచిన వరుండు రూపరి గాఁడని మేనఱికం బైన సమృద్ధింపదని లాఁచితావుల వివాహంబు చేసిన వంతువరుసలు దప్పించి మేనఱికంబుఁ బుచ్చుకొన్న శకునంబు గాదని కన్యక సురూప గాదని విడచిన నేవిధంబున నైన మేనఱికంబు దప్పించిన పాపాత్ములకు గురుదూషకులకుఁ గులదూషకులకుఁ బితృమాతృద్రోహులకు నాజ్ఞ సేయంబగు నాయాజ్ఞాక్రమం బెట్లనిన వినుండు ఋతుత్రయంబు నాజ్ఞయును వెనుక భాస్కరాచార్యులకు నగరమువారికినిఁ గులబాహ్యుం డైన యాశిక్షితుండు సాష్టాంగదండప్రణామంబుచేసి సర్వావరాధక్షమచేయవలయు నని ప్రార్థించిన వానికిఁ బ్రతిక్రియ చేసేడుక్రమము భాస్కరాచార్యులముద్ర బ్రాహ్మణులవెంటఁ గొనిపోయి కాశీగయోద్యూగస్నానంబు లాచరింపఁజేసి పంచగవ్యప్రాశనంబు చేయింపవలయుఁ దత్క్రమం బెట్లనిన మొదటిదివసంబున సువపసింప జేసి గోమయాహారంబు సేయించి నూలు గోదానంబు లలంకారసహితంబుగాఁ జేయించి నహస్తబ్రాహ్మణభోజనంబు చేయించి యారాత్రి రామకథలు వినుచు జాగరణంబు చేసి రెండవదివసంబున సుంకల్పయుక్తంబుగా గంగాస్నానంబు చేయించి పంచదశగోదానంబు లలంకారపూర్వకంబుగా బ్రాహ్మణుల కిప్పించి పంచశతబ్రాహ్మణభోజనంబు గావించి గోమూత్రం బాహారంబుగా నారాత్రి శివస్తర్షణ చేయించి జాగరణం బుంచి మూడవదివసంబున గంగాస్నానంబు చేయించి యిరువదియైదుగోదానంబులు నిన్నుటయేంబండుబ్రాహ్మణులభోజనము చేయించి గోక్షీరంబు బాహారంబుగా నారాత్రి భాగవతపురాణంబు వినుచు జాగరణంబుండి నాలవదివసంబున మృత్రికాస్నానంబు చేయించి గోదానంబులు సేయించి బ్రాహ్మణభోజనంబు సేయించి గోదధ్యాహారంబు గొనిపించి పంచమదివసంబున సర్వప్రాయశ్చిత్తంబు సేయించి సాలగ్రామదానంబు లిప్పించి బ్రాహ్మణభోజనంబు గావించి గోఘృతం బాహారంబు గావించి భగవన్నామసంకీర్తనలచే జ్ఞానియై గురూపదేశంబున నారాత్రి జాగరణంబు చేయించి యాఱవదివసంబునఁ బంచగవ్యస్నానంబును హోమంబునుజేయించి పిష్టాహారంబుగా జాగరణంబు సేయించి యేడవదివసంబున సుగంధస్నానంబు చేయించి బ్రాహ్మణులకు శివలింగంబులు దానంబు లిప్పించి భిక్షధారణంబును మద్గభక్షణంబును జేయించి శివపురా

ణంబు వినుచు జాగరణంబు నేయించి యష్టమదివనంబున గురుస్థానమహాసంకల్ప  
 భూర్వకంబుగాఁ బుష్పఫలజలన్నానంబులు చేయించి బ్రాహ్మణభోజనశేషం  
 బైనయన్నంబు నీడి యారాత్రి రామచక్రత్రంబులు వినుచు జాగరణంబుంచి మఱు  
 నాఁడు గంగాన్నానంబు లాచరించి భాస్కరాచార్యముద్రాముద్రితుం డైనబ్రా  
 హ్మణునితోఁగదలి స్వగ్రామంబు ప్రవేశించి భాస్కరాచార్యులైన కులస్వాము  
 లకు దండంబులు పెట్టి వారియనుమతి నగరేశ్వరజనార్దనవింధ్యవాసినితోనకముల  
 వాసవకన్యకాబాలనగరంబులకు మహోత్సవంబులు గావించి నగరేశ్వరునకుఁ బ  
 డ్రెండుమణులగులకంచును భాస్కరాచార్యులకు గురుదక్షిణగోదానంబు నిరుపచై  
 దోనంగి బ్రాహ్మణభోజనం బొనర్చి కులస్వాములకు భోజనంబులు చేయించి గురు  
 పులయనుమతిని లవణంబును దధియును దాను వడ్డించి వారలయనుమతి బంక్షిభో  
 జనంబు చేసి గురువులచే గంధాక్షతతాంబూలంబులం జేసేని సభకుఁ బ్రదక్షిణ  
 దండంబు లాచరించి వారియనుమతి సుఖంబుండవలయు నిట్లు మేనరికంబు దప్పిం  
 చిననారికిని దప్పినవారికి నివిధంబున నాజ్ఞ నడిపించనివైశ్యులు నిర్హులులై లో  
 కాపకారులై యుండు రని చెప్పి మఱియును. 70

- నీ. ముదమున వరునిది మొదటిగోత్రంబును కన్యకతండ్రినిగన్నతల్లి  
 పుట్టింటివారిది పొందుగమూఁడును దనరంగఁ గూడెనమనమరాలు  
 బాలిక జనయిత్రి మూలగోత్రంబును బాలుని మూఁడును లీలఁ దల్లి  
 యాను వారిద్దఱు లది పిన్నవానిది రెండును బడుచుది ప్రేమ మూఁటఁ  
 గీ. బెరసి మఱియొక్కతైనను బిడ్డవాని, కూతువానిది రెండోది కొక్క లలరఁ  
 కొడుకువానిది రెండోది కూర్చియలర, నేకమగునేని యావాని యత్తయగును. 71

- నీ. రెంటు మూఁడింట గోత్రంబు లొంటి వైనఁ, బ్రవర యైనను బంధుల ప్రవరయైన  
 వరుసతోడుతఁ జేయంగ వాని గాదు, కన్య నీకున్న మిగులఁ బుణ్యంబు గలదు.

- నీ. పితనుగోత్రంబు మిగులనుబెంపు మీఱఁ  
 చేయరా దండ్రు మిగులసంచితము భాగఁ  
 గన్యగోత్రంబుమిగులను గ్రమముతోడఁ  
 బురుషగోత్రంబు మూఁడుగాఁ బొందియున్న  
 మిథునసప్తతి మొదలను మేలు చేయు. 72

- నీ. పిన్నవానిది రెండోది పిన్నపడుచు, వారిగోత్రంబు మొదటిది వరుసతోడ  
 మఱుదలఁకఁబెట్టికొడుకునకరయ నధియుఁ, గుతుకముననిట్లునెట్లనఁ గోడలగును. 73

- ప మఱియుఁ గులాచారధర్మంబు లనేకంబులు గలవు. ఋతుకాలపద్ధతియు గర్భా  
 ధానాదిషోడశకర్తంబులను యజ్ఞవాదికర్తత్రయంబును గృహివాణిజ్యగోరక్షణ  
 పృథ్విదేవతంబులును సప్తసంతానధర్మవిశేషంబులును మొదలుగాఁగల వైశ్యకుల

ధర్మంబులు ననుస్తంబునుం జెలియంజెప్పి యనంతరంబ భాస్కరాచార్యుల నవ  
లాశించి వైశ్యు లిట్లనిరి. 75

ఉ. మీరు మహానుభావులు సమిద్ధవచోవిభవభిరాము లిం  
పారంగ వైశ్యవంశము మహాత్మత పృథ్వి నెలర్ప దీవనల్  
భీరత నిచ్చి గోత్ర శతదీప్తయశస్థితిశీలమూల మై  
వీరత లుల్లసిల్లంగఁ గవిత్యకృతిం గృతినేయు హిప్పగున్. 76

క. మును మాపెద్దలచరితము, ముసిసాలంకాయనుండు ముడమునఁ జెప్పెన్  
ఘనముగఁ దత్కృతి పొందుగ, ననుగుణముగఁ జేసి చెప్పఁ డాంధ్రోక్తిదగ్గఁ.

చ. అని చెప్పి భాస్కరాచార్యులకు నబహుమానంబుగాఁ గర్పూరతాంబూ  
లంబు లానంగి తమకుం గలననుస్తంభంబులు బాలనగరంబుల కొక్కభాగం  
బును దేవతాగారంబులకుఁ దటాకంబులకు నొక్కభాగంబును విద్యజ్ఞనకవిగాయక  
జనంబులకు నౌచిత్యంబుగా నొక్కభాగంబునుగా నిచ్చి యివ్వధంబున నెప్పటి  
యట్ట నడపుం డని బాలనగరంబుల కొప్పుగించి భాస్కరాచార్యులకు జాహ్నువీ  
తీరంబునఁ దామరవాడ యనుగ్రామం బగ్రహారంబుగా నిడుం డని చెప్పి పెను  
గొండలో నర్థాంశంబు తత్పూరదేవతామహోత్సవంబున కొనంగి మిగిలినయర్ధంబు  
గులగురువు లైన పండితవర్గంబుల కిమ్మని పురమధ్యంబున కాననస్తంభంబు లిరిసి  
భాస్కరాచార్యులకుఁ దామ్రదానకాననపత్రక లిఖయింపం జేసిరి. తత్కృమం  
బెట్టిదనిన. 78

శ్లో. స్వస్తి శ్రీనగరేశకోనకమలా శ్రీవింధ్యవాసీ జయో  
శ్రీవత్సాంకజనార్దనశ్చ సువిశో విఘ్నేశ్వరః శ్రీనిధిః  
సూర్యేంద్రావరబుధేజ్ఞశుక్రరవిజన్మరాభినవః కేతవః  
సాన్నిధ్యం పెనుగొండపటనవరే కుర్వంతు దీర్ఘాయుషః.

శ్లో. కల్యాద్యబ్ధగణైఃప్రసేత్రసన్నంభ్యాగతే పత్నరే  
ప్రాప్తేదే ప్రభువే లవస్యసి నీలే బడే ద్వితీయాగుర  
ఆర్యా భాస్కరపండితాదిధరణీబృందారకేభ్య స్సదా  
ప్రీత్యాష్టాదశపట్టనాధిపతిభిః దత్తం శుభం కాననమ్.

శ్లో. గృహేగృహే విశాం వన్నే వన్నే ద్వాదశగోలిజామ్  
వివాహేచ వివాహేచ శ్రీమత్ప్రీయంతకర్తరి  
పుత్రే పుత్రే సముత్పన్నే కన్యాయా జన్మజన్మసి  
గద్యాణి కం తదర్థంచ గద్యపద్యాదినత్క్రియా.  
శాంతికే పాప్తికే చైవ చైత్యకే వృద్ధికర్తరి



అన్యస్మిన్ పుణ్యకాలే చ గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః

లక్ష్మీనారాయణానంతప్రతాదిషు సమంతతః

గోత్రప్రవరవిజ్ఞానే కులనిర్వాహకర్తణి.

ప్రతిజ్ఞేషాం కృతా వైశ్యాః స్వస్తాత్పండితశ్రయః

యథాకాలం యథావీత్రం యథాదేశం తథాచరేత్

విత్తకాత్యం సకీయేత విఫలే ఫలకాంక్షిభిః

అకృత్యా సమ్క్రియాన్మూఢో నరశే పరిపచ్యతే.

పురాణోక్తప్రకారేణ కృతవాక్ ధర్మచింతయా

ఆయురారోగ్య మైశ్వర్యం పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనమ్

ఏహికాముష్మికం చైవ లభతే నాత్ర సంశయః

పూర్వాశ్రితాన్ పరిత్యజ్య సమీచస్థాన్ కులాగతాన్

యో దదా త్యన్యవిప్రేభ్యస్తద్దానం నిష్ఫలం భవేత్

ఇత్యుక్తా తే విశ స్వస్య పుత్రాన్ ధర్మపరాయణాన్

భాగ్యరాచార్యపూర్వేభ్యః ప్రదదుర్ధర్మకాననమ్,

కులోద్ధరణ చారిత్రాన్ బ్రాహ్మణాన్ శృణుయాత్పుభిః.

పాపండాః పతితా హృద్రాః మద్యపాన్యంత్యజాతిభిః

న శీతవ్యా కథా స్తాకం తేభ్యో దానం నదాపయేత్

స్వదత్తాద్విగుణం పుణ్యం పరదత్తానుపాలనే

పరదత్తావహారేణ స్వదత్తం నిష్ఫలం భవేత్.

81

సీ. ముద మొప్పక గల్యాణమున నైదువిందులు వేరేవ్విట నొక్కొక్క పెద్దమాడ  
వరుస సీమంతోత్సవమునను వరహాయుఁ దనయుఁడు గల్లక బ్రతాప మరయఁ  
బుత్రిక జనియింపక బొలుపార ధరణింబుఁ బ్రదమావ్రంబునఁ బరగఁ బె  
వ్రతశిశ్మకార్యజైవతమహోత్సవములఁ గర్తలు మీరె విఖ్యాతమునను  
తే. గట్టిగా వర్తనలు దప్పినట్టివారు, ఘోరరౌరవనరకాలఁ గూడి మునిఁగి  
పెక్కువర్షంబులెంతయుఁ బెంపుచెడుచుఁ బుడమిబహుపాతకంబులఁబొందువారు.

సీ. భాస్కరపండితప్రముఖసంఘముతోడ వినుఁ దంచు వైశ్యు లిట్లునిరి మఱియు  
మావంశచరితంబు మహిలాన వెలయించి పుత్రులరీతిని బొందఁ జేసి  
పితృదేవతోత్సవప్రతసుభములయందు వర్తనతో గొని కర్తలగుచు  
సేవ్యరి వర్ధింప కేటేటఁ దప్పక గురువ్రాజ నేయించు కొనుచు నాజ్ఞ

గీ. సీమలకు నెల్ల వెలయ నుశ్రీలతోడ, బాలనగరాల దీనించి ప్రబలఁ గోరి  
ప్రవరతెలిగించి కల్యాణవరులఁజేసి, ధాత్రి వెలయింపుఁ ధావంద్రతారకముగ.

వ. అని యివ్విధంబున శాసనంబు లిచ్చి బాలనగరంబులు జూచి యిట్లని రయ్యా !  
మీర లీగురుభాస్కరాచార్యుల ననుదినంబును బూజించుచు వీరియాజ్ఞానుసరణం  
బున నడువగలవార లనిచెప్పి యనంతరంబ తలవరులం జూచి మీర లీనగరేశ్వర  
దేవాలయంబునకుఁ బడమర మిట్టువల్లంబులులేని సమస్థలంబున గుండంబు లాయ  
త్తంబులు సేయుం డనివలిగిన వారు భయంబంది మెల్లనచేరి వైశ్యుల పాద్రంబులు  
పట్టుకొని పండంబు లీడి యిట్లని విన్నవించిరి. 84

గీ. మీరు పెంపఁ బెరింగి మీ పాదపద్మంబు, లనుదినంబుఁ గొలిచి యధికమమతః  
బొదలి యింక మీరు పాసఁగి ముక్తి నేగ, నిచట నుండ నొల్ల మెట్టు లయిన.

వ. అని యనేకవిధంబుల విన్నపంబులు చేసికొని వారలయనుమతి పడసి పెంటఁ బను  
టకై వీరకంకణంబులు ధరియించి గుండంబులు శ్రవ్వి యలంకరించు జేసిరి. 86

సీ. పన్నీరుచిరిగినపరైనజవాది కలపినమృగనాభికర్ణమంబు  
కలయంగనలగినఁ గమనీయ మైమించు గుండంబులొ మేటికొమరుమిగులఁ  
పత్పార్వసంధులఁ దద్దయు మేరుగా వివిధమా క్తికరత్న వికృతి దనర  
రంగవల్లలఁ దీర్చి శృంగారభంగలఁ బటుతరస్ఫురణలు పరిధవిల్ల

తే. గంధసారదు్రుమంబులు ఘనత మెఱయ, గుండములనిండఁ బఱపుచు దండిమిగులఁ  
జల్లికర్పూరతైలంబు చతురగతులఁ, గప్పి రంతటఁ గర్పూర మొప్ప మిగుల. 87

వ. ఇవిధంబున నలంకరించుచు నానాచిత్రవిలాసంబులలర మహోన్నతంబులగుతమ  
కంబులు ముప్పిరిగొనఁ జిత్రవస్త్రతోరణ రంభాస్తంభగుగ్ధలు నీపనివారంబుల  
నొప్పంజేసి రాసమయంబున వైశ్యులు తమకులాంగనలం గని యిట్లనిరి. 88

క. వాసవకన్యాసహితము, గా సరభసప్పత్తి మీఱు ఘనశృంగారో  
ల్లాసిత తై యుండుండు నం, త్రాసానలకీలకును దార్మ్యనవలయన్. 89

వ. అని సాధ్వీసముదయంబులకుం జెప్పి తదనంతరం బావైశ్యవరులు వీరవ్రతంబులు  
ధరియించి పరమోత్సాహంబున నిట్లనిరి. 90

చ. మనమతిదైర్యవంతులము మానకమానకతోరవీరతన్  
జనులు నుతింపఁ బూనితిమి సాహసవైఖరిఁ జెప్పఁ జిత్ర మై  
కనలేడునగ్నికుండములఁ గ్రక్కున వచ్చి యమవ్రజంబులం  
దనరి శివార్పణం బనుచుఁ దద్దయుఁ బూనిన సాహసకీర్యన్. 91

మ. విని యెబ్బంగిఁ దలంచునో నయగతి స్వీకరించి యవ్వాసని  
న్ననమారం గడు నూఱడించి తలఁపు ల్నానాహవోయుక్తులన్  
దనర న్నారసి నేర్పు పెంపున మహాదైర్యప్రతాపసితుల్  
ఘనమాచిత్రముసంఘటింపవలయుం గెవల్యసంసిద్ధిన్. 92

వ. అని మఱియు నెఱుంగ కంటిమిగాక యవ్వాసవిచిత్తమును నతిసాహసక్రియ  
యును మన మెఱుంగుదుమె కద యిదియ మృదుమధురవాక్యంబుల ననునయింపు  
మని కుసుమాఖ్యుగృహంబున కనిచి బాలనగరంబులు జూచి పురంబుల శృంగా  
రంబు నేయింపుం డనిన వారలు తత్క్షణంబు. 93

గీ. పురము వేడ్క- నలంకారములు దనర్పఁ, దమచమత్కృతి నత్యాపరమును మెఱయ  
నకలవస్తువితాన సుసంగతముగఁ, జేయుచుండిరి విమలసుశ్రీలు చెలఁగ. 94

వ. అంతఁ గుసుమాయుధుండు నిజమందిరంబునకుం జని పుత్రియైనవాసవి నవలూకించి  
యిట్లుని విలసింపం దొడంగె. 95

కా. సిరూపంబును సీదుమంచితనము స్మి నేర్పు సముద్దులఁ  
సీరవ్యం బగు రాజహంసగతియు స్మి రాజబింబాన్యముఁ  
స్మిరత్నావళిహారశోభిగళము స్మిమందహాసంబు నిం  
కేరితి న్నటవంగవచ్చుఁ జెపుమా యేణాక్షి యోవాసవి. 96

సీ. పాండవవంశసంభవుఁ డగువిష్ణువర్ధనుఁ డేల ధాత్రికి దండు వెడలె  
విమతులఁ బరిమార్చి విజయంబుఁ గైకొని లీలతో మనపురి కేల వచ్చె  
వచ్చిన మనమేల పరునతో నతనికిఁ బొడనూపితిమి పరిస్ఫురణమెఱయ  
మనతోడఁగూడ నమృదలీలతో వచ్చె సీకన్య మున్నతఁడేల చూచెఁ

తే. జూచి మోహనలీలల సొబగు మీఱిఁ, యేలకల్పాణ మగఁ గోరి యిచ్చ సుజ్ఞె  
నింతయును విధివశము గా కింతవట్టు, మనలఁ జేరేఁచుదురితకర్తంబుకతన. 97

చ. సతతము పెక్కుదానములు సద్విజ్ఞకోటికి నిచ్చి సూన్యత  
వ్రతము లొనర్చి ధర్మము లవారణలీల ఘటించఁజేసి కా  
శ్వతబహుభోగపంపదలఁ జాలఁగఁ గైకొని నిన్నుఁ బుత్రిగాఁ  
జతురతఁ గంటి నోసరసిజాతవిలోచన వాసవాంగనా. 98

వ. అని పలికి. 99

క. అప్పుడు శోకభరంబున, ముష్టిరిగినిఁ కుసుమనెట్టి మోహపుఁబుత్రిం  
దప్పక చూచి కలంగుచు, నప్పంకజగర్భు దూరె నకటా యనుచుకొ. 100

సీ. కన్య నాయుఁడీణఁగా మత్కులంబునఁ బుట్టింపఁ దగునె యంభోఁదగర్భ  
బాలలలామను భర్తృకూన్యనుగాఁగఁ గావింపఁ దగునె యోకాలకంత  
పుత్రికారత్నంబు భోగభాగ్యశ్రీలఁ బాపంగఁ దగునె యోపద్మనాభ  
యాపుష్పకోమలి నెట్లు నిర్దయుండవై యాహుతిఁగొనియెద పన్నహాత్ర

తే. దేవకతులార రవిసుధాదీ పులార, యక్షపన్నగభేదరాధ్యక్షులార  
మానివరులార భూసభోమాన్యులార, దయదలంపక యిటు చేయఁదగునె మీకు. 101

వ. అని వెక్కుబిధంబుల నక్కమలగర్భముఖ్యులం దూటి శోకవిహ్వలహృదయుం  
డగుచు నక్కన్యాయజిహ్వాపంబు దనమదిం దలపోయుచు మూర్ఖిల్లి యొక్కింత  
సేపునకు సేదజేటి తన కెదురుగా నేతెంచిన యక్కన్యారత్నంబు నెత్తుకొని  
కూర్చుండి తనతోడలవై నిడికొని తేటిచూడఁజాలక చూచినయెడ దృష్టితాఁ  
వనో యని కలంగుచుఁ బలుమఱు తల నిమరుచు నెట్టలేలకుఁ గన్యాయజి విస  
నిట్టనియె. 102

శా. శ్రీలీ వాసవి వాసవాంగన మహాచైర్యవ్రతాపాఞ్శ్య గు  
ళ్ళల్లాంభోజపికానితాన్య నిను నాపూర్వాదిభాగ్యంబునం  
దెల్లం దైనమఖంబునక నుకృతివై లేఁంబునం గాంచితిక  
ముల్లోకంబులఁ గీర్తి నించితి జరు ల్లాదంబునం జెంఁగఁకా. 103

క. నగరంబునఁ గలవార్తలు, నగరస్వాముల ప్రతిష్ఠ నానావిధము  
తైగిననృపాలునితలఁపును, నగణితముగ నెఱుంగుదమ్మ యంభోజముఖి. 104

క. మన మేమితలఁచుమండఁగఁ, దనరారఁగ దైవ మేమి తలఁచునొ పిదపక  
మనుజాధిపుఁ డివ్విధమునఁ, గొనకొని యన్యాయకార్యగోచరుఁ డయ్యెక. 105

ఉ. నిన్నదె వట్టితెత్తు మని నిర్దయవృత్తి నృపాలనష్టటుల్  
వచ్చుగ వచ్చినారు కలపాపని వాసవి నీమనంబున  
నివ్వఁదనంబు నొందక వివేకముపొందున ధీరదిత్తవై  
నన్నుతక్కిరి నొందవలె నమ్మతి నొక్కతలంపుఁ జెప్పెదక. 106

వ. అనుచు నక్కునుమవిభుండు దుఃఖార్ణవంబున మునింగి. 107

గీ. చెప్పలేక కలఁగుఁ జెప్ప నుద్యోగిఁచుఁ, చెప్ప నేటికనుచుఁ జెప్పకుండుఁ  
జెప్పకున్న బాలచిత్త మెట్లుంబునో, చెప్పవల నుననుచుఁ జెప్పఁదొడఁగ. 108

సీ. విష్ణువర్ధనుండు పృథ్వీతలేంద్రుల నెల్ల రని గెల్చి మనవీటి కతఁడు వచ్చి  
నిమ్ను నిమ్మని వట్టి నిగ్గహింప మహోగ్గ బహువిధంబుల మమ్ము బాధజేయ  
మానంబుఁ బొందించి మనకులస్వాములు ప్రాణంబు విడిచి మేఁ బ్రతిభ దనర  
వంశసత్కిర్తులు వసుధలో నెగడంగ నన్నిప్రవేశంబు లర్థిఁ జేసి

తే. ముక్తిఁ బొందఁ దలంచిరి మోదమలర, సేవకాయం బృపేక్షించి నిత్యపదము  
గలుగు నిట్లని కలమువారలు దలంచి, పలుకు మని నమ్మఁ బంచిరి పలుకులెల్ల. 109

వ. అని కుసుమవిభుం డదరిపడఁ బల్కిన విని యతనిసాధ్వీ యొకకుసుమగంధి శోక  
పరవశ యై మూర్ఖిల్లి కొంతతడవునకు సేదజేటి తనముద్దుఁగూఁతు నెత్తికొని పుర  
పురం బొక్కుచు గద్గదస్వరంబున నిట్టనియె. 110

- ఉ. నోములు సద్ర్వతంబులును నూతనభంగి నొనర్చి భామిసీ  
సోమము మెచ్చ మానములు తొమ్మిదిమోసియు నిన్నుఁ బుత్రిగా  
నేమముతోడఁ గాంచితని నీరణలోచన ముప్పు డించి నీ  
తేమని యగ్ని కాహుతిగ నేగెడు మాఁకెఱుంగఁగఁ జెప్పమా. 111
- క. నినుఁ గొడుకుబగిదిఁ గంటిని, వనజారికలావతంసువరమున నీవుకొ  
చనయా సౌభాగ్యంబున, జనియించితి నిన్ను సర్వజనులు నులింపకొ. 112
- సీ. వైడిగిన్నెలలోనఁ బాలు నేయుచు బోసి వంచదార యొకింత మించ వేసి  
బహువిధంబుల జోలవాడుచుఁ ద్రావించు నీముద్దుపలుకుల నేడ్చు మెఱసి  
విందు నెయ్యముతోడ వీనులకింపుగాఁ గలసి చరిత్రలు కలికి మతులు  
వీక్షించి హృదయారవిందంబులోపల నానందమొందుదు నదృశ్యముగ
- తే. నెట్లు నిన్నగ్నికీల నెఱియ ధాత్రి, యందు నొప్పించు నక్కటా హరివిరించి  
ముఖ్యులేటికిఁ జెలియరో ముగ్ధ నీదు, మృదులభావంబుఁ దలపోసి మదినివగతు.
- గీ. పుత్ర కామేష్టి చేసి శంభుని గుఱించి, తనయగా గంటి నీన్ను వృద్ధావ్యమునను  
అకట! నీమేలు మాడలేదయ్యెఁ బిదప, నట్టిసంతోష మెక్కడ నణఁగెఁ జెప్పు.
- వ. అని యిట్లు పరమదుఃఖులు లై యున్ననల్లిదండ్రులం జూచి వాసనకన్యకాసహో  
దరుం డైననిరూపాత్మం డిట్లనియె. 115
- సీ. ప్రియము రెట్టింపంగఁ బెంచితి విన్నాళ్లు మాత నిన్నెట్లు నే మఱియు నమ్మ  
నిఖిలవిషయ తఱుంగ నేర్పినతండ్రి వి కడువేడ్క నిన్నెట్లు విడుతునయ్య  
అభివాంఛితంబు లిప్పునియెడుచేయిని నింక నేనెవ్వరి కిత్తునమ్మ  
వేడ్కతో ననుగారించుబంధువులార మంతతో నెట్లు వేగింతు నయ్య
- తే. యనుచుఁ బలుమాఱు వేరేవొక నాత్మఁదలంచి, కునతరంబైనదుఃఖాబ్ధిమునిఁగితేచి  
వేయుభంగులఁ దాఁ బలవింపఁ దొడఁగె, నంతకంతకు నానిరూపాత్మం డెలవి.
- వ. అనంతరంబు కుసుమాఖ్యుండు తూతుం గనుంగొని యనేకవిధంబుల దుఃఖించి  
గద్గదకంఠంబై మఱియు నిట్లనియె. 117
- మ. అనలజ్వాలలఁ జొచ్చునప్పుడు మహాహంకార మేపారఁగా  
జను లత్యద్భుతభంగిఁ జూడఁ గడఁకక సంగంభజృంభాత్ములై  
ఘనభక్తి న్నది శంకరుంచలంచుచు గారుణ్యభావమ్మునకొ  
మనవైశ్యాన్వయ మెల్లఁ బావనముగా మన్నించి రక్షింపుమి. 118
- క. నీవలనను మనవంశము, భీమితులం బై ధరిత్రిఁ దేజం బెఱుంగ  
భావకలిఖలను భీకర, భావంబులు గాఁగఁ జూచి భయమందకున్మా, 119

వ. అనుచు ననేకవిధంబుల బోధించుచు శోకవివశుండై యుండెనంతఁ గనుమగంధి  
యొ దుఃఖార్ణవముగ్న యైయుండె నయ్యవసరంబునఁ దల్లిదండ్రులను సహోదర  
బంధుజనులం జూచి యూఱిడించుచు వానవి యిట్లనియె. 120

కా. ఏలా యజ్ఞులరీతి మూఢమతులై యిబ్బంగి శోకించుచున్  
జాలిం బొందుకుఁ డింక నన్నుఁ గడఁక న్నందంభజ్యంభంబునన్  
బాల స్తుగ్రతఁ బట్టితెం డనుచువున్ వై శ్వానరాశీలమై  
కాలాగ్రం బగుశాపఖడ్గమున నే ఖండితుఁ దత్కంఠమున్. 121

ఉ. మీకు విచార మేల బలిమిం జననాఘనిభృత్యు లుగ్నలై  
చేకొని పట్టవచ్చినఁ బ్రసిద్ధున ప్రతిభాగ్నివీక్ష ల  
స్తోకగతిం దనర్ప భయదుస్సహకాపమహావిజృంభణ  
స్లోకము లెల్ల మెచ్చ భటలాకము నుగ్రత భస్మ మేర్చుదన్. 122

చ. జ్వలదనలాగ్ర కుండమునఁ జయ్యునఁ జొచ్చి యనువ్రజంబుల  
స్వలయ శివార్పణం బరుచు విశ్రుతభక్తి నొనర్చి శంభునిం  
గొలిచి వణిక్కులంబుఁ దగఁ గుంభినియం దతిపావనంబుగాఁ  
నలరఁగ మీకుఁ బుణ్యగతు లచ్చుగ నిచ్చిన మెచ్చరాదోహో. 123

చ. వగవున కేమికారణము వై శ్యు లనాథ లటంచుఁ య్రవ్వనం  
బగఁగొని భూతలాధిపుఁడు పాపమునేసిన నెవ్వరడ్డ మీ  
జగతిని జావులేనిమనుష ప్రజముంగలదే వణిక్కులం  
బగణితకీర్తి నొంద వృతు లచ్చుగ నిచ్చెద దుఃఖ మేటికిన్. 124

క. నిమియు నెఱుంగని మూఢత, నే మతి సంసారదుఃఖ మేలా త్రవ్వన్  
భూమిని మును జనువారలు, నేమంబున జగతి నుండనేరరె చెప్పుఁడా. 125

గీ. లేజ మొనరించి సుజ్ఞానదీపలక్ష్మీ, చేత నజ్ఞానతిమిరంబు చెండి వైచి  
శ్రీమహాదేవుఁ గైలాసశిఖరివాసు, నెలమి మెప్పించి కైకొందు నిష్ఠసిద్ధి. 126

చ. నలపురుకుత్స చంద్రసుతనందన రంతిగయాంబరీషరా  
ములు శశిబిందుపం క్తిరథముఖ్యధరాతలనాఘ లోలి దో  
ర్బలయుతు లై మహీతలము పాలన చేసిరి గాక కాలముం  
గెలువఁగ శక్తులై ర మది భేదము నొందకు తండ్రి యెంతయున్. 127

వ. అనుచు ననేకవిధంబుల నావాసవకన్యాలలామంబు పూర్వకథావిశేషంబుల జ్ఞాన  
వైరాగ్యంబు లుపదేశించుచుండె నంత నబ్బాలనగరంబులు పురంబు సముద్భట  
చటులవీరాలాపంబును నానాదేవతామందిరద్వారపంచమహావాద్యఘుమఘుమా  
యంబును వివిధమణిగణ ప్రయుక్తకనకధ్వజముక్తాఫలచ్చత్రచామర దివ్యాంబరవీతాన

విరాజితంబును బుణ్యపణ్యవీధి కాంగణకస్తూరికాజలసంప్రక్షిత మణిరంగవల్లికావేల్లి  
తంబును మధురసుధాధాతకాశతుభప్రభాభగ్ధగితభూనభాకమబంబంబును నదా  
శివధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠవీరమాహేశ్వరసంకలంబును వై కైలాసనగంబునుబోలె మె  
ఱుంగులం బొదలి కీర్తితైత్వర్యం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 128

క. లలనలు వాసవకన్యా, నిలయమునను నేగుచెంచి నియమవ్రత బై  
చెలంగుచు: బరమానందా, బులు మెఱయంగ వెలయ సద్విభూత్యురక్తికా. 129

సీ. మగువలు పన్నీట మజ్జనంబులు దీర్చి కమనీయచిత్రాంశుకములు గట్టి  
కస్తూరివ్యాధికలపముల్ మైం బూసి ఫాలస్థలంబున బాగు మెఱయః  
దిలకంబు లొగి: దీర్చి దివ్యభూషణములు కను నొప్పుమీఱ నంగమునఁ దాల్చి  
చెంగల్వరేకులు: జేమంతిపూవులు జడలందుఁ గొప్పల సంతరించి

తే. తవ్వలమ్ములు నేయుచు దర్పణములు, మండిఫలములు పాణిపద్మముల మెఱయ  
నుడిసి బహువిధగంధము లొప్పుడుముట్ట, వాసవాంగనయింటికి వచ్చి రపుడు. 130

వ. ఇట్లు వచ్చిన. 131

క. తునుమాంబ సంభ్రమంబునఁ గునుచుఁగంధలను జూచి కోరికఁ బలికెం  
బొసంగఁగ వాసవకన్యను, రసికతః గై నేసి రండు రాజితలీలన్. 132

క. అని చెప్పిన నాఁగాకని, యరురాగముతోడ నప్ప డంగన తెల్ల  
న్వినయమునఁ గన్యకామణి, నెనయఁగఁ గై నేయఁ బూని రింపులు వెలయన్. 133

క. సంకంగినూనె శిరమున, సొంపునఁ గలయంగ నంటి జొచ్చిల మేనం  
బెంపున మైమర్దనగా, వింపుచు నలుగొప్పఁ బెట్టి కేడుకలొడకా. 134

సీ. కస్తూరియును బచ్చకర్పూరమును గోవజవ్యాదియును మంచిచందనంబు:

బన్నీటం బదనిచ్చి పంకంబుగాఁ జేసి యండుల నటకవి నమరఁబెట్టి

గంగాజలంబులఁ గలయ మజ్జనహర్చి పంచవర్ణాన్నంబు బడిసి వైచి

దివ్యాంబరంబుల జేసాంబు తడి యొత్తి కుఱులు నున్నఁగ దుష్టి కొప్పు పెట్టి

తే. ధాళిధళమగుబహుపుష్పదామకములు, నెఱయఁ గబరీభరంబున నిండఁ దుఱిమి  
నొసల మృగమదలీలకంబు పొసంగఁ బెట్టి, చెందుమణిదర్పణంబును జేలి కిచ్చి. 135

క. పాటీరగంధి కన్నులఁ, గాటుక నేరుపునఁ బెట్టి కనకమణిన్  
తాటంకంబులు చెవులఁ బ, టాటోపంబుగ ధరించి రందితలీలకా. 136

సీ. చెలంగి కట్టాణిముత్యాలచేరుచుక్క, విశ్రుతం బైనసీమంతవీధియందు

నింది కొమలదివ్యమాణిక్య మైన, ముక్కఱ యపుడు నానాగ్రమున నమర్చి. 137

సీ. పచ్చలకడియాలఁ బాణిపద్మంబులఁ గీలించి రితనసంకీర్త మైన

బవిరెలు మృదుకర్ణ భాగంబులను బెట్టి తారహారముల నూతనము లైన

పదకముల్ గళమాన భాసురంబుగ వైచి భజయుగంబున బాహుపురుల నుంచి  
కటికటంబున రత్నకాంచికాదామంబు జెలువొప్ప నమరించి చిత్రలీల

లే. నందెలును వీరమద్దియ లంద మైన, మెట్టెలను బెట్టి పిల్లాండ్లు మెఱయఁ బూన్చి  
మేరుఁ గస్తూరి గంధంబు మిగుల నలఁది, వానవాంగన నప్పు గైసేసి రెలమి. 138

ప. మఱియు ననేకభూషణంబులు తోడిగిన నావాసవకన్యక చంద్రరేఖయంబోలే  
దేజరిలై నయ్యవనరంబున బాలనగరంబులు వసంతంబులు చేయించి యనంతరంబ  
కుసుమాంగనయు వాసవకన్యయు నెలవొసంగ వైశ్యకాంఠలు నిజమందరంబుల  
కరిగి. 139

గీ. దివ్యబహుగంధగంధితదీప్య మైన, చందనంబులు మేనులఁ జాల నలఁది  
హల్లకాదిప్రసూనంబు లమితభంగి, నడర ధమ్మిల్లములయందు ముడిచి రంత. 140

ప. మఱియు ననేకవిధంబు లైన యంబరంబులం గట్టి దివ్యభూషణంబుల ధరియించి  
బాలనగరంబులఁ బిలిపించి వారల నాదరించి వసంతంబులాడుటకై యుద్యోగిం  
చుటయు వారలు పసిడి కొప్పెరల నిండఁ బన్నీరు నానావిధంబుల నించి పెం  
డితోట్లఁ గర్పూరతైలంబులును జాఁదు మొదలైనవస్తువులును బట్టించి మఱియును  
వసంతోచిత నానావిధద్రవ్యంబు లనేకంబులుగాఁ గూర్చి చివ్వునగ్రోవులు మొద  
లైన యనేకచిత్రంబులు గూర్చి వసంతంబులకు రండని బాలనగరంబులు పిలిపించి  
రాసమయంబున. 141

శా. సాక్షాదాదిమలత్తీవోలె సుషమాసౌభాగ్యభాగ్యోదయం  
బీక్షోఁజిం బ్రభవించె నొక్కొ శుభమత్రైభంబుఁ దానెక్కిన  
స్వీక్షింప న్నతులెల్ల భవ్యతురగాఽస్వితోత్తమావోహ లై  
యక్షణప్రభ లులసిల్లఁగ మహాహంకార లై వచ్చినక. 142

ప. కదలె న్వాసవకన్యకామణి మహోగ్రవ్యగ్రజృంభాత్త యై  
సురతీసంఘము గొల్వ మాగధజనస్తోత్రంబు లేపారఁగా  
విదితచ్ఛత్రపతాకచామరఘటా విభ్రాజమానస్ఫుర  
న్దధారాభినవాను మోదనటనామందామితానంద మై. 143

ప. అప్పడు. 144

సీ. కర్తృమంభంబులఁ బట్టినపన్నీరు జివ్వునగ్రోవులఁ జిమ్మువారు  
ఘనచిత్రవేదికాకమసీయకర్పూర సిరములు పెదచల్లి చెలఁగువారు  
మణిఘటసంపూర్ణమంజులమృగనాభిపంకంబు లాగి వేసి పరఁగువారు  
బహుయంత్రదీప్తికాపరిపూర్ణచందనజలకేళి యంధంధ దలుపువాఁడు



తే. గుంకుమ ప్రసూనాగరుఘుస్మణసురభి, వస్తునిచయంబుఁ బగఁ జల్లువారు నగుచు  
నవ్యకాంతావణిగ్బలనగరవరులు, గొలువ నేలెంచె వీక్షులఁ గువలయాశీ. 145

సీ. అలరఁగఁ బంచమహాశబ్దములు మ్రోయ వివిధభంగులరాజవీధి నేగి  
రాజిల్లు నగరేశ్వరస్వామిఁ బూజించి తాత్పర్యమున జనార్దను భజించి  
వేడుకతోఁ జని వింధ్యవాసిని గొల్చి కడుభక్తితోఁ గోనకమల కెఱిగి  
కొదవ లేకుండఁగఁ గొఱతనోములు నోచి ధారణీసురులకు ధనము లొసఁగి

తే. యిష్టబంధుజనంబుల కీస్థితార్థ, సంచయము లిచ్చి యర్థుల జాలఁ దనిపి  
తమ్ము నెప్పుడు దయతోడఁ దలఁపుఁ డనుచు, బాలనగరాల దీవించి ప్రబలఁగోరి.

కా. ఆకన్యామణిఁ జూచి వైశ్యవరు లత్యాశ్చర్యముం బొందుచు

న్లోకన్లోకశుభోక్తినిత్యకరుణాలాలాత్తులై యుంబుచున్  
శ్రీకీర్తిసిరిగా నెదుర్కొని బహుశ్రీవాహనారూఢులై  
భూకంపంబుగ వీక్షుల నైతియుచుం బుష్పావళు బల్లుచున్.

147

చ. తరుణులఁ బ్రాణవల్లభులఁ దక్కినచూపఱు లుల్లసిల్లుచు

నర్దుస పసంతము ల్పలిపి వాసవకన్య సఖిజనంబులు  
స్మరసవచోవిలాసముల సంభ్రమ మొప్పు ననుగ్రహించుసొం  
పరుడుగ వింధ్యవాసినిగృహంబున కేగె నుదారమూర్తియై.

148

సీ. అమృహాశక్తికి ననురక్తితో మ్రొక్కి విధిపురస్కరముగా వినతమహిమఁ  
గొఱతనోములు నోచి కొమరొంద నఖులకుఁ దద్ర్వికశుభపదార్థంబు లొసఁగి  
యిల బాలనగరాల బలుమాఱు దీవించి చిరవృద్ధి నొంద నాశీర్వదించి

ప్రాణవయస్యలఁ బలుమాఱు వేర్వేఱఁ బిలిచి కౌఁగిటఁ జేర్చి ప్రియము చెప్పి

తే. తొరఁగుబాష్పాంబుధారలఁ దుడిచి మిగుల, నూఱడించుచు నేర్పుల నొకరి కొకరి  
నప్పగించుచు నియతితో నాదరించి, వెలయ దీవించి మన్నించి వేడ్క లలర. 149

సీ. శ్రీజనార్దనమహాశ్రీనగరేశుల నతిభక్తిఁ బూజింపుఁ డనుదినంబు  
భాస్కరపండిత ప్రముఖపురోహితవీధులఁ భావింపుఁడు వేడ్కతోడ  
సారూఢిఁ గులధర్మమైనమేనఱికంబుఁ దప్పక నేయుఁ డుదారవృత్తి  
ధీరతతోడ మదీయసంప్రీతిగా నుత్సవంబులు నేయుఁ డొప్పు మిగులఁ

తే. బుడమి దుర్జనసంగతి విడువవలయు, నిజకులాచారవర్తన నెఱవవలయు  
ననుచు వాసవకన్యక యానతిచ్చి, చెలఁగి వైశ్యుల నెల్ల నాశీర్వదించె.

150

లయగ్రాహి. ఇందిరయుఁ బోలె మకరందపిలభరిత మగు

కుండకురువిందములసందడిలకుండం

లొందుపడ నెండుకల నందముగఁ దుఱిమి జయ

మంది విభవం దెసఁగ మందుభులు మ్రోయన్.

సంపడిగ వాసవియు మందగతిఁ గదలెఁ జెలు

లందఱు భజంపఁ బెనుపొంద శుభలీల

స్వందిజనము ల్వాడ నుందరులు చెలంగ నుర

బృందములు చేరి దివి నొంది కడుఁ జూడకొ.

151

5. అప్పుడు నానావీణీత్రచినిచీనాంబరంబులు శుద్ధసువర్ణద్రవ్యంబులు సిష్కంబులుః  
బరిమళవస్తువిశేషంబులు వజ్రవైడూర్యగోమేధికాదినవరత్నంబులుః జేతులశీలఁడ  
వెదచల్లుచు నురభీద్రవ్యంబుల వసంకంబు లాడుచు వింధ్యవాసినీనిలయంబు చేరి  
యమృతాశక్తికి దోడకోవచారంబులుః బూజ లొనరించి కదలి మూలస్థానమల్లికా  
ర్జునశ్రీనగరేశ్వరశ్రీజనార్దనకౌనకమృదుర్దాదిపారదేవతానికాయంబుల బహు  
విధోత్సవంబుల బహువిధద్రవ్యంబుల నొసంగి వేదవేదాంతపేక్షలై నవిప్రులకు  
విధ్యుక్తదానంబు లిచ్చి పెద్దలు కవిగాయకులు వీరింపఁ గలప్పద్ధులై నవైశ్యసం  
ఘంబులు గొలువఁ బెనుగొండపురంబునం గలుగునాదాలగోపాలంబుః జూడ  
నేలేర బాలనగరంబు లుప్పొంగుచు మహోత్సాహంబున సెచ్చరించునట్టిసమయం  
బున నవ్వాసవకన్యామణి మొదలైనవైశ్యసంఘంబులు భద్రదంతావళంబుల నెక్కి  
వందిమాగధులు కైవారంబునేయ వికసితవడచులై కదలి శ్రీనగరేశ్వరనిలయంబు  
నకుఁ బశ్చిమభాగంబున భద్రవేదికాస్థలంబున నవ్వాసవి నిల్చి సింహాపీఠంబున  
వీరాసనాసీన యైననిజదివ్యదేహంబునఁ బ్రకాశమానం బగునట్లుగాఁ గన్యాకుమారి  
శక్తి దంష్ట్రాకరాశాటకానంబుతో ననేకాయుధంబులు ధరియించి యవ్వాసవి  
హృదయకమలంబుఁ బ్రవేశించినఁ దక్షణంబ దుర్నిరీక్షం బగుఫాలాక్షునిలలా  
టాన్ని నిజరూపంబు ధరియించి ప్రబలభయంకరాకారంబుఁ జూపినట్లు విష్ణువర్ధన  
భూపాలునిమృత్యుదేవత కనిపించినరీతిని మఱియు శుంభనిశుంభచండముండగక్త  
బీజమధుక్తైటభులమీఁద భద్రకాళి కనిమనంగినచందంబున రాక్షసులమీఁద  
రఘురాముండు చూచుచుండ నీతామహాదేవి కవిసినవిధంబునఁ గ్రవ్యాదులమీఁదఁ  
గృష్ణుండు చూడ సత్యభామ రణంబునకుం దొడరినట్లు విష్ణువర్ధనమహారాజేంద్రు  
మీఁద నమృతావాసవాంగన దివ్యదేహంబున ననేకాయుధహస్తలై శివదూతలుద్భ  
వింపం జూచి వారందఱు భయకంపితులై యుండి రట్టిసమయంబున వాసవి  
నలుదిక్కులు విమర్శించినమాత్రంబున వీరరసం బుప్పటిల్లఁ గనుదప్పు లరుణకమ  
లంబులై కనుపట్టె నట్టిసమయంబున వాసవి యిట్లనియె.

152

శా. కోపాటోపమహోగ్రమూర్తి యగుచుకొ ఘోరాన్ని వీక్షించుచుం

బాపాత్తుం డగువిష్ణువర్ధనమహీపాలుండు దుర్భాద్యుడై

యాళుక్యాత్మల కీట్లు చేసి నకటా యెబ్బంగి ఖండింతునా

కాళుండుం డగువానిమూర్ధము మహాకాలాన్ని హోమంబునకొ.

153

వ. అని వితర్కించి రఘురామబాహునమానం బైనవాక్యంబున నిట్లనియె. 154

ఉ. ఎవ్వడుఁ గన్వయు నృతులు సేవజిగన్వయసత్వసంధులు  
నిష్పప్నగునన్నిజాలముఁ బ్రవేశమునేయుట విన్నమాత్ర నే  
తప్పక రాజుచు న్నకము ధాత్రితలంబునఁ బెక్కుప్రయ్యలై  
చెప్పు విచిత్ర మై వడుట నిధ మటంచు శపించె సుగ్రతకౌ. 155

వ. మఱియుఁ బడనంతరంబునఁ గలవృద్ధులైనవైశ్యులను భాస్కరాచార్యులకు వే  
రేతఁ బలిచి బాలనగ్రంథులకు భాస్కరాచార్యుల నప్పగించి వారల విభాగించి  
ప్రతిజ్ఞ మీఱ నిట్లనియె. 156

సీ. మదగజాకృతితోడ మట్టిమల్లఁబడుఁ బెనుగాలి నై వీరుఁ బెరికి నివ  
బ్రహ్మరాక్షసి నయ బాధించు వాకిల విడువక కూర్చి నై మఱియుఁ జూతుఁ  
గాళికాదేవి నై శింషించి చంపుదుఁ గంగ నై పుంసుదుఁ గసిమనంగి  
గరుడి నై మీఁది కెగరినను బొరిగొందుఁ గ్రుంకిన మొనరి నై కుదియఁ జూతు  
సింహంబుచంప మై చెండుచు నభిములఁ బులిరేంచి పొయిఁజూతు  
వెలిగాడిపాము నై విషవకుండును నింటఁ గంపు నై పెరుంగును గట్టిగాను  
మృత్యురూపంబున మితి లేక చంపుదు జనుండ నై ప్రాణుల సంహరింతు

తే. నన్ను నట్టింటఁ బూజింపకున్నవారి, భాస్కరాచార్యవర్యులఁ బ్రతిదివంబుఁ  
గొలువకున్నట్టిసింహులకుల మణుంతు, ననుచుఁ బోకలకుండఁ జట్టనుచు బాశఁ  
బగులప్రేయఁచు మిగుల నార్భటముతోడ, నన్నిజూచుచుమఱియునిట్లనుచుఁబలికె.

సీ. మొదలిరాజులనెల్ల ముయ్యేడుమాటులు తెగఁజూచురేణుకాదేవీరీతిఁ  
ప్రతిభటవర్జితపక్షంబు లగలించు తగునిండ్రి శతకోటిధారఁ బోలి  
తఱిలేని జీవులఁ దరియంగ నాలుక కసివోవఁ దినుభద్ర కాళిరీతిఁ  
బటుతరబ్రహ్మాండభాండంబు లదియంగ మో దెహశీతికంఠమూర్తిపగిది

తే. మనుజుపతిచేత జాబ్దల్యమాన మగుచు, నొదవు నాస్త్రిఫవహ్ని కాహుతిగఁ జేతుఁ  
గులమువైశ్యులు నను భక్తిఁ గొలుకున్న, భాస్కరాచార్యశిక్షచఁ బ్రబలకున్న.

సీ. అతిచేతిమాణిక్య మై కోర్కు లీడేర్తు సిద్ధాంజనంబు నై సిరు లానర్దు  
ప్రానఁ గట్టికామధేను నై ఫలియింతుఁ బెన్నిధానంబు నై ప్రియము నేతుఁ  
గొంగువసిండి నై చెంగలింపఁగఁ జేతుఁ బెరికికల్పకము నై కరుణ మనుట  
నికటహేమాద్రి నై నిశ్చియక్కుఁగఁ దీర్తుఁ బనుపుత్ర పౌత్రులఁ బ్రబలఁజూతు

తే. సంతతంబును భాస్కరాచార్యులకును, వందనోదారవిషయనష్ట రసలను  
హితమొనర్చినవైశ్యుల కెల్ల ననుచు, గరుణ దీవించి వాసవకన్య మణియు. 159

సీ. చండకరోద్ధవచండకరోద గ్రమూర్తి నై మాలుతు మొదలు ముట్టఁ  
బ్రళయకాలకరావబలుపాడు జ్వలబద్ధుల నై హులుగు సేల గూల  
గర్వదుర్వారోగ్రసర్వీకరస్వామియాశ్వుఁ గఱచుచు నజఃగిపావ  
గంధదానవమచోస్తుంకకర్మకలన ద్భవభోగి నై త్త్రుంఁ దల లకంగ

తే. భాస్కరాదాచ్యవర్మలఁ బ్రశంసించు, నుచిఁ భూల సలరింప నున్నవారి  
ననుచు వైశ్యుల నియమింపె నాగ్రహమున, గతుఁగొనినవారిమనములు కలఁకవార.

క. మండలమున మనభాస్కర, పండితులం గొలువనట్టి పాపాత్ము లాగిం  
జండాంకుడు గలకాలము, నుండును రతిభోదనరకయోగిని లగుచుకొ. 161

క. రామునిబాణము రక్షస్త్రోమంబులఁ దప్పఁ జూచి త్రుంబిరీతికొ  
భీమం బై నాశాదము, తామగు లగువై శ్యవరులఁ దాంకెని ననుచుకొ. 162

ఉ. ఇచ్చహిలో వజీర్కలబహిష్కృతి వేదెడి కమ్మనారినిం  
దిష్టరులై యధర్మగతిఁ దేజిన తూరుపునాటిగోతలం  
న్నెమ్మి మదియశాపబలునిభురపావకవర్గదేశులై  
యిమ్ముగ భ్రష్టులొను జగ మెన్నఁగ నుండు రసర్థవృత్తులకొ. 163

క. పర్జువల్లు గోనల్లు ధరలోఁ, గరముగ నిర్మూల మగుచు గమదుష్టగతిం  
దిరుగుచుఁ జెడుదురు గా కని, గురురరముగ శాపమిచ్చెఁ గుంభిని యద్రువకొ. 164

చ. కలమున బాయకమ్మదొరగోదలఁ దూరుపునాటిదుష్టులం  
గలసి భుజించిరేని తమకంఠిన పియ్యములందిరేనియుం  
బలువిడి గోవధంబులును బ్రాహ్మహత్యయు మహ్య నేవయుం  
దెలఁగుచు మాంసభక్షణముఁ దేనినపాపము చెందు వారికొ. 165

గీ. మనకులాచారయారం దై మందలమునఁ, బాతినోయినయార్నూటంబదియ్యురెండు  
గోత్రములవారు మౌనసంఘుష్టు లగుచు, చర్వి నొక్కఁడు పథిల కుండవలయు. 166

ప. అనుచు నవ్వాసవకన్యారత్నం బాత్మజనంబుల బంధువర్తంబుల నాజ్ఞాపించి శ్రీనగ  
రేశ్వరభాస్కరాచార్యు పండితాజ్ఞాప్రసాదనంబు నేయిం దని బాలనగ  
రంబులకుం దెంచి వారల నాగురువున కొప్పగించి దేవబ్రాహ్మణశ్రీపాదపద్మా  
రాశకు లై పుత్రమిత్రకళత్రపాత్రులతో పరిల్లుదురు గాక యని దీవించి  
మఱియును. 167

చ. క్రమకథులంబు హస్తమునఁ గ్రమ్మనఁ బట్టి మహోగ్రమూర్తియై  
నమరకొక విలాస్తిని నశంకత ప్రక్కలుగాఁగఁ దేని సు  
భ్రమము కెలంగ ధీగతిఁ బావకచంద్రవయోమిస్రలం  
గ్రమమున నిత్యపాతకు లని కన్నయ పల్కిను శాపవాక్యముకొ. 168

- ఉ. వేదపురాణయుక్త మయి విశ్రుత మైనవణిక్పురాణసం  
వాదము విప్రవర్గము లవశ్యముఁ జెప్పఁగ వింటు మేలు మ  
ర్వాద లెఱుంగలేక కుటిలాత్ములు గర్వమదాంధయుక్తి శూ  
ద్రాదులచెంత విన్న : గులహాని యగు న్వసుధాస్థలంబునన్. 169
- ి. విష్ణువర్ధనరాజులొ విగ్రహించి, చెలంగి యగ్నిప్రవేశంబు చేసినట్టి  
నూటయొనుబండ చరితంబు నూత్నభంగి, విన్నవారికి వంశాభివృద్ధి యగును. 170
- వ. అని పలికి బ్రహ్మదేవు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 171
- క. మాకులమునందుఁ జక్కని, యాకన్నియపుట్టుకతన నిటు గావలనె  
లొకేశ యంతనుండియుఁ, జేసొని యిటువంటిసరుల స్వయించకుమీ. 172
- క. ఘనమగుమత్కులమునఁ జ,క్కనికన్నియ వలదు గుణము గలకాంతలు గా  
జనియింపఁజేయు మీశ్వర, యని ప్రార్థనచేసె వాసవాంగన కడఁకన్. 173
- వ. అని పలికి యాసింహాసీతంజు నుండి దిగ్గనలేచి యచ్చోటువదలి సాంద్రతరం బైన  
మృగేంద్రనాదంబులు చెలంగ వికటాట్టహాసంబు చేసి ప్రస్ఫురితభుజాస్ఫాలనం  
బుచేసి సారెసారెకు విచ్చలవిడిగా మత్సరంబులు చిచ్చరింప నవ్వాసవాంగన వీర  
రసం బుప్పటిల్ల హుంకరించి వికవికనవ్వి కేకలుచేసి పుట్టింటికిఁ బోయినతెఱుం  
గునఁ గదలి యతిరయంబునఁ జని బహువిధాలాకారంబు లైన తమగమకంబుల  
సెక్కి యార్చి వీరవ్రతు లైనసవత్వీకు లగువైశ్యవరులును జండబలప్రచండబలు  
లును దమతమగమకంబు లెక్కి వీరవ్రతు లై సాహసోత్థాసవీరావేశంబులఁ బ్రకా  
శితసంరంభవిజృంభమాణు లగుచున్న సమయంబున. 174
- మ. కులభూభృన్నిచయంబు పెల్లగిలె దిక్కుంధేంద్రము ల్పైగిలె  
గలఁగె న్నప్తసముద్రము ల్పైదరె నక్షత్రేశుఁడున్ భీతిచే  
నిలపైఁ జుక్కలు రాలెఁ బక్షినివహం జేపార మ్రోసె న్నడిం  
గలయం ధాత్రి వడంకె చేవగణము ల్లంపించెనయ్యగ్రతన్. 175
- వ. అంత విఘ్నేశ్వరనందినాధనందిమహాకాళవీరభద్ర విజయద్రుఘంటాకర్ణదారుకర్ణ  
ప్రముఖ ప్రమథగణంబులును బరమభాగవతులును సేవింప లక్షీనమేతుండై శ్రీమ  
న్నారాయణుండును నవబ్రహ్మదిక్పాలరుద్రాదిత్య నవగ్రహవసుమునిగణంబులును  
ద్రయస్త్రింతోఁగిటిచేవతులును యక్షరక్షకక్షేగరుడగంధర్వకీన్నరకింపురుషసిద్ధ  
విద్యాధరసాధ్యాది సమస్తభేదరులును నుతింప బ్రహ్మాయును రంభోర్వశీమేనకా  
తిలోత్తమాదిదివ్యసురకామినీనీకాయంబులు విమానంబుల నుండి నాట్యంబులు  
సలువ నారదతుంబురులు వీణలు ధరియించి గుండక్రియ రామక్రియ మొదలైన  
య్యరువదినాలుగురాగభేదంబుల గానంబులు సేయఁ బూర్వతీనమేతుండును నందివా

హనారూఢుండును నాగపాశాంకుశడమరుఖడ్గవరదాభయకురంగాదిలాంఛనంబులు  
ధరియించి వచ్చి భక్తవత్సలుండును ద్విజేత్రుండును జగదాధారుండును సమస్తదే  
వర్తి బ్రహ్మరిరాజగణసేవితుండును సనకకోటిసూర్యజ్వాలాజ్వలత్పృథాభరిత దిగం  
తరవ్యోమభూభాగుండును నై సదాశివుండు గగనమార్గంబున నిలిచి ప్రకాశించు  
చుండె నయ్యవసరంబున. 176

క. ద్విత్తయోత్తరశతసంజ్ఞిత, వితతమహాకుండచండవిభ్రమరేఖా  
తతబహుళదహనదహన, స్థితకహకహరవము తనగ మింటం బొలిచెన్. 177

లయగ్రాహి. మండె బెనుమిణుంగులులు ఖండములఁ దుండముల  
నొండొరులఁ జేలంగి శశిమండలము సుక్ర  
బాండునుతదగ్ధపటుకాండపవనోగ్రశిఖి  
మండలమహానియతకుండకనకోద్య  
త్కుండ దివిషజ్వలనమండితసమగ్రభయ,  
దాండజకతోరజలజాండరుచిదీవ్య  
చ్చండిమఘనానలమునిండి దశదిక్కులనఖండ  
గతిఁ బొంగివడి మెండుకొనియుండెన్. 178

క. ఆకాలప్రళయోజ్వల, భీకరకఠినాగ్నిఁ జూచి బెదరక కడఁకన్  
జేసొని ధీరత తమగం, బాకంపింపంగ వాసవాంగన యంతన్. 179

వ. అనేకవిధంబు లగునిజకుండంబులమీఁద వీరపత్నిసహితుల నిజవైశ్యకలంబులవారి  
నెల్ల నవలోకించి చండబలప్రచండులు మనతోడ గుండంబులఁ బ్రవేశించిరి, మఱి  
యు వారలసంతతిజనంబుల కెల్లకాలంబును మీరలు వర్తనచేసి రక్షింపుఁ డని  
యానతిచ్చి యనంతరంబ. 180

చ. ఛెడఛెడనార్పి కుండములఁ బేర్చినమంటలు మింట నంటఁగా  
వడిఁ దగ హేమపుష్పమణివర్షము లద్భుతభంగిఁ జాలుగాఁ  
గడువడి దివ్యతూర్యములు గ్రక్కున మ్రోయ మహానలంబులొ  
దడయక ధీర యై యుటికెఁ దత్పరభంగి నురల్ నుతించుగన్. 181

శా. హాహాకారము లుల్లసిల్లఁగ మహాహంకారనిశ్శంకులై  
బాహాటోపత నూటయిర్వరు వడిన్ భార్యాసమాయుక్తులై  
స్వాహా యంచు నమశ్శివాయ యనుచు న్నాతాగ్నిలోఁ ద్రెల్లిన  
న్నోహోధ్వానము లుల్లసిల్లె దివిషద్వ్యాధిహంబు లుప్పొంగఁగాన్. 182

వ. ఆనమయంబున. 183

చ. అనలము చల్ల నై జలములాశతకుండముల న్నమగ్రమై  
ఘనకమలాకరాకృతులు గైకొని యుండినఁ జూచి వైశ్యులు

నవ్వింతలుఁ జీత్రభంగి తడివస్త్రము లొయ్యనఁ గట్టుకొంచుఁ జ  
య్యన జలకేళి నప్పిరి మహావరసంభ్రమ లీల లుబ్ధుఁగాఁ.

184

ప. ఇవిధంబున నగ్నికుండంబులన్నియు నతిశీతలకమలాకరంబులకై వడి చెలువు మిగిలి  
యున్నతటి నమృహజలంబులమీఁద సమీరజనితతరంగంబు లొయ్యనొయ్యనఁ బట్టి  
య్యాదువారై సమస్తజనంబులు వెఱుంగందిచూడ నవ్వెత్తులు పట్నీసమేతులై  
గుండంబులు వెలువడి వచ్చి వైశ్వానరునకుఁ బెక్కుపందనంబులు చేసి యిట్లని  
వినుతించిరి.

185

కై వారగద్యము. జయజయ హవ్యవాహన జగత్ప్రయసంసేవ్యమానచరణసరసీరుహాత్రి  
తయశోభిత సప్తహస్త చతుశ్శృంగసంగతప్రభావిజృంభణమస్తకద్వయనిరాజ  
మాన నమో వైశ్వానర తుభ్యం నమో దేవదేవ సమస్తే నమస్తే నమః.

186

ప. అని యనేకవిధంబుల నుతియించుచుఁ బునఃపునః ప్రణామంబులు సేయుచుఁ గర  
కమలంబులు మొగిచి యార్చి పేర్చిన నయ్యగ్ని చేపుం డశరీరవాణిగ నిట్లనియె.

ఈ. మీ రతిపుణ్యవారిధులు మిమ్ము నకారణ మే హరింపఁగా  
నేరక యున్నవాండ రజనీకరశేఖరభక్తి యుక్తులై  
చేరి శివావవర్గసుఖసిద్ధి రహించితిరేని నానిజా  
కారముఁ జూడుఁ డంచు లయకాలదవాకృతి నిండి మండినఁ.

188

ప. సంతసిల్లి వైశ్యు లవైశ్వానరుం గనుంగొని యిట్లనిరి.

189

క. భువనంబుల నీలేజము, నవిరళమహిమం జనించు ననవరతంబుఁ  
దివిజమునిలోకపూజిత, పవమానసఖుండ మమ్ముఁ బాలింపు దయఁ.

190

ప. అని నుతించి యుప్పొంగుచు.

191

చ. తడిసినచీర లూడ్చి నెఱిదారనిచీరలు గట్టి పుష్పము  
ల్లడిచి నవాంగరాగరసముఖ్యగుంధశరీరులై కడు  
నవ్విడి డమగంబు లెక్కి తెగి వాసవకన్యయు నూటయిర్వరుం  
దడయక తత్సతీమణులుఁ దత్సరమానవులై మహాగ్రతఁ.

192

క. శివశివశివయని పలుకుదు, బ్రవిమలసచ్ఛక్తి నిలిచి పావకతతిలఁ  
గుపలయము పణక నుఱికిరి, దివిజులు వెఱుంగంది పొగడ దిక్కులు నెదరఁ.

193

ప. తత్సమయంబున.

194

మ. కురిసెన్ నైవతపుష్పవర్షము మహాఘోషంబులొ మ్రోసె నం  
బరపీఠి స్ఫురదుండుభిధ్వను లొగిన్ భర్తృండు కన్యామణి  
నర్వరవైశ్వాన్వయనాథుల స్ఫులనావై శ్వేంద్రసద్భృతుల  
నర్వరుసం దోడ్కొని తద్విమానవిసరావాసాఘ్నలం జేయఁగఁ.

195

శా. కైలాసంబున కేగి వైశ్యజనముల్ కైవల్యపాదంబునకే  
ఫాలాత్మం దగఁ గొల్చి నిల్చిరి సుఖభ్రాజిష్ఠు లై లీలతో  
శ్రీ లింపారఁగ వాసవాంగన జయస్త్రిరుద్రశక్తిశ్వరి  
స్థిలాలలితభంగిఁ గూడి వెలసె న్నిత్యప్రభావోన్నతికే.

196

వ. ఆ ట్లవ్యాసవియు వైశ్యజనంబులు గుండంబులం బ్రవేశించినయనంతరంబ విష్ణువర్ధ  
నుండు వీవాహకౌతూహలస్వాంతుండై తద్విరహతాపంబునఁ బొక్కుచు నిద్ర  
లేక యెట్లకేలకుఁ గమమొగుడున్ననెడ నత్యంతదీర్ఘకరాళదంష్ట్రాభీకర యైనమృ  
త్యుదేవతం గని భయంబడి వెఱుంగంది లేచి ముందట నూత్నక్రిమిభావంబుగా  
నుండుటం జూచి తనదుస్వప్నంబు మంత్రుల కెఱింగించి నిద్రలేక సత్కథా  
విసోదంబులం బ్రొద్దుపుచ్చుచున్నంత నిక్కడ పేగుటయు.

196

గీ. అంధకారంబుచేతఁ జీకాకువడిన, ప్రజల కెల్లరు సంతోషభరితముగను  
భాస్కరునిదూత వచ్చె నేర్పడ ననంగ, నరుణుఁడుదయించె బ్రాహ్మికాభ్యంతరమున.

వ. ఆనంతరంబ.

199

చ. తరుణవణిగ్జనంబులు పదంపడి దుఃఖతమోదలంబులొఁ  
బరువడిఁ బ్రంగుఁ డై బ్రమసి పాల్కుడ శోకముమాన్మ దక్షుండై  
కరుణ దలిర్ప వచ్చుసఖులైపడి రాగము గప్ప దిక్కులం  
గరముగ నిండిపర్వఁగ వికర్తనుఁ డుద్భవమయ్యెఁ దూర్పునకే.

200

ఉ. అంతట విష్ణువర్ధననృపాగ్రచిభృత్యులు వీతనిద్రు లై  
కాంతలగేహము లెడలి గ్రహ్మనఁ దత్పురిసర్వసంధు ల  
త్యంతనిశాంతసౌరసికరాశ్వకరీంద్రవిరోధఘోష మై  
నింత లెదిర్చినం బెదరి విస్తయమందుచు విహ్వలాత్తు లై.

201

క. వడిఁ జనుదెంచి పురంబున, కడరంగా విష్ణువర్ధనాధిపునెడుటం  
గడగడవణుఁకును భయమునఁ, జడిముడిపడి విన్నపంబుచేసిరి యార్తికే.

202

గీ. అవనినాథ పెండ్లి కాయ త్రవడువార, పోతె వైశ్యవరులు పురములొనఁ  
గదలి మధ్యరాత్రి కాంతానమేతు లై, కన్యతోడ నగ్నిఁ గాలి రనిన.

203

చ. స్ఫుటకశినోగ్రవార్త చెవి సోకినయంతన ఘోరభంగిగాఁ  
బటపటఁబాసి మస్తకము భంజిత మై కడుఁ బెక్కుప్రయ్యై లై  
పటుగతి నుగ్ధులై పడఁగఁ బల్కఱుఁ గన్యకకాపసూలిచేఁ  
గుటిలుఁడు విష్ణువర్ధనుఁడు గూలె ధరిత్రి నిచిత్రరూపకే.

204

వ. ఇట్లు శిరంబు పగిలి భూమిం గూలినఁ దత్తణంబ.

205

క. ఉర్రీపతి యెప్పుడు గంధర్వునిరూపంబు దాల్చి తద్దయు పేడ్క-  
న్వర్ణజనంబులుఁ జూడఁగ, గర్వంబున దివికినేగెఁ గౌతుక మొదటకే.

206



ప. అంతః పేనుగొండపురంబునం దవశిష్టవైశ్యశ్రేష్ఠులు బాలనగరంబులుఁ బుణ్యాం  
గనలు బాలికలు నానాజనంబులు శోకాతురులై యనేకవిధంబుల విలపించు  
చున్నంజూచి భాస్కరాచార్యుండు దుఃఖోపశమనంబులగువాక్యంబుల నిట్లనియె.

చ. జ్వలనముఖంబున న్నిలిచి వైశ్యులు చేసినసాహసక్రియం  
జలరుహసంభవాదులకు శక్యముగానిపదంబు గల్గె మీ  
కులము పవిత్ర మై వెలసెఁ గుంభినియందును గీర్తి నిల్పె మ  
ర్త్యులకును గర్హబంధములు త్రొవఁగ రా దెటుపొటివారికిన్. 208

చ. మనముల శోకదైన్యములు మానుఁడు బంధుకళత్రమిత్రనం  
దనులను భక్తితోఁ బ్రతిదినంబును రక్షణమాచరింపుఁ డిం  
కను భవదీయమాతృజనక్రియకార్యము శార్థ్యదైహికా  
దినిజకులోచితక్రియలు ధీరతఁ జేయుఁడు చింత లేటికిన్. 209

ప. అనుచు బహువిధంబుల బాలనగరంబుల ననునయించిన వారలు దుఃఖంబులు మాని  
నిజగృహంబులకుఁ జనిరి. తదనంతరంబ వారలచేత భాస్కరాచార్యులు విధ్యుక్త  
ప్రకారంబుల నుత్తరక్రియలు సేయించి శోకం బుడిపి కాశీగయాప్రయాగలకుఁ  
దోడ్కొని చని యచట స్నానంబులు సేయించి మఱియు భూమింగలయుత్తమ  
తీర్థక్షేత్రంబులకుం గొని చని యచ్చటచ్చట వారలచేత స్నానదానాది  
కృత్యంబు లాచరింపఁజేసి పెనుగొండపురంబునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి కన్యాశక్తిని  
బ్రతిష్ఠ సేయించి యనంతరంబ తమపితృనామాంకితంబు లగు శివాలయంబులు  
నిర్మింప నాజ్ఞాపించి తటాకంబులు కల్పితంబులుచేయించి వనంబులఁ గల్పించి  
యఖండంబు లైనదీపంబులు పెట్టించి సప్తసంతానంబులు గావించి తత్పుణ్యవిశే  
షంబున శ్రీనగరేశ్వరజనార్దనవాసవకన్యకాకృపావిశేషంబులఁ దమయాశీర్వచ  
నంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి యగునట్లు దీవించి తదనంతరంబ తత్ప్రకారంబున  
సుఖులై మీవారందఱు నూటయిబ్బంబ్రు నగరస్వాములు తమతమపితృమాతృ  
శ్రీతికరంబు లగుపనులు నడపించుచు బహువిధంబు లుద్ద్రవ్యంబులు విక్రవచి  
గాయక దీనజనులకు నొసంగుచు నకలవ్రతంబు లాచరించుచు సంతతివీరహితం  
జగునొక్కగోత్రంబు దక్కఁ దక్కిననూటొక్కగోత్రంబులవారలు సుఖంబుండి  
రని సాలికాయనముని యానతిచ్చిన విని యద్వహాత్తునకు దండప్రణామంబు  
లాచరించి వైశ్యులు నిజాశ్రమంబులకుం బోయి రని చెప్పి శిష్యసమేతుండై  
మైమికార్యంబునకుం జనియె నీపుణ్యకథ వినినవైశ్యులకు నుత్తరోత్తరాభివృద్ధి  
యగు నిది వినుటకుఁ గ్రమవిధానంబు వివరించెద నెట్లనిన. పురాణప్రారంభకాలం  
బున శక్త్యనుసరణరముగా బ్రహ్మజాభోజనంబు చేయించి పురాణజ్ఞునకు నొక్క

యుచితాసనం బిచ్చి కూర్చుండ నియోగించి వైశ్యజను లందఱును వచ్చి వందనం  
 బాచరించి భక్తివిశ్వాయుక్తులై శ్రద్ధచే వినుటకుఁ గూర్చుండవలయుఁ బురాణ  
 పుస్తకంబునకు మొదట రెండఖండంబులు కల్పించి ధూపదీపనైవేద్యంబుల  
 నర్చించి పురాణం బుపక్రమింపవలయుఁ బురాణశ్రవణానంతరంబున బుసర్థూప  
 దీపనైవేద్యతాంబూలాదులఁ బూజించి పుస్తకంబు గట్టవలయు నిదిక్రమం నీ  
 క్రమంబునఁ జదువక వినక దుర్మదంబున విధిసహితంబుగా నాచరించినవంబులు  
 బురాణశ్రవణఫలంబు లభింపక పాపాత్ములగుదురు. ఇదియునుగాక శాంతిచేయు  
 స్థలంబులు వినుండు. పార్వతీపరమేశ్వరవివాహఘట్టంబునను వైశ్యులు పుర  
 ప్రవేశంబుచేయు సమయంబునను వాసవాంగనాజననంబునను గోత్రసంకేతలిఖిత  
 కాలంబునను శాంతిచేయవలయును. దంపతీపూజలుచేయవలయుఁ గుండప్రవేశ  
 ఘట్టంబునఁ జేయవలసినశాంతి వినుండు. వైశ్యులందఱుఁ గలరో యంపఱు గృహ  
 మర్యాదప్రకారంబున వాయనదానంబును దంపతీపూజయు గోదానంబులును  
 బ్రాహ్మణభోజనంబులును విశేషించి చేయవలయుఁ బురాణశ్రవణానంతరంబున  
 యథాశక్తి బ్రాహ్మణభోజనంబును బురాణజ్ఞునకు దివ్యవస్త్రమాల్యాదులచేఁ బూజిం  
 చి యథాశక్తి సువర్ణపుష్పంబు లొసంగి ఫలమంత్రాక్షతలు గైకొని పురాణంబు  
 శాంతిపూరింపవలయు నీక్రమంబున నడవవలయు నిదిపురాణశ్రవణక్రమంబు  
 దీనిచే వైశ్యులకు సకలసంపత్సమృద్ధియుఁ బుత్రపౌత్రాభివృద్ధియును గంగాది  
 సమస్తనదీసన్నిహితపుణ్యంబును గలిగి వాసవాంబికాకటాక్షంబున సుఖంబుండురనిన  
 విని సంతసిల్లి బాలసగరంబులు తత్క్రమంబు నిలిపి రని చెప్పి.

210

ఉ. కేకయమాళవద్ర విళకేరళగూర్జరముఖ్యపట్టన

ప్రాకటక్తిర్నివర్తను బంధుజనావనపాకశాసనా

నోకహము ల్తహమతు లనూనక్తహాకరే లిందుశ్చేభరే

శ్రీకరవిష్ణుపాదసరసీరుహభృంగము లూరుసంభవుల్.

211

మాలిని.—

కలశజలధికన్యాకాంతపాదాబ్జలిప్తో

స్తలయజ్ఞసంపంశోన్మగ్నస్థానశరేఖా

విలసితఘనచిహ్నవిష్కృతుల్నిష్కళంశో

జ్వలవరమతిమంతుల్ శాంతు లీవైశ్యు లుర్వికా.

212

హంసపదవృత్తము.—

వందనాగతామరేంద్రబృందచారువర్ణనా

నందహరార్ణమానసాబ్జనవ్యభవృత్తిక్రమా

కుండచంద్రికాప్రకాశకోమలాంగశోభితా

నందివాహనాధిరూఢనాగభూషణోజ్జ్వలా.

213

పనమయూరవిరాజితము. —

పంకజలోచనపద్మజశక్రశుభప్రదనూతనపద్మపదా  
శంకరశర్వలసద్వనచంద్రశశాంకవృషధ్వజచారునటా  
కింకరరక్షణకేళికలాకలకేళివిలాససుకీర్తిధరా  
న్యంకుధరామరనారదముఖ్యవినాయకవందితదివ్యపదా.

214

గద్యము. ఇది శ్రీసరస్వతీవిలాసచరణసరసీరుహనిష్ఠ్యందమకరందబిందుసండ్కోహ  
మాధురీమధుకరాయమానమానససరసకవితావిలాసబొల్లనార్యశనూజవర్య శ్రీగురు  
భాస్కరాచార్యప్రణీతం బైనవైశ్యపురాణం బనుపేర విలసిల్లకన్యకాచరి  
త్రంబునందు వైశ్యులు రాజుచేసినకావల్యంబు విసుటయు వచ్చినరాక్షసదూతలకు  
నివాసంబులు గల్పించి వారాంగనాలోలు తానట్టుగాఁ జేయుటయు హోమకుండ  
ప్రవేశంబుచేయుటకు నిశ్చయించి గ్రామంబునఁ బాటఁ బంచుటయుఁ దద్వార్త  
విని యార్చుటపన్నిద్దఱు పలాయిత లగుటయుఁ దక్కిననన్నూట యిబ్బండ్లు  
వీరకంకణతాంబూలంబు లందుటయు నిజగోత్రలిఖితంబులును భాస్కరాచార్య  
దానవత్రక్రమంబును బాలనగరంబులకు వైశ్యులు కులధర్తంబులు సూచించు  
టయు వాసవకన్యకాసమాధానంబును బురశ్చంగారంబును వీరసనంతంబు లాడు  
టయును గుండప్రవేశంబును విష్ణువర్ధనుమరణంబును బురాణక్రమశ్రమ  
సంవిధానంబును బాలనగరంబులు సుఖం బుండుటయు ననుకథలం గల యష్టమా  
శ్వాసము సర్వంబును సంపూర్ణము.

వైశ్యపురాణము సంపూర్ణము.

# ఆంధ్ర గ్రంథములు.

ప్రతి 1-కి రూ. ఆ.

శ్రీమదాంధ్ర భారతము - పవ్య కావ్యము: —

7 సంపుటముల ప్రతి	...	14	0
3 సంపుటముల ప్రతి	...	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగల	సంపుటము	...	2 0
ఆరణ్యపర్వము	...	2	0
విరాటోద్వోగపర్వములు	„	...	2 0
భీష్మద్రోణపర్వములు	„	...	2 0
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు	„	...	2 0
కాంతిపర్వము	„	...	2 0
ఆనుకాశనిక, ఆశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మాసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ			
పర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆదిపంచకము,	ఒకటేసంపుటము	...	5 8
యుద్ధపంచకము, స్త్రీ పర్వము	„	...	3 12
కాంతిపర్వము	„	...	3 12
ఆంధ్ర భారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణకాస్త్రీ గారిది	...	0	8
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణకవికృతము	...	0	12
తెనుగునమస్యలు, చక్కనిమార్పు	...	0	2
భాస్కరరామాయణము, చక్కనిమార్పు	...	4	0
కృష్ణరాయవిజయము, కుమార ధూర్జటికృతము	...	0	8
లంకావిజయము (రావణచర్మము) నటిక, సిండిపోలు, లక్ష్మణకవికృతము	...	1	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, మేలు ప్రతి	...	1	0
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి. పాపరాజప్రణీతము	...	2	0
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద, చక్కనిస్త్రోత్రమార్పు	...	3	0
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైన			
పద్యము, కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము	...	7	8
మొల్ల రామాయణము, చిన్ననైజాన పెద్దక్షరములతో ఛక్కగ ముద్రితము	...	0	10
మార్కండేయపురాణము, మారనకృతము	...	1	12
అచ్చతెనుగురామాయణము శుద్ధప్రతి	...	1	4
ఆంధ్ర భాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతుల			
కన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది.	...	5	8
ఢిటో మేలు ప్రతి, రెండువాల్యములు	...	7	8
ఢిటో అత్యుత్తమ ప్రతి, మూడువాల్యములు	...	9	0

మనుచరిత్ర, సటిక, వావిళ్ల. రామస్వామికాస్త్రాగారి వ్యాఖ్యానముతో చిన్న  
సైజున మేలుకాకితములమీద స్ఫుటమైన అక్షరములతో చక్కగ  
ముద్రించియున్నాము. ... 2 0

పసుచరిత్ర విమర్శనము, శ్రీ చినసీతారామస్వామికాస్త్రీకృతము. అశ్వద్భుతము  
లగు శ్రొత్తవిషయము లనేకము లిందుగలవు ... 1 0

పసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము, చక్కనిహూర్పు ... 4 0

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, శ్రొత్తహూర్పు ... 0 10

డిటో కాచికోబైండు ... 0 14

కళాపూర్ణోదయము, దశసరి కాకితములు ... 2 4

రాఘవపాండవీయము, సటిక, చక్కనిహూర్పు ... 2 0

కాశీఖండము, చక్కనిశ్రొత్తహూర్పు ... 1 8

కవికర్ణరసాయనము, మాంధాతచరిత్ర ... 1 8

నరసభూపాలీయము, అట్టబైండు ... 0 10

విజయవిలాసము, చేమకూర వేంకటకవి ... 0 8

రంగరాయచరిత్రము, దిట్టకవి, నారాయణకవిప్రణీతము ... 0 8

రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు రామభద్రకవికృతము ... 1 4

నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము ... 0 6

నీలాసుందరీవరిణయము, కూచిమంచి తిమకవికృతము ... 0 4

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవిప్రణీతము ... 0 12

అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయ్యమాత్యకృతము ... 0 8

విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవిప్రణీతము ... 1 4

భోజరాజీయము, అనంతమాత్యకృతము ... 1 2

బసవపురాణము, పిడుపర్తి సోమనాథప్రణీతము ... 2 4

చెన్నబసవపురాణము, పాపకవికృతము ... 1 2

పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము ... 0 12

డిటో వేంకటనాథరాజకవికృతము ... 1 4

సీతారామాంజనేయసంవాదము, సటిక, అనేక సూతనాంశములు చేర్చి చిన్న

సైజున ముద్రించినారము, సటిక, వివరణము మిక్కిలి విపులము.

ఈవఱకు ప్రకటితమైన ప్రతులకన్న బాగుగనున్నది. సాధారణప్రతి 2 0

డిటో మేలుప్రతి, కాచికోబైండు ... 3 8

జైమినిభారతము అశ్వమేధపర్వము, చక్కనిహూర్పు ... 1 0

ఉత్తరహరివంశము, నాచన సోమనాథకృతము ... 1 8

సౌరీవంశము, ఎఱ్ఱాపైగడ, శ్రొత్తహూర్పు ... 3 0

వావిళ్ల. రామస్వామికాస్త్రులు అండ్ సన్స్,











